

ספר

ראש השנה לאילנות

חדושים חדשים, ציצים ופרחים, סודות נוראים,
מעניני פרות וצמחים, ולמודים עמקים מה
שיכולים ללמד מהם בדרך החיים, להיות
דבוקים בו ותפוך לנצח נצחים.

★

בני ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון,

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו הגאון הקדוש,

אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

★

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

הַכְּתוּבָה לְהַשִּׁיג אֶת הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה
וְכָל סֵפֶרֵי אֲדַמוֹ"ר מוֹהַר"ן מְבַרְסֵלַב זי"ע
וְסֵפֶרֵי תַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים

* * *

בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
יְבִנְאֵל עִיר בְּרֵסֵלַב
גָּלִיל

* * *

בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית
מְתִיבְתָא הַיְכַל-הַקְּדוֹשׁ — חֲסִידֵי בְרֵסֵלַב

Mesifta Heichal Hakodesh
Chasidei Breslov
1129-42nd street
Brooklyn N.Y 11219

* * *

באמצעות הדואר לפי הכתובת:
"קרן הדפסה והפצה"

ובמספר טלפון: 03/6765235

הַקְדָּמָה

אוֹדָה אֶת ה' בְּכָל לֵבָב עַל רַב רַחֲמָיו
וּחֲסָדָיו הַמְרַבִּים עָלַי, שְׁעָשָׂה
עִמָּדִי מִיּוֹם עָמַדִי עַל דַּעְתִּי עַד הַיּוֹם הַזֶּה,
שָׁזָה לִי בְּדִיּוֹק אַרְבָּעִים שָׁנָה, שְׁזַכִּיתִי
לְהַתְּוֹדֵעַ מִרְבְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ, קֹדֶשׁ קְדָשִׁים,
אוֹר הָאוֹרוֹת, צַח הַצְּחָצְחוֹת, אוֹר הַגְּנוֹז
וְהַצָּפוֹן, אִישׁ אֱלֹקִים נוֹרָא מְאֹד, רַבִּי
נְחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, וְאֲנִי
שׂוֹקֵד בְּתוֹרָתוֹ וּבְלִמּוּדָיו הַקְּדוֹשִׁים יוֹמָם
וְלַיְלָה, וְדוֹלָה וּמְשַׁקָּה מִתּוֹרָתוֹ לְאַחֲרִים,
מִדְּפִיס וּמִפִּיץ אֶת סִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּכָל
קְצוּי תֵּבֵל וְאֵיִם רְחוֹקִים, בְּלִי לְאוֹת כָּלָל,
וּתְהַלָּה לְאֵל עֲלֵתָה בְּיָדֵי לְגִלוֹת וּלְפָרְסִם
אֶת שֵׁם הַצַּדִּיק הָאֱמֶת בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ,
וּלְקָרֵב אֲלֵפִים מֵאַחֲיֵנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל
דַּעְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר כָּבֵר תָּאִין

וּמִתְכַנְשִׁין וּבָאִים בְּכָל שָׁנָה אֶל צִיוֹנוֹ
הַקְדוֹשׁ בְּעִיר אוֹמֵן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה
בְּרָצוֹנוֹ הַקְדוֹשׁ, אֲשֶׁר דָּבַר זֶה מִפְּרֹסָם בֵּין
אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים, חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב,
אֶת גְּדֹל הַיְגִיעוֹת וְהַטְּרָחוֹת וְהַמְּסִירוֹת
נֶפֶשׁ שֵׁשׁ לִי עַל זֶה.

וְהִנֵּה הַגִּיעָה עֵת הַיּוֹדִים, שְׁאַנִּי זוֹכָה לְחַתֵּן
אֶת בְּנֵי בֶן הַזְּקוּנִים, יַנִּיק וְחַכִּים,
בְּחַמְשָׁה עָשָׂר בְּשַׁבָּט, "רֹאשׁ הַשָּׁנָה
לְאֵילָנוֹת", וְאֶמְרָתִי לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ עַל
גְּדֹל הַחֶסֶד חָנָם שֶׁגִּמְלָנִי מִנְעוּרֵי עַד הַיּוֹם
הַזֶּה, עַל אֶף כָּל הַתְּלָאוֹת וְהַיְסוּרִים
וְהַמַּחְלָקוֹת, הַחֲרוּפִין וְהַגְּדוּפִין וְכוּ', שֶׁהָיוּ
מִנֵּת חֶלְקִי, וְזָכִיתִי לַעֲבוֹר עַל הַכֹּל, וְלַעֲמוֹד
אֵיתָן וְחֶזֶק עַל מְשַׁמְרָתִי מְשַׁמְרַת הַקְּדוֹשׁ,
נֶגֶד כָּל הַקָּמִים עָלַי. וּבְכַמָּה עֵירוֹת זָכִיתִי
לְהַקִּים קְהָלוֹת שְׁלֵמוֹת שֶׁל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ
חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב, עוֹבְדֵי ה' בְּאַמֶּת וּבְתַמִּים,

וְכָבֵר זְכוּתִי לְחַתֵּן מֵאוֹת זוּגוֹת צְעִירִים
 בְּמִשְׁךָ הַשָּׁנִים, וְלִהְעֵמִיד תְּלַמִּידִים
 הַגּוֹנִים רַבִּים יֵרָאִי הַשֵּׁם, הַחֲזָקִים
 בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּאַמוּנָה
 טְהוֹרָה בְּלִי שׁוּם עֲרֵבוּב שֶׁל קְלַפֵּת "כֹּחִי
 וְעֵצֶם יָדַי" וְכוּ', וּמְחַנְכִים אֶת בְּיָתָם עַל
 טְהוֹרַת הַקֹּדֶשׁ כְּפִי הַמְּסוּרָה לָנוּ מִדוֹר דוֹר.

וְהַעוֹלָה עַל הַכֹּל, אֲשֶׁר זְכוּתִי בְּזְכוּת
 חָנָם מִמֶּשׁ, שֶׁנָּתַן הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא חֶלְקִי בַּגְּלִיל הַתְּחַתּוֹן, וְלִהְקִים שָׁם
 לַגִּיּוֹן שָׁלֵם, קְהֵלָה קְדוֹשָׁה, בְּתוֹךְ יִבְנְאֵל
 עִיר בְּרֶסֶלַב הַנְּבִיט וְנִתְרַחֶבֶת בִּיהוּדִים
 חֲרָדִים לְדַבֵּר ה', וְשָׁם זְכוּתִי לְבָנוֹת מְקוּנָה
 טְהוֹרָה עִם כָּל הַשְּׂכֵלִוִּים, וְהִבֵּאתִי שׁוֹחֵט
 יֵרָא ה' מֵרַבִּים, וְזְכוּתִי לִהְקִים שָׁם פְּעוּטוֹן
 וְשָׁנֵי גַנִּים, גֵּן לְבָנִים וְגֵן לְבָנוֹת, תְּלַמוּד
 תּוֹרָה לְבָנִים וּבֵית-סֵפֶר לְבָנוֹת, יִשְׁיבָה
 קַטְנָה לְבַחֲוֵרֵי חֶמֶד וְתִיכוּן לְבָנוֹת, וְכוּלֵּל

הקדמה

אברכים, וכלם לומדים ומתנהגים על-פי הדרך התם שקבלנו מרבנו ז"ל, לא לזוז כי הוא זה מהדרך הישן שדרכו בו אבותינו ואבות אבותינו. ועל כלם זכני הקדוש-ברוך-הוא בחמלתו הגדולה עלי השפל והנבזה לחדש בתורתו של רבנו ז"ל, וזכני לחבר כמה ספרים נפלאים "שפת הנחל", והוא פרוש נפלא על כל הספר הקדוש "לקוטי-מוהר"ן", "נהרי אפרסמון", והוא פרוש נחמד על כל הספר הקדוש "ספורי-מעשיות", "באורי המדות", והוא פרוש נעים על כל הספר הקדוש "ספר המדות", ועוד ספרים רבים על התורה ועל המועדים, על אגדות חז"ל בעין יעקב, על אבות ועל תהלים, על חמש מגלות ועל משלי, על הזוהר ועל התקונים, ועל כל כתבי האריז"ל, על סדור התפלה ועל הגדה של פסח, ועוד ספרים רבים ויקרים, שכבר נדפסו

וְנִתְפָּשְׁטוּ בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, וּבְפִרְטוּת
 סֵפֶר הַמִּכְתָּבִים וְשֵׁאלוֹת וְתַשׁוּבוֹת "אֲשֶׁר
 בִּנְחַל", שֶׁנִּכְתְּבוּ לְבְנֵי הַנְּעוּרִים
 וְלְאַבְרָכִים, אֲשֶׁר עוֹלָה מִסְפָּרָם עֲשָׂרִים
 אֶלֶף מִכְתָּבִים. וְהָעוֹלָה עַל הַכֹּל
 הַקּוֹנְטְרָסִים הַמְּפָרְסְמִים בְּכָל קְצוֹי תֵּבֵל,
 הַמְּדַבְּרִים מְכֹל הָעֲנִינִים וְהַבְּעִיּוֹת שֶׁרַק
 עוֹבְרוֹת עַל הָאָדָם בְּמִשְׁךְ יְמֵי חַיֵּי הַבָּלוּ,
 שֶׁנִּדְפְּסוּ כְּבָר עַד עַכְשָׁיו חֲמִשׁ מֵאוֹת סוּגֵי
 קוֹנְטְרָסִים, וְנִדְפְּסוּ בְּמִלְיוֹנֵי עֲתָקִים,
 וּבִינֵיהֶם כְּבָר תִּרְגְּמוּ בְּשָׂתִים עֶשְׂרֵה
 שָׁפוֹת. וְכֹל זֶה זְכַנִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 בְּחֶסֶד חֲנָם מִמֶּשׁ, אֲשֶׁר אֵין מַלִּים בְּלִשׁוֹנִי
 לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבַּח וּלְפָאֵר אוֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַטּוֹבָה שֶׁגִּמְלָנִי, אֲשֶׁר
 רַבִּים וְשָׁלְמִים מִמֶּנִּי לֹא זָכוּ לָזֶה, אֲשֶׁר
 אֵין זֶה אֶלָּא זְכוּת רַבָּנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ,
 שֶׁעֲמָדָה לִי לְבֹא לְכָל זֶה. וּבְעֵידָן שֶׁמָּחָה
 אָמַרְתִּי לְשַׁפֵּךְ שִׁיחֵי וּלְבָבִי, וְלָרֶשֶׁם אֶת

כָּל זֶה עַל פְּנֵי הַכֶּתֶב, יַעֲזֹר הַקְדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא שְׂיַמְלֵא כָּל הָאָרֶץ דַּעַת לְדַעַת אוֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ, וַיִּתְמַלֵּא הָעוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי,
 "וַיֵּדַע כָּל פְּעוּל כִּי אַתָּה פְּעַלְתָּ וַיִּבִין כָּל
 יְצוּר כִּי אַתָּה יִצְרָתָו, וַיֹּאמֶר כָּל אֲשֶׁר
 נִשְׁמָה בְּאֶפֶס ה' מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל
 מְשָׁלָה", וַיִּתְגַּלֶּה כְבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ עַל כָּל
 הָעוֹלָם כְּלוֹ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

ספר

ראש השנה לאילנות

א.

צריך שתדע, כי כל מה שברא הקדוש-ברוך-
הוא לא בראו אלא לכבודו, כמו שנאמר (ישעיה
מג): "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף
עשיתיו"; הינו כל מה שאתה רואה ושומע ומרגיש
בזה העולם, הכל אלקות גמורה היא, ושמו יתברך
טבוע בו; כי בשביל זה נקרא דומם, צומח, חי,
מדבר — טבע, כי נטבע בהם אלקותו יתברך; כי
בכל פרט ופרט מפרטי הבריאה שלמראה עיניך,
נטבע בו שמו יתברך הנו"ה ברוך הוא, שמחזיק
ומקים ומנהיג את הדבר הזה. וזה שאמר דוד

ראש השנה לאילנות

המלך (תהלים קיט, פט): "לעולם הוי"ה דברך נצב בשמים", ובכל פרט מפרטי היסודות: אש, רוח, מים, עפר, שיש בתוך דומם, צומח, חי, מדבר, שם גנוז וטמון וטבוע אלופו של עולם המחיה ומתהוה את זה הדבר, ועל כל פרט מפרטי הבריאה שנטבע בו שמו יתברך, שם מלבשים הארבעה עולמות: אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, ממש בלי שום הפרש ופרוד כלל; כי שמו יתברך הוא מכון נגד הארבעה עולמות: אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, שהם כנגד ארבע אותיות הוי"ה ברוך הוא. נמצא כשמקשרים הכל אליו יתברך בלי שום מסך המבדיל כלל, אז דיקא נתגלה עצם האצילות שהוא כבודו יתברך; כי כשאדם מתבונן באלקות המחיה ומתהוה ומקימת את כל העולמות הטבועים בטבע העשיה, ממילא מתבטלים המסכים ונודככים בזכוף אחר זכוף, עד שרואים ושומעים את עצם האצילות שהוא כבודו יתברך, ונתקיים (יחזקאל לג, ב): "והארץ האירה מכבודו". וזה שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה יג, סימן ב): "וכל שיח השדה" (בראשית ב, ה) — כל

האילנות כאלו משיחים אלו עם אלו, כל אילנות כאלו משיחין עם הבריות; כי הקדוש-ברוך-הוא מצמצם עצמו מאין סוף עד אין תכלית בכל יום ובכל שעה ובכל רגע, ומלביש את עצמו בדומם, צומח, חי ומדבר, ומרמז להאדם רמזים איך להתקרב אליו יתברך (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נד), ואם האדם חותר ומחפש אחריו יתברך, אז ימצא את אלופו של עולם המחיה ומתנה ומקיים את כל פרט מפרטי הבריאה, ויתגלה לו אלקותו יתברך בגלוי כזה, עד שיוכל לראות בפנימיות העולמות עד עולם האצילות. וכל זה תלוי כפי הזכוך שאדם מזכך עצמו, עד שנודככים חושיו, וזוכה לראות ולהרגיש ולשמע מכל דבר רק את הפנימיות המחיה את זה הדבר, וזה סוד הדשאים והאילנות ששרים שירה, כמאמרם ז"ל (שמות רבה, פרשה יז, סימן א'): דשאים מקלסין להקדוש-ברוך-הוא, שנאמר (תהלים סה, יד): "יתרועעו אף ישירו", ומנין אף האילנות? שנאמר (דברי הימים א טז, לג): "אז ירננו עצי היער מלפני ה'". וזה כל הענין של "ראש השנה לאילנות", "כי האדם עץ השדה"

ראש השנה לאילנות

(דברים כ, יט), מה האדם נותן דין וחשבון, אף עצים נותנים דין וחשבון (בראשית רבה, פרשה כו, סימן י'), ושום דבר לא נעשה מעצמו, רק הכל הוא בחשבון צדק, ודנים את הכל, וכמו שדנים את האדם באחד בתשרי, כן דנין את האילנות בחמשה-עשר בשבט, בעת מלוי הלבנה וגלוי החסדים וכמדתו של הלל, וכאשר הקדוש-ברוך-הוא נותן פרנסה לאדם על-ידי הפרות: החטה והשעורה שממנו הלחם, לחיים הוא נותן, דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב (תענית ח:); ועל-כן ראוי לכל בר ישראל להתעורר ביום זה, ולבקש אז ממנו יתברך שתהיה ברכה בתוך הפרות, ושתהיה לו פרנסה ובריאות השלמה, ושלא יצטרך לשום רפואות ותרופות גשמיות, רק כל הרפואות יהיו בתוך המאכלים, בסוד (שמות כג, כה): "ויברך את לחמך ואת מימך והסרותי מחלה מקרבך"; הינו שתהיה לה רפואה על-ידי לחם ומים, ולא תצטרך לרפואות גשמיות (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן א'); כי על-ידי התפלה שאדם מתפלל ביום הקדוש והנורא הזה — "ראש השנה לאילנות", ומבקש ומתחנן ממנו יתברך,

שִׁיחוּם וירַחם עָלָיו, וַיִּמְשִׁיךְ בְּרָכָה בְּתוֹךְ הַשְּׂבָעָה
 מִיָּנִים וּשְׁאָר כָּל פְּרוֹת הָאֵילָנוֹת שֶׁטָּמוּן בָּהֶם דְּבַר
 ה', לֹא יִצְטָרֵךְ לְשׁוּם תְּרוּפוֹת גְּשָׁמִיּוֹת, אֲלָא עַל-יַדֵּי
 הַלָּחִים הַבָּא מִחֻטָּה וּשְׁעוֹרָה, וְכֵן עַל-יַדֵּי שְׁאָר
 הַפְּרוֹת, תִּהְיֶה לוֹ רְפוּאָה בְּרַמ"ח אַיְבָרָיו וְשָׁס"ה
 גִּידָיו וְלֹא יִחַלֶּה כָּלֵל וְכוּ', כִּי הַתְּפִלָּה שֶׁאָדָם
 מְתַפְּלֵל בַּיּוֹם הַזֶּה מִתְקַבֵּלַת בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן, כִּי
 הוּא "רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת", וְאִם הָיוּ בְּנֵי-אָדָם
 יוֹדְעִים אֶת מַעֲלַת הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּמָּה יִכּוּלִים לְפַעֵל בּוֹ,
 אֲזַי הָיוּ מְנַצְּלִים אֶת כָּל הַיּוֹם לְבִקְשׁ עַל רְפוּאוֹת
 הַנֶּפֶשׁ וְרְפוּאוֹת הַגּוּף, כִּי בְּתוֹךְ הַפְּרוֹת מְגֻלְגָלוֹת
 נִפְשׁוֹת רַבּוֹת, וְכִשְׁאָדָם אוֹכֵל אוֹתָם בַּפּוֹנָה הָרְאוּיָה,
 אֲזַי מִתְעַלִּים בְּעֵלּוּי אַחַר עֵלּוּי וּבָאִים לְתַקּוּנָם, אֲשֶׁר
 רַק בְּשִׁבִיל זֶה נִזְדַּמֵּן לוֹ שְׁיֵאכֵל פְּרוֹת אֱלֹהֵי, וְזוֹ
 רְפוּאָת הַנֶּפֶשׁ, שְׁיֵשׁ לְהַנְפִּישׁוֹת רְפוּאָה וְעֲלִיָּה
 גְּדוּלָּה. וְכֵן רְפוּאָת הַגּוּף, כִּי בְּכָל פְּרֵי מִפְּרֵי
 הָאֵילָנוֹת וְהַצִּמְחִים וְהַדְּשָׁאִים, יֵשׁ בָּהֶם סְגֻלוֹת
 מִיַּחַדוֹת לְרַפְּאוֹת אֶת הָאָדָם, וְכִשְׁאָדָם אוֹחֵז בְּדַבַּר
 הַשֵּׁם, הֵינּוּ בְּתַפְּלָה וּבִבְקָשָׁה, שֶׁמִּבְקָשׁ וּמִתְפַּלֵּל בַּיּוֹם
 הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה "רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת",

ראש השנה לאילנות

שְׁתַּמְשֵׁךְ לְגוֹפוֹ רְפוּאָה גְּשְׁמִית, עַל-יְדֵי פְרוֹת הָאֵילָן
וְהַצְמָחִים וְהַדְּשָׁאִים, אֲזוּ לֹא יִצְטָרֵךְ לְשׁוּם תְּרוּפוֹת
גְּשְׁמִיּוֹת מְרוֹפָאִים כָּל־שָׁהֵם, כִּי רְפוּאָתוֹ תִּהְיֶה רַק
עַל-יְדֵי לֶחֶם וּמַיִם וּשְׂאֵר פְּרוֹת הָאֵילָן, הַצְמָחִים
וְהַדְּשָׁאִים; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמִּנְצֵל אֶת הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ
וְהַנּוֹרָא הַזֶּה בְּתַפְלָה וּבִקְשָׁה, וַיִּטַּעֵם מְכַל פְּרוֹת
הָאֵילָן וְהַצְמָחִים וְהַדְּשָׁאִים, וַיְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בְּכֹונָה
גְּדוּלָה, וְאִז תִּמְשֵׁךְ עָלָיו רְפוּאָת הַנֶּפֶשׁ וְרְפוּאָת
הַגּוּף.

ב.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, שֶׁעַקֵּר הַשְּׁלֵמוֹת לְהַגִּיעַ אֵלֶיךָ
בְּזֶה הָעוֹלָם הַיָּא הַשְּׁפֵלוֹת, שְׂיִהְיֶה עָנוּ, שָׁפֵל וְסִבְלָן,
וְאִין עוֹד שְׁלֵמוֹת יוֹתֵר מִזֶּו, שֶׁאָדָם זוֹכֶה לְהַגִּיעַ אֶל
בְּטוֹל, שֶׁמִּבְטֵל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֶל אִין סוּף בְּרוּךְ
הוּא, וְנַעֲשֶׂה שָׁכֵן לְעַפְר בְּחַיָּו. וְזֶה עַקֵּר הַתַּעֲנוּג
הַרוּחָנִי, תַּעֲנוּג שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא בְטֵל וּמִבְטָל
לְגַמְרֵי בְעֵינַי עֲצָמוֹ (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן עב);
וְאִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת לְהַשְׁגוֹת הַתּוֹרָה, הַשְּׁגוֹת אֱלֻקוֹת,
אֶלָּא עַל-יְדֵי שְׁפֵלוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ

הַקְדוּשִׁים (ערובין נד.): "וּמְדַבֵּר מִתְנָה" (במדבר כא, יח) — אִם מְשִׁים אָדָם עֲצָמוֹ כַּמְדַּבֵּר זֶה שֶׁהַכֹּל דָּשִׁין בּוֹ, תִּלְמוּדוֹ מִתְקִים בְּיָדוֹ, וְאִם לֹא, אֵין תִּלְמוּדוֹ מִתְקִים בְּיָדוֹ; וְצָרִיךְ שִׁישְׁבֹר גְּאוֹתוֹ לְגַמְרֵי, וַיִּגִיעַ אֶל שְׁלֵמוֹת הַשְּׁפִלוֹת וְהַבְּטוּל; כִּי יֵשׁ אַרְבַּע בְּחִינוֹת שְׁפִלוֹת (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן יד), כִּי צָרִיךְ אָדָם לְהַקְטִין אֶת עֲצָמוֹ לְפָנֵי גְדוּלִים מִמֶּנּוּ, וְלְפָנֵי בְנֵי-אָדָם כְּעֶרְכוֹ, וְלְפָנֵי קִטְנִים מִמֶּנּוּ, וְלְפַעֲמִים שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ קָטָן שֶׁבְּקִטְנִים, וְצָרִיךְ לְהַקְטִין אֶת עֲצָמוֹ כְּנֶגֶד מְדַרְגַת עֲצָמוֹ, וַיִּדְמָה בְּעֵינָיו שֶׁהוּא לְמַטָּה מִמְּדַרְגָּתוֹ שֶׁהוּא אוֹחֵז בָּהּ, בְּסוּד (שְׁמוֹת טז, כט): "שָׁבוּ אִישׁ תַּחֲתֵיו", שִׁיחֲזִיק אֶת עֲצָמוֹ תַּחַת מְדַרְגָּתוֹ, שֶׁהוּא לֹא כְּלוּם מִמָּשׁ. וְזֶהוּ עֲנִין שֶׁל שְׁלֹשׁ שְׁנֵי עֲרָלָה וְנִטְע רְבַעִי; כִּי שְׁלֹשׁ שְׁנֵי עֲרָלָה הֵם כְּנֶגֶד הַשְּׁלֹשׁ קְלָפוֹת הַטְּמָאוֹת לְגַמְרֵי: רוּחַ סְעָרָה, וְעָנָן גְּדוּל, וְאֵשׁ מִתְּלַקְחַת, וְנִטְע רְבַעִי הוּא כְּנֶגֶד קְלַפַּת נְגָה, שֶׁהִיא בֵּין הַשְּׁלֹשׁ קְלָפוֹת וּבֵין הַקְדוּשָׁה, כִּי קְלַפַּת נְגָה מְעַרְבֶת טוֹב וְרַע, וְאָדָם צָרִיךְ לְבָרֵר בֵּינֵיהֶם, וְעַקֵּר עֲבוּדַת הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם לְהַעבִיר וּלְבַטֵּל וּלְשַׁבֵּר אֶת הָאֲרַבַּע

ראש השנה לאילנות

קלפות, כי זה עקר הנסיון והבחירה של האדם, לעמד כנגד כל המדות הרעות הנמשכות מאלו הארבע קלפות הקודמות לפרי, ועל-ידי-זה יזכה לפרי. וכלל כל המדות הרעות, שרשן הוא בגאות, שהיא עבודה זרה, כי (סוטה ד:): כל מי שיש בו גסות רוח, כאלו עובד עבודה זרה; שהוא הפוף מהתורה, שעקרה ענוה, אין, בטול, כי כלל כל התורה הוא לבטל את עצמו בתכלית הבטול, עד שיהיה נכלל באין סוף ברוך הוא; כי התורה והמצוות הם כלים ולבושים לאדם לקשרו וליחדו ולכללו באין סוף ברוך הוא, כי התורה היא חכמתו יתברך, והמצוות הן רצונו יתברך, וכשאדם זוכה ללמד תורה ולקיים את מצוותיו יתברך, על-ידי-זה נזדבב חמרו וישותו וגאותו, ונתבטלות ממנו כל הארבע קלפות המעלימות ומסתירות ומכסות את אמתת מציאותו יתברך, ואז זוכה לבטול אמתו, ואז הוא משיג את התורה והשגות אלקותו יתברך, ולהפוף — על-ידי גאות, שמחזיק את עצמו למשהו, ומכל שכן שיש לו איזו גאות למעלה ממדרגתו, שרוצה לדמות עצמו לגדולים

או לבינונים או אפלו לקטנים, ומחמת גאותו
 וישותו הוא גדול בעיניו למעלה ממדרגתו, זה
 בעצמו השלש קלפות הטמאות, שהן: ענן גדול
 ואש מתלקחת ורוח סערה, שנכנסות בו, שמשם
 באה הגדלות והרעש והמחלקת שעושה עם זולתו,
 כי רוצה להתגאות, שזה כמו 'עושה מעשה זמרי,
 ומבקש שֶׁכָּר כְּפִינְחָס' (סוטה כב:), שאז עוקר את
 עצמו לגמרי מהתורה ומהשגות אלקות, ונעלמת
 ונסתרת ממנו אמתת מציאותו יתברך, ואין לו
 מקום בזה העולם; כי (פסחים סו:): כָּל הַמִּתְגַּאֵה
 חֲכַמְתּוֹ מִסִּתְּלָקֶת מִמֶּנּוּ. וכל זה הוא סוד שלש שני
 ערלה ונטע רבעי, כי כשנוטעין אילן, אסור לאכל
 מפרותיו, עד שישבור ויבטל ממנו הקלפות
 הקודמות לפרי, שהן הארבע קלפות הטמאות
 שכלולות בגאות; כי האילן צריך ברור ביותר,
 מחמת שתחילת חטא אדם הראשון היתה על-ידי
 אילן, שהוא עץ הידעת טוב ורע, וכל חטאו היתה
 על-ידי גאות, שהכניס בהם הנחש הקדמוני, שאמר
 להם (בראשית ג, ה): "והייתם כאלהים", ורצה
 להתגאות ולעלות ולדמות עצמם לעליון, כי האילן

ראש השנה לאילנות

בְּטַבְעוֹ גָדוֹל וְגַבְהַּ בְּקוֹמָתוֹ מְאֹד, שְׁזָה גְאוֹת
וְגַבְהוֹת, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (עֲמוֹס ב, ט): "כְּגַבְהַ אֲרָזִים
גְּבַהּוֹ", וְעַל-כֵּן צָרִיךְ בְּרוּר גָּדוֹל לְבַטֵּל מִפְרוּתוֹ
אֲחִיזַת הַגְּאוֹת, שֶׁהוּא כָּלֵל כָּל הַמַּדּוֹת הָרְעוּת;
וְעַל-כֵּן הִזְהִירָנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא (וַיִּקְרָא יט, כג):
"וַעֲרַלְתֶּם עֲרַלְתּוֹ אֶת פְּרִיּוֹ, שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָּכֶם
עֲרָלִים לֹא יֵאָכֵל", שֶׁלֹּא לְאָכֵל מִפְרוּתוֹ שֶׁלֹּשׁ
שָׁנִים, כִּדֵּי לְבַטֵּל שֶׁלֹּשׁ קְלָפוֹת הַטְּמְאוֹת לְגַמְרִי,
שֶׁהֵן שֶׁלֹּשׁ בְּחִינּוֹת שְׁיֵשׁ בְּגֵאוֹת: שְׁמַחֲזִיק אֶת עֲצָמוֹ
גָּדוֹל מִגְּדוּלָּיִם, וְגָדוֹל מִבִּינוּנִים, וְגָדוֹל מִקְטָנִים,
וּבַשָּׁנָה הַרְבִּיעִית צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת אֶת הַפְּרוּת
לִירוּשָׁלַיִם, שֶׁשֵּׁם עֶקֶר הַיְרֵאָה; כִּי יְרוּשָׁלַיִם נִקְרְאת
עַל שֵׁם 'יְרֵא שָׁלֵם' (מִדְרַשׁ רַבָּה בְּרֵאשִׁית, פָּרָשָׁה נו, סִימָן
י), כִּי יְרוּשָׁלַיִם הִיא עִיר מְלוּכָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא
מְלֻכּוֹת דִּקְדוּשָׁה, וְעַקֵּר הַגְּדֻלָּה וְהַמְּלָכוֹת שֶׁל עִם
יִשְׂרָאֵל הִיא עֲנֻוָּה וְשִׁפְלוּת אֲמִתִּית, שֶׁיִּהְיֶה בְּטֵל
וּמְבֻטָּל בְּעֵינַי עֲצָמוֹ לְגַמְרִי. וְלְכָל זֶה זוֹכִים
בִּירוּשָׁלַיִם דִּיקָא, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
(אָבוֹת ה, ה): 'מֵעוֹלָם לֹא אָמַר אָדָם לְחַבְרוֹ, צֵר לִי
הַמָּקוֹם שֶׁאֵלֵין בִּירוּשָׁלַיִם'; כִּי שֵׁם הָיָה מְקוֹם לְכָל

אחד ואחד, פי מרב התכללות שאדם נכלל ביראה שלמה, אז יש מקום לכל אחד ואחד, ואין אחד הוחק את השני, ועל-כן דיקא בירושלים הביאו את פרות נטע רבעי, כדי לברר את הפרות מקלפת נגה, עד שיגיע למדרגה רביעית של שפלות, שיהיה בטל ומבטל, שפל וענו תחת מדרגתו, שזו מדרגת משה רבנו, שאמר (שמות טז, ז): "ונחנו מה", וכן העיד עליו הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, ואמר עליו (במדבר יב, ג): "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"; וזה אשר בברכת-המזון כוללים "בוגה ירושלים" בברכת הארץ (ברכות טז.), פי בירושלים דיקא מתבררים הפרות, פי שם זוכין לידי ענוה ושפלות אמתית, ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (ראש השנה לא): מה טעם שצריכין להביא פרות נטע רבעי לירושלים? כדי לעטר שוקי ירושלים בפרות; פי שם הם מתבררים לגמרי מקלפת נגה, שהיא מערבת בין טוב לרע, פי שם בירושלים זוכות להתאחד נשמות ישראל ביחד, וכמו שכתוב (תהלים קכב, ד): "ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'". ואי

ראש השנה לאילנות

אֶפְשָׁר לְהִגִּיעַ לְאַחַדוֹת אֲמִתִּית, אֲלָא כִּשֶׁהוּא בְטֹל
 וּמִבְטָל בְּעֵינַי עֲצֻמוֹ לְגַמְרִי, וְאֵינּוּ מִחֲזִיק אֶת עֲצֻמוֹ
 לְכָלוּם, וְעַל-כֵּן הוּא יָכוֹל לְהִשְׁתַּוּוֹת עִם כָּל בְּרִיָּה,
 לְכֵן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְסֻגָּלָת לְעַנְוָה וּלְשִׁפְלוּת. וְאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (זוהר הקדוש, ויקרא קיד.): מִלְּמַד דְּכָל
 אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל יְרוּשָׁלַיִם הִיא, מִמִּשְׁמַע דְּכִתִּיב
 (ויקרא יט, כג): "וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ", הַכֹּל בְּכָלֵל,
 וְלָכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (ויקרא רבה, פרשה יג,
 סימן ב): מִדְּד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת כָּל הָעֲוֳרוֹת,
 וְלֹא מֵצָא עִיר שְׂיִבְנָה בּוֹ בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ אֲלָא
 יְרוּשָׁלַיִם, כִּי שֵׁם הִיא נִקְדַּח הַמֶּרְכָּז שֶׁל כָּל
 הַבְּרִיאָה, וּמִשָּׁם הִשְׁתַּת הָעוֹלָם (יומא נד.), וְזֶה (ויקרא
 יט, כה): "וּבַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁתַּת תֹּאכְלוּ אֶת פְּרִי"; כִּי
 כִּשְׁזוֹכִין לְבִטֹל אֶת עֲצֻמוֹ לְגַמְרִי וּלְשִׁבְר גְּאוּתוֹ
 בְּאַרְבַּע בְּחִינּוֹת מְגֻדוּלִים וּמְבִינּוּנִים וּמְקַטְנִים
 וּמְקַטְנֵי קַטְנִים, שֶׁהֵן הָאַרְבַּע קְלָפוֹת: רוּחַ סְעָרָה,
 עָנָן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְּלַקַּחַת וְנִגְהָ, שֶׁבֶהֱן כָּלוּלוֹת כָּל
 הַמַּדּוֹת הַרְעוֹת, אֲזִי כִּשְׁזוֹכָה לְבִטֹל אֶת עֲצֻמוֹ מִכָּל
 וְכָל, אֲזִי זוֹכָה לְהַכְלִיל בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הַיְיָ"ה בְּרוּךְ
 הוּא, שֶׁהֵן הָאַרְבַּע יְסוּדוֹת: אֵשׁ, רוּחַ, מַיִם, עָפָר,

הכלולים בדומם, צומח, חי, מדבר, שאז זוכה להסתכל רק באמתת מציאותו, המחיה ומהוה ומקיים את כל הבריאה כלה, שזה סוד קוצו של יו"ד, שנה החמישית; הינו כשאדם זוכה להיות בטל ומבטל לגמרי בעיני עצמו, והוא כלום ממש, כקוצו של יו"ד, אז דיקא זוכה לראות מפרטי הבריאה: דומם, צומח, חי, מדבר, את שם הוי"ה יתברך שמו תמיד; כי לזכות להגיע למדרגה זו אי אפשר, אלא על-ידי ענוה ושפלות ובטול לגמרי מכל וכל, שזה סוד שלש שני ערלה, כנגד השלש קלפות הטמאות, והרביעית היא נגה, שמבררת את הטוב מהרע, ובירושלים דיקא, שהיא נגד האצילות, ואחר-כך באה השנה החמישית, שאז מתר לאכל את הפרות, כי כשאדם בא לבטול גמור אל האין סוף ברוך הוא, אז מתר לו להנות מפרות הארץ, וזה סוד חמשה-עשר בשבט, שהוא "ראש השנה לאילנות" לענין דיני ערלה ונטע רבעי, כי י"ב חדשי השנה הם כנגד י"ב שבטי יה, ונקראים בשם שבטים, כי הם שבטים וענפים היוצאים מהאילן הקדוש של יעקב אבינו, שהוא גופא

דְּאֵילָנָא, כִּי כָּל נִשְׁמָתִין מֵאֵילָנָא רַבְרַבִּין נִפְקִין (זהר
 הקדוש, משפטים צט:), וְאֵלוּ הֵי"ב שְׁבָטִים כְּלוּלִים
 בְּאַרְבַּע מַחְנוֹת הַשְּׂכִינָה, שֶׁהֵם הָאַרְבָּעָה דְגָלִים,
 וְכִנְגָדָם הֵם אַרְבַּע תְּקוּפוֹת הַשָּׁנָה, וְכָל אֵלוּ הָאַרְבַּע
 יוֹצְאִים מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, הַשֵּׁם הַנִּזְוִ"ה
 בְּרוּךְ הוּא, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁכִין הָאַרְבָּעָה מַחֲזִין, אָבָא
 וְאִמָּא בְּרָא וּבְרַתָּא, וּמִשָּׁם הָאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת: אֵשׁ,
 רוּחַ, מַיִם, עָפָר, שֶׁהֵם סוּד תְּלַת גְּוַנִּין דְּעֵינָא וּבֵת
 עֵין, אֲשֶׁר כְּנָגַד אַרְבַּע בְּחִינּוֹת הָעֵין הָאֵלוּ, יֵשׁ
 בְּקַלְפָּה שְׁלֹשׁ קַלְפוֹת הַטְּמָאוֹת, שֶׁהֵן שְׁלֹשׁ שְׁנֵי
 עֲרָלָה, וְנִגְהָ הוּא נִטְע רְבַעִי, כְּמוֹ שֶׁבְּקַדְשָׁה יֵשׁ תְּלַת
 גְּוַנִּין דְּעֵינָא וּבֵת עֵין, וְהָעֵקֶר הוּא נִקְדַּת הַבֵּת עֵין,
 שֶׁמִּשָּׁם כָּל הַהִסְתַּכְלוֹת וְהִדְיָעָה בְּעֵינֵי הַשֶּׁכֶל,
 וְכִמוֹ-כֵן לְהַפּוּךְ זֶה לְעֵמֶת זֶה, גַּם בְּקַלְפָּה עֵקֶר
 אַחֲזִיזת כָּל הַקַּלְפוֹת הוּא בְּנִגְהָ, שֶׁהוּא כְּנָגַד בֵּת עֵין,
 שֶׁמִּשָּׁם כָּל יְנִיקָתָם. וּבְכָל אַרְבַּע תְּקוּפוֹת הַשָּׁנָה
 צְרִיכִין לְבָרַר הַטּוֹב מִהָרַע, וּלְשַׁבֵּר הָאַרְבַּע קַלְפוֹת
 הַטְּמָאוֹת. וְהִנֵּה הָאַרְבַּע תְּקוּפוֹת הֵם מִתְחִילִים
 מִנִּיסָן, נִמְצָא, שֶׁתְּקוּפַת טַבַּת הִיא הַתְּקוּפָה
 הָרַבִּיעִית שֶׁהִיא כְּנָגַד בֵּת עֵין, שֶׁשָּׁם עֵקֶר הַבְּרוּר,

וְכָל תְּקוּפָה הִיא שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, נִמְצָא, שְׁחֲמָשָׁה
 עָשָׂר בְּשִׁבְטֵי הַנְּקֻדָּה הָאֲמֻצָּעִית שֶׁל הַתְּקוּפָה,
 שְׂזוּ נִקְדַּת הַבַּת עֵין, וְעַל-כֵּן אִזּוּ הוּא "רֹאשׁ הַשָּׁנָה
 לְאֵילָנוֹת", שְׁשֵׁם עֵקֶר הַבְּרוּר מֵהַגְּאוֹת, שְׁכוּלָלֵת כָּל
 הַמִּדּוֹת הָרְעוֹת; כִּי עֵקֶר הַבְּרוּר הוּא בְּבַת עֵין,
 שְׂאָדָם צָרִיף לְהִסְתַּכֵּל רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלֹא תִהְיֶה
 לוֹ שׁוֹם הִסְתַּכְלוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם אֲלֵא עַל אֲמַתַּת
 מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכִפִּי שְׂאָדָם מִתְּבוּנָן וְצוּפָה וּמִבֵּיט
 וּמִסְתַּכֵּל רַק בַּנְּקֻדָּה הָאֲמֻצָּעִית שְׁבִכָּל הַבְּרִיאָה,
 שֶׁהִיא הַבַּת עֵין, שֶׁהוּא סוּד הָאֱלֻקוֹת הַגְּנוּז בְּכָל
 פְּרֹט מִפְּרֻטֵי הַבְּרִיאָה, שְׂזוּ נִקְדַּת בֵּית-הַמְּקֻדָּשׁ,
 שְׁשֵׁם נִקְדַּת הָאֶבֶן שְׁתִּיָּה, שְׁמִשָּׁם יוֹצְאִים גִּידִין לְכָל
 הָאֲרָצוֹת, וְכִמּוֹ שְׁפִרְשׁ רַש"י עַל הַפָּסוּק (קֹהֶלֶת ב, ה):
 "וְנִטְעַתִּי בָהֶם עֵץ כָּל פְּרִי", כְּמוֹ-כֵן הוּא זוֹכֶה
 לְהַגִּיעַ אֶל תְּכֵלִית הָעֲנוּהָ וְהַשְּׁפָלוּת; כִּי הַשְּׁפָלוּת
 הִיא בְּסוּד עֶפֶר, וְעֵקֶר קִדְשָׁת הָעֶפֶר הוּא בְּאֶרֶץ
 יִשְׂרָאֵל וּבִירוּשָׁלַיִם, וְהָעֵקֶר — בְּבֵית-הַמְּקֻדָּשׁ,
 בַּנְּקֻדַּת הָאֶבֶן שְׁתִּיָּה, שֶׁעַר הַשָּׁמַיִם, כִּי אֵי אֶפְשָׁר
 לְעֵלוֹת לַשָּׁמַיִם לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי אִם עַל-יְדֵי
 עֲנוּהָ וְשְׁפָלוּת, כִּי כָּל מֵה שֶׁהָאָדָם בָּטֵל וּמִבְטָל

ראש השנה לאילנות

לָאֵין סוּף, כְּמוֹ-כֵן מֵאִיר עָלָיו אֹרוֹ יִתְבַרֵךְ בְּגִלּוֹי
 נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד. וְזֶה סוּד חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּשַׁבָּט,
 שֶׁהוּא "רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת", שָׂאז טוֹעֲמִים
 וְאוֹכְלִים מְכַל הַפְּרוֹת, וְטוֹעֲמִים טַעַם גֵּן-עֵדֶן בְּתוֹךְ
 הַפְּרוֹת, כִּי מֵאַחַר שֶׁבָּאִים לְיַדֵּי בְטוּל אֲמָתִי,
 שֶׁמְבַטֵּל אֶת כָּל גְּאוּתוֹ וְיִשׁוּתוֹ לְגַמְרִי, עַל-יַדֵּי-זֶה
 נִתְקַן חֲטָא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שֶׁהוּא הַנֶּגֶה, נֶגֶד
 הַבַּת עֵין בְּקִדְשָׁה, וְאִז זוֹכָה לְהַגִּיעַ לְעֵץ הַחַיִּים,
 שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ג, כב): "וְאָכַל וַחֲיֵי לְעֵלָם"; כִּי
 נִכְלָל בְּחַיֵּי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַרֵךְ; וְעַל-כֵּן הוּא דָּבָר גָּדוֹל
 מְאֹד לְטַעַם אִז מְכַל פְּרוֹת הָאֵילָן, כִּי אִז מְתִיחָדִים
 קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְאוֹרִיתָא וְיִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר כָּלָם
 נִקְרָאִים בְּשֵׁם עֵץ. הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִקְרָא עֵץ,
 שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כ, יט): "כִּי הָאָדָם [הָעֲלִיּוֹן] עֵץ
 הַשָּׂדֶה" (זֶהר בְּשַׁלַּח ס:), וְהַתּוֹרָה נִקְרָאת עֵץ, שֶׁנֶּאֱמַר
 (מִשְׁלֵי ג, יח): "עֵץ חַיִּים הִיא לְמַתְזִיקִים בָּהּ" (בְּרוֹכּוֹת
 לב:), וְיִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים עֵץ, שֶׁנֶּאֱמַר (יִשְׁעִיָּה סה, כב):
 "כִּי־יָמֵי הָעֵץ יָמֵי עַמִּי", (זֶהר פִּינְחָס רנב:), וְאִז נַעֲשֶׂה
 הַיַּחֲוֹד הָעֲלִיּוֹן וְהַתְּקוּן הַשָּׁלָם.

ג.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בָּרָא אֶת
 עוֹלָמוֹ עַל-יְדֵי שֵׁם הַוַי"ה בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ,
 עַל שֵׁם שֶׁהוּא הָיָה, הָיָה וַיְהִיָּה, כִּי הוּא מְחַיֶּה
 וּמְהַיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָהּ, שֶׁנִּכְלָלָת
 מֵאַרְבַּע בְּחִינּוֹת: דּוּמָם, צוּמָח, חַי, מְדַבֵּר. דּוּמָם,
 הוּא כָּלֵל הַשְּׁדָה וְהָאָרֶץ, אֲשֶׁר עָלֶיהָ צוּמְחִים גִּנּוֹת
 וּפְרֻדָּסִים אֵילָנוֹת וּדְשָׁאִים, שְׁמֵהֶם נִהְיִין הַחַי
 וְהַמְדַבֵּר, וְעַקֵּר הַבְּרִיאָה הֵיטָה רַק בְּשִׁבִיל מַבְחָר
 הַמְדַבֵּר שֶׁהוּא עִם יִשְׂרָאֵל, בְּנֵי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 כְּמוֹ שְׁכָתוּב (דְּבָרִים יד, א): "בְּנִים אַתֶּם לַיהוָה"
 אֱלֹקֵיכֶם", וְהִנֵּה הַשְּׁדָה גְּלוּי לְכָל, וְהוּא רָאוּי
 לְזָרִיעָה — אִם אָדָם חוֹרְשׁוֹ וְזוֹרְעוֹ וּמְסַלֵּק מִמֶּנּוּ
 אֶת הַקּוֹצִים וְהַדְּרָדָרִים, כִּי אִזּוֹ מוֹצִיָּא הָאָדָמָה
 אֵילָנוֹת וּדְשָׁאִים טוֹבִים לְמֵאֲכָל אָדָם וּלְחַיּוֹת, אֲךָ
 לָזֶה צָרִיכִין דַּעַת וְשִׁכְל וְזָרִיזוֹת, וּכְמֵאמָרָם ז"ל
 (אָבוֹת דְּרַבִּי נֶטָן, פֶּרֶק ח'): מִי שֵׁישׁ לוֹ שְׁדָה אַחַת וְזוֹרַע
 מִקְצָתוֹ חֲטִיִּם, מִקְצָתוֹ שְׁעוֹרִים, מִקְצָתוֹ זֵיתִים
 וּמִקְצָתוֹ אֵילָנוֹת, נִמְצָא, מָלֵא טוֹב וּבִרְכָה; כִּי
 כְּשֶׁאָדָם חָרוּץ וְעוֹשֶׂה אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, אִזִּי יִחַרְשׁ

ראש השנה לאילנות

את שדהו, ויצמחו כל מיני אילנות המצמיחים פרות יפים ודשאים טובים להנות מהם. והשדה נחלק לשתי בחינות: שדה הלבן ושדה האילן, שדה הלבן נקרא לבן: א) מחמת שגדלה בו תבואה וקטנית, ואין בו אילן שיעשה בו צל (ברטנורא שביעית, פרק ב', משנה א') ב) לפי שכאשר היא מתבשלת נעשית צבע לבן (רבנו שמשון משאנץ, פרק ג' דפאה), וזורעים בו חמשת מיני דגן (שביעית פרק ב', משנה א'), שמהם נעשה מאכל להחיות גופו של אדם, שמהם הלחם שמברכין עליו "המוציא לחם מן הארץ", וכל מיני פת הבאה בכיסנין, שמברכים עליהם "בורא מיני מזונות", ושדה האילן הוא שדה שצומחים בו כל מיני עצי פרי, המענגים בני-אדם האוכלם, ומחיים אותם. וכמאמר ז"ל (בבא בתרא צ.): אין מוציאין פרות מארץ ישראל דברים שיש בהם חיי נפש, כגון: יינות, שמנים וסלתות, פי הקדוש-ברוך-הוא ברא את כל הפרות להנות בהם את בריותיו, ועתיד אדם לתן את הדין על כל פרי ופרי שראה, ולא אכל מהם (ירושלמי קדושין, פרק ד', הלכה יב), ועל-כן עכשו

בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּשַׁבָּט "ראש השנה לאילנות", שָׂאז
דָּנִין אֶת הָאֵילָנוֹת, רְאוּי לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל לְטַעַם מִכָּל
מִינֵי פְרוֹת שְׂמֵבִיאִים לְפָנָיו, וְיוֹדָה וְיִשְׁבַּח וְיִפְאֹר
אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ עַל כָּל הַחֶסֶד חָנָם שֶׁעָשָׂה
עִמָּנוּ, שְׂמִשְׁדָּה וְאֲדָמָה פְּשׁוּטָה שְׂחָרֵשׁ וְזָרַע הָאָדָם,
צָמְחוּ אֵילָנוֹת וְדִשְׂאִים וּפְרוֹת נִפְלְאִים כָּאֵלוֹ. וּבָזֶה
שְׂמִשְׁבַּח וּמִפְאֹר וּמוֹדָה אֶת הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בָּזֶה
יֵשׁ עֲלוּי לְהַנְשָׁמוֹת הַמְּגַלְגָּלוֹת בְּתוֹךְ פְּרֵי הָאֵילָן
וְיִרְקוֹת הַשְּׂדֵה וְהַדִּשְׂאִים. וְלִכֵּן נִהְגוּ לְטַעַם מִכָּל
מִינֵי פְרוֹת שָׂרֵק נִמְצְאִים בְּעוֹלָם, כִּי זֶה שְׂבַחוֹ שֶׁל
הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהָאָדָם מְשַׁבַּח וּמִפְאֹר וּמְהַלֵּל
אוֹתוֹ מִכָּל פְּרוֹתָיו שְׂבָרָא, כִּי לֹא בָרָא הַקָּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא דָּבָר לָרִיק, וְאִם יֵשׁ אֵיזֶה פְּרֵי, בּוֹדֵאֵי יֵשׁ
בָּזֶה כְּפוֹנָה נוֹרְאָה בְּאֲכִילָתוֹ. וְדֶרֶךְ הַצַּדִּיקִים,
שְׂאוּמְרִים תוֹרָה עַל כָּל מִין וּמִין מִמִּינֵי פְרוֹת
הָאֵילָן, וּמִיַּחַדִּים יַחֲוִדִים כְּמִסְפָּר וְצָרוּף וְחֻשְׁבוֹן
הַפְּרֵי, שְׂבָזָה הֵם מוֹרִידִים אֶת אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ אֶל זֶה
הָעוֹלָם, וּמַעֲלִין אֶת גִּשְׁמֵיּוֹת הַפְּרֵי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ;
אֲשֶׁרֵי מִי שְׂזוּכָה לְהַגִּיעַ אֶל מְדִרְגָּה זוֹ, לְמַצֵּא אֶת
אֱמֶתת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתוֹךְ הַפְּרוֹת, וְלִיַּחַד

יחודים קדושים על כל פרי ופרי כפי מספר וצרוף
 וחשבון שמו של הפרי, ויחדש חדושי תורה על
 פסוקי תנ"ך ומאמרי חז"ל בגמרא ובמדרשים
 ובזהר הקדוש, המדברים מאותו פרי, וזה יעלה
 שעשועים גדולים למעלה בכל העולמות. כי
 למעלה מאד משתעשעין עם חדושי תורה חדשים
 שמתחדשים כאן בזה העולם; כי על-ידי חדושי
 תורה, מתחדשים שמים חדשים וארץ חדשה
 (הקדמת הזהר ה.), ובכל מקום שמתחדשים חדושי
 תורה, השכינה נמצאת שם.

ד.

נוהגים צדיקים וחסידים ואנשי מעשה לטל
 ידיהם לסעדה קבועה ביום הקדוש הזה — חמשה
 עשר בשבט, שהוא "ראש השנה לאילנות", כדי
 לאכל את השבעה מינים שנשתבחה בהם הארץ,
 והם: חטה, שעורה, גפן, תאנה ורמון, זית שמן
 ודבש. ועל-כן אוכלין פת, שהיא באה מחטה,
 ומיני מזונות שבאים משעורה, ושותים יין הבא
 מגפן, וכן אוכלין ענבים ותאנה ורמון וזית ושמן

ודבש ותמרים, וכן מוסיפין כל מיני פרות חדשים
 גם ישנים, כדי לברך ברפת "שהחיינו", ואוכלין
 אתרוג, תפוח, אגוז, חרוב, שקדים וכדומה, כל
 מיני פרות שרק נמצאים, ומשבחים ומפארים את
 הקדוש-ברוך-הוא על החסד חנם שעשה עמנו,
 שברא פרות יפים להנות בהם בני-אדם. ומנהג
 צדיקים לבקש אז על אתרוג מהדר, שיזכה בחג
 הסכות לקיים את מצוותיו בתברך בשלמות באתרוג
 מהדר, וכן יש מנהג צדיקים לבקש אז על מצות
 כשרות, שלא יהיה בהן חשש חמץ, ושתהיינה
 כשרות בתכלית. והיום הזה מסגל לתקון חטא
 אדם הראשון, שאכל מעץ הדעת טוב ורע, שמשם
 נמשכת הגאון באדם; כי החטא היה על-ידי
 הנחש הקדמוני, שהסיתם לאכל מפרי העץ, ואמר
 (בראשית ג, ה): "והייתם כאלהים ידעי טוב ורע",
 שמשם נמשכים כל הצרות והיסורים, העניות
 והדחקות לאדם, כי נתקלה האדמה בעבורו,
 וכתוב (שם יז, יט): "בעצבון תאכלנה כל ימי חייך,
 וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה,
 בזעת אפיק תאכל לחם" וגו'; כי כל הצרות

ראש השנה לאילנות

והיסורים והעניות והדחקות באים רק מחמת הגאות והישות שיש באדם, ועכשו בחמשה עשר בשבט "ראש השנה לאילנות", ראוי לאדם לבקש ולהתחנן ממנו יתברך, שיחוס וירחם עליו, וימשיך עליו פרנסה בנקל, וימחל לו על כל עוונותיו שחטא ופגם כל השנה, ועל ידי-זה יכול לתקן את הקללה שנתקלל בה אדם — "בזעת אפך תאכל לחם", שהם כלל היגיעות והטרחות שאדם צריך להתיגע ולטרח, כדי להשיג פרנסתו. ועכשו בחמשה-עשר בשבט "ראש השנה לאילנות" יפתח לו שער הרחמים והרצון והשפע, ויזכה לפרנסה ברוח, ולא יצטרך לבריות כלל. ועל-כן בחמשה-עשר בשבט, "ראש השנה לאילנות", מסגל לבקש על פרנסה בנקל, וכן מסגל לבקש אז על זיוג טוב, "כי האדם עץ השדה" (דברים כ, יט), וזה אשר שב"ט עולה כמספר אי"ש, ודרכו של אי"ש לחזר אחר אשה (קדושין ב:), וכן מסגל להתברך בזרע, שהם פרות האילן, כי הבנים והבנות הם הפרות של איש ואשה, שהם בדגמת איל"ן היחוד השלם הוי"ה אדנ"י (שעולה צ"א); ועל-כן ב"ן ב"ת עם

הכולל עולה כמספר פר"י הע"ץ, שאז הוא הזמן
 לפעל על בני"ם, כי על-ידי היחוד של איל"ן
 זוכים לאמונ"ה ברורה ומזככת, ועל-ידי-זה זוכים
 אל בני"ם חיים וקיימים, וכן הוא זמן לבקש על
 הגאולה העתידה, שאז יתקיים (ישעיה יא, ט): "כי
 מלאה הארץ דעה את הוי"ה"; כי בעת הגלות, אז
 הדעת בגלות, ובעת הגאולה תהיה הדעת שלמה.
 ועל-כן ע"ץ השד"ה גימטריה דע"ת, ועל-ידי
 שלמות הדעת הוא מבטל את כל הספקות, שממש
 הוא הגלות, על-ידי עמל"ק העולה ספ"ק, שבא
 בדרך כלל מגאות, כי מי שזוכה להיות ענו, שפל
 וסבלן, לו אין שום ספקות וקשיות ועקמומיות
 בלב עליו יתברך, לא-כן על-ידי הגאולה והישות,
 הוא מלא קשיות וספקות עליו יתברך. ולכן
 מבקשים אז על אתרו"ג, שהוא ראשי תבות (תהלים
 לו, יב): "א'ל ת'בואני ר'גל ג'אנה", וזה מרמז
 במאמרם ז"ל: 'באח"ד בשב"ט רא"ש השנ"ה
 לאיל"ן', שהוא עולה בדיוק כמספר 'נפש"י כעפ"ר
 לכ"ל תהי"ה'; כי אז כשאדם בא אל בטול אמתו,
 שמבטל עצמו מכל וכל, ובא אל הכרה אשר אין

בלעדיו יתברך, אז דיקא זוכה לדעת השלמה,
ונגאל מפל צרותיו, וזוכה להלביש עצמו בלבושים
יקרים, בסוד (ויקרא טז, ג): "כתנת ב"ד קד"ש",
העולה במכון ממש 'באח"ד בשב"ט רא"ש
השנ"ה לאיל"ן', שאז זוכים להגיע אל מדרגת
'בתשוב"ה שלמ"ה לפני"ך', ודו"ק.

ה.

כתב רבי חיים ויטאל, זכותו יגן עלינו, שיש
שלשים מיני פרות האילן, ובעולם הבריאה עשרה
מהן לעמת עשר ספירות שלה, ומפני שהם רחוקים
מן הטמאה וקרובים לאצילות, אין להם קלפה לא
בפנים ולא בחוץ, ונאכלין כמו שהן. ואלו הן:
ענבים, תאנים, תפוחים, אתרוגים, לימונים,
אגסים, חבושים, תותים, שורבש, חרובין. ועשרה
מיני פרות הם בעולם היצירה, והן סוד עשר
ספירות היצירה, שהם בינוניים בין עולם הבריאה
ובין עולם העשייה, שאינם קרובים לטמאה כמו
עולם העשייה ולא רחוקים כמו עולם הבריאה,
ולכן גרעיני הזרע בתוך הפרי אינו נאכל, לפי

שאינם רכים בגרעינים שבתוך הפרות דבריאָה, ואלו הם: זיתים, גודגוניות, שופאי"ופאש, פישקוש, זירנואילאש (פרונאש בלע"ז), משמשים (אלבריקוקיש בלע"ז), וי"שנאנש, אקראאניס (ברמי"גו בלע"ז), נישפוליש. ועוד עשרה מיני פרות יש בעולם העשיה לעמת עשר ספירות, ולכן נאכל מה שבפנים ונזרק מה שבחוץ, שקלפת הפרי היא מחיצה בינו ובין עולם החמודות, כדי שלא יקבל טמאה, וזה סוד היצר הרע והקלפה הדבוקה בנפש, ואלו הן: רמונים, אגוזים, שקדים, ערמונים, לוזים הנקרא אלביי"אנאש, אלונים (אלויאוטאש בלע"ז), פריסין, פיניונים, פסתוקים, מאוזיש.

והנה העשרה מיני פרות דבריאָה, נתברר מהם כל הפסלות, ונשארו כלם טוב, ואילן סרק הוא להפך, שהוא הכל רע שהכל הוא קלפה. וכנגד עשרה מיני פרות היצירה שהמח הוא מלבר והקלפה בפנים, שהיא הגרעין שבתוכם, כנגד זה בקלפה כשנצוץ הקדשה שנפל הוא גדול, ולא

ראש השנה לאילנות

יכולה הקלפה לסבל כל אותו האור בקרבה, נכנסה
 הקלפה תוך הקדשה ונעשית הקדשה מקיף אליה.
 וכנגד עשרה מיני פרות דעשה שהמח הוא מלגאו
 והקלפה חופפת עליו מבחוץ, כנגדן בקלפה
 כשלוקחת נצוץ הקדשה בתוכה להיות אליה, והיא
 חופפת עליו מבחוץ בקלפה אל המח, עד כאן
 לשונו.

צא ולמד, כי אין דבר גשמי פה למטה, שאין
 דגמתו למעלה, כי "גבה מעל גבה שמר וגבוהים
 עליהם" (קהלת ה, ו), ואשר המה בעולמות
 התחתונים המה כל העליונים, כי אם לא היה מצל
 לא היה צל. ראה גם נעם שיח סוד לשון הזהב,
 אשר בחכמה דברו לאמר, ראש השנה לפרות
 האילן, ולא אמרו לפרות האילנות, רמזו בחכמה
 לאילנא קדישא, אילנא דחיי, וכמו שבארו גורי
 האר"י ז"ל, שכן אילן גימטריה יאהדונהי, כמו
 שבא במכתבים בבאור מאמר הזהר פרשת אחרי
 מות, ההוא אילנא רבא ותקיפא וכו', אילנא דנטע
 שורשוי באינון חיים, עין שם; וכן בכתבי רבנו

ראש השנה לאילנות לה

הַקְּדוֹשׁ הָאֵלֹהִים יִזְכֹּרְנוּ, אֵילָן בְּמִלּוּאוֹ גִּימְטְרִיָּה י"ב
צְרוּפֵי הַיּוֹת רָמַז עַל הַתְּפִאָּרֶת אֵילָנָא דְחַיֵּי שְׂכוּלָל
בו י"ב צְרוּפֵי הַיּוֹת"ה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב בְּפָרְשַׁת בְּשַׁלַּח
תְּרִיסָר תְּחוּמִין וְכוּ', סְלִיקוּ בְּאֵילָנָא קְדִישָׁא רַבָּא,
וְכֵן עֵין שָׁם בְּמֵאמָר "וַיָּבֹאוּ אֵלֵימָה" וְכוּ', וְאֶתְתַּקֵּף
אֵילָנָא קְדִישָׁא י"ב תְּחוּמִין וְכוּ'.

וְהַעֲנִין כְּמוֹ שֶׁהַיּוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְפִירוֹת הָאֵילָן
לְעֲנִין הַמַּעֲשָׂרוֹת, דְּחֻשְׁבֵּינָן לְהוּ שָׁנָה מִחֲמִשָּׁה עָשָׂר
בְּשֶׁבֶט דְּהוּאֵיל וַיִּרְדּוּ רַב גְּשָׁמֵי שָׁנָה וְעָלָה הַשָּׂרָף
בְּאֵילָנוֹת, וְנִמְצְאוּ פִירוֹת חוֹנְטִים מֵעַתָּה, כֵּן דְּגִמְתּוּ
לְמַעַלָּה רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְפִירוֹת הָאֵילָן הָעֲלִיּוֹן, לְהַשְׁפִּיעַ
אֶת שְׁפַעוֹ הַקְּדוֹשׁ לְפִירוֹתָיו, הֵם הֵם הָעוֹלָמוֹת, אֲשֶׁר
מֵהֶם יִשְׁתַּלְּשַׁל וַיִּרְדּוּ פֶה לְמַטָּה בְּאֵילָנוֹת וְעַל
מִשְׁטָרָם.

וּמַעֲשֵׂה יְדִינּוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ, בְּכַח סְגֻלַּת הַתְּקוּן
הַזֶּה הַנַּעֲשֵׂה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בְּכַח הַבְּרָכוֹת, וְאֲשֶׁר
יְלוֹה אֵלֵיהֶם הוּד שְׂרָשָׁן, תְּתַעוֹרְרָנָה בְּקוּמָתָם
וְצְבִיוֹנָם לְמַעַלָּה, וְנוֹסֵף גַּם הוּא, כִּי בְּשִׁפְרֵי הַתְּקוּן

הָלֹז מְעוֹת ל"ו יוֹכַל לְתַקֵּן אֶת פְּגַם הַבְּרִית, אֲשֶׁר
 לֹא נֶאֱמַנָה בְּרִיתוֹ, וְהָיָה בַעֲשׂוֹת הַתְּקוּן לְעֵץ פְּרִי,
 מִחֵץ מִכְתּוֹ וְרִפָּא בְּפָגַם הַצַּדִּיק הָעוֹשֶׂה פְּרִי, בְּצִרוּף
 סִגְלַת הַיָּמִים הָהֵם הַנּוֹזְכָרִים וְנֶעֱשִׂים לְתְּקוּן פְּגַם
 הַבְּרִית. וּמִוְרֵי ז"ל הָיָה אוֹמֵר לְכוּן בְּאֲכִילַת
 פְּרוֹתֶיהֶן לְתְּקוּן חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר חָטָא
 בְּפִרוֹת הָאֵילָן, כִּי אָף כָּל יְמֵי הַשָּׁנָה כָּל פּוֹנְתָנוּ
 לְתְּקוּן זֶה, מִכָּל מְקוֹם חֲבִיבָה מְצוּהָ בְּשַׁעֲתָהּ זֶה
 הַיּוֹם תְּחַלֶּה וְרֵאשׁ לְפִרוֹת הָאֵילָן, וְאֲשֶׁר לְהִיּוֹת כְּבָר
 הוֹדַעְנוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, כִּי יֵשׁ בְּכַח הַדְּבָר לְהִיּוֹת
 מְעוֹרָר כֹּחַ מַדּוּת הָעֲלִיוֹנוֹת, לְהֵאִיר בְּאוֹר נִפְלָא
 יוֹתֵר גָּדוֹל מְאֹד, לְהַשְׁפִּיעַ שְׁפַע רְצוֹן בְּרָכָה וּנְדָבָה
 בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, עַל-כֵּן נָכוֹן לְהַנּוֹת לְפָנַי אֲכִילַת כָּל
 פְּרִי וּפְרִי, בְּסוּד שְׂרָשׁוֹ הַבָּא בְּסִפְרֵי הַזֵּהָר וּבַתְּקוּנִים
 בְּקִצַּת מֵהֶם, לְעוֹרָר שְׂרָשֵׁיהֶן לְמַעְלָה.

ו.

הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צָוָה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל וְאָמַר
 לָהֶם, שִׁשְׁמְרוּ אֶת מִצְוֹתַי וְיִלְכוּ בְּדַרְכָּיו וַיְבִיֵאֵם
 אֶל (דְּבָרִים ח, ז): "אֶרֶץ נַחְלֵי מַיִם, עֵינַת וַתְּהַמַּת

יצאים בבקעה ובקר, והארץ מברכת בשבעת
 המינים, (שם): "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה
 ורמון, ארץ זית שמן ודבש, ארץ אשר לא
 במסכנת תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה";
 ופרש רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן מז),
 שארץ ישראל מברכת בכל הברכות, ובפת לחם
 שאוכל, בה מרגישים את כל התענוגים שבעולם,
 ולא מחמת עניות ודלות אוכלים לחם ולא שאר
 מעדנים, אלא מחמת שבתוך הפת לחם מרגישים
 כל מיני נעימות, וזה נאמר גם על כל פרות הארץ
 שנתברכו בכל הברכות, ומרגישים בהם כל מיני
 טעמים; כי בפרות ארץ ישראל יש הרבה מצוות,
 כגון: תרומות ומעשרות ושביעית, שזה מקדש את
 פרות הארץ, ומעלה אותם אל תכלית העליה, כי
 מגלים בהם על-ידי המצוות את האין סוף רוחניות
 חיות אלקותו. תברך הטמון בתוך הפרות; ועל-כן
 דרשו חכמינו הקדושים (במדבר רבה, פרשה יב, סימן
 ג'): "רפידתו זהב" (שיר השירים ג, י) — זו הארץ
 שמעלה פרות האילן הדומים לזהב, שמיהם ירוקין
 ומהן אדמין; כי בתוך הפרות גנוזות נשמות

גבוהות עד מאד, על-פני הזהירותנו התורה (דברים כ, יט): "לא תשחית את עצמה לנדח עליו גרזן, כי ממנו תאכל ואתו לא תכרות, כי האדם עץ השדה"; ודרשו חכמינו הקדושים (ספרי שופטים): כי ממנו תאכל — מצות עשה, שחיינו של אדם אינו אלא מן האילן, רבי ישמעאל אומר, מכאן חס המקום על פרות אילן, קל וחסד מאילן, ומה אילן, שעושים פרות — הזהירך הכתוב עליו, פרות עצמם — על אחת כמה וכמה; כי אכילת פרות הוא דבר גדול מאד, ומכל שכן בחמשה עשר בשבט "ראש השנה לאילנות", שאז כשאדם טועם משבעת המינים, ששבתה התורה את ארץ ישראל, זה ענין נורא ונפלא מאד, והוא ממשיך על עצמו הארת קדשת ארץ ישראל, ומגלה את הטוב והפנימיות הגנוזים בתוך הפרות, ונעשה תקון ויחוד גדול למעלה בכל העולמות.

חטה

חטים — נשתבחו בהם ישראל, כמו שכתוב

(שיר השירים ז, ג): "בִּטְנוֹךְ עֲרַמַת חֲטִיִּים", וְדַרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסִיקְתָא רַבְתִּי, פִּי תַשָּׁא) אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, וּמַחֲטִים בָּאָה הַפֶּת הַמְּחִיָּה אֶת הָאָדָם, וְאֵין הַתִּינוֹק יוֹדֵעַ לְקָרוֹת אָבָא, עַד שְׂיֻטְעַם טַעַם דְּגָן (בְּרֻכּוֹת מ.); וְכָל הָרַפּוּאוֹת וְהַסְּגָלוֹת מְטַבְּעוֹת בָּהֶן, כְּמֵאמָרָם ז"ל (בָּבָא מְצִיעָא קז:): שְׁלֹשָׁה-עָשָׂר דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּפֶת שַׁחֲרִית: מִצְּלוֹת מִן הַחֲמָה, וּמִן הַצָּנָה, וּמִן הַזִּיקִין, וּמִן הַמְּזִיקִין, וּמִחֲכִימַת פְּתִי, וְזוֹכָה בְּדִין, לְלַמֵּד תּוֹרָה וּלְלַמֵּד, וּדְבָרָיו נִשְׁמָעִין, וְתִלְמוּדוֹ מְתַקֵּים בְּיָדוֹ, וְאֵין בְּשָׂרוֹ מַעֲלָה הֶבֶל, וְנִזְקָק לְאִשְׁתּוֹ, וְאֵינוֹ מְתַאָּוֶה לְאִשָּׁה אַחֲרַת, וְהוֹרֵגֵת כִּנְיָה שֶׁבְּבָנֵי מַעֲיִם, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים אֵף מוֹצִיא אֶת הַקְּנָאָה וּמְכַנִּים אֶת הָאֵהָבָה. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְדַרְשׁ רַבָּה בְּרַאשִׁית, פְּרָשָׁה מַח, סִימָן יא): "וְאֶקְחָה פֶת לָחֶם וְסִעְדּוֹ לְבַבְכֶם אַחַר תֵּעָבְרוּ" (בְּרַאשִׁית יח, ה), אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּתוֹרָה וּבִנְבִיאִים וּבְפִתּוּבִים מְצִינוּ דְּהִדָּא פִתָּא מְזוֹנִיתָא דְּלָבָא, בְּתוֹרָה מַנִּין? "וְאֶקְחָה פֶת לָחֶם וְסִעְדּוֹ לְבַבְכֶם", בִּנְבִיאִים (שׁוֹפְטִים יט, ה): "סִעֵד לְבָבְךָ פֶת לָחֶם", בְּפִתּוּבִים (תְּהִלִּים קד, טו): "וְלָחֶם לְבַב אָנוּשׁ יִסְעֵד";

ראש השנה לאילנות

והקדוש-ברוך-הוא עושה נסים לאדם בכל יום, שישגיג פת לחם לאכל, וכמאמרם ז"ל (פסיקתא רבתי, פרשה לג): אמר רבי יהושע בן לוי, תדע לך, שכן למדתי מן הלל הגדול, שהוא אומר "לגזור ים סוף לגזרים" [וגו'] (תהלים קטו, יג) "ויוצא ישראל מתוכם" (שם) "נותן לחם לכל בשר" (שם), הקיש הפרוסה לקריעת ים סוף וליציאת מצרים, שהיא שקולה כנגד שתייהם, (ישעיה נא, יד טו) "ולא יחסר לחמו ואנכי ה' אלהיך רגע הימים", לפה סמך יציאת מצרים ללחם? אלא שכשם שעשה הקדוש-ברוך-הוא פמה נסים לגאל את ישראל ממצרים, כן הוא עושה בפרוסה הזו שאדם נותן לתוף פיו; ועל-כן בשעה שאדם אוכל פת לחם, ראוי לו להודות ולהלל ולשבח את הקדוש-ברוך-הוא על כל החסד חנם שעשה עמו, שיש לו פת לחם לאכל, וצריך לכוון באכילת פת לבטל את הקלפה לילי"ת שעולה בגימטריה פ"ת שמחטאת את האדם, ועל-כן חטה — טבעה שצומחת בתוף מוץ ותבן, ועקר השלמות לברכה מהמוץ והתבן, שהם הקלפות המסובבות את הפת; ועל-כן אמרו חכמינו

הַקְדוּשִׁים (בְּרִכוֹת מ.).: אֵילָן שְׁאֵכַל מִמֶּנּוּ אָדָם
הָרֵאשׁוֹן, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, חֲטָה הִיְתָה, וְזֶה אֲשֶׁר
הֵבִיא עָלָיו אֶת הַיָּלָל"ה, בְּסוּד (בְּרֵאשִׁית ג, יז):
"בְּעֶצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה", שָׁבָא מִהַקְלָפָה לִילִי"ת; וְלִכֵּן
בְּאֲכִילַת פֶּ"ת צָרִיכִין לְכוּן לְבָרֵךְ אֶת הַמוֹץ וְהַתְּבֹן
שְׁמֵסֶבֶבִים אֶת הַחֲטָה וְלִבְטָלָם לְגַמְרִי, וְכִדִּי לְבַטֵּל
אֶת הַגְּשָׁמִיּוֹת שְׁמַנְחַת בְּתוֹךְ הַפֶּת, רָאוּי לְכוּן
בְּאַחֲוָרִים שֶׁל הַשְּׁמוֹת: ע"ב, ס"ג, מ"ה, שְׁהִם:
יו"ד, יו"ד ה"י, יו"ד ה"י וי"ו, יו"ד ה"י וי"ו ה"י
(אַחֲוָרִים דַּע"ב בְּגִימְטְרִיָּה קפ"ד); יו"ד, יו"ד ה"י,
יו"ד ה"י וַא"ו, יו"ד ה"י וַא"ו ה"י (אַחֲוָרִים דַּס"ג
בְּגִימְטְרִיָּה קס"ו); יו"ד, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א
וַא"ו, יו"ד ה"א וַא"ו ה"א (אַחֲוָרִים דַּמ"ה
בְּגִימְטְרִיָּה ק"ל); שְׁבִיחַד עוֹלִין כְּמַנִּין פֶּ"ת; וְלִכֵּן
צָרִיכִין לְהִטְבִּיל אֶת הַפֶּת בְּמַלְחַ דִּיקָא, כִּי מַל"ח
עוֹלָה כְּמַנִּין מִז"ל עִם הַכוֹלֵל, שֶׁהוּא רָאשֵׁי תְבוֹת:
מִוְצִיא זֵרַע לְבִטְלָה, הַבָּאָה מִהַקְלָפָה שְׁמֵסֶפֶר
שָׁמָּה פֶּ"ת, וְכִשְׁמַמְתִּיקִין אֶת הַפֶּ"ת בְּמַל"ח, אִז
מִתְבַּטְּלַת לְגַמְרִי; כִּי מַלְחַ יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי כַחוֹת: כַּחַ
מִים וְכַח אֵשׁ, שְׁהִם דִּין וְרַחֲמִים, שֶׁהִיא הַטְּפָה

היוצאת לבטלה (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רה), ועל-כן מל"ח עם שלש אותיותיה עולה יסו"ד, כי כשמטבילין את הפ"ת בתוך המל"ח, אז נעשה תקון שלם, וזה סוד (ברכות ב:): משהעני נכנס לאכל פתו במלח, ואין עני אלא מן הדעת (נדרים מא.); והחטא הזה בא על-ידי פגם הדעת, שכלול מחסד וגבורה, אש ומים. ועקר תקון חטא הזה הוא על-ידי למוד תורה, ולכן אמרו חכמינו הקדושים (אבות ו, ד): "כף דרפה של תורה פ"ת במל"ח תאכל", כי למוד התורה מכפר על העוון הפ"ת הזה, שבא על-ידי הקלפה, שמספר שמה פ"ת, ויונקת רק מאחורים, כי בהאיר אורו יתברך בגלוי נפלא משמות: ע"ב, ס"ג, מ"ה, אין לה שום אחיזה אלא מאחורים, וכשמכונים בעת אכילת פת את השמות הנ"ל, וטובלים את הפ"ת במל"ח דיקא, על-ידי-זה מתבטלת הקלפה לגמרי, ובא לכלל דעת; ועל-כן פת באה מחטה דיקא, וכשאוכל בכונה זו, מתקן את חטא אדם הראשון, חטא עץ הדעת, שהיה חטה, ולכן אחר החטא התחבא אדם ממנו יתברך, כי התבייש להסתכל

בפני הוי"ה, וכמו שכתוב (בראשית ג, ח): "ויתחבא האדם ואשתו מפני הוי"ה", כי שרה עליו שם טדה"ד, שהם האותיות שלפני הוי"ה בגימטריה חט"ה, כי פגמו היה בשם טדה"ד, וזה השם שולט בבין המצרים, ועל-ידי שמכון שמות של אחורים העולים פ"ת מתקן את החטא הזה. וזה שכתוב (ויקרא טז, ל): "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני הוי"ה תטהרו"; כי יום הכפורים מכפר על כל העוונות שבאים מחטא אדם הראשון, ועל-כן אמר: "לפני הוי"ה תטהרו", הינו שיכפר לכם מה שפגם באותיות שלפני הוי"ה, שהם טדה"ד, ודו"ק.

שְׁעוֹרָה

שְׁעוֹרִים אֲכִילְתֶם בְּתַבְשִׁיל, וַיֵּשׁ לָהֶם עֲלֵיהָ גְדוּלָה, כִּי שְׁעוֹרָה הִיא בְּמַלְכוּת, בְּסוּד שְׁעוֹר ה', וְעַל-כֵּן שָׁם הַבְּרוּר גְּדוּל מְאֹד, כִּי שְׁעוֹרִים הֵם מְאֹכֵל גַּם לְבַהֲמוֹת וְחַיּוֹת, עִם כָּל זֹאת כִּשְׂאֵדָם עוֹשֶׂה מְזֵה תַבְשִׁיל, עוֹלָה וְנִתְעַלִּית הַמַּלְכוּת בְּעֲלֵיהָ אַחַר עֲלֵיהָ, וְעַל-כֵּן מִי שְׂאוּכָל מְאֹכֵל שֶׁל שְׁעוֹרִים,

ראוּי לוֹ לְכוּן, כִּי הִנֵּה הַנוֹקְבָא שְׁהוּא הַמְּלָכוֹת שָׁם
 שׁוֹרִים הַדִּינִים, בְּסוּד מִנְצַפ"ךְ כְּפּוֹל שְׁעוּלָה תַק"ס,
 כִּי אוֹתִיּוֹת אֵלוֹ הֵן אוֹתִיּוֹת סוּפִיּוֹת, וְשָׁם הוּא
 הַצְּמָצוּם עַד פֶּה תָבוּא, שְׁעָרָה עוּלָה תַקַע"ה, כִּי
 שְׁתֵּי פְעָמִים פ"ר עִם הַחֲמִשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל מִנְצַפ"ךְ
 פְּעָמִים עוּלָה תַק"ע, וְכִשְׁכוּלְלִין ה' בְּתוֹךְ ה' הָרִי
 הוּא תַקַע"ה, וְהוּא מְסַפֵּר שְׁעָר"ה (עֵין פְּרִי עֵץ חַיִּים,
 שְׁעַר הַמְּצוּוֹת פַּח); וְעַל-כֵּן בְּאֲכִילַת תְּבַשִּׁיל שֶׁל
 שְׁעוּרִים יְכוּלִים לְמַתֵּק אֶת הַדִּינִים שְׁבַמְלָכוֹת,
 וְלַעֲלוֹת מִבְּחִינַת בְּהַמ"ה אֶל בְּחִינַת אָד"ם שָׁם
 מ"ה, כִּי שָׁם ב"ן שְׁהוּא הַנוֹקְבָא יִתְעַלָּה אֶל הַזְעִיר
 אֲנָפִין שְׁהוּא שָׁם מ"ה, שְׁנֵה שְׁעַר ו"ה הַיְחוּד בֵּין
 שָׁם מ"ה אֶל שָׁם ב"ן, וְעַל-כֵּן בָּכָה אָדָם הָרֵאשׁוֹן
 וְאָמַר (פְּסָחִים קִיח.): אֲנִי וַחֲמוֹר נֹאכַל בְּאִבוֹס אֶחָד
 מֵאֲכָל שְׁעוּרִים? וְלָכֵן בְּאֲכִילַת תְּבַשִּׁיל שֶׁל שְׁעוּרִים
 מְתַקְּנִים אֶת חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וּמְהַפֵּךְ אֶת הַדִּינִים
 לְחֲסָדִים, וּמְמַאֲכַל בְּהַמ"ה נַעֲשֶׂה מֵאֲכָל אָד"ם,
 וְזוֹכִין לְהַשְׁגַּת אָדָם הָרֵאשׁוֹן קִדְם הַחֲטָא, כְּתָנוּת
 'אוֹר' בְּאֶלֶף, שְׁמַאִיר לוֹ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הַמְּלָכוֹת
 יֵשׁ לָהּ עֲלֶיהָ אַחַר עֲלֶיהָ, וּמְשִׁיג הַשְּׁגָה גְדוּלָה דִּיקָא

מה ראש השנה לאילנות

על-ידי שמשליך את שכלו, וכמאמרם ז"ל (חלין ה:)
על פסוק (תהלים לו, ז): "אד"ם ובהמ"ה תושיע ה"
— אלו בני-אדם שהם ערמין בדעת, ומשימין
עצמן כבהמה, כי זה עקר הדעת והשכל, שידע
שאין לו דעת ושכל, שאז משיג השגות גבוהות.
וזה שקדם קבלת התורה היו מקריבים עמר של
שעורים דיקא, כדי להעלות מבחינת אכילת
בהמ"ה אל אכילת אד"ם, ויזכה לקבל את התורה
בחג השבועות, שאז המלכות עולית עד הבינה,
ונעשה היחוד השלם.

גפן

הגפן בראו הקדוש-ברוך-הוא לשמח בו
אנשים, כמו שכתוב (תהלים קד, טו): "ויין ישמח
לבב אנוש להצהיל פנים", וכתוב (משלי לא, ו):
"תנו שכר לאובד, ויין למרי נפש"; ועל-כך היין
נתברך יותר מהכל, כי אין אומרים שירה אלא על
היין (ברכות לד:), וכל המברך על כוס מלא, נותנים
לו נחלה בלי מצרים (ברכות נא.); ומקדש את השבת
על היין, כי מברך על היין, ואחר-כך מברך על

היום, שהיין גורם לקדשה (שם); ועל-כן נוהגים הצדיקים לשתות גם יין בסעדה זו — חמשה עשר בשבט, "ראש השנה לאילנות", כי היין מתברך יותר מהכל. ויש רזין וסתרי נספרות בשתיית יין, ובפרטיות בעת קדוש של שבת, שאז מתגלים לאדם אורות צחצחות למי שמבין מה זה יין, ומה זה לקדש על היין, כמובא בפונות. אבל רבנו ז"ל הזהירנו מאד מאד להשמר לא לשתות יין, אלא בשבת בקדוש ובהבדלה ובסעדת מצוה, כי יין של הטר צריך שמירה גדולה מאד, שלא לשתות בסעדת הרשות, ואפלו בסעדת מצוה צריך להזהר שלא לשתות יותר מדאי, שלא יבוא לידי שכרות, חס ושלום (עין לקוטי-הלכות, יין נסך, הלכה ג', אות ד'), ואז ישכח את כל התורה, חס ושלום (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כו); כי על-ידי שכרות שוכחים את כל התורה, רחמנא לצלן, ועל-כן אפלו בעת שמתר לשתות יין, כגון: בשבת או בסעדת מצוה, צריכים לצמצם עצמו ולשתות בכונה ראויה. ולכן אמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי מעשר שני, פרק ד', הלכה ו'): יש שותה יין וטוב לו, יש שותה יין ורע לו,

תלמיד חכם שותה וטוב לו, עם הארץ שותה ורע לו; כי בעת שתית יין יש לכון פונות עמקות, להמשיך אורות עליונים, מחיזן חדשים בכל פעם, כי אמרו חכמינו הקדושים (ערובין סה.) יין נתן בעי"ן אותיות וסוד נתן בעי"ן אותיות, נכנס יין יצא סוד (יין עולה ע', וכן סו"ד עולה ע'), ועל-כן על-ידי שתית יין ומכון פונות הראויות לכון, על-ידי-זה יכול לזכות למחילת עוונות (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קעז); ולכן בעת שתית יין ראוי לכון בשמות: ע"ב — יו"ד ה"י וי"ו ה"י, ס"ג — יו"ד ה"י וא"ו ה"י, מ"ה — יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ב"ן — יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה, והפתרים: קס"א — אל"ף ה"י יו"ד ה"י, קמ"ג — אל"ף ה"א יו"ד ה"א, קנ"א — אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה, ובכלם יש עי"ן אותיות כמנין יין, ובכונות אלו ימשיך על עצמו המחיזן העליונים, שעליהם נאמר (ישעיה סד, ג): "עין לא ראתה" — זה יין המשמר בענביו מששת ימי בראשית (ברכות לד:), שאדם דבוק בחי החיים ומטיל בכל העולמות מעילא לתתא ומתתא לעילא. ועל זה אמרו חכמינו

הַקְּדוּשִׁים (ערובין סה.): כָּל הַמִּתְפַּתֶּה בְּיַמּוֹ יֵשׁ בּוֹ
 מִדַּעַת קוֹנּוֹ, כִּי נִכְלָל בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאִינוֹ
 רוֹצֵה שׁוּם דָּבָר, רַק לְהִיּוֹת דָּבּוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ
 יִתְבָּרַךְ, וּמִטִּיל בְּשִׁמוֹת אֱלֹהִים, וּמִתְעַנֵּג בְּנַעֲמֵם זֵיו
 שְׂכִינָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן בַּיּוֹם הַקְּדוּשׁ הַזֶּה, שְׂדֵנִין
 אֶת הָאֵילָנוֹת, טוֹב לְשִׁתּוֹת יַיִן, וּלְכוּן לְתַקֵּן אֶת
 חֲטָא אָדָם הָרָאשׁוֹן, שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים
 (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה יט, סִימָן ה'), שְׁסַחֲטָה עֲנָבִים
 וְנִתְנָה לוֹ; וּבְשִׁבִיל זֶה עֲנִין גָּדוֹל גַּם לְאָכֵל עֲנָבִים,
 לְתַקֵּן אֶת חֲטָא חוּהָ, שְׁסַחֲטָה לוֹ לְאָדָם עֲנָבִים
 וְנִתְנָה לוֹ, כִּי הָאֵי אֵילָנָא דְחָב בֵּיה אָדָם קַדְמָאָה
 עֲנָבִים הָווּ (זֶהר הַקְּדוּשׁ ח"ג קכז), וְכִתְבוּ הַמְּקַבְּלִים,
 כִּי יֵשׁ שְׁלֹשָׁה מִיַּיִן עֲנָבִים: (א) עֲנָבִים לְבָנִים מוֹרִים
 שֶׁהֵן יוֹנְקִים מִבְּחִינַת חֶסֶד. (ב) עֲנָבִים אֲדָמִים מוֹרִים
 שֶׁהֵן יוֹנְקִים מִבְּחִינַת הַגְּבוּרָה. (ג) עֲנָבִים שְׁחוֹרִים
 מוֹרִים שֶׁהֵן יוֹנְקִים מִבְּחִינַת תְּקוּף הַגְּבוּרָה. וְעַל-כֵּן
 נִכּוּן לְאָכֵל מִשְׁלֹשָׁה מִיַּיִן עֲנָבִים, וּלְכוּן אֲזִי שְׁתִּי
 פְּעָמִים אֱלֹהִים אֱלֹהִים הָעוֹלָה כְּמִסְפַּר עֲנָבִים. וְעַל-כֵּן
 כִּדִּי לְהוֹצִיא יַיִן מֵעֲנָבִים צָרִיכִים לְדֶרֶךְ עִם
 הָעֵקֶב דִּיקָא, כִּי עָק"ב עוֹלָה כְּמִסְפַּר עֲנָבִים,

וצריכים לכוון אהי"ה — אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה, העולה כמספר עק"ב וכמספר ענבי"ם, וכשדורך בעק"ב על הענבי"ם ומוציא יין בכונה זו, אז מאיר לו זיו ואור שהאיר לאדם הראשון קדם החטא, שצפה בהאור הגנוז. וזה סוד מאמרם ז"ל (זהר הקדוש בהשמטות): עקבו של אדם הראשון מכהה גלגל חמה, עק"ב דיקא, כי קדם החטא האיר לו האור הגנוז. ולכן באכלך ענבי"ם תכוון אל כל זה, ויאיר עליך אור נערב מלמעלה; אשרי הזוכה לכל זה.

תאנה

תאנה נמשלו בה דברי תורה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ערובין נד.): רבי חיא בר אבא אמר רבי יוחנן: מאי דכתיב (משלי כז, יח): "נצר תאנה יאכל פריה", למה נמשלו דברי תורה כתאנה? מה תאנה זו כל זמן שאדם ממשמש בה מוצא בה תאנים, אף דברי תורה: כל זמן שאדם הוגה בהן — מוצא בהן טעם. וכן אמרו חכמינו הקדושים (פרכות נז.): הרואה תאנה בחלום —

ראש השנה לאילנות

ג

תורתו משתמרת בקרבו, שנאמר (משלי כו, יח):
"נצר תאנה יאכל פריה". ואמרו חכמינו הקדושים
(במדבר רבה פרשה כא, סימן טו): למה נמשלה תורה
בתאנה? שרוב האילנות: הזית, הגפן, התמרה,
נלקטין פאחת, והתאנה נלקטת מעט מעט, כך
התורה היום לומד מעט ולמחר הרבה. לפי שאינה
מתלמדת לא בשנה ולא בשנתיים, והיא פרי נפלא
עד מאד, ויש בה כל מיני טעמים, וכלה יפה
לאכילה ומתקה לכל אדם, ויש בה גרעינים
הראויים לאכל, והתאנים משבחות ממהרות
להתבשל, ונתנה לאדם להנות ממנה, ועל-כן
התורה והצדיקים משולים לתאנים. וכמאמר ז"ל
(בראשית רבה, פרשה מו, סימן א'): מה תאנה זו אין בה
פסלת אלא עקצה לבד, כך אמר הקדוש-ברוך-הוא
לאברהם, אין לך פסלת אלא ערלה. ואמרו (מדרש
תנחומא לך-לך): מה תאנה זו אין בה פסלת של
כלום, כך אבות העולם. ואמרו (שם): מה תאנה זו
יש בה כמה גרעינים, כך אבות העולם היו בהם
מעשים טובים, עד שבא אדם הראשון ואכל
מהתאנה, שמאז נגזרה גזרת מיתה על כל העולם,

כִּי עֵץ שְׂאֵכַל אָדָם הָרֵאשׁוֹן תְּאֵנָה הִיְתָה (בְּרֻכּוֹת מ.),
 שְׁבַדְבָּר שְׁנַתְקִלְקִלוּ בוֹ נִתְקְנוּ, שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית ג, ו ז):
 "וַיִּתְּפוּרוּ עָלֶיהָ תְּאֵנָה". וּמֵאֵז סוּבְלִים כָּל הַסְּבֵל, כִּי
 הַמִּיתָה לְצַדִּיקִים נִמְשָׁלָה לְתְּאֵנָה, כִּי בַעַל הַתְּאֵנָה
 יוֹדֵעַ מְתֵי עוֹנֵתָה שֶׁל תְּאֵנָה לְלִקְטָהּ, כִּן הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא יוֹדֵעַ מְתֵי עוֹנֵתָם שֶׁל צַדִּיקִים לְהַסְתַּלֵּק
 מִן הָעוֹלָם וּמִסְּלָקָם. כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ו, ב):
 "דוּדֵי יָרֵד לְגַנוֹ לְעֶרְגוֹת הַבָּשָׂם לְרֹאוֹת בַּגְּנִים
 וּלְלִקֵּט שׁוֹשְׁנִים" — לְסַלֵּק אֶת הַצַּדִּיקִים
 שְׁבִישְׂרָאֵל (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ו', סִימָן ו'); וְעַל-כֵּן
 תְּאֵנָה הִיא לְשׁוֹן (אִיכָה ב, ה): "תְּאֵנִיָּה וְאֵנִיָּה",
 שֶׁהִבִּיא תוֹאֵנָה לְעוֹלָם, שֶׁהִיא מִיתָה; כִּי מִמְּנָה אָכַל
 אָדָם הָרֵאשׁוֹן בְּחֻטָּא עֵץ הַדַּעַת, וְנִגְזְרָה מִיתָה עַל
 הָעוֹלָם.

וְהֵנָּה כָּל הַחֻטָּא שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן הָיָה עַל-יְדֵי
 עֵינַיִם, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (בְּרֵאשִׁית ג, ו ז): "וַתֵּרָא הָאִשָּׁה
 כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל, וְכִי תְּאֹוָה הוּא לְעֵינַיִם וְגו',
 וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם" וְגו'; וְלִכֵּן בָּא שְׁמִשׁוֹן
 לְתַקֵּן חֻטָּא אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְזֶה שְׁנֵאמַר בוֹ (שׁוֹפְטִים

(יד): "כי תאנה הוא מבקש", אף נכשל בזה, כמאמרם ז"ל (סוטה ט): שמשון הלך אחר עיניו, לפיכך נקרו פלשתים את עיניו, שנאמר (שופטים טז, כא): "ולאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו"; כי היא סכנה גדולה למי שנכנס בזה, וזה סוד מאמרם ז"ל (שבת צ): ההוא תלמידא דההוה יתיב קמיה דרבי יוחנן הוה קאכיל תאיני, אמר ליה: רבי, קוצין יש בתאנים? אמר ליה: קטליה פה לדין; ופרש רש"י קוצים יש בתאנים — הנה תולעת יושב ונוקב בגרונו, ודומה שהוא קוץ, קטליה פה לדין — הרגו פה לדין [שהפה הורג את זה התלמיד]; כי הוא הכניס את עצמו לתקן את חטאו של אדם הראשון, שאכל מעץ הדעת טוב ורע, שהיתה עץ התאנה, ולא הנה ראוי לזה, ועל-כן נפגע, כי היא סכנה גדולה להכנס בזה. עם כל זאת אכילת תאנים הוא דבר גדול מאד, ובפרט בכונה נכונה; כי התאנה היא המלכות שמקבלת מבינה, והנה חטא עץ הדעת הנה, שהפריד את עצמו מעץ החיים, ששם הוא אור האין סוף ברוך הוא, בסוד (בראשית ג, כב): "וחי לעולם", כי כשהמלכות עולית

עד הבינה ונעשה היחוד השלם, אז אין לו שום קשיות וספקות עליו יתברך, ונכלל לגמרי באלופו של עולם, כי יודע אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, ופגם עץ הדעת היה שעשה הפרש בין טוב לרע, והפריד את הזעיר אנפין מהנוקבא שהיא המלכות, שמשם כל החרבן. וכמובא (זהר חדש, בראשית כח:) על פסוק (בראשית ג, ז): "ויתפרו עלי תאנה" — איתכסו בכמה קלפין מערב-רב וכו'; וכל עבודת הצדיקים לבטל את הערב-רב הממלאים כפירות ואפיקורסות, שקוץ, תעוב וזהוים בנשמות ישראל, רחמנא לישזבן, ולכן באכילת תאנה צריכין לבון שלשה שמות אהי"ה במלואן כזה: אל"ף, ה"י יו"ד ה"י (קס"א), אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה (קנ"א), שעולים תנ"ה, ובחוד שמות אלה ממשיך אות א' אלופו של עולם בכל דבר, ואז נתבטלין הערב-רב, שעקר כחם רק מכפירות ואפיקורסות, וכשאדם מקדש את השלשה מחין על-ידי שמות האלו, על-ידי-זה נתבטלין אחיזת הערב-רב מנשמות ישראל. ולכן

ראש השנה לאילנות

כִּשְׁתֹּאכַל תֵּאנָה תִּכּוֹן אֶל הַשְּׁלֶשֶׁה שְׁמוֹת הַנִּ"ל,
 הָעוֹלָיִם תַּנ"ה עִם א' אֲלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁזָה
 תֵּאנָה, וְלִכֵּן תִּאֲנֶה רָאשֵׁי תְבוּת: תִּפְאֶרֶת
 הַמְּקַבֵּל נִהְיֶה אִימָא, וּמִשָּׁם נִשְׁפָּע אֶל הַמְּלָכוֹת,
 וְכֵן תִּאֲנֶה רָאשֵׁי תְבוּת: תִּפְאֶרֶת הַמְּשַׁפֵּיעַ אֶל
 נְיֻקְבָא, שֶׁהִיא הַמְּלָכוֹת, וְנַעֲשֶׂה יַחּוּד הַשָּׁלֵם בֵּין
 בִּינָה לְמְלָכוֹת, כִּי תָמִיד מִתְבוּנָן בְּמְלָכוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ,
 וְאִיךָ שְׂאִין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֹּל
 לְכֹל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, שְׁזָה סוּד עֵץ הַחַיִּים, שְׁמִי
 שְׁמַגִּיעַ אֶל מְדֻרְגָה זוֹ, שְׂאִינוֹ רוֹאֶה רַק אֶת הָאֱלֻקוֹת
 שְׁבְכָל דְבָר, הוּא נְכָלָל בְּעֵץ הַחַיִּים וְחֵי לְעוֹלָם. וְזֶה
 סוּד הַתְּשׁוּבָה, שְׂאֶפְלוֹ שְׁקָלְקֵל בְּמָה שְׁקָלְקֵל, וְחֻטָּא
 וּפְגָם וְנִכְשֵׁל בְּעֵבְרוֹת הַכִּי חֲמוּרוֹת, עִם כָּל זֹאת
 כְּשִׁחֲזַר בְּתְשׁוּבָה, הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹחֵל לוֹ,
 שְׁזָה סוּד יַחּוּד בֵּין בִּינָה לְמְלָכוֹת, שְׁעַל-יְדֵי תְשׁוּבָה
 הַמְּלָכוֹת עוֹלָה עַד הַבִּינָה, בְּסוּד תְּשׁוּבָה ה', וְזֶה
 שְׂאֶמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה י"ט):
 אָמַר רַבִּי יִצְחָק, קְלָקְלֵת עוֹבְדֵךְ, סַב חוּט וְחִיט;
 הֵינּוּ פִּיּוֹן שְׁהַחֻטָּא שֶׁל אָדָם וְחֲזָה הִיא שְׁהַפְּרִידוֹ
 הַמְּלָכוֹת הַנִּקְרָאת תֵּאנָה מֵהַתְּפֹאֶרֶת, שֶׁהִיא עֵץ

החיים, וזה קלקלת עובדך, אזי סב חוט וחיט, רצה
 לומר ליחד ולחבר המלכות עם התפארת, שהיא
 סוד איל"ן שעולה יאהדונה"י, ולכן כשאוכלין
 תאנה יכון כונה זו, ודו"ק.

רמון

רמון הוא פרי שנמשלו בו ישראל, כמאמרם
 ז"ל (ברכות נו.) על הפסוק (שיר השירים ד, ג): "כפלה
 הרמון ורנתך", מאי רנתך? אפלו ריקנין שבך
 מלאים מצוות כרמון; וכנסת ישראל משולה
 לפרדס רמונים, כמו שכתוב (שיר השירים ד):
 "שלחך פרדס רמונים עם פרי מגדים כפרים עם
 נרדים"; ויש ברמון תרי"ג גרעינין כנגד תרי"ג
 מצוות שיש בעם ישראל, וטבע של הרמון
 שגרעיניו מרכבים מכמה פלחים נפרדים וחלוקים
 על-ידי קלפה לבנה הנמצאת עליהם, ובכל פלח
 מחברים כמה גרעינים, וכך נמצא אצל המצוות
 שהדומה לזה, כגון ספה, שהיא מצוה אחת
 ומחברות אליה כמה מצוות: ארבעה מינים וכו',
 וכן בפסח וכו' ובקריאת שמע וכו' ושאר כל

ראש השנה לאילנות

המצוות, והם פלחים פלחים, שיש מצוות מחברות יחד, ובשביל זה גם בגרעיני הרמון נפרדים הגרעינים פלחים פלחים, אף שיש בהם תרי"ג גרעינים כנגד התרי"ג מצוות. וכן הוא בתורה, שדרשו חכמינו הקדושים (ערובין כא:) על פסוק (שיר השירים ז, יג): "הנצו הרמונים" — אלו בעלי גמרא, שהם בחכמה שלמה, וראויים להורות (עין רש"י שיר השירים ז, יג); כי בתלמוד כל הלכה בנויה בטעם ובסברא, ומתוך כך יכולים לחבר שני ענינים הנראים רחוקים, ולקרבם זה לזה, ולכן באכלף את הרמון, תכונן ללמד זכות על כל בר ישראל יהיה מי שיהיה, כי ברמון עקר הפרי הוא הגרעינים, ועל-ידי צרוף כלם יחד נקרא בשם רמון, לא-כן כאשר ילקח מהם חלק — יתפזרו, כן צריכין לאחד את כלל נשמות ישראל ולקרב את כלם אל הקדוש-ברוך-הוא. וטבע של רמון, שגרעיניו משקעים ודבוקים לקלפתו בעמק ובחזק, ואינם נפרדים מקלפתו גם כאשר נפתח, שזה רמז אפלו על אלו הרחוקים, עמי הארץ, שריקים מן המצוות, עם כל זאת הם דבוקים חזק יחד באמונה

טהורה בו יתברך, ואינם נפרדים ממנו יתברך כלל; ועל-כן ראינו כשהגיע מצב שרצו להמירם על דתם, רחמנא לישזבן, מסרו את נפשם על קדוש השם, וזה עשו אפלו הכי רחוקים (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן פ). ועל זה מרמזים גרעיני הרמון, שדבוקים בעמק ובחזק הקלפה, ואוחזים את עצמם ביד אחד עם השני, אפלו שהם מסבבים עם קלפה, כי הם לא נפרדים זה מזה, ועל-כן רמו"ן עם הארבע אותיות עולה כמספר ברחמי"ם, כי הקדוש-ברוך-הוא הולך עם נשמות ישראל ברחמים, והעקר תלוי בצדיקים, שהם יכולים למצא את הטוב שבכל אחד ואחד, שאפלו הריקנין שבך מלאים מצוות פרמון. וזה סוד (חגיגה טו:): רבי מאיר רמון מצא תוכו אכל קלפתו זרק, כי אלישע - אחר, רבו פרק על, כי עשה מציאות ממטטרו"ן, כי הפרידו מהקדוש-ברוך-הוא על-ידי פגם הברית (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימנים: יא, לא), שעושים מציאות מבלעדיו יתברך, חס ושלום, ובשביל זה פרק על לגמרי, רחמנא לישזבן, אבל רבי מאיר תוכו אכל, שזה ט"ט גימטריה ח"י,

ראש השנה לאילנות

שְׁהִיָּה הַיְסוּד צְדִיק, וְעַל-כֵּן תּוֹכוֹ אָכַל — שְׁחֵבֵר
 עֲצָמוֹ אֶל הַצְּדִיק, וְזֶה קְלַפְתּוֹ זָרַק — שֶׁהוּא רְמוּ"ן,
 כִּי כִשְׁתַּסִּיר ט"ט מֵאוֹתִיּוֹת מִטְטְרוּ"ן יִשָּׂאֵר רְמוּ"ן,
 וְזֶה רָמַז עַל הָרְמוֹן, שֶׁסּוֹבֵב עַל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל
 הָרַחוּקִים, שְׂיִכּוּלִים לְמָצָא אֶצְלָם נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת,
 וְלְהַעֲלוֹתָם מִכַּף חוֹב לְכַף זְכוּת (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק
 א', סִימָן רפכ), כִּי הֵם מְלֵאִים מִצְּדוֹת כְּרָמוֹן, וְזֶה תּוֹכוֹ
 אָכַל — שְׁלֹקְחִים אֶת הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁבָּהֶם, וְאִז
 מִמֵּילָא קְלַפְתּוֹ זָרַק — שֶׁנִּתְבַּטַּל הָרַע מֵהֶם; כִּי
 כִשְׁתַּמָּצָא אֶת הַטּוֹב בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲזִי יִתְבַּטַּל
 הָרַע. וְעַל-כֵּן דִּיקָא רַבִּי מֵאִיר חַיִּיש לְמִיעוּטָא
 (עֲבוּדָה זָרָה לַד:), כִּי מִחֲפֵשׁ אַחַר הַמַּעַט טוֹב שֵׁישׁ
 בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים לו, י):
 "וְעוֹד מְעַט וְאִין רָשַׁע וְהִתְבּוֹנְנַת עַל מְקוֹמוֹ
 וְאִינְנוּ"; כִּי כִשְׁמוֹצְאִים נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת וּמְעַט טוֹב
 אֶצְל הָרָשָׁע, אֲזִי "וְהִתְבּוֹנְנַת עַל מְקוֹמוֹ וְאִינְנוּ" —
 הוּא כְּבָר אֵינוֹ אוֹתוֹ הָאָדָם, וַיְכּוּלִים לְהַחֲזִירוֹ
 בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וְזֶה סוּד (שְׁמוּאֵל-א טו, כט): "וְגַם
 נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר", כִּי נִצָּחִיּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵי
 אֶפְשָׁר לְבַטֵּל, כִּי כִשֵּׁם שְׂאִי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם בְּלֹא

רוחות, כף אי אפשר לעולם בלא ישראל (מענית ג.); ועל-כן שתי פעמים נצ"ח עולה כמספר רמז"ן, כי עם ישראל ישאר לנצח. וזה שאמר רבנו ז"ל (עין בתי מוהר"ן, סימן שכב): נצחתי ואנצח, שהם שתי פעמים נצ"ח; ועל-כן כל ענינו הוא למסר את נפשו בעבור כל בר ישראל, ולהעלותו ממקומו אל למעלה מן המקום ולמעלה מן הזמן, ולהחזירו אליו יתברך, שהוא סוד רמז"ן כנ"ל, והבן.

זית

הזית הוא המבחר שבפרות, כי בשמן מבשלים, ובשמן סכין ומעדנים את הגוף לבריאות, ובשמן מאירין, והזית מטבל בשמן מועיל לזכרון (הוריות יג.), ועם ישראל נדמים ומשולים כזית הזה, שאין מוצאין את שמנו אלא על-ידי כתיחה, כף ישראל אינם חוזרין למוטב אלא על-ידי יסורין, וכך אין עליו נושרין, אף ישראל אין להם בטלה עולמית לא בעולם הזה ולא בעולם הבא (מנחות נג.); ואמרו: מה זיתים אין בהם הרקבה, אף בגוף לא יהא בהן פסלת (ירושלמי

ראש השנה לאילנות

פְּלֵאִים, פָּרָק א'); ; וְכֵן הַתּוֹרָה מְשׁוֹלָה וְנִדְמִית כְּזֵית, כִּי
 מֵה הַזֵּית נֶחֱבֵט עַד שְׁמוֹצִיא שְׁמֵנוּ, כִּךְ הַתּוֹרָה אֵי
 אֶפְשָׁר לְהִבְיָנָה, אֲלָא עַל-יַדֵּי יְגִיעָה עֲצוּמָה, וּמֵה
 הַזֵּית יֵשׁ לְכֹל פְּרֵי שְׁנֵי עָלִים, כִּךְ הַתּוֹרָה כְּלוּלָה
 מִשְׁתֵּים — תּוֹרָה שְׁבִכְתָּב וְתּוֹרָה שְׁבַע-לִפְנֵי (מִדְּרַשׁ
 תְּלַפְיוֹת עֲנַף אֵילָנוֹת); ; וְשֶׁמֶן זֵית מְאִיר אֶת הָעֵינַיִם
 וּמְרַפֵּא אֶת כָּל הַגּוּף, וְעַל-כֵּן אֱלוֹ הַנּוֹהֲגִים לְאָכֹל
 כָּל הַשָּׁנָה פִּיתָן טָבוֹל בְּשֶׁמֶן זֵית, מִבְּטָחִים שְׁלֹא
 יִתְקַרֵּב אֶל גּוּפָן שׁוֹם חֲלָאִים רָעִים, וַיְהִי בְּרִיאִים.
 וְלִכֵּן נוֹהֲגִים הַצַּדִּיקִים לְאָכֹל בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּשֶׁבֶט
 "רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת" זֵיתִים מְטַבְּלִין בְּשֶׁמֶן, כִּי
 זֵיתִים לְבַד קָשָׁה לְשִׁכְחָה, רַק הֵם צָרִיכִים לְהִיּוֹת
 מְטַבְּלִים בְּשֶׁמֶן זֵית, כְּמֵאמָרָם ז"ל (הוֹרֵיּוֹת יג):
 כְּשֵׁם שֶׁהַזֵּית מְשַׁכַּח לְמוֹד שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה, כִּךְ
 שֶׁמֶן זֵית מְשִׁיב לְמוֹד שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה; וּמוֹבָא
 בְּסֵפֶר "קִהְלֵת יַעֲקֹב" עֵרֶךְ זֵית, שֶׁשְׁמַעְתִּי מֵהָאִישׁ
 הָאֶלְקִי הַחֹזֶה מְלוּבָלִין, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, הַטַּעַם
 לָזֶה, כִּי זֵית בָּא מֵעֵתִיק, שְׁשֵׁם לִית מִחֲשָׁבָה תְּפִיסָא
 בֵּיהַ כְּלָל, כִּי הוּא אֹר הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא מְטִי
 וְלֹא מְטִי, וְשֵׁם הִיא הַשְּׁכָחָה, (כִּי מֵרַב דְּבִקּוֹת

וְהַתְּכַלְלוּת בְּאֵין, אֲזִי בְּכָל רִגַע שׁוֹכְחִין וְאֵינָם
 (זוֹכְרִים כְּלוּם), מַה שְּׂאִין כֵּן שֶׁמֶן הַיּוֹצֵא מִהַיִּית זֶהוּ
 הַחֲכָמָה, שְׂזָה נִקְרָא יֵשׁ מֵאֵין, בְּסוּד (אִיּוֹב כח, יב):
 "וְהַחֲכָמָה מֵאֵין תִּמְצֵא", שֶׁם כָּבֵר יֵשׁ זְכִירָה. וְכָתַב
 הַ"קֹּהֵלֶת יַעֲקֹב", שֶׁלֶכֶן זִי"ת גִּימְטְרִיָּה אֲוִי"ר
 קִדְמוֹ"ן, כִּי שֶׁם הוּא אֹר פְּשׁוּט, וְאֵין בּוֹ זְכוּרֹן כָּלֵל
 (עֵין סְפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשֵׂה יג, מִיּוֹם א', מִהַבְּעֻטְלִיר הָעוֹר,
 שְׂאִינוּ זוֹכֵר כְּלוּם, וְדו"ק); וְלֶכֶן טוֹב לְאָכֵל כָּל הַשָּׁנָה
 זִי"ת מְטָבֵל בְּשֶׁמֶן, כִּי בְּזֶה מַחֲכִים, וּמִמְשִׁיךְ אֹר
 הַכֶּתֶר אֶל הַחֲכָמָה שְׁלוֹ, בְּסוּד י"ש מֵאֵין, הָעוֹלָה
 מִכּוֹן זִי"ת עִם הָאוֹתִיּוֹת. וּבְפֶרֶט עֲכָשׁוּ בַחֲמָשָׁה
 עָשָׂר בְּשֶׁבֶט "רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת", רָאוּי לְאָכְלוֹ,
 כִּי זֵית הוּא מִהַשְּׁבָעָה מִיָּנִים שֶׁנִּשְׁתַּבְּחָה בָּהֶם אֶרֶץ
 יִשְׂרָאֵל, וּבְפֶרֶט כְּשִׂיאֲכֵל אֶת זֶה בְּכּוֹנָה זוֹ, שֶׁהַזִּי"ת
 הוּא בְּסוּד אֵין, סוּד הַכֶּתֶר, שֶׁהוּא עֲתִיק, וְהַשֶּׁמֶן
 הוּא בַחֲכָמָה, שֶׁמֶנּוּ מַחֲכִים, אֲזִי הוּא עֲנִיָּן גָּדוֹל עַד
 מְאֹד, וְהֵבֵן.

תְּמָרִים

הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִקְרָא תְּמָר, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ

ראש השנה לאילנות

חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה ל', סִימָן ט), כַּפּוֹת
 תְּמָרִים זֶה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תְּהִלִּים צב,
 יג): "צַדִּיק כַּתְּמָר יִפְרַח", וְכֵן דָּרְשׁוּ תְּמָר עַל
 יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ז, ט): "אֲמַרְתִּי
 אֶעֱלֶה בְּתֶמֶר" — אֵלֹה יִשְׂרָאֵל (סִנְהֶדְרִין צג.); וְהִנֵּה
 הַדְּבַשׁ שֶׁנִּתְבָּרַךְ בּוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ דְבַשׁ תְּמָרִים,
 כִּי עֵקֶר חֲשִׁיבוֹתָם שֶׁל הַתְּמָרִים הוּא הַדְּבַשׁ הַיּוֹצֵא
 מִשָּׁם. וְכִמְאֵמָרם ז"ל (ירוּשְׁלָמִי בְּרִכּוֹת פָּרָק ו', הַלְכָה ח):
 דְּבַשׁ אֵלֹה הַתְּמָרִים, וְהֵם רְפוּאָה לְגוֹף הָאָדָם,
 וּמְרַפְּאִין אֶת הַחוּלָה מִחֲלָיו (בְּרִכּוֹת מד:), וּבְדְבַשׁ
 טוֹעֲמִים טַעַם מֵן (בְּרִכּוֹת נז:), וּמִי שֶׁאֲחָזוּ בּוֹלְמוֹס,
 מֵאֲכִילִין אוֹתוֹ דְּבַשׁ וְכָל מִינֵי מְתִיקָה, שֶׁהַדְּבַשׁ וְכָל
 מִינֵי מְתִיקָה מְאִירִין מְאוֹר עֵינָיו שֶׁל אָדָם (יוֹמָא
 פג:); וְלִכֵּן הוּא דָּבָר גָּדוֹל לְאָכֹל כָּל הַשָּׁנָה תְּמָרִים
 הַמְּבֻטָּלִים אֶת הַדְּאָגוֹת וְהַעֲצָבוֹת מִהָאָדָם (סְפָר
 הַמִּדּוֹת, אוֹת עֲצָבוֹת, סִימָן לה); וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
 (כְּתָבוֹת י:): תְּמָרִים — שִׁחְרִית וְעֵרְבִית יְפוֹת,
 בְּמִנְחָה — רְעוֹת, בְּצִהָרִים — אֵין כְּמוֹתָן,
 וּמְבֻטָּלוֹת מִחֲשֶׁבָה רְעָה וְחָלִי מַעִים, וּמְכָל שֶׁכֵּן
 עֲכָשׁוּ בַחֲמֵשָׁה עֶשֶׂר בַּשַּׁבָּת. "רֵאשׁ הַשָּׁנָה

לאילנות", טוב לאכל תמרים, ויבקש ממנו יתברך, שיתבטלו ממנו כל הדאגות שבאות בדרך כלל מהכפירות ואפיקורסות שטמונה בו; כי המאמין האמתי, שמאמין בו יתברך, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, ואפלו שהולך לו הפוך רצונו, הוא יודע שגם שם אלופו של עולם גנוז, והכל ממנו יתברך, ועל-כן ת'מ'ר' ראשי תבות (תהלים לו, ז): "מ'שפטיך ת'הום ר'בה; ופ'רש רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נה): אפלו מי שרואה שהרשעים מצליחים בדין, עם כל זאת אם האדם מסתיר עצמו בצלו יתברך, אזי מבין שצדקת הוי"ה נכונה, ואפלו שעכשו המשפט הוא בתהום רבה, הפך השכל שתהיה הצלחה לרשעים, עם כל זאת על-ידי שלמות הדעת, שיודע ועד אשר אין בלעדיו יתברך כלל, אז דיקא נתפשט העקמומיות מלבבו, ומשיג צדקתו של הקדוש-ברוך-הוא, ואין לו שום דאגות כלל. ולכן דיקא על-ידי אכילת תמר מתבטלות הדאגות ממנו, כי יודע ועד אשר הכל בהשגחתו הפרטי פרטית, וזה אשר תמ"ר עולה דע"ת עליו"ן, כי לזכות להגיע

ראש השנה לאילנות

לַמְדַרְגָּה זו, שְׁאִין בְּלַעְדָּיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֹּל
 בְּחֻשְׁבוֹן צְדָק, עַל זֶה צְרִיכִים דַּע"ת עֲלִיּוֹ"ן, שְׁאֵל
 זֶה מְגִיעִים בְּאֲכִילַת תְּמָ"ר, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (סְפָה מַה:): מַה תְּמָר זֶה אֵין לוֹ אֶלָּא לֵב
 אֶחָד, אִף יִשְׂרָאֵל אֵין לָהֶם אֶלָּא לֵב אֶחָד לְאֲבִיהֶן
 שְׁבַשְׁמַיִם; וְזֶה עֵקֶר הַמְּתִיקוֹת שֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְהַגִּיעַ
 אֵלֶיהָ בְּחַיָּיו — כְּשֶׁאֵין לוֹ שׁוֹם קְשִׁיּוֹת וּסְפָקוֹת
 עָלָיו יִתְבַּרֵךְ, אֲפֹלוּ כְּשֶׁמִּתְנַהֲגִים עִמוֹ הַפּוֹךְ הַשֶּׁכֶל
 וְהַפּוֹךְ רְצוֹנוֹ, עִם כָּל זֹאת הוּא מְבַטֵּל עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי
 וּמִתְכַּסֶּה בְּצֵלוֹ יִתְבַּרֵךְ. שְׁכָל זֶה סוּד אֲכִילַת תְּמָר'
 — מ'שְׁפָטִיף ת'הוּם ר'בָּה, אֲפֹלוּ שְׁמִשְׁפָּטִיף הֵם
 עֲכָשׁוּ בְּתֵהוּם רְבָה, וַיֵּשׁ לָךְ דְּאָגוֹת, עִם כָּל זֹאת
 כְּשֶׁתִּסְתִּיר עֲצָמְךָ בְּסִתָּר צֵל כְּנָפָיו יִתְבַּרֵךְ, תְּרַגֵּשׁ
 מְתִיקוֹת בְּחַיָּיךָ כְּדַבֵּשׁ הַיּוֹצֵא מִפְּרֵי תְּמָר, כִּי דַב"שׁ
 מְרִמֵּז עַל הַגְּבוּרָה, אֲשֶׁר מִשָּׁם יוֹצֵא מ'שְׁפָטִיף
 ת'הוּם ר'בָּה. עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל תְּמָרִים,
 נִתְבַּטְּלוֹת מִמֶּנּוּ הַדְּאָגוֹת, וְזוֹכֶה לְשֶׁכֶל הַיָּשָׁר,
 וְנִתְבַּטְּלִים מִמֶּנּוּ כָּל הַדֵּינִים וְהַגְּבוּרוֹת, וְזוֹכֶה
 לְמְתִיקוֹת בְּחַיָּיו, כִּי אֵין לָךְ עוֹד מְתִיקוֹת כְּמוֹ
 הָאֲמוֹנָה פְּשׁוּטָה, לְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֲשֶׁר אֵין

בלעדיו יתברך כלל, והכל לטובה, והבן.

ז.

צריך שתדע, שכל אלו השבעה מינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, קודמים לכל הפרות, וכל הקדום בפסוק קדם לברכה, והענין הוא כי אנחנו עם קדוש בני ישראל, צריכים שיהיו כל מזונותינו משפע של ארץ ישראל, כי רק ארץ ישראל שיכת לנו לבני ישראל, אבל שפע של חוץ לארץ אינו כדאי לנו, כי חוץ לארץ הוא אור הטמא, והוא תחת משלת הסטרא אחרא, ואינו ראוי השפעתה לישראל, על-כן אנו צריכים לתקן כל אכילתנו ושתיתנו, שיהיו בבחינת שפע של ארץ ישראל, כאלו יוצאים מארץ ישראל, וזה נעשה על-ידי הברכה שאנו מברכים על כל דבר, וכשאנו מברכים ומודים אותו יתברך שבראם, בזה בעצמו נעשה ארץ ישראל בכל מקום, כי כשאנחנו מגלים את אמתת מציאותו יתברך, אזי ממשיכים קדשת ארץ ישראל בכל מקום שבעולם, כי עקר ארץ ישראל נעשה על-ידי סוד (תהלים קיא, ו): "כח

מַעֲשֵׂיוֹ הַגִּיד לְעַמּוֹ לְתַתּ לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם,"
 כְּמֵאמָרָם ז"ל (ילקוט שמות רמז קפז), שָׁאֵם יֹאמְרוּ
 אַמּוֹת הָעוֹלָם לְיִשְׂרָאֵל, לְסֻטִּים אַתֶּם שְׂכַבְשְׁתֶּם
 אַרְצוֹת שְׁבַעָה גּוֹיִים, הֵם אוֹמְרִים לָהֶם, כָּל הָאָרֶץ
 שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא בְּרָאָהּ, וּנְתַנָּה לְאִשְׁר
 יִשְׂרָאֵל בְּעֵינָיו, וּבְרַצוֹנוֹ נְתַנָּה לָהֶם, וּבְרַצוֹנוֹ נִטְלָה
 מֵהֶם וּנְתַנָּה לָנוּ; נִמְצָא שֶׁעַקֵּר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה
 עַל-יְדֵי שְׁנֵתַגְלָה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרָא כָּל הָעוֹלָם
 כְּלוּ, וּבְיָדוֹ לְטַלוֹ לְמִי שִׁירְצָה (לקוטי מוהר"ן, חלק א',
 סימן מד); וְכִשְׁאָנוּ מְבָרְכִים וּמוֹדִים אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל
 אֵיזָה פְּרִי שֶׁבְּרָאוּ, אֲזִי אָנוּ מְגַלִּים קִדְשֵׁת אֶרֶץ
 יִשְׂרָאֵל, גַּם בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁגִּדַל הַפְּרִי, מֵאַחַר שֶׁאָנוּ
 מְגַלִּים וּמוֹדִים שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ בְּרָא הַכֹּל, שְׁמֹזָה
 נַעֲשֶׂה עַקֵּר קִדְשֵׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת לה.) כְּתִיב (תְּהִלִּים כד, א): "לְהוֹי"ה
 הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ", וְכִתִּיב (תְּהִלִּים קטו, טז): "וְהָאָרֶץ
 נָתַן לְבְנֵי-אָדָם", וְתִרְצוּ — כָּאֵן קִדְם בְּרָכָה וְכָאֵן
 לְאַחַר בְּרָכָה; הֵינּוּ קִדְם בְּרָכָה אֲזִי "לְהוֹי"ה הָאָרֶץ
 וּמְלוֹאָהּ", וְאַחַר הַבְּרָכָה אֲזִי "וְהָאָרֶץ נָתַן לְבְנֵי-
 אָדָם". נִמְצָא, שֶׁלְאַחַר שֶׁאָדָם מְבָרַךְ עַל הַפְּרִי

והמאכל שאוכל, נעשה ונתגדל ונתגלה, אשר "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים", שעל-ידי הברכה אנו קונים את העולם, שהשם יתברך נתנו לנו על-ידי הברכה שמברכים אותו. וזה ממש סוד ארץ ישראל, שהוא בראה, וברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו, ועל-ידי הברכה נתגלה שכל ממנו יתברך. ולכן קדם ברכה הוי כמו שאר ארצות, ואחר ברכה הוא כמו ארץ ישראל, שנתגלה אמתת מציאותו יתברך, אשר הוא יתברך צופה ומביט ומסתכל עלינו; כי זה סוד ארץ ישראל, שהקדוש-ברוך-הוא מסתכל תמיד על עם ישראל, ומתפאר בכל אחד מישראל, שזה סוד העינים, שזה (דברים יא, יב): "תמיד עיני הוי"ה אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", שדיקא על-ידי ארץ ישראל הקדוש-ברוך-הוא צופה ומביט ומסתכל עלינו. וזו הברכה שעל ידה אנו עושים ארץ ישראל; כי כשאנו מברכים אותו יתברך, ומשבחים ומפארים אותו יתברך, אזי הוא יתברך מתפאר בנו, כמו שכתוב (דברים כו, יז יח): "את הוי"ה האמרת והוי"ה האמירך", דהינו שאנו

מְפָאָרִים וּמְבָרְכִים אוֹתוֹ יְתַבְרַךְ, וְהוּא מֵאֲמִירָנוּ,
שָׁאֲנוּ מִתְאֲמָרִים וּמִתְפָּאָרִים בּוֹ יְתַבְרַךְ, שֶׁהוּא
אֶלֶּהֵינוּ שְׁבָרָא הַכֹּל, אִזְ "וַהֲוֵי" הַהֵאֲמִירָךְ", שֶׁהוּא
יְתַבְרַךְ מִתְפָּאָר בָּנוּ גַם-כֵּן, שְׁאֲנַחְנוּ עִמוֹ, כְּמוֹ
שְׁכָתוּב (יִשְׁעִיָּה מַט, ג): "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאָר";
וְעַל-יַדֵּי-זֶה נַעֲשֶׂה קִדְשָׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, נִמְצָא,
שְׁעַל-יַדֵּי הַבְּרָכָה שְׁאָדָם מְבָרַךְ עַל הַפְּרוֹת וְעַל דְּבַר
מֵאֲכָל, נַעֲשֶׂה בַּמָּקוֹם הַזֶּה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְעַל-כֵּן
שִׁבְעַת הַמִּינִים שְׁבָהֶם נִשְׁתַּבְּחָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הֵם
מִקְדָּמִים בְּבְרָכָה, כִּי שִׁבְעַת הַמִּינִים שֶׁהֵם שִׁבַּח אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, הֵם בְּעֶצְמָם קִדְשָׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי קִדְשָׁת
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא עַל-יַדֵּי עֵינֵי הַשְּׂגָחָתוֹ יְתַבְרַךְ,
שֶׁמִּסְתַּכֵּל בָּהּ תָּמִיד. וּבְשִׁבְעַת הַמִּינִים אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים (סְפָה ה:): עַל הַפָּסוּק (דְּבָרִים ח, ח): "אֶרֶץ
חֹטָה וְשֹׁעוֹרָה וְגִפְזָה וְתֹאנָה וְרִמּוֹן, אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן
וְדָבָשׁ", כָּל הַפָּסוּק הַזֶּה לְשֹׁעוֹרִים נֶאֱמַר, חֹטָה
לְבֵית הַמִּנְגַּע דְּתַנּוּן הַנִּכְנָס לְבֵית הַמִּנְגַּע וְכִלְיוֹ עַל
כִּתְפוֹ וְסִנְדְּלָיו וְטַבְּעוֹתָיו בִּידָיו, הוּא וְהֵם טְמֵאִים
מִיָּד, הִזָּה לְבוֹשׁ כִּלְיוֹ וְסִנְדְּלָיו וְרִגְלָיו וְטַבְּעוֹתָיו
בְּאֶצְבָּעוֹתָיו, הוּא טְמֵא מִיָּד וְהֵם טְהוֹרִים, עַד

שִׁישָׁהּ בְּכַדֵּי אֲכִילַת פָּרֶס פֶּת חֲטִים וְלֹא פֶת
 שְׁעוּרִים, מִסָּב וְאוֹכֵל בְּלִפְתָּן. שְׁעוּרָה, דִּתְנֵן עֶצֶם
 כְּשְׁעוּרָה מְטֵמָא בְּמַגָּע וּבְמִשָּׂא, וְאִינוּ מְטֵמָא בְּאֵהֶל,
 גִּפְּן כְּדֵי רְבִיעִית יֵינן לְנֹזֵיר. תֵּאֲנָה כְּגֵרוּגְרַת לְהוֹצֵאת
 שַׁבָּת. רְמוּז דִּתְנֵן כָּל כְּלֵי בַעֲלֵי בָתִּים שְׁעוּרָן
 כְּרֵמוּנִים. אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וְדַבָּשׁ, אֶרֶץ שֶׁפֶל שְׁעוּרִיהָ
 כְּזִיתִים וְכוּ', שֶׁרַב שְׁעוּרָה כְּזִיתִים. דְּבִשׁ כְּכוֹתֶבֶת
 הַגָּסָה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים וְכוּ', עַיִן שָׁם; נִמְצָא, שֶׁשְׁבַעַת
 הַמִּינִים הֵם שְׁעוּרִים שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁבָּהֶם מְשַׁעְרִים
 שְׁעוּרֵי תּוֹרָה, וְשְׁעוּרֵי דְאֹרִיתָא הֵם בְּחִינַת עֵינַיִם,
 הֵינּוּ הַשְּׁחֹר בְּעֵינַיִם שֶׁמְצַמְצֵם אֱלֻקוֹת, שֶׁהֵם
 שְׁעוּרִים דְּאֶתְוֹן דְּאֹרִיתָא (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן
 ל); עַל-כֵּן שְׁבַעַת הַמִּינִים, שֶׁהֵם שְׁעוּרֵי דְאֹרִיתָא,
 הֵם סוּד עֵינַיִם בַּת עַיִן, וְעַל-כֵּן הֵם שְׁבַעַת כְּנֻגָד
 שְׁבַעַת גְּלָדֵי דְעֵינָא (תְּקוּנִים, תְּקוּנָה ע), וְעַל-כֵּן בָּהֶם
 דִּיקָא נִשְׁתַּבְּחָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; כִּי עֵקֶר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 עַל-יְדֵי סוּד עֵינַיִ הַשְּׁגָחְתּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא מְסַתְּפֵל
 בָּהּ תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים י"א, יב): "תָּמִיד עֵינַי
 הֵיוּ" הַ אֱלֻקִּיךָ בָּהּ מֵרִשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה";
 וְעַל-כֵּן נִשְׁתַּבְּחָה הַתּוֹרָה שֶׁנִּמְצְאוּ בָּהּ שְׁבַעַת

ראש השנה לאילנות

המינים האלו, שהם שעורין דאורייתא, סוד בת עין,
שבעה גלדי עינא, שהם סוד הצמצום, ועל-כן
על-ידי שבעת מינים אלו, שהם שעורין דאורייתא,
יכול להמשיך עיני השגחתו יתברך על ארץ
ישראל; כי עקר ההשגחה על-ידי בת עין, דהינו
צמצום הראות שהם שעורין דאורייתא. נמצא,
ששבת שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ
ישראל, שיך לשבת גלוי ההשגחה, כי עיניו יתברך
שם על-ידי שבעת המינים, שהם שעורין דאורייתא
בת עין. נמצא, ששבעת המינים שבהם נשתבחה
ארץ ישראל, הם בעצמם קדשת ארץ ישראל,
ועל-כן הם קודמים לברכה, כי עקר הברכה
להמשיך קדשת ארץ ישראל, ועל-כן כל הקודם
בפסוק קודם לברכה, כי התורה מלבשת בה
השגחתו יתברך (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן יג),
על-כן כל הקודם בתורה קודם לברכה, כי סמוך
ביותר להשגחתו יתברך, כי כל זה סוד ארץ ישראל
(לקוטי הלכות, ברפת הפרות, הלכה ג'); נמצא, שבזה
שאדם אוכל את השבעה מיני פרות שנשתבחה
בהם ארץ ישראל, ממשיך על עצמו עיני השגחתו

הפּרטיט, ומתקדש בקדשת ארץ ישראל, וזה שיך גם עכשו, בשעה שאדם אוכל משבעת המינים, ובפרט בחמשה עשר בשבט — "ראש השנה לאילנות", על-ידי-זה הוא ממשיך ומגלה את השגחתו הפּרטיט בתוך ארץ ישראל; כי בעוונותינו הרבים מאז שנחרב בית-המקדש, אין יום שאין קללתו מרבה מחברו, ועם ישראל גלו מארץ ישראל ונתפזרו בכל ארצות, עם כל זאת קדשת ארץ ישראל קבועה וקיימא, והשבעה מינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל עדין בקביעותם עומדים, ולכן כל הקודם בפסוק קודם בברכה, וכשאדם אוכל מהשבעה מינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, על-ידי-זה ממשיך על עצמו קדשת ארץ ישראל וקדשת השגחתו יתברך הפּרטי פּרטיט, ועלינו להזכיר עצמנו תמיד בו יתברך, כי זה עקר ארץ ישראל, להמשיך על עצמו מחין עליונים (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן עא); כי עקר ארץ ישראל הוא האמונה הקדושה (שם, חלק א', סימן ז'). ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, ואין אנו יכולים לעלות ולראות

וְלִהְשִׁתַּחֲוֹת לְפָנָיִךָ וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית
 בְּחִירְתֶּךָ, בְּבֵית הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שְׁמֶךָ עָלָיו,
 מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְחָה בְּמַקְדָּשְׁךָ, וּבַפָּרֹט עֲכָשׁוּ בְּסוּף
 מֵאָה הַשָּׁנִים, שֶׁהִתְגַּבְּרוּ עַל עַם יִשְׂרָאֵל הָעַרְב־רַב,
 וְנִתְעַרְבוּ בֵּינֵיהֶם קְלָפוֹת עֲצוּמוֹת, וּמִטְמָאִים אֶת
 הָאָרֶץ בְּכָל מִינֵי שְׁקוּץ, תְּעוֹב וְזֵהוּם עֲרִיּוֹת, כִּי אֱלוֹ
 הָעַרְב־רַב שֶׁנִּתְעַרְבוּ בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִמְּלֵאִים
 אֶת כָּל הָאָרֶץ עִם עֲרִיּוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן,
 וּמְכַשִּׁילִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָל מִינֵי תוֹעֵבוֹת
 רָעוֹת, וּמְעוֹדְדִים עַל הַתְּבוּלָוֹת לְהַתְּבוּלָל בֵּין
 הָעַמִּים, אֲשֶׁר דָּבַר זֶה עוֹד לֹא הָיָה מֵאִזְּךָ קְבַלַת
 הַתּוֹרָה, שֶׁתִּתְמַלֵּא הָאָרֶץ זִמָּה, וְכֵן כְּפִירוֹת
 וְאַפִּיקוֹרְסוֹת, שֶׁמְדַבְּרִים פְּתוּחַ נִגְדוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 וּמִתְלוֹצְצִים וּמִלְעִיגִים עַל כָּל הַקְּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל,
 כִּי אֱלוֹ הָעַרְב־רַב הִכְנִיסוּ בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל עוֹד פַּעַם
 אֶת הַדּוֹר הַמְּבוּל שֶׁהוּא נְאוּף, שֶׁמְפַקִּירִים אֶת
 בְּנוֹתֵיהֶם לְזִמָּה, לְהַכְשִׁיל אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
 בְּנְאוּף, וּמִמְּלֵאִים אֶת כָּל אֲרָצְנוּ הַקְּדוֹשָׁה עִם גּוֹיּוֹת
 נְכָרִיּוֹת עֲרָלוֹת טְמָאוֹת לְהַכְשִׁיל בְּהֵן נִשְׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל, וּבְכְפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת שֶׁהוּא הַדּוֹר הַפְּלָגָה,

שיש כל מיני מפלגות, וכך יחד התלקטו לעקר
 את האמונה הקדושה מעם ישראל, ממלאים את
 כל ארצנו הקדושה עם בשר חזיר והשפנים
 וחמורים וגמלים ושאר בשר פגול טרפות ונבלות,
 וחלול שבת בריש גלי, ורוצים לעקר ולמחק את
 השבת לגמרי, רחמנא לישזבן, ולעשותו יום חל,
 והכל בשם ישראל יכנה, רחמנא לצלן, מה
 שהערב-רב גורמים בארצנו הקדושה, ומחטטים
 קברים, ומשליכים את המתים כדמן על הארץ,
 דבר שלא נעשה בשום מקום בעולם. ועל זה דוה
 לבנו, ועל אלה חשכו עינינו, על גדל ההסתר פנים
 שנעשה בארצנו הקדושה. ולא בחנם אמר רבנו
 ז"ל, שיבוא זמן, שהצדיקים יצעקו בקולי קולות
 על האמונה הקדושה, עד שיהיה נחר גרונם. ואמר
 אז, שקדם שיבוא משיח, לא אחד יהיה שיצעק על
 אמונה, כי גם הצדיקים שיהיו אז יהיו צועקים
 בקול גדול על אמונה כמונו היום, ולא יועיל כלל,
 ומה שכתוב (ישעיה ד, ג): "והיה הנשאר בציון
 והנותר בירושלים קדוש יאמר לו"; זה סובב על
 אלו שישארו אז באמונה הקדושה, כי בזה

שִׁיאֲמִינוּ בוּ יִתְבַּרַךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשֵׁיטוֹת גְּמוּרָה,
 וְלֹא יִרְצוּ לְהַמְשִׁיךְ אֶת עֲצָמָם אֶל דַּעַת הַמוֹן-עַם,
 בְּזֶה בְּעֲצָמוֹ יִהְיוּ צְדִיקִים. וְאָמַר שִׁיְהִיו כַּמָּה
 מְפָרְסָמִים וּמְנַהֲיָגִים שֶׁל שֶׁקֶר, שִׁיטְעוּ אֶת הַבְּרִיּוֹת
 לִילֵךְ אַחֲרֵיהֶם, וְהִזְהִיר לְכַתֵּב אֶת דְּבָרָיו, כִּי יִגִּיעַ
 זְמַן שִׁיִּצְטָרְכוּ אֶת דְּבָרָיו (שיחות-הַר"ן, סימנים קכו,
 רכ); וְעַל-כֵּן דִּיקָא עֲכָשׁוּ, שֶׁהָעֶרְב-רַב כָּל-כָּף
 מִתְּפַשְׁטִים בְּאַרְצֵנוּ הַקְּדוּשָׁה, וּמְמַלְאִים אֶת כָּל
 הָאָרֶץ זָמָה, שֶׁקוֹיץ, תְּעוֹב וְנֹאוֹף, וּמְבֹלְלִים אֶת
 נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עִם גּוֹיּוֹת וְעַרְלוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן,
 וְנִתְמַלְא הָאָרֶץ עִם מַפְלְגוֹת, שֶׁהוּא לְשׁוֹן פְּלֶג דְּדוּר
 הַפְּלָגָה, שֶׁכֶּלֶם רוֹצִים לַעֲקֹר אֶת הַשֶּׁבֶת לְגַמְרֵי וְאֶת
 הָאֱמוּנָה בוּ יִתְבַּרַךְ, וְאֱמוּנָה בְּהַשְׁאֲרַת הַנֶּפֶשׁ
 שֶׁמִּחֲטָטִים קְבָרִים וְזוֹרְקִים אֶת הַמַּתִּים כְּדָמָן עַל
 פְּנֵי הָאָרֶץ, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְעַל-כֵּן דִּיקָא עֲכָשׁוּ
 כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְצֵאת בְּרִישׁ גְּלִי, וּלְגַלוֹת וּלְפָרְסָם אֶת
 אֲמִתּוֹת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרַךְ, בְּזֶה הוּא מְבִטֵּל אֶת קְלַפַּת
 הָעֶרְב-רַב, כִּי הֵם זֶה לְעַמַּת זֶה שֶׁל הַקְּדוּשָׁה, וְהֵם
 זֶה לְעַמַּת זֶה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בָּהּ
 נִתְגַּלָּה אֲמִתּוֹת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרַךְ, אֲשֶׁר אֶפְלוּ

הגשמיים הוא רוחניות, ופרות הארץ נשתבחה
בהם ארצנו הקדושה, ולכן כל מי שאוכל מפרות
שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, על-
ידי זה הוא ממשיך השגחה פרטית, ובפרט
כשזוכה לברך ברכות תחלה וסוף, שאז הוא משרה
שכינת עזו יתברך בעולם; ולכן אפלו כל השנה,
כשאדם אוכל מפרות הארץ, משבעת המינים
שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ראוי לו להזכר
באמונה פשוטה בו יתברך, שהקדוש-ברוך-הוא
נתן את ארץ ישראל לעם ישראל, ואין לערב-רב
שום שיכות אליה. ולבסוף יתקיים בהם מה שכתוב
(ויקרא יח, כה): "ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה
ותקיא הארץ את יושביה"; כי מי שלא שיך אל
עם ישראל הארץ תקיא אותו. וכמו שכתוב (שם
פסוקים: כח, כט): "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם
אותה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם, כי כל
אשר יעשה מכל התועבת האלה ונכרתו הנפשות
העשות מקרב עמם"; ולכן צריכים לכוון בכל השנה
בשעה שאוכלים מפרות שנשתבחה בהם ארץ
ישראל, להמשיך השגחתו הפרטית עליו, ולברך

תחלה וסוף, ובפרטיות ביום הקדוש והנורא הזה
 חמשה עשר בשבט "ראש השנה לאילנות", שאז
 מתגלה גלוי נורא ונפלא מאד, וכשאדם מבקש
 ומתחנן אליו יתברך, שיחוס וירחם על נשמות
 ישראל, שיקבץ אותם מכל הארצות, ונזכה לחזור
 אל ארצנו הקדושה, ונאכל ונשבע מפריה, ונאכל
 שם בקדשה ובטהרה את הפרות שנתן לנו, על-
 ידי-זה זוכים להרחיק ולבטל ולגרש את הערב-רב
 מהארץ, ותתגלה מלכות שמים. ולכן נוהגים
 הצדיקים לקבץ את תלמידיהם ביום הקדוש
 והנורא הזה, ונוטלים את ידיהם לסעדה קבועה,
 ואוכלים מהשבועה פרות שנשתבחה בהם ארץ
 ישראל, ואומרים 'תורה', ומגלים את אמתת
 מציאותו יתברך, ומעט מן האור דוחה הרבה מן
 החושך, עד שתתגלה שכינת עזו יתברך בכל העולם
 פלו בהתגלות מלכות שמים.

ח.

צריך שתדע, אשר מלבד השבועה מיני פרות
 שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ונוהגים לאכלם

בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּשֶׁבֶט "ראש השנה לאילנות", יש עוד ארבעה מיני פרות, שמאד מאד משתדלים לאכל מהם אז, והם ראשי תבות: א'ח'ת' — א'תרוג, א'גוז ח'רובין ת'פוחים, א'שר כל אחד מהם יש בו פונה עמקה לאכל מהם עכשו.

אֶתְרוּג

אֶתְרוּג הוּא הַפְּרִי הַיְחִידִי שֶׁנִּקְרָא בְּלִשׁוֹן הַתּוֹרָה (ויקרא כג, מ): "פְּרִי עֵץ הָדָר", וְדָר בְּאֵילָנוֹ מִשָּׁנָה לְשָׁנָה (ראש השנה יד:); וְיֵשׁ בּוֹ טַעַם וְרִיחַ, וּמְרִמֵּז עַל תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים וְיִשְׂרָאֵל, כְּמֵאמָרם ז"ל (ויקרא רבה, פרשה לא, סימן יא): "פְּרִי עֵץ הָדָר" אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל. וְגָדַל עַל כָּל מַיִם (ספּה לה.) — רִמֵּז עַל יִשְׂרָאֵל שְׂאִינָם גְּדֻלִּים אֶלָּא בְּזָכוֹת הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת מַיִם (שיר השירים רבה, פרשה א', סימן יט); וּפְרִיּוֹ קוֹדֵם לְעֵלְיוֹ — רִמֵּז עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדִימוֹ נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמַע (שבת פח.); כִּי הָעֲשִׂיָּה הִיא הַפְּרִי, וְהָעֲלִים הֵם הַמְּכַסִּים עֲלֵיהֶם, וְהוּא בְּדַגְמַת הַנִּשְׁמַע שֶׁהוּא הַנִּסְתָּר. וְטַעַם עֵצוֹ וּפְרִיּוֹ שְׁוֶה (ספּה לה.) — שְׁוֶה רִמֵּז לְמֵאמָרם ז"ל (יומא עב.): תְּלִמִּיד חֲכָם צָרִיךְ

שִׁיחַ תּוֹכוֹ כְּבָרוּ. וְאַתְרוּג דּוֹמָה לְלֵב (וַיִּקְרָא רַבָּה,
 פְּרָשָׁה ל, סִימָן יד), רָמַז שִׁיחֵיהָ כָּל לְבוֹ מְלֵא עִם
 אֱלֻקוֹת, כִּי אֶתְרוּג הוּא הַמְּלָכוֹת, שֶׁהִיא הָאֲמוּנָה
 הַקְּדוּשָׁה, שִׁיחֵיהָ לְבוֹ תָּמִיד מְלֵא עִם אֱלֻקוֹת,
 שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים עג, כו): "צוּר לְבָבִי וְחֶלְקִי אֱלֹהִים
 לְעוֹלָם", וְעַל-כֵּן מְחַפְּשִׁים מְאֹד עַל הָאֶתְרוּג שִׁיחֵיהָ
 גְּדוּלוֹ יָפָה, וְלֹא יֵהְיוּ בּוֹ שׁוֹם כְּתָמִים, כִּי הָאָדָם
 צָרִיךְ לְעֵבֶד אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא "בְּכָל לְבָבְךָ"
 — בְּשָׁנֵי יְצָרֶיךָ (בְּרֻכּוֹת נד), וְזֶה שְׂפָתוֹב בַּסְּפָרִים,
 שֶׁאֶתְרוּ"ג רָאשֵׁי תִבּוֹת (תְּהִלִּים לו, יב): "א' ל' ת' ב' א' נִי
 ר' ג' ל' ג' א' ו' ה'"; כִּי הַגְּאֻנָּה הִיא בְּלֵב, וְהוּא עוֹבֵד
 עֲבוּדָה זָרָה, כִּי כָּל הַמְּתַגָּאָה כְּאֵלוֹ עוֹבֵד עֲבוּדָה
 זָרָה (סוֹטָה ד), שֶׁטָּמוּן בְּלְבוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְעַל-כֵּן
 אֶתְרוּ"ג (עִם הַכּוֹלֵל) עוֹלָה יִרְאֵ"ת, כִּי יִרְאָה הִיא
 בְּלְבוֹ שֶׁל אָדָם (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן א'),
 שֶׁלְמוּד הִירְאָה תְּלוּי בְּלֵב, כְּמוֹ שֶׁאֶמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוּשִׁים (קְדוּשֵׁין לב): "דְּבַר הַמְּסוּר לְלֵב נֶאֱמַר בּוֹ
 "וַיִּרְאֵת", וְלִכֵּן יֵשׁ נוֹהֲגִים לְהִתְחִיל אֶת סֵדֶר אֲכִילַת
 הַפְּרוֹת עִם אֶתְרוּג, כִּי אוֹמְרִים עַל פְּרֵי זֶה
 "שֶׁהֲחִינוּ", וּמִתְפַּלְלִים וּמְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ עַל

אֶתְרוּג נָאָה, שְׂיִזְכָּה לְקַיֵּם אֶת הַמְצָוָה הַחֲשׂוּבָה הַזֶּה
 בְּחֵג הַסְּכּוּת, וְכֵן שְׂיִהְיֶה לוֹ בַּר לְבַב, בְּלִי שׁוּם
 עֲקֻמוּמִיּוֹת וְקִשְׁיוֹת וְסִפְקוֹת, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, אֲלֵא
 שְׂיִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ עַל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ תָּמִיד הַטָּמוֹן
 בְּלֵב. וְזֶה שְׂמוּבָא בְּכַתְּבִים, שְׁעַל-יְדֵי אֶתְרוּג
 מִמְּשִׁיכִים בּוֹעֵיר אַנְפִּין גְּלוּי הָאִי"ן, שֶׁהוּא הַכֶּתֶ"ר,
 כִּי שֵׁם נִכְלָלִים שְׁנֵי הַפְּכִים כְּאַחַד. וְעַל-כֵּן הָאֶתְרוּג
 דָּר בְּאֵילָן מִשָּׁנָה לְשָׁנָה, וְסוּבַל קוֹר וְחַם שְׁנֵי הַפְּכִים
 בְּיַחַד, לְהִיּוֹתוֹ בְּחִינַת אִי"ן. וְזֶה סוּד כֶּתֶ"ר
 מִלְּכוּ"ת; כִּי כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְבַטֵּל עֲצָמוֹ מִכָּל וְכָל,
 וְהוּא בְּבַחֲיַנַּת מַלְכוּת דְּלִית לָהּ מַגְרָמָה כָּלוּם, כְּמוֹ
 הָאֶתְרוּ"ג, אֲזֵ עוֹלָה עַד הַכֶּתֶ"ר, שֶׁהוּא הָרָצוֹן רַעְוָא
 דְּרַעְוִין, שְׂאִינוּ רוֹצֶה כְּבָר שׁוּם רָצוֹן אַחֵר, רַק מֵה
 שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ רוֹצֶה. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 (מִדְּרַשׁ רַבָּה בְּרַאשִׁית, פְּרָשָׁה ט"ו, סִימָן ז'): אֶתְרוּג הוּא
 הַפְּרִי שֶׁאֲכָל אָדָם הָרַאשׁוֹן בְּעֵץ הַדַּעַת, הֵדָא הוּא
 דְּכַתִּיב (בְּרַאשִׁית ג, ו): "וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ"
 וְגו', אָמַרְתָּ צֵא וּרְאֵה אֵיזְהוּ אֵילָן שְׁעֵצוֹ נֶאֱכָל
 כְּפָרְיוֹ, וְאֵין אַתָּה מוֹצֵא אֲלֵא אֶתְרוּג; וְעַל-כֵּן עֲכָשׁוּ
 בְּחֻמְשָׁה עָשָׂר בְּשַׁבַּט "רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת",

ראש השנה לאילנות

כְּשֶׁאוֹכְלִים אֶתְרוּג מְטֻגָּן, רְאוּי לְבַקֵּשׁ עַל תְּקוּן
 חֵטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שֶׁהוּא חֵטָא הַגָּאוֹת, שֶׁמִּמֶּנּוּ
 נִמְשַׁכֶּת הַכְּפִירוֹת בְּאָדָם. וּכְמֵאמָרָם ז"ל (סְנֵהֲדִין
 לַח:): אָדָם הָרֵאשׁוֹן כּוֹפֵר בְּעֵקֶר הָיָה; וְאָמְרוּ (בַּמִּדְבָּר
 רָבָה, פָּרָשָׁה יג): "גֵּאוֹת אָדָם תִּשְׁפִּילְנוּ" (מְשָׁלִי כט, כג)
 — זֶה אָדָם הָרֵאשׁוֹן. וְדָבָר זֶה הָאָדָם צָרִיף לְשָׂרֵשׁ
 מִלְּבוֹ, שֶׁלֹּא תִהְיֶה בּוֹ שׁוּם גָּאוֹת וַיִּשׁוֹת, אֲלֵא יִהְיֶה
 בָּטֵל וּמְבֹטָל כְּאִין מִמֶּשׁ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְאַמוּנָה
 בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, לִידַע שֶׁאִין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל,
 וַיִּמְלִיךְ מַלְכוּתִיָּה.

אַגוּז

אַגוּז הוּא פְּרִי שְׁמֵרֵמוֹז עַל הַשְּׂכִינָה (זֶהר שְׁמוֹת
 טו:), וְהוּא מְסַבֵּב עִם קְלָפָה קָשָׁה, וּבְאִפְּן שִׂיזוּכָה
 לְרֵאוֹת וּלְהִרְגִישׁ אֶת שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא צָרִיף
 לְשִׁבּוֹר אֶת הַקְּלָפָה הַקָּשָׁה שֶׁמְסַבֶּכֶת אֶת מַחוּ, שֶׁלֹּא
 יוּכַל לְהִרְגִישׁ וּלְרֵאוֹת אֶת שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ; כִּי
 כִּךְ בָּרָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת הָעוֹלָם, שִׂיִּהְיֶה
 אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ מְכֻסָּה עִם קְלָפָה קָשָׁה, וַיְצַרִיכֵם לְשִׁבּוֹר
 אֶת הַקְּלָפָה שֶׁל הָאֲגוּז, עַד שִׁיִּגִיעַ אֶל הַפְּרִי. וְלִכֵּן

אָגו"ז עוֹלָה בְּגִימְטְרִיָּה טו"ב, וְכֵן חֲט"א (עַם הַכּוֹלֵל), וְזֶה הַבְּחִירָה — כְּשִׁזְכִּים לְשֹׁבֵר אֶת הַקְּלָפָה, אִזּוּ מוֹצֵאִין אֶת הַטּוֹב שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה, "וַתֵּרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב" (שְׁמוֹת ב, ב) — רְאֵתָה שְׂשֻׁכִּינָה שׁוֹרָה עִמּוֹ (סוֹטָה יב:). וְאִם אֵין שׁוֹבְרִין אֶת הַקְּלָפָה, אִזּוּ הַשְּׂכִינָה נִגְנָזֶת מִמֶּנּוּ וְחוּטָא, חֶס וְשָׁלוֹם; כִּי הַמְּאֲמִין הָאֱמֵתִי, אֲשֶׁר אֵין בְּלִעָדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהַכֹּל לְכֹל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְהוּא יִתְבָּרַךְ צוֹפֵה וּמַבִּיט וּמְסַתְּכֵל עַל כָּל מַעֲשֵׂה בְּנֵי-אָדָם, אִזּוּ לֹא הָיָה חוּטָא כָּלֵל, אֲךָ מִחֲמַת שֶׁהַקְּלָפָה הִקְשָׁה סְבִיב הָאָגוּז שֶׁהוּא הַמַּח, קִשָּׁה לְהַשִּׁיג אֶת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכֵן נִמְשָׁלָה הַתּוֹרָה לְאָגוּז (יִלְקוּט שִׁיר הַשִּׁירִים, רָמֵז תְּקַלַּח), כִּי גַם הַתּוֹרָה נִקְרְאֶת טוֹב, כִּי (בְּרֻכּוֹת ה.): אֵין טוֹב אֶלָּא תּוֹרָה, וְהִיא מְסַבֶּכֶת עִם קְלָפָה, וְאֵין אָדָם זוֹכֵה לְתוֹרָה אֶלָּא עַל-יְדֵי יַגִּיעָה גְּדוּלָה, לְשֹׁבֵר אֶת הַקְּלָפָה הִקְשָׁה אֲשֶׁר מְסַבֶּכֶת אֶת הַתּוֹרָה, וְכְשִׁזְכִּה לְשֹׁבֵר אֶת הַקְּלָפָה, אִזּוּ מוֹצֵא אֶת הַטּוֹב וְהַנְּעִימוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַתּוֹרָה; כִּי בְּהַתּוֹרָה יֵשׁ נְעִימוֹת וְעִמְקוֹת עֲצוּמוֹת, אֲךָ הַקְּלָפָה מַכְסֶּה וּמְסַתֵּירָה וּמְעַלִּימָה. וְצָרִיכִים לְשֹׁבֵר אֶת

הקלפה, כדי למצא את נעימות ועמקות התורה, ולהבין דבר מתוך דבר, שזה אי אפשר כי אם על-ידי שבירת קלפתה. וכן נמשלו ישראל לאגוז (שמות רבה, פרשה לו, סימן א'), כי צריכים לשבור את הקלפה המסבבת את כל בר ישראל, כדי למצא את הטוב הגנוז אצלו; כי אצל כל בר ישראל יש טוב הגנוז, אך הקלפה, שהם עוונותיו, מעלימה ומכסה אותו, ולכן אפלו הכי גרוע, שעבר, רחמנא לצלן, על כל התורה כלה, יכולים למצא אצלו נקודות טובות (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רפב), שהיא האלקות שבו, כי הטוב זה האלקות (לקוטיהלכות, השפמת הבקר, הלכה א'), אך הכל מסבב בקלפה, על-ידי מעשיו הרעים והמגנים. ולכן אגו"ז ראשי תבות: א' למנה ג' רושה ו' חללה ז' ונה, שהם כלליות פגם הברית, רחמנא לישזבן, חט"א מגנה מאד, לכהן איש החסד, וכשאדם זוכה לשבור את הקלפה, אז ימצא את הטוב שבכל בר ישראל, ויחזירו בתשובה שלמה, וזה מה שאמרו חכמינו הקדושים על אגוז (חגיגה טו:): למה נמשל תלמיד חכם לאגוז? לומר לך, מה אגוז זה, אף-על-פי

שְׁמַלְכָלְךָ בְּטִיט וּבְצוּאָה, אֵין מֵה שְׁבִתוֹכוֹ נִמְאָס,
 אֶף תִּלְמִיד חָכָם שְׁסָרַח, אֵין תּוֹרָתוֹ נִמְאָסַת. וְזֵה
 סוֹבֵב עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְלֵאִים מְצוּוֹת, וְאֶף
 שֶׁהִקְלִפָּה מְסַבֶּבֶת אוֹתָם כְּמוֹ אֶגּוֹז, שֶׁמְסַבֵּב עִם
 קְלִפָּה קָשָׁה, כְּמוֹ-כֵן בַּר יִשְׂרָאֵל, אֶף שֶׁהוּא מְסַבֵּב
 בְּקְלִפָּה, תּוֹכוֹ אֵינוֹ נִמְאָס, אִם רַק יִשְׁבְּרוּ אֶת
 הַקְּלִפָּה יִמְצְאוּ אֶת הַטּוֹב, וְיִוָּכְלוּ לְהַחֲזִירוֹ
 בְּתִשׁוּבָה. וְכְמוֹ-כֵן הָעוֹלָם נִמְשָׁל אֶל אֶגּוֹז (שִׁיר
 הַשִּׁירִים רַבָּה, פְּרָשָׁה ו', סִימָן ז'), לְהוֹרוֹת כִּי גַם בְּתוֹךְ
 הָעוֹלָם גָּנוּז וְנִסְתָּר אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הוֹמֵם,
 צוֹמַח, חַי, מְדַבֵּר, הַכֹּל לְכֹל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, אֶף
 נִקְרָא עוֹלָם לְשׁוֹן הָעֵלִים, שֶׁנַּעֲלַמְת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ
 בְּתוֹךְ הָעוֹלָם, וְזֵה שֶׁנִּקְרָא גַם טַבַּע, כִּי נִטְבָּע
 בְּעוֹלָם אֱלֻקוֹת. וְעַקֵּר עֲבוֹדַת בַּר יִשְׂרָאֵל לְשִׁבֵר אֶת
 הַקְּלִפָּה וְלִמְצֹא אֶת הָאֱלֻקוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הָעוֹלָם כְּאֶגּוֹז
 הַזֶּה, שֶׁצָּרִיכִים לְשִׁבֵר אֶת הַקְּלִפָּה הַקָּשָׁה, עַד
 שִׁיּוֹצִיא אֶת הַפְּרִי, כְּמוֹ-כֵן צָרִיכִים לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר
 עֲצָמוֹ וּלְזַכֵּךְ אֶת גּוּפוֹ, שֶׁיִּזְכֶּה לְהַשִּׁיג אֶת הָאֱלֻקוֹת
 שֶׁנִּטְבָּעָה בְּתוֹךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּאֵמַת הַכֹּל אֶחָד,
 שְׁכִינַת עִזּוֹ יִתְבָּרַךְ הַנֶּעֱלַמְת בְּתוֹךְ הָעוֹלָם. וְזֵה כָּלֵל

כָּל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שְׁמֵלֶבֶשֶׁת בְּדוּמָם, צוּמַח, חַי, מְדַבֵּר, כִּי בְּכָל פֶּרֶט יֵשׁ שָׁם אֱלֻקוֹת, וַיִּשְׂרָאֵל צָרִיף לְשֹׁבֵר אֶת הַקְּלֵפָה הַחוֹפָה עַל הַפְּרִי, וְלִמְצֵא אֶת שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, בְּתוֹךְ הָעוֹלָם, וְאִז נַעֲשֶׂה הַיְחוּד הַשְּׁלֵם. וְאֵל כָּל זֶה צָרִיכִים לְכוּן בְּעֵת אֲכִילַת אֲגוּזִים, וּבְפֶרֶטִיּוֹת בְּחֻמְשָׁה עָשׂוֹר בְּשֶׁבֶט "רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת", שֶׁאִז צָרִיכִים לְכוּן (דְּבָרִים כ, יט): "כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה", שֶׁדָּגִים אֶת הָאֵילָנוֹת, וְלִכֵּן רָאוּי לְקַחַת מוֹסֵר הַשֶּׁכֶל מִהָאֲגוּז, אֲף שֶׁהוּא מְסַבֵּב בְּקְלֵפָה עֲבָה וְקָשָׁה עַד מְאֹד, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁשׁוֹבְרִין אֶת הַקְּלֵפָה, מְגַלִּים פְּרִי נִפְלֵא לְמֵאֲכֹל אָדָם, כְּמוֹ-כֵן כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְהוֹרִיד אֶת הַקְּלֵפָה מִהָעוֹלָם, וּמוֹצֵא אֶת הַשְּׂכִינָה בְּתוֹךְ כָּל הַבְּרִיאָה, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה — חֲכָמְתוֹ יִתְבָּרַךְ, אִז נַעֲשֶׂה הַיְחוּד הַשְּׁלֵם בֵּין הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְהַתּוֹרָה וַיִּשְׂרָאֵל, וּמוֹצֵאִין אֶת הָאֱלֻקוֹת שְׂבִכָל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְנִהְיִין מְזִיו הַשְּׂכִינָה. וְלִכָּל זֶה זוֹכִים רַק כְּשֶׁמוֹרִידִין אֶת הַקְּלֵפָה הַקָּשָׁה מִהָאָדָם, הֵינּוּ שְׂמֵחוֹ הַמְּסַבֵּב בְּקְלֵפוֹת קָשׁוֹת, שֶׁהֵן כָּלֵל הַמַּחְשָׁבוֹת הַזֹּרוֹת, שֶׁבְּאוֹת לְאָדָם רַק עַל-יְדֵי פֶגַם הַבְּרִית.

רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, שְׁמַתְחֵלֶת מִהַמַּחֲשָׁבָה, וְעַל-כֵּן
צָרִיכִים לְשַׁבֵּר אֶת הַקְּלָפָה, שֶׁהִיא מְשַׁכָּא דְחוּזָא,
וְיוֹצִיא אֶת הַנְּשָׁמָה הַטְּהוֹרָה, הַנִּקְדָּה הָאֱלֹקִית
הַמְּחִיָּה. וּמְקַיֶּמֶת אוֹתוֹ, וַיִּהְיֶה אֶת הַכֹּל לְפָנֵימִיּוֹת,
הֵינּוּ שִׁישְׁבֵּר אֶת הָרַע הַגָּמוּר, וְאִזּוּ יֵרָאֶה אֶת
הָאֱלֹקוֹת הַמְּחִיָּה וּמְקַיֶּמֶת אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה
בְּגִלּוּי רַב, וְתַחֲבֹטֵל הַטְּמָאָה מִהָעוֹלָם, וַיִּתְגַּלֶּה
הָאוֹר הָאֱלֹקִי בְּגִלּוּי נִפְלָא, עֵינַי לֹא רָאִתָּה, וְהִבֵּן.

תְּרוּבִין

תְּרוּב מְרַמֵּז עַל אֱמוּנָה (לקוטי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א',
סימן יח), וְעַל-כֵּן הִתְנָא רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי,
שֶׁהִטְמִין עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ הַמְּעָרָה, י"ג שָׁנָה בְּרָא לוֹ
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵילָן שֶׁל תְּרוּבִין, וְאָכַל מֵהֶם
(שַׁבַּת לג:); כִּי פְרִי תְּרוּבִין מְרַמֵּז עַל אֱמוּנָה, וְלִכֵּן
דִּיקָא כְּשֶׁנִּתְכַּפְּסָה בַּמְּעָרָה, וְהָיָה דְבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵךְ שָׁם,
וְחִדְשׁ סוּדוֹת הַתּוֹרָה רְזִין וְרִזֵּי דְרְזִין, סְתָרֵי נִסְתָּרוֹת
שֶׁל הַתְּקוּנִים, עַל-כֵּן בְּרָא לוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
אֵילָן תְּרוּבִין דִּיקָא, כְּדֵי לְהַחֲיוֹת עֲצָמוֹ בָּהֶם. וְכֵן
רַבֵּי חֲנִינָא בֶּן דּוּסָא, שֶׁהָיָה מְלַמֵּד בְּנָסִים עַל-יְדֵי

דְּבִקּוּתוֹ בּוֹ יִתְבַרֵךְ, אָמַר הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא (תַּעֲנִית
 כד:): כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבִיל חֲנִינָא
 בְּנִי, וְחֲנִינָא בְּנִי דִּיּוּ בְּקַב חֲרוּבִין מִעֲרַב שַׁבַּת לְעֲרַב
 שַׁבַּת; כִּי כָּל חַיּוּתוֹ הִיָּתָה אֲמוּנָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה עָשָׂה
 אֶת הַנְּסִים וְהַנִּפְלְאוֹת. וְלִכֵּן בְּאֶכְלָךְ עֲכָשׁוּ בַחֲמֹשֶׁה
 עָשָׂר בְּשַׁבָּט "ראש השנה לאילנות" חֲרוּבִין, תִּכְוֶן
 עַל מִדַּת הָאֲמוּנָה, שֶׁהִיא הַמַּדָּה הַכִּי יִקְרָה, כִּי "אִישׁ
 אֲמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת" (מְשָׁלִי כח, כ), וְכִשְׁאָדָם מְחֻזָּק
 עֲצָמוֹ בְּאֲמוּנָה, אָז דִּיקָא זוֹכָה לְגַלּוּי סוּדוֹת תּוֹרָה.
 כִּי אֲמוּנָה הִיא הַדְּבִקּוּת, וְהַדְּבִקּוּת הִיא הָאֲמוּנָה
 הַקָּדוֹשָׁה, וְזוֹכָה שֶׁיַּעֲשֶׂה לּוֹ נְסִים נִגְלִים, וְהֵנָּה חֲרוּב
 מְרִמֵּז לְאָדָם שִׁיזְכָּה לְהַסְתַּכֵּל עַל תְּכֵלִיתוֹ הַנִּצְחִית,
 כִּי (תַּעֲנִית כג.) חֲרוּב עַד שִׁבְעִים שָׁנִין לֹא טָעִין פְּרִי,
 וְכַתֵּב הַמִּהְרָשׁ"א, שְׁכֵמוֹ-כֵן מְדַמִּים שָׁנוֹת הָאָדָם,
 שֶׁהֵם שִׁבְעִים שָׁנִים כְּחֵלוֹם יְעוֹף, וְזֶה כְּעִנְיַן הַחֲרוּב,
 שֶׁכָּל שִׁבְעִים שָׁנִין לֹא נִחְשָׁב לְכֵלּוּם, אֲבָל נוֹטְעִין
 אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת פְּרוֹת לְאַחַר שִׁבְעִים שָׁנִים, כֵּן הָאָדָם
 נִבְרָא בְּעֲרַב שַׁבַּת, שֶׁיְהִיָּה טוֹרַח בְּמַעֲשָׂיו עַד
 שִׁבְעִים שָׁנִים, וְאֶכִּילַת פְּרוֹת וּשְׁכָרוֹ הוּא אַחַר
 שִׁבְעִים שָׁנִים, עֵינַן שָׁם; וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-

מוהר"ן, חלק א', סימן ס'), שנה מה שאמר חוני המעגל
 "מי איכא דניים שבועין שניין", איך יכולים לפל
 בשנה שבעים שנה, כי יש בני-אדם שהם ישנים
 שבעים שנה, ועקר התעוררות השנה הוא על-ידי
 חרוב, שהוא סוד עתיק (כי כשמשמים אמונה
 שהיא המלכות, עולם העשיה, אל הכתר, שהוא
 עתיק, ומוצאין בתוך ספורי עולם העשיה אור
 אלקותו יתברך, ומספר מעשיות מעשיה, ומוצא
 את האלקות שבתוך כל ספור, על-ידי-זה נמשך
 עליו אור הכתר מעתיק, ונתעוררים מהשנה, כי
 מוצאים את אלקותו יתברך בתוך העולם הזה,
 ונתעוררים מן השנה). וענין התעוררות השנה
 על-ידי חרוב הוא, כי אנו רואים, שטבע עץ החרוב
 הוא שנותן פרות רק אחר שבעים שנה, ועד אז לא
 עושה שום פרות, ורמז לאדם שלא יתיאש עצמו
 אפלו שלומד תורה ומקיים מצוותיו יתברך,
 ומתפלל ומתחנן אליו יתברך שבעים שנה, ואינו
 רואה שום תוצאות מהן, אף-על-פי-כן לא ייאש
 עצמו כלל, רק יקח דגמא מהחרוב, שבעים שנה
 נראה כחרוב ונחרב שאינו מוציא פרות, ולסוף

שבעים שנים מוציא פרות מתקים כדבש. כמו־כן
 אמר רבנו ז"ל יש בני־אדם שאין מראים להם כל
 ימי חייהם מה שפעלו בזה העולם, ולכן אסור
 להם להתיאש כלל, כי בודאי אין דבור טוב נאבד
 לעולם, ומכל שכן מה שקיים מצוותיו יתברך ולמד
 תורתו הקדושה, הכל יזכר לו לעולם הבא אחר
 שבעים שנים. וכן מעורר את האדם מן השנה, כי
 נדמה לאדם כאלו יחיה לעולם, ועל־כן מרמז לו
 החרוב, שכל שנות האדם שבעים שנה וכחלום
 יעוף שאינו פלום; ועל־כן אמרו חכמינו הקדושים
 (קהלת רבה, פרשה ז', סימן ד'): יום מיתתו של אדם
 גדול מיום לידתו, שביום שנולד אין אדם יודע מה
 מעשיו, אבל כשמת מודיע מעשיו לבריות, ולכן
 דיקא על־ידי אכילת חרובין מתעוררים מהשנה,
 והאדם צריך להתבונן מי יודע מה ילד יום,
 והשבעים שנה יפרחו לו כחלום יעוף, ולכן טוב
 להתחזק רק באמונה פשוטה בו יתברך, שהיא
 הדבקות באין סוף ברוך הוא, שהוא סוד עתיק,
 התעוררות השנה, והבן.

תפוח

הקדוש-ברוך-הוא התורה וישראל נמשלו לתפוח, דכתיב (שיר השירים ב, ג): "כתפוח בעצי היער", למה נמשל הקדוש-ברוך-הוא לתפוח? לומר לך, מה תפוח זה נראה לעין בלא כלום, ויש בו טעם וריח, כך הקדוש-ברוך-הוא; הינו התפוח, כל אחד רואה אותו בלי עלים, ונדמה לכלום, ומי שרק טועם בו מרגיש בו טעם וריח טוב, כך כביכול הקדוש-ברוך-הוא, הוא נראה לעין כל, כי אין בלעדיו יתברך, והכל לכל אלקות גמור הוא, וכלם רואים אותו, כי העינים הם דברים עליונים עד מאד, ורואות תמיד דברים גבוהים (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן קנד), אבל נדמה לכלום, כי אף אחד אינו תופס ומשיג אלקותו יתברך, מרב אורו המאיר, וכשאדם נכנס בתוך התורה, רזיה וסתריה, אז טועם בו יתברך כביכול טעם וריח טוב, כי אין עוד ערבות ונעימות וטוב, כמו מי שמרגיש אלקותו יתברך, ומאירות עיניו כשמרגיש את הטעם הטוב באלקותו יתברך, מי שמכניס עצמו בסתרי נסתרות הבורא יתברך. התורה נמשלה

ראש השנה לאילנות

לתפוח, כמו שכתוב (שיר השירים ח, ה): "תחת
 התפוח עוררתיך", ודרשו חכמינו הקדושים (שיר
 השירים רבה, פרשה ח', סימן ה) זה סיני, ולמה נמשל
 לתפוח? אלא מה תפוח זה עושה פרות בחדש
 סיון, כך התורה נתנה בסיון וכו', וכן כל אילן
 דרכו להוציא עליו תחלה, ואחר-כך פרותיו,
 ותפוח זה מוציא פרותיו תחלה ואחר-כך מוציא
 עליו, כך הקדימו ישראל עשיה לשמיעה, שנאמר
 (שמות כד, ז): "נעשה ונשמע". ישראל נמשלו
 לתפוח (שבת פח.), שהקדימו נעשה לנשמע כנ"ל,
 ולכן תפוח הוא פרי שאוכלים אותו בכל השנה,
 ויש בו הרבה סגלות ורפואות, כי הוא פרי מתק
 כדבש, ונמשלו בו הקדוש-ברוך-הוא והתורה
 וישראל, ובאכילתו נעשה יחוד השלם, ועל-כן
 מובא בכתבים (קהלת יעקב ערך תפוח) בשם הזהר
 (שמות פרשת יתרו פו:): כל הפרות הם מבחינת
 מלכות, חוץ מהתפוח שאינו במלכות אלא בזעיר,
 הינו תפארת, כי הקדוש-ברוך-הוא ואורייתא
 וישראל כלם הם בתפארת כידוע, ועל-כן שם אין
 שום כסוי, ויכולים לאכל את הפרי עם הקלפה

בִּיחַד, כִּי שְׁנֵיהֶם טַעַמִּים שְׂוֵה, כִּי כִּשְׂאֵדָם מִכְּנִיס
 עֲצָמוּ בְּאֵלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזִי מְרַגֵּישׁ כָּל מִינֵי
 טַעַמִּים, וְהַכְּסוּי זֶה הַגְּלוּי, כִּי גַם הַקְּלָפָה הַמְּסֻתֶּרֶת
 וּמֵעֲלָמֶת אֶת אֵלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, גַּם־כֵּן אִוְרוֹ יִתְבָּרַךְ,
 כִּי הַכְּלִים הֵם גַּם־כֵּן אִוְרוֹת, וְכִמוֹ־כֵן אֶצֶל הַתּוֹרָה
 הַקְּדוּשָׁה, הַנְּגֻלָּה יֵשׁ בּוֹ נִסְתָּר וְהַנְּסֻתָּר יֵשׁ בּוֹ נְגֻלָּה,
 וְכִמוֹ־כֵן יִשְׂרָאֵל, גּוֹפֶם וְנִשְׁמָתָם קְדוּשִׁים, כְּמֵאמָרָם
 ז"ל (יְבָמוֹת ס.א.): "אָדָם אַתֶּם" — אַתֶּם קְרוּיִים
 אָדָם, וְאֵין עֲכוּ"ם קְרוּיִים אָדָם, כִּי גּוֹפֶם מְשַׁקֵּץ
 וּמִתְעַב מֵאֲכִילַת שְׂקָצִים וְרַמְשִׁים. וְלִכֵּן הוּא דָּבָר
 טוֹב לְהִיּוֹת רָגִיל לְאֹכַל תְּפוּחִים, וְלִכְנוֹן שְׁהַתְּפוּחַ
 הוּא תְּפֻאֶרֶת. קְדָשָׁא בְּרִיךְ אֲוִרִיתָא וְיִשְׂרָאֵל חַד
 הוּא, וְהַתְּפוּחַ יֵשׁ בּוֹ מְתִיקוּת וְרִיחַ טוֹב, וְעַנְיָן
 הַטַּעַם וְהַמְּתִיקוּת שָׂבוּ, שֶׁהִיא מְקַבֵּלַת מִחֲכָמָה
 וּבִינָה שֶׁהֵם הַמּוֹחִין, וְיֵשׁ בְּתְּפוּחַ אִוֵּר פְּנִימִי וְאִוֵּר
 מְקִיף, וְשְׁנֵיהֶם צְרִיכִים, וְעַל־כֵּן יְכוּלִים לְאֹכַל אֶת
 הַפְּרִי וְהַקְּלָפָה גַּם יַחַד, וְיֵשׁ בְּאֲכִילַת תְּפוּ"ח סוּד
 נִפְלָא, כִּי הוּא עוֹלָה צְבָאוֹ"ת, וּמְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם
 מִהַשְׁכָּרוּת, וְלִכֵּן עֲכָשׁוּ בְּחַמְשָׁה עֶשֶׂר בְּשַׁבָּט,
 "רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת", רָאוּי לְאֹכַל תְּפוּחִים, וְלִכְנוֹן

אֲשֶׁר הֵם כָּלוּלִים מִקֹּדֶשׁ אַ בְּרִיךְ הוּא אֹרִיתָא
 וְיִשְׂרָאֵל גַּם יַחַד, וּמִסְגָּלִים לְכַח גְּבֻרָא, וְלִהְיוֹלִיד
 בָּנִים חַיִּים וְקַיָּמִים, וְהַפְּרִי הַזֶּה תַּפּוּ"חַ יֵשׁ בּוֹ
 מְרֵאָה, טַעַם וְרֵיחַ, וּבִכְוֹנָתוֹ לְמַטָּה מְעוֹרָר הַכּוֹנֵה
 לְמַעְלָה, וְנַעֲשֶׂה יַחּוּד שְׁלָם, וְהִבֵּן.

* * *

נַעֲתַק מִכְּתָבִי הָאֲרִיז"ל

א. צָרִיךְ הָאָדָם לְהִזְהַר בְּתַכְלִית בְּבָרְכוֹת הַנְּהַנִּין, כִּי
 גוֹף הָאָדָם נִהְנֶה מֵהֵן וּמִתְקַדֵּשׁ בְּבָרְכוֹת אֱלֹהֵי, וְכִמּוֹ
 שְׁכַתּוֹב (תְּהִלִּים מ, ט): "וְתוֹרַתְךָ בְּתוֹךְ מַעֲיִ", וְגוֹרֵם
 שְׁפַע עֲלִיוֹן בְּאָדָם (שַׁעַר הַמְצוּוֹת, פְּרֻשַׁת עַקֵּב, דָּף מו.).

ב. אָמַר לִי מוֹרֵי ז"ל, כִּי עֵקֶר הַשְּׂגִת הָאָדָם אֶל
 רוּח־הַקֹּדֶשׁ תְּלוּי עַל-יַדֵּי כּוֹנֵת הָאָדָם וְזֵהִירוֹת בְּכָל
 בְּרָכוֹת הַנְּהַנִּין, לְפִי שֶׁעַל יָדָן מִתְבַּטֵּל כַּח אוֹתָן
 הַקְּלָפוֹת הַנֶּאֱחָזוֹת בַּמַּאֲכָלִים הַחֲמֻרִים, וּמִתְדַבְּקִין
 בָּהֶם בְּאָדָם הָאוֹכֵל אוֹתָם. וְעַל-יַדֵּי הַבְּרָכוֹת שֶׁעַלֶּיהָ
 הַנֶּאֱמָרוֹת בְּכּוֹנֵה, הוּא מְסִיר מֵהֶם הַקְּלָפוֹת הָהֵם,
 וּמוֹכֵף הַחֲמֻר שְׁלוֹ, וְנַעֲשֶׂה זֶךְ וּמוֹכֵן לְקַבֵּל קִדְשָׁהּ,

והזהירני מאד בזה (שער רוח-הקדש, דף יא.).

ג. מי שאינו מברך ברכות הנהנין ומזלזל בהם גוזל אביו ואמו, חבר הוא לאיש משחית, וגם הוא מתגלגל במים (שער הגלגולים הקדמה כב, דף כג.).

* * *

למודים ללמד בחמשה עשר בשבט

לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן פח

צריך לזהר מאד שלא לאכל פרי
שלא נתבשלה כל צרכה. וכמו
שאסור לקץ אילן בלא זמנו, כמו
שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה
(בבא בתרא כו), כן אסור לתלש פרי
קדם בשולה וכן אסור לאכלה.
והאוכל פרי קדם גמר בשולה, יכולה
להזיק לו מאד לנשמתו, כי יוכל

לְאֵבֶד נִפְשׁוֹ עַל-יְדֵי-זֶה, כִּי הַפְּרִי —
 כָּל זְמַן שֶׁהִיא צְרִיכָה לְהִתְגַּדֵּל, יֵשׁ
 לָהּ כַּח הַמּוֹשֵׁף, כִּי הִיא צְרִיכָה חַיּוֹת
 לְהִתְגַּדֵּל, וְעַל-כֵּן בּוֹדֵאֵי יֵשׁ לָהּ כַּח
 הַמּוֹשֵׁף, שֶׁמּוֹשֶׁכֶת יְנִיקָתָהּ וְחַיּוֹתָהּ,
 וְכִשְׁתּוֹלְשִׁין אוֹתָהּ קִדְּם זְמַנָּה, קִדְּם
 שְׁנֵת־בַּשָּׁלָה עֲדִין כָּל צָרָכָהּ, עֲדִין יֵשׁ
 לָהּ כַּח הַמּוֹשֵׁף, כִּי כִשְׁמַתְבַּשְׁלֵת כָּל
 צָרָכָהּ, שׁוֹב פָּסֵק מִמָּנָה כַּח הַמּוֹשֵׁף,
 כִּי אֵינָה צְרִיכָה עוֹד לְמֹשֵׁף חַיּוֹת,
 אֲבָל כִּשְׁצְרִיכָה לְהִתְבַּשֵּׁל עוֹד, עֲדִין
 יֵשׁ לָהּ הַכַּח הַמּוֹשֵׁף.

וְעַל-כֵּן זֶה הָאוֹכְלָה קִדְּם גִּמַּר
 בְּשׁוֹלָה, תּוֹכֵל הַפְּרִי לְמֹשֵׁף
 לְעֲצָמָה חַיּוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל זֶה הָאָדָם,

מֵאַחַר שְׁעֵדִין יֵשׁ לְהַפְרֵי כַח הַמּוֹשֵׁךְ
כַּנ"ל, עַל-כֵּן תּוּכַל הַפְּרֵי לְהַמְשִׁיךְ
לְעֲצָמָה חַיּוֹת גַּפְּשׁוֹ, וְיּוּכַל לְאַבֵּד
גַּפְּשׁוֹ, וְעַם כָּל זֶה אִם מְבָרֵךְ הַבְּרָכָה
שֶׁל הַפְּרֵי בְּכּוֹנֵנָה וּבִירֵאת שָׁמַיִם, אֲזִי
יּוּכַל לְהַנְצִיל מִזֶּה, וְגַם אִם הוּא חֹזֵק
בְּיֹתֵר בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם, יּוּכַל גַּם-כֵּן
לְהוֹצִיא עוֹד חַיּוֹת מִהַפְּרֵי וּלְמַצֵּא שָׁם
אַבְדוֹת, כִּי יֵשׁ דְּבָרִים אַבּוּדִים, וְיֵשׁ
בְּזֶה דְּבָרִים נִפְלְאִים, סוּדוֹת נִסְתָּרִים
וְנוֹרָאִים מְאֹד רְזִין עֲלָאִין, וְהַעֲקֹר
שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַזְהֵר מִזֶּה מְאֹד, הֵינוּ
שֶׁלֹּא לְאָכַל פְּרֵי קֳדָם שֶׁנִּתְּבַשְׁלָה כָּל
צָרְכָה.

וְדַע, כִּי גַם כְּשֶׁמְבַשְׁלִין הַפְּרוֹת בְּבֵיתוֹ

אינו מועיל לזה, אבל אם הפרות
 שלא נתבשלו כל צרכן על האילן,
 הם מנחים איזה זמן, עד שנעשין
 מבשלין מאליהן בתלוש, זה מועיל
 ומתר לאכלן, וזה דומה כמו האדם
 שהוא יגע והוא מרחף רחיפות הרבה
 בפיו (שקורין סאפין) עד אשר ינוח,
 כמו-כן אלו הפרות שנתלשו קדם
 שנתבשלו כל צרכן, צריך להמתין
 עד שינוחו מרחיפתן, ואז יש התר
 לאכלן, והדברים סתומים:

* * *

לקוטי-הלכות, ברפת הפרות, הלכה ה',
 אות א'

והנה מבאר היטב בהתורה הזאת

ענין ברכת הפרות. וכמה צריך האדם
לזהר לברך ברכת הפרות בכונה
גדולה, כדי שיוכל למצא בחינת
האבודות הנעלמים שם, כי גם
כשנזהר ואינו אוכל הפרי עד
שנתבשלה היטב, אף-על-פי-כן גם
שם יש נצוצות הקדשה הרבה, שהם
בחינת האבודות שצריכין לזהר מאד
מאד לבקשם היטב, כי זה כל האדם
שנברא בשביל זה — לבקש אחר
אבודות, שהם בחינת הנצוצות
הנפולין, שהם בחינת נאבדים
ונדחים, שצריך כל אדם להשתדל
מאד לבקשם ולחפשם כל ימי חייו,
ובפרט אם כבר חטא ופגם כפי מה

שְׁפָגַם, וּבִפְרֹט פָּגַם הַבְּרִית, שְׁעַל-
 יְדֵי-זֶה חָזַר וְאָבַד בְּעֶצְמוֹ אַבְדוֹת
 הַרְבֵּה כַּמּוּבָן, שְׁעַקַר הָאַבְדוֹת הוּא
 עַל-יְדֵי תְּאוּוֹת, וְעַקַר עַל-יְדֵי פָּגַם
 הַבְּרִית, שְׁמִשָּׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַנְּדָחִים
 וְנֶאֱבָדִים, וְצָרִיף כָּל אֶחָד לְחוּס עַל
 חַיּוֹ, לְחִפּוּשׁ וּלְבִקּוּשׁ מְאֹד אַחַר
 הָאַבְדוֹת הָאֵלֹה, וְכִשְׁיִבְקֹשׁ וְיִחַפֵּשׂ
 הֵיטֵב בְּוִדְאֵי יִמְצָא, כִּי יִגְעֵתִי וְלֹא
 מְצָאתִי אֶל תְּאַמִּין (מְגִלָּה ו:); וְזֶה
 עַקַר הַתְּשׁוּבָה עַל הָעוֹנוֹת, כְּמוֹ
 שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ב, ד): "וְשִׁבְתָּ עַד ה'
 אֶל־הֵיךְ וְכוּ', אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקִצֵּה
 הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ י"י אֶל־הֵיךְ
 וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ", וְכֹתִיב (דְּבָרִים ד,

(כט): "וּבִקְשֶׁתֶם מִשָּׁם אֶת יְיָ אֱלֹהֵיךָ
 וּמִצָּאתָ, כִּי תִדְרָשׁוּנוּ בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל
 נַפְשְׁךָ", וּכְתִיב (מְשָׁלִי ב, ד): "אִם
 תִּבְקֶשְׁנָה כַּכֶּסֶף וְכַמְטָמוֹנִים וְגו', אֲז
 תָּבִין יִרְאֵת ה'" ; כִּי צָרִיכִין לְבַקֵּשׁ
 וְלַחֲפֹשׂ מְאֹד מְאֹד אַחַר דְּרָכֵי
 הַקְּדוּשָׁה, כִּי כָּל מֵה שֶׁהָאָדָם רָחוּק
 מֵה' יִתְפָּרֵךְ, הוּא מִחֲמַת הָאֲבֹדוֹת,
 שְׁעַל-יְדֵי-זֶה הוּא הוֹלֵךְ וְתוֹעֵה כְּשֶׁה
 אֲבֹד, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְמַצֵּא דֶרֶךְ הַחַיִּים,
 כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קט): "תָּעִיתִי
 כְּשֶׁה אֲבֹד" וְכו', וּכְתִיב (תְּהִלִּים לא,
 יג-יד): "הִיִּיתִי כְּכֹלִי אֲבֹד וְגו', לְקַחַת
 נַפְשִׁי זָמְמוֹ":

לקוטי תפלות, חלק ב', תפלה מד

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, חוּם וְרַחֵם
עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, שְׁנִזְכֶּה
לְשֹׁמֵר עֲצֻמְנוּ תָּמִיד, שְׁלֹא לֵאכֹל שׁוֹם
פְּרֵי קֶדֶם שְׁנֵת בַּשָּׂלָה, וְגַם שְׁלֹא נִתְלַשׁ
שׁוֹם פְּרֵי קֶדֶם זְמַנָּהּ, כִּי אֵתָּה גְּלוּת
לָנוּ עֲצָם הַחֶפְסֵד וְהַחֲזִיק שִׁיּוּכָל לְהַגִּיעַ
לְהָאָדָם עַל־יְדֵי־זֶה, כִּי יוּכַל לְאָבֵד אֶת
נַפְשׁוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי־זֶה.

רְבוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, רַחֵם עָלֵינוּ וְשַׁמְרֵנוּ
וְהַצִּילֵנוּ מִזֶּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים
וּבַחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים, וְעֲזָרֵנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ
וְזַכֵּנוּ תָּמִיד לְבָרֶךְ בְּרַפְתְּ הַנְּחֵנִיךְ,
וּבְבָרַטְּ בְּרַפְתְּ פְּרוּת בְּכוּנָה גְּדוּלָה
וְעֲצוּמָה. וְלֹא נִזְרַק בְּרַכָּה מִתּוֹךְ פִּינוּ,
חֵם וְשָׁלוֹם, רַק נִזְכֶּה תָּמִיד לְהַתְגַּבֵּר

וְלַהֲתַחֲזֵק בְּכָל עֵז בְּכָל עֵת שְׁנֵי רָצָה
 לֶאֱכֹל אֵיזָה פְּרִי, אִם לַהֲנוֹת מִהָעוֹלָם
 הַזֶּה אֵיזָה הִנָּאָה, לְבָרֵךְ הַבְּרָכָה בְּכוֹנָה
 גְּדוֹלָה פְּרָאוֹי, בְּאֶפֶן שְׁלֹא יִזְיֵק
 לְנַפְשֵׁנוּ כִּלְל כָּל מַה שְׁנֹאֲכַל וְנִשְׁתָּה
 וְנִחְנָה מִמֶּנּוּ, רַק אֲדַרְבָּה, נִזְכָּה
 לַהֲשֻׁלִּים אֶת נַפְשׁוֹתֵינוּ וְלַהּוֹסִיף
 בְּנַפְשֵׁנוּ חַיּוֹת דְּקַדְשָׁה וְהֶאֱרָה גְּדוֹלָה
 עַל-יַדֵּי כָּל דְּבַר שְׁנֹאֲכַל וְנִשְׁתָּה וְנִחְנָה
 מִמֶּנּוּ, וְתַעֲזָרְנוּ וְתוֹשִׁיעֵנוּ שִׂיחֵינוּ כָּל
 אֲכִילוֹתֵינוּ וְשִׁתְּיוֹתֵינוּ וְכָל הַנְּאוֹתֵינוּ
 בְּקַדְשָׁה וּבְטַהֲרָה גְּדוֹלָה לְשִׁמּוֹךְ לְבַד,
 כִּלְי שׁוֹם הִנָּאָה הַגּוֹף כִּלְל, וְנִחְיָה
 בְּכִלְל הַצְּדִיקִים הָאוֹכְלִים לְשַׁבַּע
 נַפְשָׁם דְּקַדְשָׁה:

אָנָּה יְהוָה, מָלֵא רַחֲמִים, עֲזָרְנוּ
 וְשִׁמְרְנוּ מֵעַתָּה, שְׁלֹא נֵאבֹד
 עוֹד כִּלְל עַל-יַדֵּי תַּאֲזוֹת רָעוֹת חַם

וּשְׁלוֹם, רַק נִזְכָּה מִעֲתָה לְשִׁבְרֵךְ וּלְבִטּוֹל
 מֵאֲתָנוּ כָּל הַתְּאוֹזוֹת רְעוּזוֹת. וְתִצְוֶה
 בְּרַחֲמֶיךָ לְהַחְזִיר וּלְהַשִּׁיב לָנוּ כָּל
 הָאֲבֵדוֹת שֶׁאֲבֵדְנוּ מִכָּבָר, הֵן בְּגִלְגּוּל
 זֶה הֵן בְּגִלְגּוּלִים שְׁעֵבְרוּ. וּבְפִרְטוּת
 בַּעֲת שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹכְלִים אִיזָה פְּרִי,
 שֶׁנֹּאכַל אֶת זֶה בְּכוֹנָה גְּדוּלָּה, וְנִדְעַ
 שְׁטַמּוֹן וְגִנּוּז בָּהֶם נִשְׁמֹזוֹת הַמְּגִלְגּוּלוֹת
 שֶׁשִּׁיכִים לְשֶׁרֶשׁ נִשְׁמֹתָנוּ, וְעַל־יְדֵי
 אֲכִילָה בְּכוֹנָה גְּדוּלָּה, שֶׁהַכֹּל אֵלֶּהוּ
 גְּמוּר הוּא, נִזְכָּה לְמַצֵּא אֶת אֲבֵדֹתָנוּ,
 וְנִתְקַן אֶת נַפְשֵׁנוּ מִעֲתָה וְעַד עוֹלָם
 אָמֵן סְלָה.

סֵפֶר

יִרְנְנוּ עַצֵּי הַיַּעַר

בו יבאר פרוש נפלא על פרקי שירה,
שאומרים האילנות ופרות ותבואות השדה
לפניו יתברך, ואת הלמוד שלומדים מהם
בעבודת השם יתברך, לקרב את כל בר
ישׂראל אליו יתברך.

(ואשרי מי שלומדו בט"ו בשבט — ראש השנה לאילנות)

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי
חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: מִי שֶׁנִּכְנָס לְהַתְּבוּדָה
בְּתוֹךְ הַיַּעַר וְעוֹצֵם עֵינָיו, וְשׁוֹפֵךְ אֶת כָּל לְבוֹ
אֵלָיו? תְּבַרֵךְ בְּבִכּוּת עֲצוּמוֹת, וּמִבֵּטֵל עֲצָמוֹ
לְגַמְרֵי אֵלָיו? תְּבַרֵךְ, אֲחֵרֵי-כֵן כְּשֶׁפּוֹקֵחַ אֶת
עֵינָיו, הוּא מְרַגֵּשׁ כְּאִלוֹ הוּא נִמְצָא בְּגֵן-עֵדֶן
מִמָּשׁ, וְעֲצֵי הַיַּעַר הֵם כְּעֲצֵי הַגֵּן-עֵדֶן.

(אמרי מוהר"א"ש, חלק ב', סימן תרעט)

הַקְדָּמָה

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר הוּא יִתְבַּרֵּךְ.
מְחִיָּה וּמְהִיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה
כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמָח, חִי, מְדַבֵּר, הֵם עֵצִים
עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כִּי הַכֹּל לְבוֹשׁ
לְגִבֵּי גְלוּי הָאֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְדָבָר זֶה
לֹא יְכִילָהוּ הָרַעִיוֹן וְהַשָּׁגָה הָאֲנוּשִׁית כָּלֵל,
אֵיךְ שְׁכָל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה הִיא אֵין סוּף בְּרוּךְ
הוּא, וְהוּא יִתְבַּרֵּךְ מְלַבֵּשׁ בְּתוֹךְ כָּל הַבְּרִיָּאָה
כְּלָה, וְכָלִם צוּעְקִים וּמְגַלִּים נוֹרָאוֹת נְפִלְאוֹת
גְלוּי אֱלֻקוֹת, וּמְרַמְזִים לְאָדָם רְמִזִּים אֵיךְ לָשׁוּב
אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ. כְּמוֹ שְׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (שִׁיחוֹת-הָרַ"ן,
סִימָן נב): מְכָל הַדְּבָרִים צוּעֵק כְּבוֹד הַשֵּׁם
יִתְבַּרֵּךְ, כִּי "מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ" (יִשְׁעִיָּה ו, ג);
וְאֶפְלוּ מְסַפּוּרֵי הַגּוֹיִים צוּעֵק גַּם-כֵּן כְּבוֹד הַשֵּׁם
יִתְבַּרֵּךְ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תְּהִלִּים צו, ג): "סִפְרוּ בַגּוֹיִם
כְּבוֹדוֹ", שְׁאֶפְלוּ בְּסַפּוּרֵי הַגּוֹיִים צוּעֵק כְּבוֹד
הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, כִּי כְּבוֹדוֹ יִתְבַּרֵּךְ צוּעֵק תָּמִיד
וְקוֹרָא וּמְרַמֵּז לְאָדָם, שְׂפִיתֶקֶרֶב אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ,
וְהוּא יִתְבַּרֵּךְ יִקְרַב אוֹתוֹ בְּרַחֲמִים, בְּאַהֲבָה
וּבְחֶבֶד גְּדוּלָה, וּבְמִדְרַשׁ מוֹבָא (בְּרֵאשִׁית רַבָּה,

פְּרָשָׁה יג, סִימָן ב' עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית ב, ה):
"וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׁדָה" — כָּל הָאֵילָנוֹת כְּאֵלוֹ
מְשִׁיחִין אֵלוֹ עִם אֵלוֹ, כָּל הָאֵילָנוֹת כְּאֵלוֹ
מְשִׁיחִין עִם הַבְּרִיּוֹת, כִּי כָּל־מִגְלִים רְזִי דְרָזִין
וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת לְמִי שֶׁבָקִי בָהֶם, שְׁזָה סוּד
שְׁיִחַת דְּקָלִים (סָפָה כח.); כִּי מִי שֶׁזֹּכֵחַ לְזִכְרוֹ
הַמְּחִין, לֹא מִבְּעֵיִא שֶׁיִּכּוֹל לְשִׁמְעַ אֶפְלוֹ
מִסְפּוּרֵי הַגּוֹיִים רְזִי דְרָזִין וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, כִּי
הָרִי אֵין בְּלַעְדֵּיו יִתְבַּרֵּךְ כָּל־ל, וְדָבָר גְּדוֹל וְדָבָר
קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מִעֲצָמוֹ אֶלֶּא בְּהַשְׁגַּחַת הַמַּאֲצִיל
הָעֲלִיּוֹן, וְאִם הִזָּה צָרִיךְ לְשִׁמְעַ דִּיקָא בְּרַגַע זֶה
מֵאִיזָה אָרוּר גּוֹי טָמֵא אִיזָה דְבוּר, בּוֹדֵאֵי צָרִיךְ
לְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְלַחֲשֹׁב וְלִהְתְּבוֹנֵן
מֵה שֶׁמִּעֲתִי עֲכָשׁוּ, וּמָה אָמַר לִי וּמָה רוּצָה
מִמֶּנִּי, אֶלֶּא אֶפְלוֹ דּוּמָם צוּעֵק וּמִגְלָה אֶלְקוּתוֹ
יִתְבַּרֵּךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (חֲבֻקוֹק ב, יא): "כִּי אָבִן
מִקִּיר תִּזְעַק"; וְכְמוֹ שֶׁהֶעִידוּ צְדִיקִים קְדוֹשִׁים
שֶׁהָיוּ דְבוּקִים בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּדַבְּקוֹת אֶמֶת עַד
בְּטוֹל הַמְּצִיאוֹת, כְּשֶׁנִּכְנָס לְחֻדְרָם אִיזָה בַּעַל
עֲבָרָה, הִתְקַרָּה וְהִרְצָפָה וְהִקִּירוֹת צָעֲקוֹ וְגִלּוֹ
אֶת מַעֲשָׂיו, רַחֲמָנָא לְצַלָּן; וְכֵן בַּעֲלֵי חַיִּים
צוּעֵקִים וְהוּמָים וּמִגְלִים סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת,
וְכַמֵּאֲמָרָם ז"ל (בָּבָא קָמָא ס:): כָּל־בָּיִם בּוֹכִים —
מִלֶּאךָ הַמּוֹת בָּא לָעִיר, כָּל־בָּיִם מְשַׁחֲקִים —

אֲלֵיהוּ הִנָּבִיא בָּא לְעִיר; כִּי אֶפְלוּ כָּלֵב שְׁנוּבָח
מִגָּלָה נִסְתָּרוֹת, וְכָל זֶה מִשִּׁיגִים הַצְּדִיקִים
הַדְּבָקִים לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְיִוְדְעִים
אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדֵּיּוֹ יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְכָל הַבְּרִיאָה
כָּלָה שָׂרָה שִׁירָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, שְׂוֵה כָּלֵל פְּרָקִי
שִׁירָה שְׁשָׂרִים כָּלֵל הַבְּרִיאָה: דּוּמָם, צוּמָח, חֵי,
מְדַבֵּר — לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁאָדָם זוֹכֶה לוֹמֵר
וְלִהְתְּבוֹנֵן בְּפְרָקִי שִׁירָה, מִבְּטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶן
הָעוֹלָם הַבָּא; כִּי מִי שֶׁמִּתְבוֹנֵן הֵיטֵב בְּדוּמָם,
צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר, וּמְחַפֵּשׁ וּמְבַקֵּשׁ וּמוֹצֵא אֶת
הָאֱלֻקוֹת שֶׁמִּתְגַּלָּה עַל יָדָם, וּמְדַבֵּק עֲצָמוֹ אֶז
בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, עַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא חוּזֵר
בְּתִשׁוּבָה מֵאֲהָבָה, וּמוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו,
וְעַל-כֵּן הַפְּלִיגוּ מְאֹד בְּמַעֲלַת הַזּוֹכֶה לוֹמֵר
פְּרָקִי שִׁירָה בְּכָל יוֹם, וְנִמְחָלִים כָּל עֲוֹנוֹתָיו.
לְזֹאת אֲמַרְתִּי לְהִתְבוֹנֵן בְּפִסּוּקֵי שִׁירָה
שְׂאוּמְרִים וְשָׂרִים וּמִזְמֹרִים הָאֵילָנוֹת
וְהַדְּשָׁאִים, הַפְּרוֹת וְהַיִּרְקוֹת וְתִבּוֹאוֹת הַשָּׂדֶה,
וְלִהְיוֹצֵיא מִפִּסּוּקִים אֵלֶּיךָ רְמִזִּים וְהִתְחַזְּקוֹת
וְהִנְהָגוֹת יִשְׁרוֹת וּדְרָכִים חֲדָשׁוֹת וְנִתְיָבוֹת
חֲכָמָה אֵיךְ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ; אֲשֶׁרֵי מִי
שֶׁמִּתְבוֹנֵן בְּכָל זֶה, וּמוֹסִיף כְּפִי חֲכָמָתוֹ וְשִׁכְלוֹ
וְדַעְתּוֹ.

תִּנְיָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: כָּל
הָעוֹסֵק בְּפֶרֶק שִׁירָה זֶה בְּכָל יוֹם,
מֵעִיד אֲנִי עָלָיו, שֶׁהוּא בֶן הָעוֹלָם הַבָּא,
וְנִצּוֹל מִפְּגַע רַע וּמִיַּצָּר הָרַע וּמִדִּין קָשָׁה
וּמִשָּׁטָן וּמִכָּל מִינֵי מַשְׁחִית וּמִזִּיקִין; גָּמַר
בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְדַעַת דְּרַבִּי
וְלִשְׁמֹר דְּלִתּוֹת הַיְכָלִי וְתוֹרָתִי, וְלִשְׁמֹר
מִצְוֹתַי וְחֻקֵּי, נִצַּר תּוֹרָתִי בְּלְבַבְךָ, וְנִגְדַּד
עֵינֶיךָ תִּהְיֶה יִרְאַתִּי, שְׁמֹר פִּיךָ וְלִשׁוֹנְךָ
מִכָּל חַטָּא וְאַשְׁמָה, וְאַנִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ בְּכָל
מָקוֹם שֶׁתֵּלֵךְ, וְאַל־מִדָּךְ שֶׁכָּל וּבִינָה מִכָּל
דָּבָר, וְהָיִי יָדוּעַ שְׁכָל מַה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא לֹא בָּרָאוּ פִי אִם לְכַבּוּדוֹ,
שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלְכַבּוּדִי
בָּרָאתִיו יִצְרַתִּיו אֶף עֲשִׂיתִיו".

אָמַר רַבִּי: כָּל הָעוֹסֵק בְּפֶרֶק שִׁירָה בְּעוֹלָם
הַזֶּה, זוֹכֵה לְלַמֵּד וְלִלְמַד לְשִׁמּוֹר

וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם, וְתִלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ,
וְנִצּוֹל מִיֵּצֵר הָרַע וּמִפְּגַע רַע, וּמִחֲבוּט
הַקָּבֶר וּמִדִּינָה שֶׁל גֵּיהֲנוֹם, וּמִחֲבָלוֹ שֶׁל
מְשִׁיחַ, וּמֵאַרְיֵךְ יָמִים וְזוֹכָה לְיָמֵי
הַמְּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

ספר

ירננו עצי היער

אילנות שבשדה אומרים:

”אז ירננו עצי היער מלפני יהוה כי בא
לשפט את הארץ”
(דברי הימים-א טז, לג)

צריך שתדע, אהובי, בני, אשר כל הבריאָה
כָּלָה לא נבראָה אֶלָּא בְּשִׁבְלוֹ יְתָבָרָךְ, וְכִמוֹ שְׁכָתוֹב
(מְשַׁלֵּי טז, ד): ”כֹּל פֶּעַל ה' לַמַּעֲנֵהוּ”, וְדָרְשׁוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה יז, סִימָן א'):
אַתָּה מוֹצֵא שְׁפָל מֵה שֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית לֹא בָרָא אֶלָּא לְכְבוֹדוֹ וְלַעֲשׂוֹת
בְּהֵן רְצוֹנוֹ, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן בָּרָא שָׁמַיִם וָאָרֶץ, אֵף הֵם
לְכְבוֹדוֹ בָּרָאם, שֶׁנֶּאמַר (יִשְׁעְיָה סו, א): ”כִּי אָמַר ה'
הַשָּׁמַיִם כְּסֵאִי”, וְאוֹמַר (תְּהִלִּים יט, ב): ”הַשָּׁמַיִם
מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל”; וְכֵן אִזְּרָא שֶׁבָרָא לְכְבוֹדוֹ הוּא,

דְּכַתִּיב (שם קד, ב): "עֲטָה אֹר כַּשְּׁלֵמָה". מַה נִּבְרָא
 בְּיוֹם שְׁנִי? רָקִיעַ לְכְבוֹדוֹ בְּרָאוּ, שְׁיַעֲמְדוּ שָׁם
 הַמְּלָאכִים, וַיְהִיו מִקְלָסִין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם קנ, א):
 "הִלְלוּהוּ בְּרָקִיעַ עֲזוֹ". מַה בְּרָא בְּיוֹם שְׁלִישִׁי?
 דְּשָׂאִים וְאֵילָנוֹת, וּמְצִינוּ שֶׁהַדְּשָׂאִין מִקְלָסִין
 לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם סה, יד):
 "יִתְרוֹעְעוּ אִף יְשִׁירוּ". וּמִנֵּין אִף הָאֵילָנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר
 (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א טז, לג): "אֲז יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנַי
 ה'". אַתָּה מוֹצֵא שְׂצוּהָ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִן
 הָאֵילָנוֹת לַעֲשׂוֹת מִהֵן מְצוּוֹת, בְּפָרָה אֲדַמָּה צְנוּהָ
 לְהַשְׁלִיךְ בְּשִׂרְפָתָהּ עַץ אֶרֶז וְאֲזוּב, וְהִזְאֵת מִי נִדְּהָ
 צְנוּהָ לַעֲשׂוֹת בְּאֲזוּב, וְטָהֲרַת הַמְצוֹרֵעַ צְנוּהָ לַעֲשׂוֹת
 בְּעֵץ אֶרֶז וְאֲזוּב. וְכֵן בְּמְצָרִים צְנוּהָ לְהַגִּיעַ הַדָּם אֶל
 הַמְּשָׁקוּף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת בְּאֲזוּב, שֶׁנֶּאֱמַר
 "וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֲזוּב". וְכֵן בְּרָא הַיָּמִים בְּיוֹם
 שְׁלִישִׁי שְׁכַנְסָן מֵעַל הָאָרֶץ, וּמִשָּׁם קְלוּסוּ עוֹלָה,
 שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים צג, ד): "מִקּוֹלוֹת מַיִם רַבִּים אֲדִירִים
 מִשְׁבְּרֵי יָם". מַה נִּבְרָא בְּיוֹם רְבִיעִי? מְאֹרוֹת
 לְכְבוֹדוֹ בְּרָאֵם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם קמח, ג): "הִלְלוּהוּ
 שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ". בְּיוֹם חֲמִישִׁי בְּרָא עוֹפוֹת לְכְבוֹדוֹ
 לְהַקְרִיב מִהֵן קֶרֶבֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא א, יד): "אִם מִן
 הָעוֹף עֲלֶה קֶרֶבֶנוּ". מַה נִּבְרָא בְּיוֹם שֵׁשִׁי? בְּהֵמוֹת

לְכַבּוּדוֹ, וְצָוָה לְהִקְרִיב מֵהֶם קָרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא א, ב): "אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיהוָה מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר". וּבָרָא בּוֹ אָדָם לְכַבּוּדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קמח, ז-יג): "הִלְלוּ אֶת ה' מִן הָאָרֶץ תְּנִינִים" וְגו', הַיּוֹי "כֹּל פֶּעַל ה' לְמַעַנְהוּ". לְמַדִּים מִכָּאן, שֶׁכָּל מַה שֶׁבָּרָא הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בָּרָא אֶלָּא בְּשִׁבְלֵוֹ, שֶׁיִּשְׁרְרוּ שִׁירָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְאַשְׁרֵי בַר יִשְׂרָאֵל שְׂזוּכָה לְהִתְבּוֹנֵן בְּשִׁירֵי הָאֵילָנוֹת, שֶׁאֵז יָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דְּבָר, כִּי הָאֵילָנוֹת מְגַלִּים סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, וְמִי שְׂזוּכָה, מִבֵּין מַהֲעָלִים שֶׁל הָאֵילָנוֹת דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים, וְהֵם מְעוֹרְרִים אֶת הָאָדָם לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וְכַמוּכָא בַּמְדָּרָשׁ (וַיִּקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה ל', סִימָן ד'): "אֵז יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר", אָמַר רַבִּי אַחָא: "הַיַּעַר" וְ"כָל עֲצֵי הַיַּעַר", 'הַיַּעַר' — אֵלוֹ אֵילָנוֹת שֶׁעוֹשִׂין פְּרוֹת, וְכָל עֲצֵי הַיַּעַר' — אֵלוֹ אֵילָנוֹת שֶׁאֵינָן עוֹשִׂין פְּרוֹת. לְפָנָי מִי? "לְפָנָי ה'", לָמָּה? "כִּי בָּא" — בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבִיּוֹם הַכְּפוּרִים, מַה לַּעֲשׂוֹת? "יִשְׁפֹּט תִּבֵּל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמִישָׁרִים" (תְּהִלִּים צח, ט); הֵינּוּ לְפָנָי יוֹם הַדִּין גַּם אֵילָנוֹת וְעֲצֵי הַיַּעַר מְעוֹרְרִים אֶת הָאָדָם לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, וּמְגַלִּים וּמְפַרְסְמִים כִּי הִנֵּה יוֹם הַדִּין הוֹלֵךְ וּבָא לְשִׁפּוֹט אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְכֵן הַמִּשְׁכָּן שֶׁנִּבְנָה מֵאֲרָזִים שֶׁהֵם עֲצֵי הַיַּעַר, שָׁם הָיָה

מִשְׁכַּן הַשְּׂכִינָה. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (תְּנַחוּמָא
 תְּרוּמָה, סִימָן ט'): מֵהֵיכָן הָיוּ הַקְרָשִׁים? [אַלָּא] יַעֲקֹב
 אָבִינוּ נָטַע אוֹתָם בְּשָׁעָה שְׁיָרֵד לְמִצְרַיִם. אָמַר
 לְבָנָיו: בְּנֵי, עֲתִידִים אַתֶּם לְהַגְאֵל מִכָּאן, וְהַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא עֲתִיד לֹאמַר לָכֶם מִשְׁאַתֶּם נִגְאָלִין,
 שְׁתַּעֲשׂוּ לוֹ אֶת הַמִּשְׁכָּן. עֲמְדוּ וְנִטְעוּ אֲרָזִים,
 שְׁבִשְׁעָה שְׁיֹאמַר לָכֶם לַעֲשׂוֹת לוֹ אֶת הַמִּשְׁכָּן יִהְיוּ
 הָאֲרָזִים מְתַקְנִים לָכֶם, מִיַּד עֲמְדוּ וְנִטְעוּ וַעֲשׂוּ כֵן,
 וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׁאוֹתֵן הָאֲרָזִים הָיוּ אוֹמְרִים שִׁירָה
 לְפָנָי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵיאָף שִׁירָה אוֹמְרִים,
 שְׁנֹאמַר (תְּהִלִּים צב, יב): "אֲז יִרְנְנוּ כָּל עַצֵּי יַעַר
 מִלְּפָנָי ה'", וְאֵין אֲז אֶלָּא שִׁירָה, שְׁנֹאמַר (שְׁמוֹת טו,
 א): "אֲז יִשִּׁיר מִשָּׁה"; וּבְאַמַּת עֲלִיָּה, אֶהוּבִי, בְּנֵי,
 לְהַתְּבוֹנֵן הַיֵּטֵב, אֲשֶׁר כָּל עֲנִין הַמִּשְׁכָּן הָיָה
 לְהַמְשִׁיךְ אֶת שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ לְמַטָּה, כִּי בָעֵת
 שֶׁהַמִּשְׁכָּן הָיָה קָיָם, הָיָה הוּא יִתְבָּרַךְ שׁוֹרֵה בְּנִשְׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל, וְרָאוּ וְשָׁמְעוּ וְהִרְגִישׁוּ גְלוּי אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי הַמִּשְׁכָּן שֶׁהָיָה נִבְנָה מֵעַצֵּי שִׁטִּים,
 וְהָיָה מִתְּכַפֵּר עֲוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְדוּשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה נב, סִימָן ב'): בְּיוֹם
 שְׁעֲמַד הַמִּשְׁכָּן, הִיָּתְהָ שְׁמַחָה גְדוֹלָה בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי
 אֲז נִתְבַטְּלוּ כָּל הַמְזִיקִים מִן הָעוֹלָם, כְּמֵאמָרָם ז"ל

(בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יב, סִימָן ג'): עַד שֶׁלֹּא הוּקָם
הַמִּשְׁכָּן, הָיוּ הַמַּזִּיקִים מִתְגַּרְיִן בְּעוֹלָם לְבַרְיּוֹת,
מִשְׁהוּקָם הַמִּשְׁכָּן שֶׁשָּׂרְתָהּ הַשְּׂכִינָה לְמִטָּה, כָּלוּ
הַמַּזִּיקִים מִן הָעוֹלָם, כִּי הַמִּשְׁכָּן שֶׁנִּבְנָה מֵעַצֵּי
שִׁטִּים שֶׁהֵם עַצֵּי הַיַּעַר, הָיָה לוֹ כַּח לְהַמְשִׁיךְ אוֹרוֹ
יְתַבְרֵךְ בְּכֹל מִיָּנִי גּוֹנִין עֲלָאִין, וְכַמֵּאמָרָם ז"ל
(בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יב, סִימָן י'): בְּשַׁעַה שֶׁאָמַר
הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְמַשֶּׁה עָשׂוּ לִי מִשְׁכָּן, הִרְאָה
הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמַשֶּׁה אִשׁ אֲדָמָה, אִשׁ יִרְקָה,
אִשׁ שְׁחוּרָה, אִשׁ לְבָנָה, אָמַר לוֹ כְּתַבְּנִיתֶם אֲשֶׁר
אַתָּה מֵרָאה בְּהָר, וְעַכְשָׁו כְּשֶׁחָרַב לֹא נִשְׁאַר לָנוּ
אֲלֹא שִׁיְהֵא הָאָדָם קָם בְּאִמְצַע הַלַּיְלָה, וּמִתְאַבֵּל עַל
חֲרַבְּן הַבַּיִת, שֶׁאֵז נַחֲשָׁכִים כָּל הָאוֹרוֹת, וְנִתְגַּבֵּר
הַחֲשֵׁךְ וְהַשָּׁקֵר. וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם קָם בַּחֲצוֹת לַיְלָה,
וּבּוֹכָה וּמְבַכָּה שָׁמַיִם וָאָרֶץ עַל צָרוֹתָיו וְצָרוֹת
יִשְׂרָאֵל, גּוֹרֵם שֶׁעֲשׂוּעִים גְּדוֹלִים לְמַעַלָּה בְּכֹל
הָעוֹלָמוֹת, וְזוֹכָה לְשִׁמְעַ קוֹלוֹ יְתַבְרֵךְ, כַּמּוּבָא (זִהַר
לְד-לף עז). תָּא חַזִּי בְּשַׁעֲתָא דְאַתְעֵר פְּלָגוֹת לֵילִיא
וְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא עָאֵל לְגַנְתָּא דְעֵדֵן לְאַשְׁתַּעֲשַׁעָא
עִם צְדִיקָא כְּלָהוּ אֵילָנִין דְּבַגְנָתָא דְעֵדֵן מִזְמָרָן
וּמִשְׁבַּחָן קָמִיהָ, דְכָתִיב : "אֵז יְרַנְנוּ עַצֵּי הַיַּעַר
מִלִּפְנֵי הַיְיָ" ה" וְגו', וְכַרוֹזָא קָרִי בְּחִיל וְאָמַר, לְכוּן

אָמְרִין קְדִישֵׁין עֲלִיוֹנִין מֵאֵן מִנְכוּן דְּעֵיל רוּחָא
בְּאוּדְנוּי לְמִשְׁמַע, וְעֵינוּי פְּקַחִין לְמַחְמִי, וְלִבִּיה
פְּתִיחַ לְמַנְדַּע, בְּשַׁעֲתָא דְרוּחָא דְכָל רוּחִין אָרִים
בְּסִימוּ דְנִשְׁמָתָא, וּמִתְמָן נְפִיק קָלָא דְקִלְיָא, חֵילִין
אֲתַבְּדִרוּ לְאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלָמָא וְכוּ', עֵין שָׁם^א; וְכֵן
מוּבָא בְּזֵהר הַקְדוּשׁ מְעֵלַת הַזִּזְכָּה לְקוּם בְּכָל לַיְלָה
וְלוֹמַר שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂאֵז
כָּל הָאֵילָנוֹת שְׁהֵם כָּלֵל הַנְּשָׁמוֹת מִתְעוֹרְרוֹת לְשִׁיר
בְּיַחַד עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְעַל-כֵּן אֲשַׁרִי הַזִּזְכָּה לְהִיּוֹת עַר
בְּעֵת חֲצוֹת, וּמִבְּקֵשׁ וּמִתְחַנֵּן אֲזֵי מִמְנוּ יִתְבָּרַךְ כָּל
מָה שֶׁהוּא צָרִיף, וְכֵן זִזְכָּה אֲזֵי לְשִׁיר שִׁירוֹת
וְתִשְׁבְּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי אֵין לְתַאֲרֵי וְאֵין
לְשַׁעֲרֵי אֵת גְּדֵל הַשְּׁעֵשׂוּעִים שְׁגוּרִם לְמַעְלָה בְּכָל
הָעוֹלָמוֹת, כְּמוּבָא (זֵהר וַיְחִי רֵלָא): וְכַדִּין כָּל אֵינוֹן
אֵילָנִין דְּבִגְנַתָּא דְּעֵדֵן כְּלָהוּ פְּתַחֵי שִׁירָתָא, וְקִדְשָׁא

(א) בוא וראה, בשעה שנהייה חצות לילה, הקדוש-ברוך-הוא נכנס
לגן-עדן להשתעשע עם הצדיקים, כל האילנות שבגן-עדן
מזמרין ומשבחין לפניו, כמו שכתוב: אז ירננו עצי היער מלפני
הנני"ה, וכרוז יוצא בכת ואומר: לכם אומרים קדושים עליונים,
מי מכם שמכניס רוח באזניו לשמע ועיניו פקוחות לראות, ולבו
פתוח לדעת, בשעה שהרוח של כל הרוחות, מרימה את גיחות
הנשמה, ומשם יוצאים קול הקולות והצבאות מתפזרים לארבע
רוחות העולם.

ברוך הוא עאל בגנתא דעדן, הדא הוא דכתיב (דברי הימים-א טז, לג): "אז ירננו עצי היער מלפני יהוה כי בא לשפט את הארץ", כמה דכתיב (ישעיה יא, ד): "ושפט בצדק דלים"; בגין דמשפט עאל בנייהו, ואתמליא מיניה גן-עדן ורוחא דצפון אתער בעלמא, וחדוה אשתכח, ונשיב ההוא רוחא באינון בוסמין, וסלקין ריחין לעילא ומתעטרין צדיקיא בעטרייהו, ומתהנן מגו זיוא דאספקלריא דנהרא, ופאין אינון צדיקיא דזכאן לההוא נהורא עלאה^ב. וכן הוא בזהר (ויקרא כב:): תא חזי כד קדשא ברוך הוא אתי לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן, כל מלי דעלמא תתאה ועלאה, וכל עלאין ותתאין מתערין לקבליה, וכל אילנין דבגנתא דעדן פתחי שבחא לקבליה, הדא הוא

(ב) ועל-פן כל אלו האילנות שבגן-עדן, כלם פותחים בפיר, והקדוש-ברוך-הוא נכנס בגן-עדן. זה מה שכתוב: "אז ירננו עצי היער מלפני ה', כי בא לשפט את הארץ", וכמו שכתוב: "ושפט בצדק דלים", מחמת שהמשפט נכנס ביניהם ונתמלא ממנו הגן-עדן ורוח של צפון מתעוררת בעולם ושמה נמצאת, ונושבת הרוח היא באלו הבשמים, ועולים הריחות למעלה, ומתעטרים הצדיקים בעטרותיהם, ונהנים מתוך הזיו של אספקלריה המאירה; אשרי אלו הצדיקים שזוכים לאור העליון ההוא.

דְּכַתִּיב (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א טז, לג) "אִז יִרְנְנוּ עַצֵּי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי יְהוָה כִּי בָא", וְאֶפְלוּ עוֹפֵי דְאֶרְעָא כְּלָהוּ מִרְחֲשֵי שְׂבָחָא קַמֵּיהּ, כְּדִין שְׁלֵהוּבָא נָפֵק וּבְטַשׁ בְּגַדְפוּי דְתִרְנַגּוּלָא, וְקָרִי וְשָׁבַח לְמַלְכָא קַדִּישָׁא וְקָרִי לְבְנֵי נָשָׂא דִישְׁתַּדְלוּן בְּאוּרֵיתָא וּבְשְׂבָחָא דְמֵאֲרִיהוּן וּבְפוֹלְחָנִיהּ זַכָּאָה חוֹלְקִיהוּן דִּמָּאן דְקִימִין מֵעַרְסִייהוּ לְאֶשְׁתַּדְלָא בְּאוּרֵיתָא^ג. וּבִזְהַר הַקְּדוּשׁ (אָמַר צו.) דְרָשׁוּ אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה עַל מַעֲלַת וְשָׁבַח הַזּוֹכָה לְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְעַל גְּדֹל הָעֲנָשׁ לְמִי שֶׁמְבַטֵּל לְמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה: רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א טז, לג): "אִז יִרְנְנוּ עַצֵּי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי יְהוָה כִּי בָא לְשַׁפֵּט אֶת הָאָרֶץ"; זַכָּאָה חוֹלְקִיהוּן דְאִינוּן דְמִשְׁתַּדְלִי בְּאוּרֵיתָא יִמָּא וְלִילִי דִידְעִין אֶרְחוּי דְקַדְשָׁא בְרִיף הוּא, וְאֶתְאַחַדָן בְּשָׁמִיָּה כָּל

ג) בוא וראה! כִּשְׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בָּא לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן-עֵדֶן, כָּל דְּבָרֵי הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן וְהָעֲלִיוֹן, וְכָל הָעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים מִתְעוֹרְרִים לְנִגְדוֹ, וְכָל הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּגַן-עֵדֶן פּוֹתְחִים בְּשִׁבַח לְנִגְדוֹ, זֶה מֵה שֶׁכָּתוּב: "אִז יִרְנְנוּ עַצֵּי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי ה' כִּי בָא", וְאֶפְלוּ עוֹפוֹת הָאָרֶץ כָּלֵם מִרְחֲשֵׁים שֶׁבַח לְפָנָיו, אֲזִי שְׁלֵהֶבֶת יוֹצֵאת וּבוֹעֵטֶת בְּכַנְפֵי הַתִּרְנַגּוּל וְקוֹרָא וּמְשַׁבַּח לְמַלְךְ הַקְּדוּשׁ, וְקוֹרָא לְבְנֵי-אָדָם שִׁישְׁתַּדְלוּ בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה וּבְשִׁבַח אֲדוֹנָם וּבַעֲבוּדָתוֹ: אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל אֵלֹהֵי הַקָּדוֹם מִמַּטְתָּם לַעֲסֵק בַּתּוֹרָה.

יוֹמָא, וְוִי לְאִינוּן דְּלֹא מִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִיתָא דְּהָא לִית
 לוּן חוּלְקָא בְּשָׂמָא קְדִישָׁא וְלֹא אֶתְאַחַדְן בֵּיהּ לֹא
 בְּהָאֵי עֲלָמָא וְלֹא בְּעֲלָמָא דְּאָתִי, מֵאֵן דְּזָכִי בְּהָאֵי
 עֲלָמָא זָכִי בְּעֲלָמָא דְּאָתִי. מְכַל זֶה תְּרַאֶה, אֶהוּבִי,
 בְּנִי, אֵיף שְׂמִפְסוּק זֶה דִּיקָא לּוּמְדִים כָּל-כָּף הַרְבֵּה
 דְּבָרִים יָפִים, אֵיף שְׂכָל בְּרִי יִשְׂרָאֵל הַמְּטָה אֲזֵן יְכוּל
 לְזַכּוֹת לְשִׁמְעָא אֶת קוּל עֲצֵי הַיַּעַר, כִּי צַד הֵם שָׂרִים
 שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְכַל שְׂכָן
 מִי שְׁנִזְהָר לְהִיּוֹת עֵר בְּכָל לַיְלָה בְּעֵת נְקֻדַּת חֲצוֹת,
 וְשָׂר שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵין
 לְתַאֲרֵי וְאֵין לְשַׁעַר אֶל אֵיזוֹ מְדֻרְגָה הוּא יְכוּל לְזַכּוֹת
 אֲז. וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שְׁזוֹכָה לְהִיּוֹת דְּבּוּק בּוֹ
 יְתַבְּרֵךְ, וּמְדַבֵּיק מִחֲשַׁבְתּוֹ לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוּף
 בְּרוּךְ הוּא, וּמְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ וְאֶת יִשׁוּתוֹ אֵלֵיו
 יְתַבְּרֵךְ, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְשִׁמְעָא עֲתִידוֹת מִן
 הָאֵילָנוֹת וְהָעֲשָׂבִים, שְׁזוֹ הִיְתָה מְדֻרְגַת גְּדוּלֵי
 מְבַחְרֵי הַצְּדִיקִים. וְרַבְּנּוּ ז"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן,

ד) אֲשֶׁרִי חֲלָקָם שֶׁל אֵלוֹ הַעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה, שְׂיִוְדְעִים
 דְּרַכְּיוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמִתְאַחַדִּים בְּשִׁמּוֹ כָּל יוֹם. אוֹי
 לְאֵלוֹ שְׂאִינָם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, שְׂהֲרֵי אֵין לָהֶם חֵלֶק בְּשֵׁם הַקְדוּשׁ,
 וְאִינָם מִתְאַחַדִּים בּוֹ, לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, מִי שְׁזוֹכָה
 בְּעוֹלָם הַזֶּה — זוֹכָה לְעוֹלָם הַבָּא!

חֶלֶק ב', סִימָן יד): כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל בַּשָּׁדָה, אֲזִי כָּל
הָעֲשָׂבִים כָּלָם בָּאִין בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה, וּמְסִיעִין לוֹ
וְנוֹתְנִין לוֹ כַּחַ בְּתִפְלָתוֹ, וְזֶה שֶׁנִּקְרָאת הַתְּפִלָּה
שְׂיִחָה, כָּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב, ה): "וְכָל שְׂיִחַ
הַשָּׁדָה"; כִּי כְּשֶׁהָאָדָם מִתְפַּלֵּל בַּשָּׁדָה, כָּל שְׂיִחַ
הַשָּׁדָה נוֹתְנִים כַּחַ וְסִיוֵעַ לְתִפְלָתוֹ, וְעוֹזְרִים לוֹ
בְּתִפְלָתוֹ, שֶׁזֶה מָה שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם כד, סג): "וַיֵּצֵא
יִצְחָק לְשׁוּחַ בַּשָּׁדָה"; דִּיקָא בַּשָּׁדָה הָעֲשָׂבִים
וְהָאֵילָנוֹת נִכְלָלִים בְּתוֹךְ תְּפִלָּתוֹ; וְכִשְׁבֵּר יִשְׂרָאֵל
זוֹכָה לְהַתְּבוּדָה תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרֹט בַּשָּׁדָה
וּבַיַּעַר, אֲזִי כָּל עֲצֵי הַשָּׁדָה וְהָעֲשָׂבִים עוֹזְרִים לוֹ,
וּמְגַלִּים לוֹ סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת. וְכָמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל
(חֲיֵי-מוֹתֵר"ן, סִימָן שיז), שֶׁהוֹלְכִים שְׁלוּחִים מֵאֶחָד
לְשֵׁנִי וּמֵהַשֵּׁנִי לְהֶלֶן יוֹתֵר, עַד שֶׁהִדְבָּר מִגִּיעַ
לְהַצְדִּיק; הֵינּוּ כִּי מְכַל הָאֵילָנוֹת וְהָעֲשָׂבִים וּמְכַל
הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם — מְכַלָּם, הוֹלְכִים שְׁלוּחִים
מֵאֶחָד לְחֵבְרוֹ, עַד שֶׁמִּתְגַּלְּגַל וּמִגִּיעַ הַדְּבָר לְאֶזֶן
הַצְּדִיק הָאֱמֵתִי, וְהוּא מְקַבֵּל וּמְבִין מֵהֶם עֲצוֹת
לְעִבּוּדָתוֹ; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁזוֹכָה לְשִׁים עֵין אֱמֵת עַל
דְּבָרִים אֵלוֹ, וּמִטָּה אֶזֶן קַשְׁבַּת לְכָל הַבְּרִיאָה כְּלָה,
אֲזִי יֵרָאֶה וַיִּשְׁמַע אֶת הָאֱלֻקוֹת הַשָּׁרָה שִׁירָה מְכַל
פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, וּמְגַלָּה רְזִין וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת מֵה

שְׁקוֹרָה בְּכָל הָעוֹלָם — אֲשֶׁרֵי לוֹ! וְצָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, שְׁמוּבָא בְּסִפְרֵי הַנּוֹרָא "בְּרִית מְנוּחָה", שְׁעַל כָּל עֵץ פְּרִי מְמַנָּה הַמְּלֶאךָ טְלִפְיָא"ל, וְעַל כָּל עֵץ שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה פְּרִי מְמַנָּה הַמְּלֶאךָ שְׁרוּא"ל, וַיֵּשׁ תַּחְתֵּיהֶם אֲלָפִים וְרַבָּבוֹת וְרַבָּבוֹת מְלָאכִים שְׁמִמְנִים עַל כָּל עֲצֵי הַיַּעַר; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁאִינוּ מְטַעֵה אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם כָּלֵל, רַק הוּא דְּבוֹק תְּמִיד בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יְתַבְּרֵךְ, וַיּוֹדַע אֲשֶׁר כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה מְשַׁגְּחַת בְּהַשְׁגָּחָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מִמֶּנּוּ יְתַבְּרֵךְ.

גִּפְן אֹמֶרֶת:

"כֹּה אָמַר יְהוָה כֹּה אֲשֶׁר יִמָּצֵא הַתִּירוֹשׁ בְּאֶשְׁכּוֹל, וְאָמַר אֵל תִּשְׁחִיתֶהוּ כִּי בִרְכָה בּוֹ כֵּן אֶעֱשֶׂה לְמַעַן עֲבָדֵי לְבַלְתִּי הַשְׁחִית הַכֹּל" (יִשְׁעִיָּה סח, ח)

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי הַיָּקָר, אֲשֶׁר הַגִּפֶּן — יֵשׁ בָּהּ מַעְלָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד, שְׁתַּקְּנוּ עֲלֵיהָ בְּרָכָה מִיְחָדָת, כִּי הִיא חֲשׂוּבָה מְאֹד אֲצִלוּ יְתַבְּרֵךְ, כִּי דְרָכָה שֶׁל גִּפֶּן, שְׁאִינָה מְקַבֶּלֶת שׁוּם הַרְפָּכָה, כְּמוּבָא (תְּקוּנֵי-זֹהַר, תְּקוּנָה סט): מַה גִּפֶּן לָא קַבִּילַת

הַרְכָּבָה מִמִּין אַחֲרָא מְכַל אֵילָנָא דְעֵלְמָא, הֵכִי שְׂכִינְתָא לָא קְבִילַת עָלֶיהָ הַרְכָּבָה אַחֲרָא בְּעֵלְמָא אֲלָא מִבְּעֵלְהָ" ; וְעַל-כֵּן נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵינָן יְכוּלוֹת לְהִתְעַרְבַּ עִם אַמּוֹת הָעוֹלָם בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפֵּן אֲלָא עִם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֵצְמוֹ, כִּי הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאֵינָה יְכוּלָה לְהִתְעַרְבַּ אֲלָא עִם בְּעֵלְהָ, שֶׁהוּא קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא ; כִּי בְּאַמַּת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵינָן לָהֶן שׁוּם שְׂיִכוֹת לְאַמּוֹת הָעוֹלָם, וְאֵי אִפְשָׁר לְבוֹלֵל אוֹתָן בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפֵּן, כִּי הֵם שׁוֹמְרִים אֶת הַבְּרִית, וּבָזָה הֵם נִפְרָדִים מֵאַמּוֹת הָעוֹלָם, וְעַל זֶה מְרַמְזֵת הַגֵּפֶן. וְכֵן מוּבָא (תְּקוּנַיִי-זוֹהַר, תְּקוּן טו) : יַעֲקֹב בְּגִין דְּלֹא הוּוּ בֵּיהּ פְּסֻלַת אֲתָמַר בְּזִרְעִיהּ בְּגִלוּתָא "וַיֵּשְׁכֵן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדָד עֵין יַעֲקֹב" (דְּבָרִים לָג, כח), אֲתָמַר הֵכִא 'בְּטַח בְּדָד', וְאֲתָמַר הָתָם בְּמִפְקָנוּ דְּגִלוּתָא (שָׁם לב, יב) : "הוֹי" הַ בְּדָד יִנְחֲנוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נִכְר", לָא אֲתַעְרְבוּן בְּבִנוּי עַרְבוּבֵי דְּגִיּוֹרִים, וּבְגִין דָּא אֵין מְקַבְּלִים גִּירִים לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ, דְּעֵלְיָהּוּ דְּזִרְעֵ יַעֲקֹב אֲתָמַר (תְּהֵלִים פ, ט) "גֵּפֶן מִמְּצָרִים תִּסְיַע", מַה גֵּפֶן לָא מְקַבְּלָא

ה) מַה גֵּפֶן אֵינָה מְקַבְּלַת הַרְכָּבָה מִמִּין אַחֲרָא מְכַל אֵילָן שְׂבַעֵוֹלָם, כִּי הַשְּׂכִינָה אֵינָה מְקַבְּלַת עֲלֶיהָ הַרְכָּבָה אַחֲרַת בְּעוֹלָם אֲלָא מִבְּעֵלְהָ.

הִרְכָּבָה מִמִּין אַחֲרָא, כֵּן זִרְעִיהָ הוּוּ נְטָרִין אוֹת בְּרִית
 וְלֹא מְקַבְּלִין הִרְכָּבָה מִמִּין אַחֲרָא, וְכָל מֵאן דְּנָטִיר
 אוֹת בְּרִית זָכִי לְמַלְכוּת כְּגוֹנָא דְיוֹסֵף וְיִשְׂרָאֵל, בְּגִין
 דְּנְטָרִין בְּרִית זָכוּ לְמַלְכוּתָא, וְאַתְמַר בְּהוּן כָּל
 יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים, וּמַשֶּׁה בְּגִין דְּנָטֵר אוֹת בְּרִית
 אַתְמַר בֵּיה (דְּבָרִים לֵג, ה): "וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ",
 זָכָא אִיהוּ מֵאן דְּנָטֵר בְּרִית; וְעַל-כֵּן יֵשׁ בְּגִפְן
 מְצוּהָ מִיַּחְדָּת לְקַדְּשׁ עַל הַיִּין בְּשַׁבַּת-קֹדֶשׁ, כִּי שַׁבַּת
 הִיא אוֹת בֵּין הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבֵין יִשְׂרָאֵל,
 שְׂבַחַר בָּהֶם לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם, וְהֵם אֵף פַּעַם לֹא
 יִתְעַרְבוּ יַחַד, וְאֵף שְׂבֻזְמָן הַגְּלוּת הָאֲרָכָה וְהַמְרָה
 מִתְּפֹשְׁטִים הַקְּלָפוֹת וְהָעַרְב־רַב לְעַרְבֵי אֶת נַשְׁמוֹת

ז) יַעֲקֹב בְּגַלֵּל שָׁלֹא הִיָּתָה בּוֹ פְּסָלָת, נֶאֱמַר בְּזִרְעוֹ בְּגַלוּתוֹ: "וַיִּשְׁכַּן
 יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדָד עֵין יַעֲקֹב", נֶאֱמַר כָּאן: 'בְּטַח בְּדָד', וְנֶאֱמַר שָׁם
 בִּיצִיאַת הַגְּלוּת: "ה' בְּדָד יִנְחֵנוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֹכַר", לֹא הִתְעַרַב
 בְּבָנָיו עַרְבוּב שֶׁל גֵּרִים, וּמַחֲמַת זֶה אֵין מְקַבְּלִים גֵּרִים לִימּוֹת
 הַמְּשִׁיחַ, שְׁעַל זִרְע יַעֲקֹב נֶאֱמַר: "גִּפְן מִמְצָרִים תְּסִיעַ", מֵה גִפְן
 אֵינָה מְקַבְּלַת הִרְכָּבָה מִמִּין אַחֵר, כֵּן זִרְעוֹ הֵיוּ שׁוֹמְרִים אוֹת
 בְּרִית, וְאֵינָם מְקַבְּלִים הִרְכָּבָה מִמִּין אַחֵר. וְכָל מִי שְׁשׁוֹמֵר הַבְּרִית
 זוֹכֵה לְמַלְכוּת כְּמוֹ יוֹסֵף וְיִשְׂרָאֵל, מַחֲמַת שְׁשֻׁמְרוֹ עַל הַבְּרִית זָכוּ
 לְמַלְכוּת, וְנֶאֱמַר בָּהֶם: "כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים", וּמַשֶּׁה מַחֲמַת
 שְׁשֻׁמֵר עַל אוֹת בְּרִית, נֶאֱמַר בּוֹ: "וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ"; אֲשֶׁרִי
 לְמִי שְׁשֻׁמֵר הַבְּרִית.

יִשְׂרָאֵל וּלְבוֹלָלִים עִם אַמּוֹת עוֹלָם, שָׁזוּ הַצָּרָה הַכִּי
 גְּדוֹלָה שְׁאַנְחָנוּ סוּבְלִים בְּגִלוּתָנוּ הָאֲרָכָה וְהַמָּרָה
 הַזֹּאת, וְאֶלְמָלֵא זְכוּת אַבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים: אַבְרָהָם,
 יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְהָאֲמָהוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וְהַשְּׁבָטִים
 הַקְּדוֹשִׁים וְכָל הַצְּדִיקִים — הֵינּוּ מִכְּבָר וְנֶאֱבָדִים.
 וְכַמֵּאֲמָרם ז"ל (חֵלִין צ.ב.): תַּנִּיא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,
 "גִּפְן" — זֶה הָעוֹלָם, "שְׁלֶשָׁה שְׁרִיגִים" — זֶה
 אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב, "וְהוּא כְּפָרַחַת עֲלֵתָה נִצָּה"
 — אֱלוֹ הָאֲמָהוֹת, "הַבְּשִׁילוֹ אֲשַׁכְּלֵתֶיהָ עֲנָבִים"
 — אֱלוֹ הַשְּׁבָטִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְכִי מֵרְאִין
 לוֹ לְאָדָם מַה שְּׁהֵיָה, וְהֵלֵא אֵין מֵרְאִין לוֹ לְאָדָם
 אֶלֶּא מַה שְּׁעֵתִיד לְהֵיוֹת? אֶלֶּא "גִּפְן" — זֶה תוֹרָה,
 "שְׁלֶשָׁה שְׁרִיגִים" — אֱלוֹ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, וּמֵרִים
 "וְהוּא כְּפָרַחַת עֲלֵתָה נִצָּה" — אֱלוֹ סִנְהֶדְרִין,
 "הַבְּשִׁילוֹ אֲשַׁכְּלֵתֶיהָ עֲנָבִים" — אֱלוֹ הַצְּדִיקִים
 שְׁבָכֵל דוֹר וְדוֹר, הֵרִי שָׂרָק בְּזְכוּתָם עִם יִשְׂרָאֵל
 קִיָּמִים בְּכָל דוֹר וְדוֹר; וְאָמְרוּ (שָׁם): אָמַר רַבִּי
 שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ, אֲמָה זֹו כְּכַגְּפָן נִמְשָׁלָה, זְמוּרוֹת
 שְׁבָה — אֱלוֹ בְּעֵלֵי בָתִּים, אֲשַׁכּוֹלוֹת שְׁבָה — אֱלוֹ
 תַלְמִידֵי חֲכָמִים, עֲלִין שְׁבָה — אֱלוֹ עַמֵּי הָאָרֶץ,
 קִנְיָנוֹת שְׁבָה — אֱלוֹ רִיקָנִים שְׁבִיִּשְׂרָאֵל, וְהֵינּוּ
 דִשְׁלָחוּ מִתָּם, לִיבְעֵי רַחֲמִים אֵיתְכַלִּיא עַל עֲלִיא,

דֹּאֲלֵמָלָא עֲלִיא לָא מִתְקַיִּימִין אִיתְכַּלִּיא; וְעַל-כֵּן
 צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק מְאֹד בְּאַמוּנַת חֲכָמִים, שְׂאֵי אֶפְשָׁר
 לְהִתְקַיֵּם בְּגִלוּתָנוּ הַמָּרָה הַזֹּאת, אֲלֵא עַל-יַדֵּי
 שְׂמֵת־חֲבָרִים אֶל תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים וְצַדִּיקִים אֲמֵתִיִּים
 הַנִּקְרָאִים גָּפֶן, וְאֶסוּר לְהִרְהֹר אַחֲרֵינוּ יִתְבָּרַךְ וְאַחֲרֵי
 הַצַּדִּיקִים הָאֲמֵתִיִּים, כִּי בּוֹדֵאֵי "צַדִּיק הוֹי" הַ בְּכָל
 דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו" (תְּהִלִּים קמ"ה, יז), וְאֶסוּר
 לְהִקְשׁוֹת שׁוֹם קִשְׁיוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי
 הוּא בּוֹדֵאֵי יוֹדֵעַ מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה, וְאַנְחָנוּ חֲסִידֵי
 דַעַת וְקִטְנֵי הַמַּח לְהַבִּין דְּרָכָיו יִתְבָּרַךְ, לְמַה צְרִיכָה
 לְהִתְאַרְךָ הַגָּלוּת, וְלְמַה צְרִיכִים לְהִטְלִיט לְמִקּוֹם
 לְמִקּוֹם, כִּי הַכֹּל בְּחֻשְׁבוֹן צְדָקָה. וְכַמֵּאֲמָרָם ז"ל
 (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה מַד, סִימָן א') עַל פְּסוּק (תְּהִלִּים פ',
 ט): "גָּפֶן מִמְּצָרִים תִּסִּיעַ". לְמַה נִּמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל
 לְגָפֶן? אֲלֵא מָה הַגָּפֶן כְּשֶׁבָעָלֶיהָ מִבְּקָשִׁין שְׂתִּשְׁבִּיחַ,
 מַה הֵם עוֹשִׂים? עוֹקְרִין אוֹתָהּ מִמִּקּוּמָהּ, וְשׁוֹתְלִין
 אוֹתָהּ בְּמִקּוֹם אַחֵר וְהִיא מִשְׁבַּחַת, כִּף כִּיּוֹן שְׁבַקְשׁ
 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְהוֹדִיעַ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם, מָה
 עֲשֶׂה? עֲקָרָן מִמְּצָרִים וְהִבִּיאָן לְמַדְבָּר, וְהִתְחִילוּ
 מִצְּלִיחִים שָׁם, וְהִתְחִילוּ מְקַבְּלִין הַתּוֹרָה וְאוֹמְרִים
 (שְׁמוֹת כ"ד, ז): "כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר הוֹי" הַ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע",
 וַיֵּצֵא לָהֶם שֵׁם בְּעוֹלָם, שְׁנֵאֲמַר (יִחְזַקְאֵל טז, יד):

"וַיֵּצֵא לָךְ שֵׁם בְּגוֹיִם בְּיַפְיֶיךָ"; וַיְכַמֹּדְכֶן כָּל הַגְּלוּת
 הַמָּרָה וְהַנְמָהֶרֶת הַזֹּאת, שְׁאַנְחָנוּ מִטְּלָטְלִים זֶה אֶל־פָּנִים
 שָׁנָה, וְעוֹבְרִים עַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כָּל מִינֵי צָרוֹת
 וְיִסּוּרִים וּמְרִירוֹת וּמְכַאוּבִים, וְסוֹבְלִים כָּל מִינֵי
 הַרְיָגוֹת וּמִיתוֹת מְשָׁנוֹת מִהַגּוֹיִים, אֲמוֹת הָעוֹלָם
 הַרְשָׁעִים, וְאַף־עַל־פִּי־כֶן אֵין עִם יִשְׂרָאֵל שׁוֹאֲלִים
 שׁוֹם קְשִׁיּוֹת וּשְׂאֵלוֹת עָלָיו יְתַבְּרֶךָ, אֲדַרְבָּה!
 מִתְחַזְּקִים בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יְתַבְּרֶךָ. וְזֶה עֲקָר
 שְׂבָחָם אֲצִלוֹ יְתַבְּרֶךָ, שְׂמֵבְרָכִים אוֹתוֹ יְתַבְּרֶךָ עַל כָּל
 מָה שְׂקוֹרָה אֲתֶם, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (וַיִּקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה
 לו, סִימָן ב'): מָה גִּפְּן הַזֶּה יֵשׁ בָּהּ יֵינ, וַיֵּשׁ בָּהּ חֲמֹץ,
 זֶה טָעוֹן בְּרָכָה, וְזֶה טָעוֹן בְּרָכָה, כִּי יִשְׂרָאֵל חֲיָבִין
 לְבָרֶךְ עַל הַטּוֹבָה וְעַל הַרְעָה. עַל הַטּוֹבָה — "בְּרוּךְ
 הַטּוֹב וְהַמִּיטִיב", עַל הַרְעָה — "בְּרוּךְ דִּין הָאֱמֶת".
 מָה הֵיִן הַזֶּה כָּל מִי שֶׁשׁוֹתֶה מִמֶּנּוּ — פָּנִיו
 מְאִירוֹת, וְכָל מִי שֶׁאֵינּוּ שׁוֹתֶה מִמֶּנּוּ — שְׁנִיו
 קָהוֹת, כִּי יִשְׂרָאֵל כָּל מִי שֶׁשָּׂבָא וּמְזַדְּוֵג לָהֶם — סוּף
 שְׁנוּטֵל אֶת שְׁלוֹ מִתַּחַת יְדֵיהֶן. מָה גִּפְּן זֶה בְּתַחֲלָה
 הִיא נִרְפָּסֶת בְּרָגֶל וְאַחֲר־כֵּן עוֹלָה לְשַׁלְחַן מְלָכִים,
 כִּי יִשְׂרָאֵל נִרְאִין כְּאֵלוֹ מְאֹסִין בְּעוֹלָם הַזֶּה, דִּכְתִּיב
 (אֵיכָה ג, יד): "הֵייתִי שְׁחָק לְכָל עַמִּי נְגִינָתָם כָּל
 הַיּוֹם". אֲבָל לְעֵתִיד לָבוֹא (דְּבָרִים כח, א): "וַיִּתְּנָךְ

הַיָּ"ה עֲלֵיוֹן", דְּכַתִּיב (יִשְׁעֶיהָ מַט, כג): "וְהָיוּ מַלְכִים
 אֲמִנִּיךָ וְשָׂרוּתֵיהֶם מִיְּנִיקְתֶּיךָ"; וְעַל-כֵּן גִּפְּן מְרֻמֹּת
 עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וַיֵּשׁ לָהּ בְּרָכָה מִיַּחְדָּת וּמִצְוָה
 מִיַּחְדָּת. וּמוֹבָא בַּסֵּפֶר הַנּוֹרָא "בְּרִית מְנוּחָה",
 שְׁמֵלֶאךָ הַמְּמַנָּה עַל הַגִּפְּן — מִיכָא"ל שְׁמוֹ, וַיֵּשׁ
 תַּחְתָּיו רַבְבוֹת מְלָאכִים, הַמְּלַמְּדִים זְכוּת עַל נִשְׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל. וּכְמֵאמָרָם ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה יח, סִימָן
 ה'): מִיכָא"ל וְסַמְא"ל עוֹמְדִים לְפָנַי הַשְּׂכִינָה
 וְהַשְּׁטָן מְקַטְרֵג, וּמִיכָא"ל מְלַמֵּד זְכוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
 וְהַשְּׁטָן בָּא לְדַבֵּר וּמִיכָא"ל מִשְׁתִּיקוֹ; וְלִכֵּן רָאוּי
 לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ,
 וְלִידַע אֲשֶׁר אֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעְדָּיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל,
 וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְדוֹמָם, צוֹמַח, חַי,
 מְדַבֵּר — הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ,
 וּמְכַל פֶּרֶט מְפָרְטֵי הַבְּרִיאָה יְכוּלִים לְלַמֵּד הַרְבֵּה
 דְּבָרִים, שְׂאֵלוֹ הַרְמְזִים שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְרַמֵּז מְכַל
 דְּבַר שֶׁבְּעוֹלָם; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְכַנִּיס אֶת עֲצָמוֹ בְּזָה,
 וְאֵז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים!

תְּאֵנָה אוֹמֶרֶת:

”נֹצֵר תְּאֵנָה יֹאכַל פְּרִיָּהּ, וְשֹׁמֵר אֲדָנָיו יִכְבֵּד”

(מְשָׁלֵי כו, יח)

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר מֵהַתְּאֵנָה
 לּוֹמְדִים הֶרְבֵּה עֲצוֹת טוֹבוֹת לְעִבוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ,
 וְכִמְאֹמָרם ז”ל (עֲרוּבֵין נד.): אָמַר רַבִּי חֲזִיא בַר אֲבָא,
 אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מֵאֵי דְכִתִּיב: ”נֹצֵר תְּאֵנָה יֹאכַל
 פְּרִיָּהּ”, לָמָּה נִמְשְׁלוּ דְבָרֵי תוֹרָה כְּתְּאֵנָה? מַה תְּאֵנָה
 זו כָּל זְמַן שֶׁאָדָם מִמְשַׁמֵּשׁ בָּהּ מוֹצֵא בָּהּ תְּאֵנִים,
 אֲףֹ דְבָרֵי תוֹרָה כָּל זְמַן שֶׁאָדָם הוֹגֵה בָּהֶן מוֹצֵא בָּהֶן
 טַעַם. וְאָמְרוּ (בְּמִדְבָר רַבָּה, כֵּא, טו): ”נֹצֵר תְּאֵנָה
 יֹאכַל פְּרִיָּהּ”, לָמָּה נִמְשְׁלָה תוֹרָה בְּתְּאֵנָה? שְׁרֵב
 הָאֵילָנוֹת: הַזֵּית, הַגָּפֶן וְהַתְּמָרָה נִלְקָטִין בְּאַחַת,
 וְהַתְּאֵנָה נִלְקָטֶת מְעַט מְעַט, כִּףֹּ הַתוֹרָה הַיּוֹם לּוֹמֵד
 מְעַט וְלִמְחָר הֶרְבֵּה, לְפִי שֶׁאֵינָה מִתְּלַמְּדֶת לֹא בְּשָׁנָה
 וְלֹא בְּשָׁנָתִים; וְלִכֵּן צָרִיף כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִרְגִיל
 אֶת עֲצָמוֹ לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם מְעַט וְעוֹד מְעַט מֵהַתוֹרָה
 הַקְּדוּשָׁה, וְדִיקָא עַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה לְסִיַּם וְלִהְיוֹת בְּכָל
 חֻלְקֵי הַתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה; כִּי בְּאַמַּת אֲנַחְנוּ רוֹאִים,
 אֲשֶׁר מִדּוּעַ בְּנֵי־אָדָם מִתְּרַשְׁלִים מִלְּמוֹד הַתוֹרָה

הַקְדוּשָׁה, אֲשֶׁר הִיא תַּיִנוּ וְאַרְךָ יַמֵּינוּ? רַק מַחֲמַת שְׂרוּצִים לְלַמַּד אֶת כָּל הַתּוֹרָה בְּיוֹם אֶחָד, וּמַחֲמַת שְׁזֵה דְבַר בְּלִתי אֶפְשָׁרִי, מִפְּנֵי זֶה מִתְרַשְׁלִים מְלֵמוּד הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה. וּבְאַמַּת אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (וַיִּקְרָא רַבֵּה, פְּרָשָׁה יט, סִימָן ב'): מִי שֶׁטִּפֵּשׂ אֹמֵר: מִי יָכוֹל לְלַמַּד אֶת הַתּוֹרָה — גְּזִיקִין ל' פְּרָקִים, כָּלִים ל' פְּרָקִים, מִי שֶׁפָּקַח מֵהוּ אֹמֵר? הֲרִינִי שׁוֹנֶה שְׁתֵּי הַלְכוֹת הַיּוֹם, שְׁתֵּי הַלְכוֹת לְמַחֵר, עַד שֶׁאֲנִי שׁוֹנֶה אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה. אָמַר רַבִּי אֲמִי (מִשְׁלֵי כד, ז): "רֵאמוֹת לְאֹיִל חֲכָמוֹת", אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לְכַפֵּר תְּלוּי בְּאֹיְרוֹ שֶׁל בֵּית, מִי שֶׁטִּפֵּשׂ אֹמֵר: מִי יָכוֹל לְהוֹרִיד אֶת זֶה? מִי שֶׁפָּקַח אֹמֵר: וְלֹא אַחַר תְּלֹאוּ? ! אֲלֹא מֵבִיא שְׁנֵי קָנִים וּמְסַפְּקֵן זֶה לְזֶה וּמוֹרִידוֹ, כֶּף מִי שֶׁטִּפֵּשׂ אֹמֵר: מִי יָכוֹל לְלַמַּד תּוֹרָה שֶׁבְּלָבוֹ שֶׁל חָכָם, מִי שֶׁפָּקַח אֹמֵר: וְהוּא לֹא מֵאַחַר לְמַדָּה? ! אֲלֹא הֲרִינִי לֹמַד שְׁתֵּי הַלְכוֹת הַיּוֹם וְשִׁתִּים לְמַחֵר, עַד שֶׁאֲנִי לֹמַד אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, אָמַר רַבִּי לִוִי מִשָּׁל לְטֵרְסֶקֶל נְקוּב, שֶׁשָּׂכַר בְּעָלָיו פּוֹעֲלִים לְמַלְאוֹתוֹ, מִי שֶׁטִּפֵּשׂ מֵהוּ אֹמֵר? מָה אֲנִי מוֹעִיל — מְכַנֵּס בְּזוֹ וּמוֹצִיא בְּזוֹ. מִי שֶׁפָּקַח מֵהוּ אֹמֵר? וְלֹא שָׂכַר כָּל חֲבִית וְחֲבִית אֲנִי נוֹטֵל? ! כֶּף מִי שֶׁהוּא טִפֵּשׁ, מֵהוּ אֹמֵר? מָה אֲנִי מוֹעִיל לְלַמַּד

תּוֹרָה וּמִשְׁכָּחָה, מִי שֶׁהוּא פִּקַּח מֵהוּ אוֹמֵר? וְלֹא שָׂכַר יְגִיעָה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נוֹתֵן?! הֲרִי שְׂלָף לְפָנֶיךָ, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְלַמַּד אֶת הַתּוֹרָה בְּפַעַם אַחַת, אֲלֵא בְּכָל יוֹם וַיּוֹם יִלְמַד קִצָּת וְעוֹד קִצָּת, עַד שֶׁבְמִשָּׁךְ הַזְּמַן יִזְכֶּה לְלַמַּד אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, וְאֶפְלוּ שְׁלוֹמֵךְ וּמִשְׁכָּחָה, אָסוּר לְפַל בִּיאוּשׁ, אֲלֵא לִידַע שְׁסוּף כָּל סוּף הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִזְכִּיר לוֹ אֶת כָּל מַה שְׁלָמַד בְּעוֹלָם הַזֶּה (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת לְמוֹד, סִימָן ח'). וְעוֹד לְמַדִּים מִהַתְּאֵנָה מַעֲלֵת אֲמוּנַת חֲכָמִים וְשִׁמוּשׁ תִּלְמִידֵי חֲכָמִים, וְכַמְאַמְרָם ז"ל (בְּמִדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יב, סִימָן ט'): "נִצֵּר תְּאֵנָה יֹאכֵל פְּרִיָּה", מְדַבֵּר בִּיהוֹשֻׁעַ שֶׁהוּא שִׁמַּשׁ אֶת מֹשֶׁה, כְּמָה דְּתִימָא (שְׁמוֹת לג, יא): "וּמִשְׁרַתּוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן נֶעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֵהָל", וְכֵן אֵרַע לִיהוֹשֻׁעַ, שְׂלֵא יִרְשׁוּ בָנָיו שֶׁל מֹשֶׁה מְקוֹמוֹ, אֲלֵא יְהוֹשֻׁעַ יִרְשׁ מְקוֹמוֹ, כְּמָה דְּתִימָא (בְּמִדְבָּר כז, יח): "קַח לָךְ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן וְגו', "וְשִׁמַּר אֲדוֹנָיו יִכְבֹּד" — זֶה יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁהָיָה מְשַׁמֵּשׁ אֶת מֹשֶׁה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְכוּ', לְפִי שֶׁהָיָה מְשַׁרְתׁ מֹשֶׁה זָכָה לְנִבְיאוּתָהּ הַיּוֹי 'יִכְבֹּד'. דְּבָר אַחֵר "נִצֵּר תְּאֵנָה יֹאכֵל פְּרִיָּה", אֵינן הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכָר בְּרִיָּה, בְּכָל מְקוֹם שֶׁאָדָם יִגַּע וְנוֹתֵן נַפְשׁוֹ עַל הַדְּבָר, אֵינן הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא

מִקַּפַּח שְׂכָרוֹ, רְצוֹנָךְ לִידַע — שְׁלֹמָה בָּנָה בֵּית־
הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-א ו, יד): "וַיִּבֶן שְׁלֹמָה אֶת
הַבַּיִת וַיְכַלֵּהוּ"; וּבְשִׁבִיל שְׁנַתֵּן דָּוִד נִפְשׁוֹ עַל
בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנִּבְנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קלב, א-ה):
"זְכוֹר ה' לְדָוִד אֶת כָּל עֲנוּתוֹ וְגו', אִם אָבֹא בְּאֵהָל
בֵּיתִי וְגו' אִם אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינַי וְגו', עַד אֲמַצָּא מָקוֹם
לֵה'" וְגו', וְלֹא קַפַּח הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׂכָרוֹ, אֲלֵא
הַכְּתִיבוֹ עַל שְׁמוֹ — (תְּהִלִּים ל, א): "מִזְמוֹר שִׁיר
חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד"; 'לְשֹׁלְמָה' אֵין כְּתִיב כָּאֵן אֲלֵא
'לְדָוִד', הֵי "נִצֵּר תֵּאֲנֶה יֹאכֵל פְּרִיָּה"; כִּי כִּשְׂאֲדָם
מִשְׁמֵשׁ אֶת הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ, וְכֵן
מִשְׁמֵשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, אֲזַי נִתְקַיֵּם אֲצֵלוֹ "נִצֵּר
תֵּאֲנֶה יֹאכֵל פְּרִיָּה". וְכִמוֹ שֶׁמְצִינּוּ אֲצֵל מֹשֶׁה רַבְּנוּ
שֶׁבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ שֶׁבְנוּ יִירָשֶׁנוּ, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא "נִצֵּר תֵּאֲנֶה יֹאכֵל פְּרִיָּה", וְכִמְאֲמָרֶם ז"ל
(בְּמִדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה כֹּא, סִימָן יד): "וַיִּדְבֵּר מֹשֶׁה אֶל
ה' לֵאמֹר יִפְקֹד ה' אֱלֹהֵי הַרוּחֹת" (בְּמִדְבָּר כז, טו-טז),
כָּל מִי שֶׁמִּבְקֵשׁ צָרְכֵי צְבוּר כְּאֵלוֹ בָּא בְּזִרְזוּעַ, "יִפְקֹד
ה'" — מָה רָאָה לְבִקֵּשׁ הַדְּבָר הַזֶּה אַחֵר סֵדֵר
נְחִלּוֹת? אֲלֵא כִּיּוֹן שִׁירָשׁוּ בְּנוֹת צִלְפַּחַד אֲבִיהֶן,
אָמַר מֹשֶׁה: הֲרֵי הַשְּׁעָה שֶׁאֲתַבֵּעַ בָּהּ צָרְכֵי, אִם
הַבְּנוֹת יוֹרְשׁוֹת, בְּדִין הוּא שִׁירָשׁוּ בְּנֵי אֶת כְּבוֹדֵי.

אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: "נִצֵּר תֵּאָנָה יֹאכֵל פְּרִיָּה", בְּנִיף יָשְׁבוּ לָהֶם וְלֹא עָסְקוּ בַתּוֹרָה, יְהוֹשֻׁעַ הִרְבֵּה שָׂרְתָךְ וְהִרְבֵּה חֶלֶק לָךְ כְּבוֹד, וְהוּא הָיָה מִשְׁפִּים וּמְעַרִיב בְּבֵית הַיְעוֹד שְׁלָךְ, הוּא הָיָה מְסֻדָּר אֶת הַסְּפָסְלִים, וְהוּא פּוֹרֵס אֶת הַמַּחְצָלָאוֹת, הוֹאִיל וְהוּא שָׂרְתָךְ בְּכָל כַּחוֹ, כִּדְאִי הוּא שִׁשְׁמֵשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל, שְׁאִינוּ מְאֵבֵד שְׁכָרוֹ, "קַח לָךְ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן" (בַּמִּדְבָּר כֹּז, יח) לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר "נִצֵּר תֵּאָנָה יֹאכֵל פְּרִיָּה"; וְהוּא לְמוֹד עֲמַק עֲמַק מִי יִמְצְאוּנוּ: כָּל מִי שֶׁמְשַׁרְתׁ אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּאִמּוּנָה בְּלִי שׁוּם קוּוֵי שְׁכָר, לְבַסּוֹף יַעֲלֶה לְגִדְלָה, וְכֵן כָּל מִי שֶׁשְׁמֵשׁ תְּלַמִּידֵי חַכְמִים בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ, וְעוֹשֶׂה אֶת צְרִכֵיהֶם וְאֶת צְרִכֵי בֵיתָם, לְבַסּוֹף הוּא יוֹרֵשׁ אוֹתָם, לְקַיֵּם "נִצֵּר תֵּאָנָה יֹאכֵל פְּרִיָּה". וְכָתַב 'הַרוֹקַח' תֵּאָנָה כֹּזָה: תִּי"ו, אֵל"ף, נו"ן, ה"א — גִּימְטְרִיָּה אֲבָרָהִם, יִצְחָק, יַעֲקֹב, פִּי הֵם מְסֻרוֹ אֶת נֶפֶשׁם בְּעִבּוּרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּפַעַל מִמֶּשׁ, וְגִלוּ וּפְרָסְמוּ אֶת אֲמִתּוֹת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ הַכִּי גְדוֹלָה, עַל-יְדֵי-זֶה זָכוּ שִׁשְׁמוֹתֵיהֶם שְׁגוּרִים בְּפִיּוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמִזְפִּירִים אוֹתָם בְּכָל תְּפִלָּה וְתַפְלָה: אֱלֹהֵי אֲבָרָהִם, אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב, לְקַיֵּם "נִצֵּר תֵּאָנָה יֹאכֵל פְּרִיָּה",

תֵּאָנֹה דִּיקָא שְׁהִיא גִימְטְרִיָּה שְׁמָם אַבְרָהָם,
 יִצְחָק, יַעֲקֹב. וְכָתַב בַּסֵּפֶר הַנּוֹרָא "בְּרִית מְנוּחָה",
 שְׁהַמְּלֶאךְ הַמְּמַנֶּה עַל הַתְּאָנָה נִקְרָא שְׁמוֹ שְׁמוּעָא"ל,
 וַיֵּשׁ תַּחֲתָיו אֲלָפִים וְרַבְבוֹת מְלֶאכִים, וַיֵּשׁ לְרַמֵּז, כִּי
 כְּמוֹ שֶׁהָאָדָם שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל יִתְבָּרֵךְ, וּמְשַׁמְשׁוּ
 בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ, וּכְמוֹ-כֵן מִי שֶׁמְטָה אָזְנוֹ לְשִׁמְעַ
 בְּקוֹל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְכֵן מְטָה אָזְנוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל
 דְּבָרֵי חֲכָמִים וּמְשַׁמְשׁוּ בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ, שְׁנֵתְקִים
 אֶצְלוֹ "נִצֵּר תְּאָנָה יֹאכַל פְּרִיָּה"; וְעַל-כֵּן שֵׁם
 הַמְּלֶאךְ הַמְּמַנֶּה עַל הַתְּאָנָה נִקְרָא שְׁמוֹ שְׁמוּעָא"ל
 דִּיקָא, מְלִשׁוֹן שְׁמִיעָה; וְלָכֵן אֲשָׁרִי מִי שֶׁמְטָה אָזְנוֹ
 לְשִׁמְעַ בְּקוֹלוֹ יִתְבָּרֵךְ, הַגָּנוּז וְהַנֶּעֱלָם וְהַנְּסֻתָר בְּתוֹךְ
 לְבוּשׁ הַבְּרִיאָה: הוֹמָם, צוּמַת, חֵי, מְדַבֵּר, וְכֵן שׁוֹמֵעַ
 אֶת קוֹל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּבְקוֹל הַחֲכָמִים
 הָאֱמִתִּיִּים, שָׂאז יִתְקִים אֶצְלוֹ "נִצֵּר תְּאָנָה יֹאכַל
 פְּרִיָּה", וַיִּתְעַנֵּג בְּעִרְבוֹת זֵיו שְׁכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 אֲשָׁרִי לוֹ.

רמון אומר:

"כחוט השני שפתתיך ומדברך נאווה,

כפלה הרמון רקתך מבעד לצמתך"

(שיר השירים ד, ג).

צריך שתדע, אהובי, בני, אשר מהרמון
 למדים רזין ורזין, סתרי נסתרות, ויש בו רמזים
 איך להתקרב להקדוש-ברוך-הוא, אפלו מי שכבר
 עבר על כל התורה כלה, והוא רחוק לגמרי ממנו
 יתברך, עם כל זאת אסור לו להתיאש בשום פנים
 ואפן, כי באמת אין שום יאוש בעולם כלל, ובודאי
 הוא יתברך נמצא, ומלבו אינו שום נמצא, ודבר
 גדול ודבר קטן לא נעשה מעצמו אלא בהשגחת
 המאציל העליון, וכל זמן שהאדם חי, עדין יש לו
 תקוה לתקן את הכל. וזה שדרשו חכמינו
 הקדושים (ברכות נו.): "כפלה הרמון רקתך", מאי
 'רקתך'? אפלו ריקנין שבה מלאים מצוות כרמון;
 להורות ולגלות אשר אין שום יאוש בעולם כלל,
 ואפלו מי שריק לגמרי, אם יחפשו ויבקשו אצלו
 נקדות טובות, בודאי ימצאו, כי כל בר ישראל
 אפלו הרחוק בתכלית הרחוק, מלא מצוות כרמון;

כי כל בר ישראל שָׁרְשׁוּ בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, וְעַקְר
 הָעֵצָה לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ הוּא
 עַל-יְדֵי שְׁמִירַת הַדְּבֹר, שְׁאָדָם צָרִיף לְשֹׁמֵר מְאֹד עַל
 דְּבֹר פִּיּו, וְלֹא לְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, אֲלָא
 יְדַבֵּר תָּמִיד שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ד', סִימָן ד') :
 "כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׁפְתוֹתֶיךָ" — בְּשָׁעָה שֶׁאָמְרוּ אֶת
 הַשִּׁירָה (שְׁמוֹת טו, א) : "אֲזַיִר מִשָּׁה", וְיִמְדַּבְּרֶךָ
 נְאוּהָ" — שֶׁמֶרְאִין בְּאֶצְבַּע וְאוֹמְרִים (שָׁם) : "זֶה
 אֵלַי וְאֲנִיְהוּ", בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְחִיל מִשָּׁה מְשִׁבְחָן :
 "כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רִקְתָּךְ" — הָרִיקָן שְׁבָכָם רְצוּף
 מְצוֹת כְּרִמּוֹן הַזֶּה, אֵין צָרִיף לֹאמַר "מִבַּעַד
 לְצַמְתָּךְ" — עַל הַצְנוּעִין וְהַמְצַמְתִּין שְׁבָכָם ; כִּי
 בְּאֲמַת הַכֹּל תְּלוּי כְּפִי הַדְּבֹר, אִם אָדָם מְרַגֵּיל אֶת
 עֵצְמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוּ
 וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וְשׁוֹפֵף לְבוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְדִיקָא
 עַל-יְדֵי-זֶה יָכוֹל לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, כִּי הָעַקְר
 תְּלוּי כְּפִי הַדְּבֹר שֶׁמְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ
 (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה ב', סִימָן ה') : אֵין מְדַבֵּר אֲלָא
 דְּבֹר, שֶׁנֶּאֱמַר : "וְיִמְדַּבְּרֶךָ נְאוּהָ". וְדִיקָא עַל-יְדֵי
 הַדְּבֹר שְׁאָדָם זוֹכֶה לְשֹׁמֵר עַל דְּבֹר פִּיּו, וְאֵינוֹ
 מְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, אֲלָא תָּמִיד מְשִׁתַּוְּקָק

אֲחֵרָיו יִתְבַּרְךָ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא יָכוֹל לְקַשֵּׁר אֶת
הָעוֹלָם הַזֶּה אֶל הָעוֹלָם הַבָּא, וְלִזְכוּת לְשִׁמְעַ רְזִין
דְּרִזִּין, סְתָרֵי נְסֻתוֹת סוּדוֹת הַבְּרִיאָה, הַמְגַלָּה
וּמִפְרֶסֶמֶת שְׂכִינַת עֵזוֹ יִתְבַּרְךָ. כִּי מִכָּל הַדְּבָרִים
צוּעֵק קוֹל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְקוֹרָא אֶת הָאָדָם
אֵלָיו יִתְבַּרְךָ. וְכַמוּבָא (בַּזֶּהָר בְּהַקְדָּמָה): מִי זֹאת עֹלָה
מִן הַמְדַבֵּר "וְגו'" (שִׁיר הַשִּׁירִים ג, ו), 'מִי זֹאת' כָּלֵלָא
דְּתַרִּין קַדִּישִׁין דְּתַרִּין עֲלָמִין, בְּחַבּוּרָא חֲדָא וְקַשׁוּרָא
חֲדָא, 'עֹלָה' מִמָּשׁ לְמַהוּי קִדְשׁ קַדְשִׁין, דְּהָא קִדְשׁ
קַדְשִׁין 'מ"י', וְאֶת-חַבְרָא בְּזַא"ת', בְּגִין לְמַהוּי עוֹלָה
דְּאִיהִי קִדְשׁ קַדְשִׁין, 'מִן הַמְדַבֵּר' דְּהָא מִן הַמְדַבֵּר
יִרְתָּא לְמַהוּי כְּלָה וְלִמְיַעַל לְחַפָּה, תּוֹ 'מִן הַמְדַבֵּר'
אִיהִי עוֹלָה, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (שָׁם ד, ג): "וּמְדַבֵּר
נְאוּה", בְּהֵוָה 'מְדַבֵּר'; הֵינּוּ הָאָדָם נִמְצָא בְּעוֹלָם
הַזֶּה, עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, וּמְסֻתוּב בְּזֶה הָעוֹלָם הַנִּקְרָא
זַא"ת, וְעַקֵּר הַתְּכֵלִית שְׁלָה נְבָרָא — שְׂיִתְעֵלָה אֶל

(ז) "מי זאת" כְּלָלִיּוֹת שֶׁל שְׁתֵּי הַקְּדָשׁוֹת שֶׁל שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת בְּחַבּוּר
אֶחָד וּבְקַשׁוּר אֶחָד, "עֹלָה" מִמָּשׁ שְׂיִהִיָּה קִדְשׁ קַדְשִׁים, "מִי"
מִתְחַבֵּר בְּ"זֹאת", כְּדִי שְׂיִהִיָּה עוֹלָה שְׂהִיא קִדְשֵׁי קַדְשִׁים — "מִן
הַמְדַבֵּר", שְׁתָּרֵי מִן הַמְדַבֵּר יוֹרֶשֶׁת שְׂתִהִיָּה כְּלָה וְלִהְפָּנִס לְחַפָּה.
וְעוֹד "מִן הַמְדַבֵּר" הִיא עוֹלָה, כְּמוֹ שְׂאֵתָה אֹמֵר: "וּמְדַבֵּר
נְאוּה" בַּמְדַבֵּר הַהוּא.

העולם העליון, העולם הבא, שירגיש ערבות,
נעימות, ידידות, זיו שכינת עזו יתברך, שזה נקרא
'מ"י', עלמא דאיתי, ועל-כן רמז החכם מכל אדם
'מ"י זא"ת עלה' — איך מחברים את שני
העולמות בחבור אחד ובקשור אחד? 'מן המדבר';
הינו על-ידי הדבור, כשאדם שומר על דבורי פיו,
ואינו מדבר כל העולה על רוחו, אלא מדבר תמיד
דבורי אמונה והשגחה פרטית, ומתבודד אליו
יתברך בתשוקה עצומה, על-ידי הדבור נתחברים
שני העולמות, בסוד 'מ"י זא"ת עולה' — מן
המדבר דיקא, הינו על-ידי דבור שאדם מדבר
אליו יתברך, הוא יכול להתעלות בתכלית העלייה.
ובאמת מובא בזהר (בראשית מד:), שיש היכל
עליון, ששם נכנס מי שמשתוקק אחריו יתברך
ברצונות ובכסופין חזקים, ומוציא מפיו את
הרצונות והכסופים, שאז נכלל לגמרי באין סוף
ברוך הוא, וההיכל הזה הוא היכלא שתיתאה, הכא
הוא רותא דאקרי חו"ט השני, רזא דכתיב (שיר
השירים ד): "פחוט השני שפתתיך", האי היכלא
אקרי היכל הרצון, הכא רותא דאיהו רעוא, הכל
הני רותין תפאין רהטין אבתריה, לאתדבקא ביה

בְּנִשְׁיָקָא בְּרַחֲמֵימוֹתָא^ח. וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: עַל-יְדֵי שְׂאָדָם מוֹצִיא אֶת הַרְצוֹנוֹת מִפִּי, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא יְכוּל לְהַגִּיעַ לַמְּדֻרְגָה הַכִּי עֲלִיוֹנָה שְׂרָק יְכוּלִים לְזַכּוֹת אֵלֶיהָ בְּזֶה הָעוֹלָם; כִּי הָאָדָם צָרִיךְ תָּמִיד לְהִשְׁתַּוְּקֶק אַחֲרָיו יִתְבַּרֵךְ, וְלֹא יִרְצֶה שׁוֹם רָצוֹן אַחֵר מִבְּלַעֲדֵי רָצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, וַיִּשְׁמַר עַל דְּבוּרֵי פִּי לֹא לְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, וְאִז אֶפְלוּ שְׂיֵהִיָּה הַכִּי גְרוּעַ וְהַכִּי רַחוּק, עִם כָּל זֹאת שׁוֹם דָּבָר שְׂבַעֲוֹלָם לֹא יוּכַל לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ, אִם יֵהִיָּה חֲזָק וְאַמִּיץ לְהוֹצִיא אֶת הַרְצוֹנוֹת וְהַכְּסוּפִין שֶׁלּוֹ מִפִּי דִּיקָא — אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, אִז יוּכַל לְלַמֵּד אֶצֶל כָּל בְּרִיָּה, וְזֶה לֹא יִזִּיק לוֹ; כִּי בְּאַמַּת אֵין בְּלַעֲדֵיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, וְדוּמָם, צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר — הֵם עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חֵיּוֹת אֶלְקוּתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְכָל הַבְּרִיָּאָה כְּלָהּ הִיא לְבוּשׁ לְגַבִּי הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאִם הָאָדָם מְכַנִּיס אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה, אִז זוֹכֶה לְלַמֵּד אֶצֶל כָּלֵם, וְשׁוֹם בְּרִיָּה שְׂבַעֲוֹלָם לֹא תוּכַל לְבַטְּלוֹ וּלְרַחֲקוֹ, מֵאַחַר שֶׁהוּא דְבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרֵךְ. וְכִמוֹ שֶׁעָשָׂה רַבֵּי

(ח) הֵיכַל הַשְּׁשִׁי, כָּאֵן הוּא רוּחַ שְׂנַקְרָא חוּט הַשְּׁנַי, סוּד הַפְּתוּב:
 "כְּחוּט הַשְּׁנַי שְׂפַתְתִּיךָ", תְּהֵיכַל הַזֶּה נִקְרָא הֵיכַל הַרְצוֹן, כָּאֵן זֶה רוּחַ שְׂנַקְרָא רָצוֹן, שְׂכַל אֵלוֹ הַרוּחוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת רוּדְפִים אַחֲרָיו לְהַתְּדַבֵּק בּוֹ בְּנִשְׁיָקָה בְּאַהֲבָה.

מאיר, כמאמרם ז"ל (חגיגה טו:): אשכחיה רבה בר שילא לא אליהו, אמר ליה: מאי קא עביד הקדוש ברוך הוא? אמר ליה: קאמר שמעתא מפומיהו דכולהו רבנן, ומפומיה דרבי מאיר לא קאמר. אמר ליה: אמאי? משום דקא גמר שמעתא מפומיה דאחר. אמר ליה: אמאי? רבי מאיר רמון מצא, תוכו אכל, קלפתו זרק. אמר ליה: השתא קאמר^ט — מאיר בני אומר, בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת? קלני מראשי קלני מזרועי. אם כן הקדוש ברוך הוא מצטער על דמן של רשעים, קל וחמר על דמן של צדיקים שנשפך; כי באמת רבי מאיר למד דרך חדשה בעבודת השם יתברך.

ט) מצאו רבא בר שילא לאליהו הנביא, אמר לו: מה עושה הקדוש ברוך הוא? אמר לו: אומר שמועות מפיהם של כל החכמים ומפיו של רבי מאיר אינו אומר. אמר לו: מדוע? ענה לו: משום שהוא למד שמועות מפיו של אחר (היה זה אחד מהחכמים רבו של רבי מאיר, שפרח והתקלקל). אמר לו: למה רבי מאיר למד ממנו? ענה לו: רבי מאיר "מצא רמון" — רמז לתורה של אחר, "תוכו אכל" — הינו הטוב שבה, "קלפתו זרק" — את הדברים הרעים שלו ידע לזרק ולהפרישם מהטוב. תוף כדי כן אמר לו: עכשו אומר הקדוש ברוך הוא אמרה משמו של רבי מאיר: מאיר, בני, אומר: בזמן שאדם מצטער וכו'.

אֵיךְ שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּו
 יְתַבְרֵךְ, וְלֹא לְהִתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם, אֲלֵא
 לְשֹׁבֵר אֶת כָּל הַמְּחִיצוֹת, הַהַעֲלָמוֹת וְהַהִסְתָּרוֹת,
 הַמַּעֲלִימוֹת, הַמְּסַתִּירוֹת וּמְכַסּוֹת אֶת אִמְתּוֹת
 מְצִיאֹתוֹ יְתַבְרֵךְ, וַיִּשְׁתַּדֵּל לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא
 אֶת הָאֱלֹקוֹת שֵׁשׁ בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וַיִּתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה
 פְּשוּטָה בּו יְתַבְרֵךְ, וְלֹא יִשְׁאַל אֶף פַּעַם קְשִׁיּוֹת
 וּסְפִקוֹת עָלָיו יְתַבְרֵךְ, וְגַם בְּתוֹרַת הַקְּדוּשָׁה יִשְׁתַּדֵּל
 לְמַצֵּא אֶת הָאֱלֹקוֹת שְׁבַתוֹךְ הַמְּצוּוֹת, שֶׁהֵן רְצוֹנוֹ
 יְתַבְרֵךְ, וּבְתוֹךְ כָּל הַלְכָה וְהַלְכָה, בְּסוּד (תְּהִלִּים ק,
 א): "הֲרִיעוּ לִפְנֵי הַיְיָ" הַכָּל הָאָרֶץ". וְזֶה שְׁמוּבָא
 (תְּקוּנַיִי-זֶהר בְּהַקְדָּמָה): כְּגוֹנָא דָּא אֵיתִמֵּר רַבִּי מֵאִיר,
 רְמוֹן מְצָא, תּוֹכּוֹ אָכַל, קִלְפָתּוֹ זָרַק, וּכְגוֹנָא דְאֵלִין
 קִלְפִין אֵינוֹן קִשְׁיִן דְחִפְיִן עַל הַלְכָה, דְאִיהִי מִחָא
 מְלָגָאוּ וְלִית בֵּר נָשׁ יְכִיל לְמִיכַל בְּנֵהֶמָּא דְאוּרִיתָא
 דְאִתְמַר בֵּה "עֵץ חַיִּים הִיא", עַד דְזָרִיק קִשְׁיִן
 מִהַלְכוֹת, וְאִית הַלְכָה דְכָל קִשְׁיִן דִּילָהּ, אֵינוֹן
 כְּאֵילָנָא דְקִלְפָּה דִּילִיהּ וְקִנְהָ דִּילִיהּ וְעֲצִיו וְעֵלִין,
 וְאִיבָא כְּלָהוֹן שְׁוִין לְמִיכַל; וְעַל-כֵּן אֲשַׁרִּי מִי

י) כְּמוֹ-כֵן לְמִדְנּוּ, רַבִּי מֵאִיר רְמוֹן מְצָא, תּוֹכּוֹ אָכַל, קִלְפָתּוֹ זָרַק,
 וּכְמוֹ אֵלוֹ הַקְּלִפּוֹת, אֵלוֹ הַקְּשִׁיּוֹת הַחוֹפְפוֹת עַל הַהִלְכָה. שֶׁהִיא

שְׁזוּכָה לְהַכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ הַלְמוּד הַיָּקָר הַזֶּה
 שֶׁלּוֹמְדִים מִהֶרְמוֹן. וּמוֹכָא בַּסֵּפֶר הַנוֹרָא "בְּרִית
 מְנוּחָה", שֶׁעַל הֶרְמוֹן מְמַנָּה מִלְאָף מִטְטְרוֹ"ן, וַיֵּשׁ
 תַּחְתּוֹ אֲלֵפֵי אֲלֵפִים וְרַב רַבּוֹת מִלְאָכִים, וּבְאַמַּת
 מִי שְׁזוּכָה לְקַדְשֵׁת הַבְּרִית, הוּא זוּכָה לְהַשִּׁיג תְּבוּנַת
 תּוֹרָה לְעִמְקָהּ (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן יא),
 וְזוּכָה לְהַבִּין דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר, וּמְאִיר עָלָיו תָּמִיד
 גְּלוּי אֱלֻקוֹת בְּהַתְגַּלוּת נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד, וְאִינוּ
 יָרָא וּמִתְפַּחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם; אֲשֶׁרִי מִי
 שְׁזוּכָה לְהַגִּיעַ אֶל זֶה, וְאִז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים!

תָּמָר אוֹמֵר:

"צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרַח כְּאֶרֶז בַּלְבָּנוֹן יִשְׁגָּה"
 (תְּהִלִּים צב, יג).

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר מִהֶתָּמָר יְכוּלִים
 לְלַמַּד הַרְבֵּה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרָט לְזִכּוֹת
 לְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֵל הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא,

---

הַמַּח הַפְּנִימִי, וְאֵין בֶּן-אָדָם יְכוּל לְאָכַל בְּלֶחֶם הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר
 בָּהּ: "עֵץ חַיִּים הִיא", עַד שְׁזוֹרֵק אֶת הַקְּשִׁיּוֹת מִהֶלְכוֹת, וַיֵּשׁ
 הַלְכָה שְׁכָל הַקְּשִׁיּוֹת שְׁלָה הֵן כְּאֵילָן שֶׁקִּלְפָתוֹ, קִנְהוֹ, עֲצִיו, עָלָיו
 וְעִנְפָיו כֻּלָּם שׁוִיִּם לְאָכֹל.

כִּי תִמָּר נְדָמָה לְצַדִּיק הַדְּבֹק בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא,
 וְאִף שֶׁבְּמִקוּמוֹ אֵין רוּאִים גְּדֻלָּתוֹ כְּדֶרֶךְ אֵילָן הַתִּמָּר,
 שְׂאֵין לוֹ צֵל כָּלֵל, אֲלָא הָעֵלִין וְהַפְּרוֹת הֵם צוֹמְחִים
 בְּגִבֵּה הַתִּמָּר דִּיקָא, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁאָדָם עוֹמֵד עַל יַד
 אֵילָן הַתִּמָּר אֵינוֹ רוֹאֶה כְּלוּם, כְּמוֹ-כֵן הַצַּדִּיק
 הַדְּבֹק בְּחַי הַחַיִּים בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאֵינוֹ
 מְסִיחַ דַּעַת כְּרַגַּע מִמְּנוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵין לְאֲנָשִׁים
 שְׁעוֹמְדִים סְבִיבוֹ שׁוֹם הַשָּׁגָה בּוֹ, אֲלָא שְׁמוֹ הַטּוֹב
 נִתְפָּרֵס מִרְחוֹק דִּיקָא, כְּעֵין אֵילָן הַתִּמָּר, שְׁמִי
 שְׁעוֹמֵד עַל יַד הָאֵילָן, אֵינוֹ רוֹאֶה כְּלוּם — רַק עֵץ
 חָלָק, רַק לְמַעְלָה לְמַעְלָה יֵשׁ עָלַיִם וַיֵּשׁ פְּרוֹת, אִף
 מִרְחוֹק רוּאִים רַק אֶת הָעֵלִים וְאֶת הַפְּרוֹת, כְּמוֹ-כֵן
 הַצַּדִּיק הַדְּבֹק בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, אֵין לְאֲנָשִׁים
 שְׁסִמוּכִים אֵלָיו שׁוֹם מִחֲשָׁבָה תְּפִיסָה כָּלֵל, וְאֲדַרְבָּה
 חוֹשְׁבִים שְׁזֵהוּ עֵץ חָלָק בְּעֵלְמָא, אֲכַל אֱלוֹ
 שְׁמִסְתַּכְּלִים מִרְחוֹק, הֵם רוּאִים פְּרוֹת נְעִימִים, וּמְכַל
 שְׁכַן מִי שְׁטוּעֵם אֶת הַפְּרוֹת שְׁהֵם הַתִּמָּרִים, מְרַגֵּישׁ
 כָּל מִינֵי מְתִיקוֹת. וְעַל-כֵּן כָּל מִי שֶׁבָּא אֶל צַדִּיק
 אֲמֵת, הַדְּבֹק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עָלָיו לְעֵמֵד
 לְפָנָיו בְּאֵימָה וּבִירְאָה, בְּרִתָּת וּבְזִיעַ, וַיִּזְכֹּר תָּמִיד
 שֶׁהַצַּדִּיק הוּא מְרַכָּבָה לְשִׁכְיִנַּת עֵזוֹ יִתְבָּרַךְ.
 וּכְמֵאמָרָם ז"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פְּרָשָׁה מִז, סִימָן ו'):

צדיקים מרכבתו של מקום; כי הצדיקים הם בטלים ומבטלים לגמרי אל עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך; ועל-כן אשרי מי שזוכה להתקרב אליהם, ואף שעכשו שמים נעלם ונסתר ונתכסה מעיני העולם, ואף אחד אינו יודע מהם, עם כל זאת מי שרק מתקרב אל הצדיק האמת, לבסוף גם הוא יקבל אור וזיו וחיות ודבקות אלקית, כי כל תשוקת הצדיק ורצונו וכסופיו, הוא רק לגלות את אמתת מציאותו יתברך, ולכן מי שזוכה להיות מקרב אל הצדיק, לבסוף גם הוא יקבל את מתן שכרו, כי גם מתן שכר הצדיק הוא לזמן מרבה. וכעין שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה מא, סימן א'): מה תמרה וארז צילן רחוק, כן מתן שכרן של צדיקים רחוק. מה תמרה וארז לבן מכון למעלן, כן הצדיקים לבן מכון להקדוש-ברוך-הוא, הריא הוא דכתיב (תהלים כה, טו): "עיני תמיד אל ה', כי הוא יוציא מרשת רגלי". מה תמרה וארז יש להן תאוה, אף צדיקים יש להן תאוה, ומה היא תאותן? הקדוש-ברוך-הוא שנאמר (תהלים מ, ב): "קוה קויתי ה'"; ועל-כן אשרי מי שזוכה להיות דבוק תמיד אצל הצדיק, ואפלו שהוא עדין רחוק לגמרי ממנו יתברך, עם

כָּל זֹאת עַל-יְדֵי הַצַּדִּיק יִזְכֶּה גַם הוּא לְהַתְעַלּוֹת
 בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה, כִּי כָּל עֲנִיְנוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הוּא רַק
 לְהַחֲדִיר בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּקָה לְלַמַּד הַתּוֹרָה
 הַקְּדוּשָׁה, וּלְהַתְמִיד בְּמַקְרָא, בְּמִשְׁנָה, בְּגִמְרָא
 וּבְמִדְרָשׁ, וְהַצַּדִּיק שׁוֹמֵר אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמוֹצֵא
 בָּהֶם תְּמִיד נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א',
 סִימָן רפב); וְזֶה מֵה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים
 (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה מֵא, סִימָן א'): "צַדִּיק פֹּתֵמֵר
 יִפְרַח" — מֵה תְּמָרָה זֹו אֵין בָּהּ פְּסֻלַּת, אֶלָּא
 תְּמָרִיָּה לְאֹכִילָהּ, וְלוֹלְבִיָּהּ לְהֵלֵל, חֲרִיּוֹת לְסַכּוּף,
 סִיבִים לְחֻבְלִים, סְנַסְנִים לְכַבְרָה, שְׁפַעַת קוֹרוֹת
 לְהַקְרוֹת בָּהֶם אֶת הַבַּיִת, כִּף הֵם יִשְׂרָאֵל אֵין בָּהֶם
 פְּסֻלַּת, אֶלָּא מֵהֶם בְּעֲלֵי מַקְרָא, מֵהֶם בְּעֲלֵי מִשְׁנָה,
 מֵהֶם בְּעֲלֵי תִלְמוּד, מֵהֶם בְּעֲלֵי הַגָּדָה. מֵה תְּמָרָה זֹו
 וְאֶרֶז כָּל מִי שֶׁהוּא עוֹלָה לְרֵאשֶׁן, וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּר אֶת
 עֲצָמוֹ, הוּא נוֹפֵל וּמֵת, כִּף כָּל מִי שֶׁהוּא בָּא לְהַזְדַּוּג
 לְיִשְׂרָאֵל, סוֹף שֶׁהוּא נוֹטֵל אֶת שְׁלוֹ מִתַּחַת יְדֵיהֶם.
 וְכֵן הוּא בְּעֲנִיַן הַתְּקַרְבוֹת אֶל הַצַּדִּיק, שְׁבוּדָאֵי מִי
 שְׁזוֹכָה לְהֵיוֹת מְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק, לְבִסּוֹף יִזְכֶּה לְמַלְא
 אֶת עֲצָמוֹ עִם הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְיִזְכֶּה לְהֵיוֹת בְּכָל
 חֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּמִי שֶׁרַק יִגַּע בּוֹ לְבִסּוֹף
 יִפֹּל נְפִילָה אַחַר נְפִילָה; כִּי הַצַּדִּיק הוּא נְכֹלֵל לְגִמְרֵי

בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין לוֹ שוּם רְצוֹן אַחַר
 מִבְּלַעֲדֵי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵת דְּבַר זֶה הוּא מְכַנִּים
 בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרֵי מִי שְׂזוּכָה לְהִיּוֹת
 מִקְרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הוֹמָה אֶל הַתָּמָר
 הַזֶּה. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סְפָה מֵה:) מַה תָּמָר
 זֶה אֵין לוֹ אֶלָּא לֵב אֶחָד, אֵף יִשְׂרָאֵל אֵין לָהֶם אֶלָּא
 לֵב אֶחָד לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים; וְאֵל כָּל זֶה זוֹכִים
 דִּיקָא אִם מִקְרָבִים אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, לֹא-כֵן אִם
 הָאָדָם מִתְקָרֵב אֶל צְבוּעַ וְרַמָּאי, שְׂאֵז מְנַתֵּק אוֹתוֹ
 לְגַמְרֵי מִן שָׂרְשׁוֹ, וְצָרִיכִים לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ
 יִתְבָּרַךְ, שְׂיִזְכֶּה לְהִיּוֹת מִקְרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶתִי,
 הַיְכוּל לְהַגְבִּיחַ וּלְהָרִים גַּם אוֹתוֹ, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת,
 אֵף שְׂנֵדְמָה בְּתַחֲלָה שְׂאֵינוֹ עוֹשֶׂה שׁוּם פְּרוּת, כִּי יֵשׁ
 עָלָיו הַרְבֵּה מְעַלְיָמִים וּמְסַתִּירִים, מִתְנַגְּדִים רְשָׁעִים,
 אֲבָל בַּסּוּף הוּא עוֹמֵד חֲזָק כְּאֶרֶז הַזֶּה, שְׂאֵף אֶחָד
 לֹא יָכוֹל לְגַע בּוֹ; כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת אֵף שְׂסוּבֵל
 מִרְשָׁעִים אֲרוּרִים הַמְדַבְּרִים עָלָיו כָּל דְּבַר אָסוּר,
 וּמְרַחֲקִים אַנְשִׁים מִמֶּנּוּ, עִם כָּל זֹאת לְבַסּוּף תַּתְּגַלֶּה
 גְּדֻלָּתוֹ בְּעוֹלָם, וּמִי שֶׁרָק יִהְיֶה מִקְרָב אֵלָיו, אֵז יִזְכֶּה
 גַּם-כֵּן לַעֲשׂוֹת פְּרוּת וּפְרִי פְּרוּת. וּכְבָר אָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּעֲנִית כה.): דְּרֵשׁ רַבִּי חִיָּא בַר
 לִוְלִינִי, מֵאֵי דְכָתִיב: "צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרַח כְּאֶרֶז

בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה; אִם נֹאמֵר תָּמַר לָמָּה נֹאמַר אֶרֶז,
 וְאִם נֹאמֵר אֶרֶז לָמָּה נֹאמֵר תָּמַר? אֵלּוּ נֹאמֵר תָּמַר
 וְלֹא נֹאמֵר אֶרֶז הֵייתִי אוֹמֵר: מַה תָּמַר אֵין גִּזְעוֹ
 מִחֲלִיף, אִף צַדִּיק, חֵס וְשְׁלוֹם, אֵין גִּזְעוֹ מִחֲלִיף,
 לְכֹךְ נֹאמֵר אֶרֶז. אֵלּוּ נֹאמֵר אֶרֶז וְלֹא נֹאמֵר תָּמַר,
 הֵייתִי אוֹמֵר מָה אֶרֶז אֵין עוֹשֶׂה פְרוֹת, אִף צַדִּיק,
 חֵס וְשְׁלוֹם, אֵין עוֹשֶׂה פְרוֹת, לְכֹךְ נֹאמֵר תָּמַר
 וְנֹאמֵר אֶרֶז; וְלִכֵּן צְרִיכִים תָּמִיד לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ
 שְׂיִזְכֶּה לְהִיּוֹת מְקַרֵּב אֶל צַדִּיק אֲמֶת הַיְכוֹל לְקַרְבוֹ
 אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ. וְעַל זֶה צְרִיכִים הַרְבֵּה תַפְלוּת
 וּבִקְשׁוֹת, כִּי הַסֵּמ"ך-מ"ם עֲרַבְב אֶת הָעוֹלָם, וְקִשָּׁה
 מְאֹד מְאֹד לְמַצֵּא אֶת הַצַּדִּיק הָאֲמֶת, כִּי הוּא מְגַלֶּה
 כָּל מִינֵי צְבוּעִים וְרָמָאִים, הָעֹקֵר לְהַעֲלִים וְלְהַסְתִּיר
 אֶת הַצַּדִּיק הָאֲמֶת. וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ וְלְהִתְחַנֵּן
 בְּכָל יוֹם מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, שְׂיִזְכֶּה לְהִיּוֹת מְקַרֵּב אֶל
 הַצַּדִּיק הָאֲמֶת יְחִיד שְׁבַדוֹר, וְשֵׁלֵא תַהֲיֶה לוֹ שׁוֹם
 שְׂיִכּוֹת עִם שׁוֹם צְבוּעִים וְרָמָאִים, הַיְכוֹלִים לַעֲקֹר
 אוֹתוֹ מִשְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן. וְאֹמֵר רַבֵּנוּ
 ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן לט): "וְרֹאוי לָנוּ
 לוֹמֵר זֹאת בְּבִכְיָה בְדַמְעוֹת שְׁלִישׁ, לְבִכּוֹת
 וְלְהִתְגַּעְגַּע וְלְבַקֵּשׁ וְלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, מִתִּי
 נִזְכֶּה לָזֶה שְׂיִהְיֶה לָנוּ זֹו הַדַּעַת, שְׁנוֹכֵל לְדַעַת

וְלִהְפִּיר הַבּוֹרָא יִתְבַּרֵּךְ מְכַל דְּבַר שֶׁל זֶה הָעוֹלָם
 בְּפִרְטֵי פְּרִטִיּוֹת, וְכִפֵּי הַמְּדִרְגָּה פְּחוּתָהּ שֶׁלָּנוּ עִתָּהּ,
 וְכָלָנוּ אֵין פְּגִינּוּ יְפוֹת כָּלֵל, אָנוּ צְרִיכִין שְׂיִרְחֵם
 עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, לְתַן לָנוּ מְנַהִיג רוּעָה נְאֻמָּן,
 שְׂיִוְכַל לְהָאִיר בָּנוּ יְדִיעָה זוּ, לְהַפִּיר אֶת הַקְּדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא מְכַל פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, כְּדִי שְׂנוּכַל לְעַבְדּוֹ
 יִתְבַּרֵּךְ כְּרֵאוּי, וְלָבוֹא אֶל הַתְּכֵלִית הַנְּצַחִית, וּמִי יִתֵּן
 וְהָיָה לָנוּ מְנַהִיג כְּמִשָּׁה רַבָּנוּ". וּבִזְהַר (לָךְ-לָךְ פ.ב.):
 רַבִּי יִצְחָק פְּתַח וְאָמַר: "צְדִיק כְּתָמַר יִפְרַח כְּאֶרֶז
 בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה", "צְדִיק כְּתָמַר יִפְרַח", מִפְּנֵי מָה
 אֶקְיֵשׁ צְדִיק לְתָמַר? מָה תָּמַר כִּיּוֹן הַגְּזֵרִין לִיָּה לָא
 סְלִיק עַד זְמַן סְגִיא, אוּף הָכִי הַצְדִּיק כִּיּוֹן דְּאֶתְאַבִּיד
 מִעֲלָמָא לָא סְלִיק אַחַר תְּחוּתוּי עַד זְמַן סְגִיא,
 "כְּאֶרֶז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה", אוּף הָכִי נְמִי, "כְּתָמַר
 יִפְרַח", מָה תָּמַר לָא סְלִיק אֶלָּא דְּכֵר וְנוֹקְבָא אוּף
 הָכִי צְדִיק לָא סְלִיק אֶלָּא דְּכֵר וְנוֹקְבָא, דְּכֵר צְדִיק
 וְנוֹקְבָא צְדִיקָת, כְּגוֹנָא דְּאַבְרָהָם וְשָׂרָה, "כְּאֶרֶז
 בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה", מָה אֶרֶז בְּלִבְנוֹן עֲלָאָה עַל כָּלָא,
 וְכָלָא יִתְבִּי תְּחוּתוּי, אוּף הָכִי צְדִיק הוּא עֲלָאָה עַל
 כָּלָא, וְכָלָא יִתְבִּי תְּחוּתוּי, וְעֲלָמָא לָא קִימָא אֶלָּא

עַל צַדִּיק חֲדָי; אֲשֶׁר־מִי שְׁזוּכָה לְהִיּוֹת מִקְרָב אֶל צַדִּיק כְּזֶה שֶׁנִּקְרָא תָמָר. וְכָתְבוּ הַמְּקַבְּלִים, אֲשֶׁר תָּמָר הוּא בְּסוּד יְסוּד מַלְכוּת, כִּי הוּא הַמְּקַשֵּׁר בֵּינֵיהֶם, בֵּין הַיּוֹכֵר לְנוֹקְבָא, בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לְעוֹלָם הַבָּא; אֲשֶׁר־מִי שֶׁמְקַרָּב אֵלָיו וְאִז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים.

תְּפִיחַ אוֹמֵר:

”כְּתִפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דוֹדֵי בֵּין הַבָּנִים, בְּצֵלוֹ חִמְדָּתִי וַיִּשְׁבְּתִי וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחֵבִי”
(שִׁיר הַשִּׁירִים ב, ג)

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר מֵהַתְּפִיחַ יְכוּלִים לְלַמֵּד מֵעֵלַת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכִמְאַמְרָם ז”ל

ב) מִפְּנֵי מַה הִקְיֵשׁ צַדִּיק לְתָמָר? מַה תָּמָר כִּינּוּן שְׁכוּרָתִים אוֹתוֹ, אֵינּוּ עוֹלָה עַד זְמַן רַב, כְּמוֹ-כֵן הַצַּדִּיק כִּינּוּן שֶׁנֶּאֱבַד מֵהָעוֹלָם, לֹא עוֹלָה אַחַר תַּחֲתִיו עַד זְמַן רַב, ”כְּאֶרְזוֹ בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה” אֵף כֵּן גַּם, ”כְּתָמָר יִפְרָח”, מַה תָּמָר לֹא עוֹלָה אֶלָּא זָכָר וְנִקְבָּה, אֵף כֵּן הַצַּדִּיק לֹא עוֹלָה אֶלָּא זָכָר וְנִקְבָּה, זָכָר — צַדִּיק, וְנִקְבָּה — צַדִּיקָת, כְּמוֹ אֲבָרָהּ וְשָׂרָה. ”כְּאֶרְזוֹ בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה” — מַה אֶרְזוֹ בְּלִבְנוֹן עֲלִיוֹן עַל הַכֵּל, וְהַכֵּל יוֹשְׁבִים תַּחֲתָיו, אֵף כֵּן הַצַּדִּיק הוּא עֲלִיוֹן עַל הַכֵּל, וְכֵלִים יוֹשְׁבִים תַּחֲתָיו. וְהָעוֹלָם אֵינּוּ עוֹמֵד אֵלָּא עַל צַדִּיק אַחַד.

(שַׁבַּת פ.ח.): אָמַר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא, מַאי דְכָתִיב: "כְּתוּבָה בְּעֵצֵי הַיַּעַר" וְגו', לָמָּה נִמְשָׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְתַפּוּחַ? לֹאמַר לָךְ, מַה תַּפּוּחַ זֶה פְּרִיו קוֹדֵם לְעֵלְיוֹ, אִף יִשְׂרָאֵל, הִקְדִּימוּ נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמָע. וּבִזְהַר (הַאֲזִינוּ רַפּוּ): רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, "כְּתוּבָה בְּעֵצֵי הַיַּעַר" וְגו', זַכָּאָה חוֹלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּין עַכּוּ"ם, דְּהָא כָּל שְׂאָר עַמִּין אֲתִיְהִיבוּ לְרַבְרַבֵּן מִמָּנָן בְּשִׁלְטְנוּתָא עָלֵיהוּ, וְיִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין זַכָּאָה חוֹלְקֵיהוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי, דְּלֹא יֵהֵב לֹון קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא לְמַלְאַכָּא וְלֹא לְשִׁלִּיטָא אַחֲרָא, אֲלֵא הוּא אֶחָיד לֹון לְחוֹלְקֵיהּ, הֵדָּא הוּא דְכָתִיב (דְּבָרִים ל.ב, ט): "כִּי חִלַּק ה' עַמּוֹ"; וְכָתִיב (תְּהִלִּים קל.ה, ד): "כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה"; כִּי בְּאַמֶּת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵן חִלַּק אֱלֹהִים מִמַּעַל מִמָּשׁ, וְהֵם בָּאִים מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, וְהֵם כְּלִים לְקַבֵּל בָּהֶם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־כֵּן בְּכָל בַּר יִשְׂרָאֵל שׁוֹרֶה הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעַצְמוֹ, וְהוּא

ל) אֲשֶׁרֵי חִלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת זָרָה, שֶׁהָרִי שְׂאָר כָּל הָעַמִּים נִתְּנוּ לְמַמְנִים גְּדוֹלִים הַשּׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וְיִשְׂרָאֵל הִקְדוּשִׁים אֲשֶׁרֵי חִלְקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁלֹּא נָתַן אוֹתָם הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לֹא לְמַלְאַךְ וְלֹא לְשִׁלִּיט אַחֵר, אֲלֵא הוּא אוֹחֵז אוֹתָם לְחִלְקוֹ. זֶה שֵׁנֵאמַר וְכוּ'.

נִמְשָׁל כְּתַפּוּחַ. וְהוּא מֵתֵק, כְּמוֹ שְׂכַתּוּב: "וּפְרִיּוֹ מֵתֵק לְחֶכְי", וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה יז, סִימָן ב'): "כְּתַפּוּחַ בְּעֲצֵי הַיַּעַר", לָמָּה נִמְשָׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְתַפּוּחַ? לֹאמַר לָךְ, מָה תַפּוּחַ זֶה נִרְאֶה לְעֵינַי בְּלֹא כְלוּם, וַיֵּשׁ בּוֹ טַעַם וְרִיחַ, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא "חִכּוֹ מִמֵּתֵקִים וְכֹלּוֹ מִחֲמַדִּים" (שִׁיר הַשִּׁירִים ה, טז), וְנִרְאֶה לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְלֹא רָצוּ לְקַבֵּל הַתּוֹרָה, וְהִיָּתָה הַתּוֹרָה בְּעֵינֵיהֶם כְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מִמֶּשׁ. וַיֵּשׁ בּוֹ טַעַם וְרִיחַ. טַעַם מִנִּיץ? שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לד, ט): "טַעַמוֹ וּרְאוּ כִּי טוֹב ה'". וַיֵּשׁ בּוֹ מֵאֲכָל דְּכֶתִיב (מִשְׁלֵי ח, יט): "טוֹב פְּרִי מִחֲרוּץ וּמִפּוֹ". וַיֵּשׁ בָּהּ רִיחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ד, יא): "וְרִיחַ שְׁלֵמֶתֶךָ כְּרִיחַ לְבָנוֹן". אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל אָנוּ יוֹדְעִין כַּחַה שֶׁל תּוֹרָה, לְפִיכָךְ אֵין אָנוּ זֹזִין מִן הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְתוֹרָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ב, יא): "בְּצֵלוֹ חֲמַדְתִּי וַיִּשְׁכַּתִּי וּפְרִיּוֹ מֵתוֹק לְחֶכְי"; וְכֵן אָמְרוּ (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פְּרָשָׁה ב', סִימָן י'): "כְּתַפּוּחַ בְּעֲצֵי הַיַּעַר", רַבִּי הוֹנָא וְרַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בֶן זִמְרָא, מָה הַתַּפּוּחַ הַזֶּה הִכֵּל בּוֹרְחִין מִמֶּנּוּ בְשַׁעַת הַשָּׁרֵב, וְלָמָּה כֵּן? לְפִי שֶׁאֵין לוֹ צֵל לַיִּשָּׁב בְּצֵלוֹ, כִּי בְּרַחוּ אֲמוֹת הָעוֹלָם מִשְׁכַּת בְּצֵל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּיוֹם מִתֵּן תּוֹרָה. יָכוֹל אֵף יִשְׂרָאֵל כֵּן? תִּלְמוּד

לומר: "בְּצֵלוֹ חֲמֵדְתִי וַיִּשְׁבְּתִי", חֲמֵדְתִי אֹתוֹ וַיִּשְׁבְּתִי, אֲנִי הוּא שְׁחֲמֵדְתִי אֹתוֹ וְלֹא הָאֲמוֹת; רַבִּי אֶחָא בְּרַבִּי זְעִירָא אָמַר תְּרַתִּי אָמַר חֲדָא הִתְפוּחַ הַזֶּה מוֹצִיא נְצוּ קוּדָם לְעָלְיוֹ, כֶּךָ יִשְׂרָאֵל שְׁבַמְצָרִים הִקְדִּימוּ אֲמָנָה לְשִׁמוּעָה, הֲדָא הוּא דְכֹתִיב (שְׁמוֹת ד, לא): "וַיֵּאֱמֶן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פֶקֶד ה'"; וְעַל-כֵּן בְּשַׁעַה שְׁאָדָם אוֹכֵל תְּפוּחַ, עָלְיוֹ לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד מְאֹד בְּתִשׁוּקָה עֲצוּמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וַיִּזְכֹּר אֵיךְ שְׁכָלֵל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל נִמְשָׁלִים כִּתְפוּחַ הַזֶּה. וְאָמְרוּ בַזְהַר (לָךְ-לָךְ פה.): כִּתְפוּחַ דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ חֲמִיד וּמְתַעֲטָר בְּגוֹנוֹי מְכָל שְׁאָר אֵילָנִין דְּלֹא אִית דְּדָמִי לֵיהּ. רְשִׁים אִיהוּ מְכָלָא רְשִׁים הוּא דְלִית אַחְרָא כְּוֹתִיָּה, בְּגִינֵי כֶּךָ "בְּצֵלוֹ חֲמֵדְתִי", "בְּצֵלוֹ" וְלֹא בְּצֵלָא אַחְרָא, "בְּצֵלוֹ" וְלֹא בְּצֵלָא דְשְׁאָר מְמָנָן, "חֲמֵדְתִי" אֵימְתִי? מִן יוֹמָא דְהָוָה אֲבָרְקָם בְּעֵלְמָא, דְּאִיהוּ חֲמִיד וְרַחִים לֵיהּ לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַהֲבָה, כְּמָה דְאֵת אָמַר (יִשְׁעִיָּה מֵא, ח): "אֲבָרְקָם אֶהְבִּי". "וּפְרִיּוֹ מָתַק לְחֻכֵּי" דָּא הוּא יִצְחָק דְּאִיהוּ אֵיבָא קִדְשָׁא. דְּבָר אַחַר "בְּצֵלוֹ חֲמֵדְתִי וַיִּשְׁבְּתִי" דָּא יַעֲקֹב, "וּפְרִיּוֹ מָתַק לְחֻכֵּי" דָּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק,

דַּעֲבַד פִּירִין קַדִּישִׁין בְּעֵלְמָא^מ; הָרִי שֶׁתְּפוּחַ מְרַמֵּז
עַל הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים וְיוֹסֵף הַצַּדִּיק, שֶׁדָּבְקוּ עֲצָמָם
בְּאֵין סוּף בְּרוּף הוּא, וְיָשְׁבוּ בְּצֵלוֹ יִתְבַּרֵּךְ; וְלִכְן
בְּשַׁעַה שֶׁאֲתָה אוֹכֵל תְּפוּחַ, תַּחֲשַׁב מִמְּנוּ יִתְבַּרֵּךְ,
וְתִזְכֶּה שְׂיִמְחֵלוּ לָךְ כָּל עֲוֹנוֹתֶיךָ, וְתִתְרַפֵּא מִכָּל
הַמַּחֲלוֹת וְהַחֲלָאִים רָעִים שֶׁנִּמְצְאִים בְּךָ, כְּמוֹ
שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קג, ג): "הַסִּלַּח לְכָל עֲוֹנֹכִי הָרַפָּא
לְכָל תַּחֲלוּאֵיכִי"; וְאָמְרוּ בַּזֶּהר (אַחֲרֵי עַד): מַה
תְּפוּחַ הוּא אֲסוֹתָא לְכֹלָא אוּף קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אֲסוֹתָא לְכֹלָא^י; וּמוּבָא בַּסֵּפֶר הַנּוֹרָא "בְּרִית
מְנוּחָה", אֲשֶׁר עַל תְּפוּחַ מִמְּנָה הַמְּלֶאךָ יְהוּא"ל,
וְתַחֲתָיו יֵשׁ אֲלֵפֵי רַבּוֹת מְלֶאכִים; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁאֵינוֹ
מִטְעֵה אֶת עֲצָמוֹ בַּזֶּה הָעוֹלָם כֹּלָל, אֵלָא בְּשַׁעַה

מ) "כַּתְּפוּחַ" — זֶה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהוּא נְחֻמָּד וּמְתַעֲטֵר בַּגּוֹנֵין
מִכָּל שְׂאָר הָאֵילָנוֹת, שֶׁאֵין דּוֹמָה לוֹ, מְסַמֵּן הוּא מִכָּלֵם, מְסַמֵּן
הוּא שֶׁאֵין אַחַר כְּמוֹתוֹ, וּבִגְלַל זֶה "בְּצֵלוֹ חִמְדָּתִי", "בְּצֵלוֹ" וְלֹא
בְּצֵל אַחַר, "בְּצֵלוֹ" וְלֹא בְּצֵל שְׂאָר הַמְּמַנִּים, "חִמְדָּתִי" אֵימְתִי?
מֵהַיּוֹם שֶׁהִיָּה אֲבָרְהָם בְּעוֹלָם, שֶׁהוּא חֲמַד וְאֵהֵב אֶת הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא בְּאַהֲבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אֲבָרְהָם אֵהְבִי". "וּפְרִיּוֹ מִתַּק
לְחֵכִי" — זֶה הוּא יִצְחָק, שֶׁהוּא עֲנֹף הַקְּדוֹשׁ. דְּבַר אַחַר: "בְּצֵלוֹ
חִמְדָּתִי וְיִשְׁבְּתִי" — זֶה יַעֲקֹב, "וּפְרִיּוֹ מִתַּק לְחֵכִי" — זֶה יוֹסֵף
הַצַּדִּיק שֶׁשַּׁעַה פְּרוֹת קְדוֹשִׁים בְּעוֹלָם.

ג) מַה תְּפוּחַ הוּא רְפוּאָה לְכָל, אֵף הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רְפוּאָה לְכָל.

שְׂאוּכַל אֶת הַפְּרוֹת, הוּא מְכוּן אֶל רִזִּין וְסִתְרֵי
 נִסְתָּרוֹת, וְכֵן כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל פְּרוֹת הָאֵילָן וְכֵן עַל
 שָׂאֵר הָאֵילָנוֹת, מְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ אֶז אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ,
 וְיִוֹדַע וְעַד אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדָּיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, וְהוּא
 יִתְבַּרֵּךְ מִחַיָּה וּמְקַיֵּם אוֹתָם, וְהַכֵּל לְבוֹשׁ לְגַבֵּי הָאֵין
 סוּף בְּרוּךְ הוּא, כִּי בְּכָל תְּנוּעָה וַתְּנוּעָה שָׁם אֱלוֹפוֹ
 שֶׁל עוֹלָם, וְעַל-כֵּן הַפְּרוֹת וְהָאֵילָנוֹת וְעֲצֵי הַיַּעַר הֵם
 כְּלִים לְקַבֵּל אוֹרוֹ יִתְבַּרֵּךְ; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמִּחַפֵּשׂ אַחֵר
 רוּחָנִיּוֹת אֶלְקוֹתָיו יִתְבַּרֵּךְ בְּכָל פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, וְזוֹכֵה
 לְהִיּוֹת דְּבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, אֲשֶׁרֵי לוֹ!

שְׁבֵלַת חֲטִיִּים אוֹמְרֵת:

”שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ יְהוָה”
 (תְּהִלִּים קל, א)

צָרִיךְ שֶׁתִּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר מִהַחֲטִיִּים
 הָאָדָם יְכוּל לְלַמֵּד דַּעַת וְשִׁכֵּל בְּעֵבֹדַת הַשֵּׁם
 יִתְבַּרֵּךְ, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת מ.):
 עֵץ שֶׁאֵכַל אָדָם הָרָאוֹשׁוֹן — חֲטָה הִיְתָה, שְׂאֵין
 הַתִּינּוֹק יוֹדֵעַ לְקֵרוֹת אָבָא וְאִמָּא עַד שֶׁיִּטְעַם טַעַם
 דָּגָן, כִּי הַחֲטִיִּים יֵשׁ בָּהֶם חַיּוֹת בְּהַעֲלִים לְהַחֲיּוֹת נַפְשׁ
 הָאָדָם מִצַּד שְׂרָשׁוֹ, וְעַל-כֵּן אֶפְלוֹ תִינּוֹק אֶף-עַל-פִּי

שְׁאִין בּוֹ דַעַת, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁאוֹכֵל חֹטֵה, יוֹדַע
 לְקַרְא אָבָא וְאִמָּא, שֶׁהוּא גְלוּי הַמַּחֲזִין. וְלִכֵּן שְׁבֻלַת
 חֹטִים אוֹמְרַת בְּעוֹדָה בְּתוֹךְ הַשְּׁבֻלַת דִּיקָא שִׁירָה
 לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: "מִמַּעֲמָקִים קָרְאֲתִיךְ הוֹי"ה",
 הֵינּוּ מִמַּעֲמָקֵי הָעֲמָקִים אֶף-עַל-פִּי שְׁעָדִין הַמַּחֲזִין
 נַעֲלָמִים, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל חֹטִים, מִתְגַּלֶּה
 אֶצְלוֹ פְּנִימִיּוֹת הַדַּעַת. וְלִכֵּן הַזְהִירוּנוּ כָּל-כָּף
 חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים עַל אֲכִילַת פֶּת שַׁחְרִית, עַד
 שְׁאֲמָרוּ (בְּבֹא מְצִיעָא קוֹ): מַחְלָה, שְׁשִׁמוּנִים וְשִׁלְשָׁה
 חֲלָאִים תְּלוּיִין בְּמָרָה, וְכִלְזָן — פֶּת שַׁחְרִית בְּמַלְחָה
 וְקִיתוֹן שֶׁל מִים מְבַטְלָתָן. תְּנוּ רַבָּנָן שְׁלֹשָׁה-עָשָׂר
 דְּבָרִים נְאֻמָּרוּ בְּפֶת שַׁחְרִית: מְצֻלַת מִן הַחֲמָה, וּמִן
 הַצְּנָה, וּמִן הַזִּיקִין, וּמִן הַמְּזִיקִין, וּמִחֲכִימַת פְּתֵי,
 וְזוּכָה בְּדִין לְלַמַּד תּוֹרָה וְלִלְמַד, וּדְבָרֵיו נִשְׁמָעִין,
 וְתִלְמוּדוֹ מְתַקֵּים בְּיָדוֹ, וְאִין בְּשָׂרוֹ מַעֲלָה הֶבֶל,
 וְנִזְקָק לְאִשְׁתּוֹ, וְאִינוּ מִתְאַוֶּה לְאִשָּׁה אַחֲרַת, וְהוֹרֵגַת
 כְּנָה שְׁבַבְנֵי מַעִים, וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֶף מוֹצִיאָה אֶת
 הַקְּנָאָה וּמְכַנִּסָּה אֶת הָאֵהָבָה; וְהַכֹּל מִפְּנֵי שֶׁחֹטֵה
 הֵיא בְּסוּד דַּעַת הָעֲלִיּוֹן, וְאֶפְלוֹ שֶׁהֵיא עֲדִין בְּתוֹךְ
 הַשְּׁבֻלַת שֶׁהֵיא מוּץ וְתִבְזָן, גַּם שָׁם גָּנוּז בּוֹ הַדַּעַת.
 וְזֶה מְרַמֵּז שְׁאֶפְלוֹ אָדָם יִהְיֶה בְּעֲמָקֵי הָעֲמָקִים,
 בְּשִׂאוֹל תַּחְתִּית וּמִתְחַתֵּיו, יִהְיֶה בּוֹ כָּל מִינֵי מַחְלוֹת

ומדות רעות, אם רק לאכל חטא, פת לחם,
 על-ידי-זה יתגלה אליו הדעת העליון, לידע
 ולהודיע ולהודע, אשר אין שום מציאות בלעדיו
 יתברך כלל, והוא יתברך מחיה ומחיה ומקיים את
 כל הבריאה כלה. ולכן אמרו חכמינו הקדושים
 (פסיקתא רבתי, פרק י'), שישאל נמשלו לחטים,
 ואמות העולם לשבלת חטים; אמת — יכולים
 למצא את הקדוש-ברוך-הוא בכל העולם כלו,
 שזהו דעת העליון, ואמרו חכמינו הקדושים (שיר
 השירים רבה, פרשה ז', סימן ז'): אי אפשר לעולם
 בלא חטים, מה חטא זה סדוקה כף ישראל סדוקה
 מילתן. וכן בו מרמזת תחית המתים, כמאמר ז"ל
 (כתבות קיא): עתידים צדיקים שיעמדו
 במלבושיהן, קל וחמר מחטא, מה חטא שנקברה
 ערמה יוצאה בכמה לבושין, צדיקים שנקברו
 בלבבושיהן על אחת כמה וכמה. ובזהר (בלק קפח):
 חטא ברתא דמתחטאה לקמי אבוה ועבד לה
 רעותא ומה חטא כללא דכ"ב אתון וכו'; שעל-ידי
 שאוכל חטא, הוא יכול לדבר אליו יתברך, כי
 חט"ה עולה מספר כ"ב אותיות שבאל"ף-בית, ו
 על-ידי שאדם אוכל חטא, הוא יכול לדבר אל
 הקדוש-ברוך-הוא, ולשיח ולספר את כל אשר עם

לְבָבוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלֵהִיוֹת מִתְחַטָּא כְּבֵת שְׁמֵת־חַנּוּנֵת
 לְאָבִיהָ, וְאָבִיהָ עוֹשֶׂה רְצוֹנָהּ. וְעַל-כֵּן מִהַחֲטָה
 לְמַדִּים דְּרַךְ בְּעִבּוּדֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵף כִּשֶׁהִיא
 נִמְצָאת בְּתוֹךְ הָאָדָמָה הִיא גִּרְעִין אֶחָד, אֵף-עַל-פִּי-
 כֵּן אַחֲר־כֵּף יוֹצֵאת מְלַבֶּשֶׁת בְּשִׁבְלֵת מְלֵאָה
 גִּרְעִינִים, וְכִשְׁמֹרִידִים אֵת הַמֶּץ וְהַתְּבֵן מִמֶּנָּה, אִז
 נִתְגַּלִּית הַחֲטָה, וְלָכֵן הִיא שָׂרָה: "מִמַּעַמְקִים
 קָרָאתִיךָ הַיְיָ"ה"; כְּמוֹ-כֵן נִשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל אֶפְלוֹ
 שֶׁהֵן בְּעַמְקֵי הָעַמְקִים בְּשֵׂאוֹל תַּחְתִּית וּמִתְחַתִּיו,
 אֲסוּר לָהֶם לְהִתְיַאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפֶּן, אֲלֵא לְצַעַק
 בְּכָל יוֹם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ "מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ הַיְיָ"ה",
 וְאִז דִּיקָא יַעֲלֶה מֵעֵלָה מֵעֵלָה; כִּי כִשְׁבַר יִשְׂרָאֵל
 צוֹעֵק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאִינוֹ מִתְיַאֵשׁ, וְאֶפְלוֹ שֶׁהוּא
 מִנַּח בְּתוֹךְ אָדָמָה מִמָּשׁ, וְחַטָּא וְנִתְלַכְלַךְ כְּמוֹ
 שְׁנִתְלַכְלַךְ, וְאֶפְלוֹ הוּא עֲדִין מְכֻסָּה בְּמוֹץ וְתְבֵן, עִם
 כָּל זֹאת אִם לֹא יִתְיַאֵשׁ וְיִצַּעַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אִזִּי
 לְבַסּוֹף יַעֲלֶה וְיִצְמַח וְיִוְצֵא פְרוֹת, וְיִרְבֶּה בְּמִצְוֹת
 וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים. וְכַמוֹבָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים (חֻבֵּת
 הַלְבָבוֹת, שְׁעַר הַבְּטָחוֹן, חֵלֶק ג'): גִּרְגִיר אֶחָד מִן
 הַחֲטָה מִצְמִיחַ שְׁלֹשׁ מְאוֹת שְׁבָלִים, וּבְכָל שְׁבֻלֵת
 שְׁלֹשִׁים גִּרְעִינִים, וְיִהְיֶה הַגִּרְגִיר הָאֶחָד סִבָּה לַעֲשׂוֹת
 אֲלָפִים וְכוּ'. רוֹאִים מִזֶּה שְׁמַחֲטָה אַחַת יְכוּלוֹת

לְצֵאת אֶלְפֵי חַטִּים, כְּמוֹ-כֵן נִשְׁמָה אַחַת שֶׁנִּפְלָה
 לְעִמְקֵי הָעִמְקִים לְשֹׂאֵל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתָיו,
 וְנִתְלַכְלַכְתָּ בְּכָל מִיַּי חֲטָאִים וְעוֹנוֹת, אֶף-עַל-פִּי-כֵן
 חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה וְצוּעֵקת בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת אֱלֹיו
 יִתְבָּרֵךְ: "מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ הַיְי"ה", לְבִסוּף לֹא
 רַק שֶׁהוּא חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, אֲלֹא יֵשׁ לוֹ כַּחוֹת לְהַחֲזִיר
 אֶלְפִים וְרַבָּבוֹת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה, וְכֵן אֶף
 שֶׁהִיא רְחוֹק לְגַמְרֵי מִהַקְדָּשָׁה, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁצוּעֵק
 "מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ הַיְי"ה", עַל-יַד־זֶה יִתְמַלֵּא
 בְּאֶלְפִים וְרַבָּבוֹת מַצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וּבַמְדָּרֶשׁ
 (אֲגֻדַּת בְּרֵאשִׁית, פָּרָק ו') אָמְרוּ: אֲמֵן גְּדוֹל הָיָה דָּוִד,
 כְּשֶׁהָיָה מִבְּקֵשׁ דָּבָר מִן הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הֶחֱפִים
 מְאֹד בְּתַפְלָה, כִּי הָיָה שׂוֹאֵל תַּחֲלָה אֶת הַקְּלוֹת,
 וְאַחֲרֵי-כֵן אֶת הַחֲמוּרוֹת, לְמָה הָיָה דָּוִד דוֹמָה?
 לְאָדָם שֶׁהָיָה מִבְּקֵשׁ לְלוֹת כּוֹר חַטִּים וְכוּ'; כִּי כָּף
 צָרִיף הָאָדָם לְהִרְגִיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ
 יִתְבָּרֵךְ — קֵדָם דְּבָרִים קִטְנִים, וְעַד שִׁיזְכֶּה לְהַשִּׁיג
 דְּבָרִים גְּדוֹלִים, וְאַסוּר לְהִתְיַאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וְאַפֵּן,
 וְאַפְלוֹ שֶׁנִּמְצָא בַּמַּצְבִּים הַכִּי קָשִׁים, כִּי כָּל זְמַן
 שֶׁהָאָדָם חֵי, יָכוֹל לְפַעַל אֲצִלוֹ יִתְבָּרֵךְ כָּל מָה שֶׁהוּא
 רוֹצֵה, בְּלִבָּד שִׁיְהִי עֶקֶשׁן גְּדוֹל וְלֹא יִתְיַאֵשׁ בְּשׁוּם
 פָּנִים וְאַפֵּן. וּבִזְהַר הַקְדוֹשׁ (פִּינְחָס רַמַּד.) כָּתַב עַל

לַחֵם שֶׁנַּעֲשֶׂה מַחֲטָה, לֵית מְלֶאֶךָ אֱלֹא הַקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא בְלָבָד; וְעַל-כֵּן בְּשַׁעַה שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֶּתַח
 חֲטָה, רָאוּי לוֹ לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד מְאֹד בְּתִשׁוּקָה
 עֲצוּמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, כִּי בָעֵת אֲכִילָהּ, אִזּוֹ מְאִירָה
 הָאֶרֶץ הַרְצוֹן (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ז'); וְאִם
 אָדָם מְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ אִזּוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, יָכוֹל לְזַכּוֹת
 לְהַגִּיעַ לְמַדְרָגוֹת עֲצוּמוֹת עַד מְאֹד, אֲשֶׁרֵי לוֹ!

שְׁבַלֵּת שְׁעוּרִים אוֹמְרֵת:

"תִּפְלָה לְעַנִּי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְהוָה יִשְׁפֹּף

שִׁיחוּ"

(תהלים קב, א)

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר מֵהַשְּׁעוּרִים
 הָאָדָם יָכוֹל לְלַמֵּד דְּרָכִים וְהִנְהִיגוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם
 יִתְבַּרֵךְ, כִּי הַשְּׁעוּרִים הֵם מְאֹכֵל בְּהֶמָּה, כְּמֵאמָרָם
 ו"ל (סוֹטָה יד.): כָּל הַמְּנַחֲוֹת בָּאוֹת מִן הַחֲטִיִּים, וְזוֹ
 בָּאָה מִן הַשְּׁעוּרִין וְכוּ', רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּשֵׁם
 שֶׁמַּעֲשִׂיהָ מַעֲשֶׂה בְּהֶמָּה, כֵּן קִרְבָּנָהּ מְאֹכֵל בְּהֶמָּה.
 וְכֵן אָמְרוּ (בְּמִדְבָר רַבָּה, פָּרָשָׁה ט', סִימָן כד): הִיא
 הָאֲכִילָתוֹ מֵעַד נֵי עוֹלָם, לְפִיכָף קִרְבָּנָהּ מְאֹכֵל בְּהֶמָּה.

וְהַשְׁעוּרָה הַזֹּמָה לְעֵנְיָהּ, כִּי טַבַּע הַשְׁעוּרִים, שְׂאִין
 לָהֶם מוּץ כְּמוֹ חֹטָה, וְהִיא כְּדֹגְמַת הָעֵנִי שְׂאִין לוֹ
 לְבוּשׁ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן הִיא צוּעֶקֶת וּמִתְחַנְנֶת
 לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: "תִּפְלָה לְעֵנִי כִי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי
 הַיְיָ" הַיְיָ שְׂפָף שִׁיחוֹ", לְהוֹרוֹת וּלְגַלּוֹת לְכָל בְּרִיָּה
 אֲפֹלוּ שְׁעֵבֶר כְּבָר בְּחֵייו כָּל מִינֵי עֲבֵרוֹת וְחַטָּאִים
 וְהוּא בְּדֹגְמַת עֵנִי, וְעָשָׂה מַעֲשֵׂה בְּהִמָּה, אֶף-עַל-פִּי-
 כֵן אֲסוּר לְהַתִּיאֵשׁ בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפֶן, אֵלָּא בּוֹא יְבוֹא
 אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וַיִּשְׂפָף שִׁיחַ וְתִפְלָה לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ,
 שְׂאֵז תִּפְלָתוֹ תַעֲלֶה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי תִפְלַת הָעֵנִי
 מְאֹד חֲשׂוּבָה אֲצִלוּ יִתְבָּרֵךְ, כַּמּוּבָא בַזֹּהַר (בְּלֶק
 קצ"ה.): ג' אֵינוֹן דְּאֶקְרוּן תִּפְלָה (תְּהִלִּים צ, א):
 "תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים", תִּפְלָה דָּא דְלִית
 כְּגִינְיָה בְּבַר נָשׁ אַחְרָא, (שָׁם פו, א): תִּפְלָה לְדָוִד,
 תִּפְלָה דָּא אִיהִי תִפְלָה דְלִית כְּגִינְיָה בְּמִלְכָּא אַחְרָא,
 תִּפְלָה לְעֵנִי תִפְלָה אִיהִי מֵאֲנוֹן ג' מֵאֵן חֲשִׁיבָא
 מִכְּלָהוּ הַיְיָ אִימָא תִפְלָה דְעֵנִי, תִּפְלָה דָּא קָדִים
 לְתִפְלָה דְמֹשֶׁה וְקָדִים לְתִפְלָה דְדָוִד וְקָדִים לְכָל
 שְׂאֵר צְלוֹתִין דְעֵלְמָא, מַאי טַעְמָא? בְּגִין דְעֵנִי אִיהוּ
 תְּבִיר לְבָא, וְכִתִּיב (שָׁם לד, יט): "קְרוֹב הַיְיָ" הַ
 לְנִשְׁבְּרֵי לֵב" וְגו', וּמִסְכְּנָא עֲבִיד תְּדִיר קְטָטָה
 בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲצִית וְשָׁמַע

מְלוֹי, כִּיּוֹן דְּצֵלִי צְלוֹתֶיהָ פֶּתַח כָּל כּוֹי רְקִיעֵיךְ וְכָל
 שְׂאָר צְלוֹתֶיךָ דְּקָא סְלָקִין לְעֵילָא, דְּחֵי לֹון הַהוּא
 מְסַכְנָא תְּבִיר לְבָא דְּכְתִיב: "תִּפְלָה לְעַנִּי כִּי יַעֲטֹף",
 כִּי יַתְעֲטֹף מִבְּעֵי לֵיהּ, מַאי כִּי יַעֲטֹף? אֵלָא אִיהוּ
 עֶבֶד עֲטוּפָא לְכָל צְלוֹתֶיךָ דְּעֲלָמָא, וְלֹא עָאֲלִין עַד
 דְּצְלוֹתָא דִּילֵיהּ עָאֲלַת, וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר
 יַתְעֲטֹפוּן כָּל צְלוֹתֶיךָ, וְצְלוֹתָא דָּא תִיעוּל לְגַבְאֵי לָא
 כְּעֵינָא הָכָא בֵּי דִינָא דִּידוּנוֹן בֵּינָנָא קַמַּאי לִיהוּ
 תְּרַעוּמִין דִּילֵיהּ, וְאָנָא וְהוּא בְּלַחוּדָנָא וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא אֲתִיחַד בְּלַחוּדוֹי בְּאִינוֹן תְּוֹרַעְמִין, בְּהַהוּא
 צְלוֹתָא, דְּכְתִיב: "וְלִפְנֵי הַיְיָ" הַיְיָ שִׁיחֹ", לְפָנֵי
 הַיְיָ הַיְיָ וְדָא, כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא שְׂאֲלִין אֲלִין לְאֲלִין
 קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַאי אֲתַעֲסֵק בְּמַאי אֲשַׁתְּדַל
 אָמַרִין אֲתִיחַדָּא בְּתִיאובְתָּא בְּמַאֲנִין דִּילֵיהּ כְּלֵהוּ לָא
 יָדְעוּ מָה אֲתַעֲבִיד מֵהַהוּא צְלוֹתָא דְּמְסַכְנָא וּמְכָל
 אִינוֹן תְּוֹרַעְמִין דִּילֵיהּ דְּלִית תִּיאובְתָּא לְמְסַכְנָא,
 אֵלָא כִּד שְׁפִיךְ דְּמַעוּי בְּתוֹרַעְמוֹ קַמִּי מְלָכָא קַדִּישָׁא
 וְלִית תִּיאובְתָּא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵלָא כִּד מְקַבֵּל
 לֹון וְאוֹשְׁדוֹ קַמִּיהּ וְדָא אִיהִי צְלוֹתָא דְּעֶבֶד עֲטוּפָא
 לְכָל צְלוֹתֶיךָ דְּעֲלָמָא^ס; הַרִי שְׁתִּפְלָה לְעַנִּי

ס) אבל שלש הם הנקראים תפלה. "תפלה למשה איש האלקים"

מֵעֲטֹפֶת אֶת הַתְּפִלָּה הַצְּדִיקִים, תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה וּתְפִלָּה לְדָוִד, כִּי אֶצְלוּ יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד חֲשׁוּבָה תְּפִלָּת

— תְּפִלָּה זוֹ שְׁאִין כְּמוֹהָ בְּאָדָם אַחֵר, "תְּפִלָּה לְדָוִד" — תְּפִלָּה זוֹ שְׁאִין כְּמוֹהָ בְּמֶלֶךְ אַחֵר, "תְּפִלָּה לְעֲנִי" — תְּפִלָּה הִיא מֵאֵלֹה הַשָּׁלֵשׁ. מִי חֲשׁוּבָה מִכֵּלֵן? הֲיֵי אֹמֵר: תְּפִלָּה לְעֲנִי, תְּפִלָּה זוֹ קוֹדֶמֶת לְתְּפִלָּה שֶׁל מֹשֶׁה, וְקוֹדֶמֶת מִכָּל שְׂאֵר תְּפִלוֹת הָעוֹלָם. מֵהוּ הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁעֲנִי הוּא שְׂבוּר הַלֵּב, וְכָתוּב: "קְרוֹב ה' לְגִשְׁבְּרֵי לֵב", וְהֵעֲנִי עוֹשֶׂה תָּמִיד רִיב עִם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְקַשֵּׁב וְשׁוֹמֵעַ דְּבָרָיו, כִּיּוֹן [שְׁהֵעֲנִי] הַתְּפִלָּה תְּפִלָּתוֹ, פּוֹתַח כָּל חֲלוֹנוֹת הַרְקִיעַ, וְכָל שְׂאֵר הַתְּפִלוֹת הָעוֹלוֹת לְמַעְלָה הוֹחֵה אוֹתָן אוֹתוֹ הֵעֲנִי, שְׂבוּר הַלֵּב, שְׂכָתוּב: "תְּפִלָּה לְעֲנִי כִי יַעֲטֹף", וְהִיא צְרִיף לֹא מֵרָחֵק לֹא מֵרָחֵק, מֵהוּ 'כִּי יַעֲטֹף' מֵהוּ 'כִּי יַעֲטֹף'? אֵלֶּה [הַפְּרוֹשׁ הוּא] שְׁעוֹשֶׂה 'אֲחוֹר', שְׂמֵאֲחֵר כָּל הַתְּפִלוֹת שְׂבַע עוֹלָם, שְׁאִינָן נִכְנָסוֹת עַד שֶׁתְּפִלָּה שְׁלוֹ נִכְנָסָת, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֹמֵר: תִּתְאַחֲרָנָה כָּל הַתְּפִלוֹת וּתְפִלָּה זוֹ תַעֲלֶה אֵלַי, אֵינִי צְרִיף כָּאֵן בֵּית-דִּין שִׁדְוֵנוּ בִּינֵינוּ, לְפָנֶי תְּהִינָה תְּרַעוּמוֹת שְׁלוֹ, וְאֵנִי וְהוּא נִהְיָה בְּלִבְדָּגוֹ, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִתְיַחַד בְּלִבְדָּוֹ, בְּאֵלֹה הַתְּרַעוּמוֹת בְּתְּפִלָּה הַהִיא, שְׂכָתוּב: "וּלְפָנֶי ה' יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ", 'לְפָנֶי ה'' וְדָאֵי. כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם שׁוֹאֲלִים אֵלֹה לְאֵלֹה: בְּמָה עוֹסֵק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּמָה מְשַׁתְּדֵל? וְאֹמְרִים (לָהֶם): הוּא מְתִיחַד בְּתְּשׁוּקָה בְּכָלִים שְׁלוֹ (דְּהֵינּוּ בְּנִשְׁבְּרֵי לֵב), כִּלָּם אֵינָם יוֹדְעִים מֵה נַעֲשֶׂה מִתְּפִלָּת הָעֲנִי, וּמִכָּל אֵלֹה הַתְּרַעוּמוֹת שְׁלוֹ, כִּי אֵינִי תְּשׁוּקָה לְעֲנִי אֵלֶּה כְּשִׁשׁוּפָךְ דְּמַעוֹת בְּתְּרַעוּמוֹת לְפָנֶי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, וְאֵינִי תְּשׁוּקָה לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵלֶּה כְּשִׁהוּא מְקַבֵּל אוֹתָן וְנִשְׁפָּכוֹת לְפָנָיו, וְזוֹ הִיא תְּפִלָּה שְׁעוֹשֶׂה אֲחוֹר וְעֹכֹב לְכָל הַתְּפִלוֹת שְׂבַע עוֹלָם.

עָנִי עִם שְׁבִירַת לֵב. וְעַל-כֵּן לְמַדִּים מִהַשְׁעוּרִים דְּרָךְ
 וְהַתְּחִינּוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲפֹלוּ מִי שֶׁהִכִּי
 רְחוּק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, עֲדִין יֵשׁ לוֹ תְקוּנָה, אִם לֹא
 יִתְיַאֵשׁ וַיָּבֹא וַיִּתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וַיִּצְעַק
 וַיִּתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שְׂיִמְחַל לוֹ, וַיִּבְקֶשׁ עַל נִשְׁמָתוֹ
 הָעֲרָמָה בְּלִי שׁוּם לְבוּשׁ תּוֹרָה וּמְצוּוֹת וּמַעֲשִׂים
 טוֹבִים. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְדַרְשׁ תְּהִלִּים קב):
 "תְּפִלָּה לְעָנִי כִי יַעֲטֹף", זֶהוּ שֶׁאָמַר הַכֶּתוּב "זָבַח
 רְשָׁעִים תּוֹעֵבַת ה' וַתִּפְּלֹת יִשְׂרָאֵל רְצוֹנוֹ" (מְשָׁלִי טו,
 ח), אֵין הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְבַקֵּשׁ מִן הָרְשָׁעִים לֹא
 זָבַח וְלֹא עוֹלָה, וּמֵהוּ מְבַקֵּשׁ? תְּפִלַּת יִשְׂרָאֵל. וְכֵן
 הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים נא, יח): "כִּי לֹא תַחֲפֹץ זָבַח
 וְאֶתְנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה"; הֵרִי שְׂמֵהַשְׁעוּרִים לְמַדִּים,
 שְׂאֲפֹלוּ יִהְיֶה עָנִי וְרָשׁ מַמַּעֲשִׂים טוֹבִים, וּמִתּוֹרָה
 וּמִמְצוּוֹת, עִם כָּל זֹאת אִם יִתְחַזֵּק וַיִּבְקֶשׁ וַיִּתְחַנֵּן
 אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה יִקְבְּלוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 כִּי אֲסוּר לְהִתְיַאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפְּן, אֲפֹלוּ שֶׁנִּמְצָא
 בַּמְצָבִים הֵכִי קָשִׁים. וּמוּבָא בַּזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ (פִּינְחָס
 רמד.) עַל לָחֶם שֶׁנַּעֲשָׂה מִשְׁעוֹרָה: לִית מְלֶאךְ אֶלָּא
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּלֶבֶד; וְעַל-כֵּן רָאוּי לְלַמֵּד מִזֶּה,
 שֶׁכַּאֲשֶׁר אָדָם מְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ,

וְנַעֲשֶׂה בְּחִינַת בְּהֵמָה שְׂאִינּוּ יוֹדַע כָּלוּם, אִז אֵין שׁוּם מְלֶאךָ וְשׁוּם שְׂרָף מוֹשֵׁל עָלָיו, אֶלֶּא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֶצְמוֹ; אֲשֶׁרִי מִי שְׂזוּכָה לְהִתְחַזֵּק וְלֹא לְהִתְיַאֵשׁ אֶפְלוּ בַּמְצָבִים הַכִּי קָשִׁים, וְאִז אֵל רַב טוֹב הַגָּנוּז וְהַצָּפוּן יִזְכֶּה, אֲשֶׁרִי לוֹ!

שְׂאֵר הַשְּׂבָלִים אוֹמְרוֹת:

”לְבָשׁוּ כָרִים הַצֵּאֵן וְעֲמָקִים יַעֲטֹפוּ בָר
 יִתְרוּעְעוּ אֵף יִשִּׁירוּ”
 (תְּהִלִּים סה, יד)

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר עָקַר מֵעֵלַת בָּר
 יִשְׂרָאֵל — כְּשְׂזוּכָה לְהַכְנִיס בְּעֶצְמוֹ תָּמִיד אֶת
 אֲמִתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיוֹדַע וְעַד אֲשֶׁר אֵין
 בְּלִעְדָּיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא
 נַעֲשֶׂה מֵעֶצְמוֹ אֶלֶּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמְּאֲצִיל הָעֲלִיוֹן בְּרוּךְ
 הוּא, וְדוּמָם, צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת
 חֵיּוֹת אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ צִמְצָם אֶת עֶצְמוֹ
 בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה. וְעָקַר עֲבוּדַת בַּר יִשְׂרָאֵל בְּזֶה הָעוֹלָם
 — לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ תָּמִיד אֶת אֲמִתַּת מְצִיאֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה אָמְרוּ תְּכַמִּינּוּ הַקְּדוּשִׁים (רֹאשׁ הַשָּׁנָה

ב.) : אַרְבַּעַה רָאשֵׁי שָׁנִים הֵם : בְּאֶחָד בְּנִיטָן רֹאשׁ
הַשָּׁנָה לְמַלְכִים וְלִרְגָלִים, בְּאֶחָד בְּאֵלּוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה
לְמַעֲשֵׂר בְּהֶמָּה; רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים
בְּאֶחָד בְּתִשְׁרִי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְשָׁנִים וְלִשְׁמִיטִין
וְלִיּוֹבְלוֹת וְלִגְטִיעָה וְלִירְקוֹת, בְּאֶחָד בְּשֶׁבֶט רֹאשׁ
הַשָּׁנָה לְאֵילָן, כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי, בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים
בְּחֻמְשָׁה-עָשָׂר בּוֹ; הֵינּוּ שֶׁהַשָּׁנָה נִחְלָקָת לְאַרְבַּעַה
חֻלְקִים שֶׁבֵּיהֶם מִתְגַּלּוֹת חֲדָשׁוֹת נִפְלְאוֹת בְּעוֹלָם,
שֶׁכָּךְ הַטְּבִיעַ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּטַבַּע הָעוֹלָם,
וְלָמְדוּ אֶת זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (רֹאשׁ הַשָּׁנָה ח.).
מִהַפְּסוּק: "לְבָשׁוּ כְרִים הַצֹּאן וְעַמְקִים יַעֲטֹפוּ בָר
יִתְרוּעְעוּ אֶף יִשִּׁירוּ", רַבִּי מֵאִיר סָבַר: אֵימָתִי לְבָשׁוּ
כְרִים הַצֹּאן? בְּזִמָּן שֶׁעַמְקִים יַעֲטֹפוּ בָר, וְאֵימָתִי
עַמְקִים יַעֲטֹפוּ בָר? בְּאֶדָר, מִתְעַבְּרוֹת בְּאֶדָר וְיוֹלְדוֹת
בְּאָב, רֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלֵהֶן אֵלּוּל. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים, אֵימָתִי לְבָשׁוּ כְרִים הַצֹּאן? בְּזִמָּן
שֶׁיִּתְרוּעְעוּ אֶף יִשִּׁירוּ. אֵימָתִי שֶׁבָּלִים אוֹמְרוֹת
שִׁירָה? בְּנִיטָן. הֲרִי מִפְּסוּק זֶה, שֶׁשָּׂאָר הַשְּׁבָלִים
אוֹמְרוֹת אוֹתוֹ כְּשִׁירָה, לָמְדוּ מִתִּי הֵם הָאַרְבַּעַה
רָאשֵׁי שָׁנִים. וּמָזָה יְכוּלִים לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד
בְּהִתְעוֹרְרוֹת עֲלִיוֹנָה, אֵיךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה לֹא
נִבְרָא בָּהּ דָּבָר אֶחָד לְבִטְלָה, אֶפְלוּ שָׂאָר הַשְּׁבָלִים

שְׁמַתְנוּעֵעוֹת וְאוֹמְרוֹת שִׁירָה, מְגִלוֹת וּמְרַמְזוֹת רְזִין
 וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, מְתֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַמַּלְכִים, לַמַּעֲשֵׂר,
 לַשָּׁנִים, לַשְּׁמִיטִין, לַיּוֹבְלוֹת, לְאֵילָן, לַנְּטִיעָה
 וְלִירְקוֹת. וְאִם יִתְבוּנֵן הָאָדָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית,
 תִּכְנֹס־יָבוּ תְּשׁוּקָה עֲצוּמָה לַחֲזוֹר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, כִּי הֲרִי
 מֵאוֹתוֹ פָּסוּק שֶׁשָּׂאֵר הַשְּׁבָלִים אוֹמְרוֹת שִׁירָה,
 לְמִדִּים יְסוּדוֹת גְּדוּלִים בְּבְרִיאַת הָאָרֶץ, וְאִם הִיא
 לְאָדָם דַּעַת וְשִׁכְל וְיִשׁוּב הַדַּעַת, הִיא לוֹמֵד סִתְרֵי
 נִסְתָּרוֹת וְרִזֵּי דְרִזִּין רַק מֵהַנְּעוּעִים שְׁמַתְנוּעֵעוֹת
 שָׂאֵר הַשְּׁבָלִים פְּלֵאֵי פְּלֵאִים מְפִלְאֵי הַבְּרִיאָה. וְדָבָר
 זֶה לֹא יְכִילֵהוּ הָרַעֲיוֹן, אֵיךְ שֶׁהוּא יִתְבַּרֵךְ מְצַמֵּם
 אֶת עֲצָמוֹ מֵאִין סוּף עַד אֵין תְּכֵלִית, וּמְרַמֵּז לְאָדָם
 רְמִזִּים אֲפֹלוֹ מִשָּׂאֵר הַשְּׁבָלִים שְׁמַתְנוּעֵעוֹת וְאוֹמְרוֹת
 שִׁירָה. וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה,
 פָּרָשָׁה יג, סִימָן ו'): עוֹבֵד כּוֹכָבִים אֶחָד שָׁאֵל אֶת רַבִּי
 יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה, אָמַר לוֹ: אַתֶּם יֵשׁ לָכֶם מוֹעֲדוֹת,
 וְאֲנִי יֵשׁ לָנוּ מוֹעֲדוֹת, בְּשַׁעָה שְׂאַתֶּם שְׂמַחִים אֵין
 אָנוּ שְׂמַחִים, וּבְשַׁעָה שְׂאָנוּ שְׂמַחִים אֵין אַתֶּם
 שְׂמַחִים, וְאֵימְתִי אָנוּ וְאַתֶּם שְׂמַחִים? בִּירִידַת
 גְּשָׁמִים, מֵאֵי טַעַמָּא: "לְבָשׁוּ כָרִים הַצֵּאֵן וְעַמְקִים
 יַעֲטֹפוּ בָר יִתְרוּעְעוּ אַף יִשְׁרִי", מַה כָּתוּב אַחֲרָיו?
 "הֲרִיעוּ לָהּ"; הֲרִי שֶׁמִּפְסוּקָה זֶה לְמִדִּים גַּם מֵתֵי יֵשׁ

שְׂמֵחָה לְכֹל הַבְּרִיאָה כְּלָה — הֵן לְיִשְׂרָאֵל וְהֵן
 לְאַמּוֹת הָעוֹלָם — בְּשַׁעַת יְרִידַת גְּשָׁמִים, שָׁאוּ
 נִשְׁפַּע שִׁפְע לְעוֹלָם כָּלוּ, עַד שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (תְּעֵנִית ז.): גְּדוֹל יוֹם הַגְּשָׁמִים מִתַּחֲתֵת
 הַמַּתִּים, וְאֵלוֹ תַּחֲתֵת הַמַּתִּים לְצַדִּיקִים, וְאֵלוֹ גְּשָׁמִים
 בֵּין לְצַדִּיקִים בֵּין לְרָשָׁעִים; וְאָמְרוּ (שָׁם): גְּדוֹל יוֹם
 הַגְּשָׁמִים כִּיּוֹם שֶׁנִּתְּנָה בּוֹ תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לַב,
 ב): "יַעֲרֹף כַּמָּטָר לְקַחִי", וְאֵין לְקַח אֶלָּא תּוֹרָה,
 שֶׁנֶּאֱמַר (מְשָׁלִי ד, ב): "כִּי לְקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם
 תּוֹרַתִי אֶל תַּעֲזוּבוּ", וְאָמְרוּ (תְּעֵנִית שָׁם): גְּדוֹל יוֹם
 הַגְּשָׁמִים כִּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וְאָמְרוּ (שָׁם):
 גְּדוֹל יוֹם הַגְּשָׁמִים שֶׁאֶפְלוּ יְשׁוּעָה פָּרָה וְרַבָּה בּוֹ;
 וְאָמְרוּ (שָׁם): אֵין הַגְּשָׁמִים יוֹרְדִים אֶלָּא אִם-כֵּן
 נִמְחַלוּ עוֹנוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל; הֲרִי שֶׁמִּשְׁאֵר
 הַשְּׁבָלִים הָאוֹמְרוֹת שִׁירָה, יְכוּלִים לֵידַע כָּל-כָּךְ
 הַרְבֵּה סוּדוֹת וְרִזִּין, וְרִזִּי הַרִזִּין וְסִתְרִי נִסְתָּרוֹת, וְזוֹ
 מַעֲלַת מְדַרְגַת גְּדוּלֵי מִבְּחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁשָּׁמַיִם
 עֵינֵיהֶם וְאֲזִנֵּיהֶם לָרְאוֹת וְלִשְׁמַע אֶת אֲמַתַּת
 מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ וְקוּלוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֵיךְ שֶׁקוֹרָא אֶת
 הָאָדָם לַחֲזוֹר אֵלָיו, וּמַגְלֶה לוֹ עֵתִידוֹת; אֲשֶׁרִי
 הַצַּדִּיקִים וְאֲשֶׁרִי הַדְּבָקִים בָּהֶם, כִּי אֵין לָנוּ מִשְׁגַּ
 כָּלל בַּגְּדֵלֵת נִפְלְאוֹת הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים הַמַּטִּים

עֵינֵיהֶם, אֲזַנָּם וּלְבָבָם אֶל הָאֱלֹקוֹת שֶׁבְּפִרְטֵי
הַבְּרִיאָה, וְשׁוֹמְעִים כְּרוֹזִין עַל־אֵין, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ
מִכְרִיז וּמַגִּלָּה בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע וּבְכָל
תְּנוּעָה, וְדו"ק.

יְרַקוֹת שֶׁבַּשְׂדֵּה אוֹמְרִים:

"תִּלְמִיָּהּ רַוְהַ נַחַת גְּדוּדֶיהָ בְּרַבִּיבִים

תִּמְגַּנְנָה צְמַחָהּ תְּבָרַךְ"

(תהלים סה, יא)

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, שְׁכָל מַה שֶּׁבָּרָא
הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְכַבּוֹדוֹ בָּרָא, וְלַהֲנוֹת בָּהֶם
בְּרִיּוֹתָיו שֶׁבָּרָא, וְעַל-כֵּן הִטְבִּיעַ בְּטַבַּע הָאֲדָמָה
שֶׁתּוֹצִיא יְרַקוֹת שְׂאִינָן צְרִיכוֹת חֲרִישָׁה וְזִרְיָעָה.
וּכְמֵאמָרָם ז"ל (סְנֵהֲדִין נז.): "כִּי־רַק עָשָׂב נָתַתִּי לָכֶם
אֶת כָּל" (בְּרֵאשִׁית ט, ג), אָמַר רַבִּי לֹוִי כִּי־רַק עָשָׂב
וְלֹא כִּי־רַק גֶּנֶה, וּפִרְשׁ רַש"י ז"ל: וְכָל הַגָּדֵל מֵאֱלִיו,
שְׂאִין בּוֹ טָרַח לַחֲרֹשׁ וְלִזְרֹעַ; וְתַכְף-וּמְיָד שָׂרַק
יּוֹרְדִים גְּשָׁמִים הֵם מִתְחִילִים לְצַמַּח, וּמִהֲנִים אֶת
הַבְּרִיּוֹת, וְהֵם מְחַיִּים אוֹתָם, וּבְפִרְטֵי אֶת הָעֲנָיִים.
וְלִכֵּן גַּם הֵן אָמְרוּ שִׁירָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁהֵם

אומרים שירה, יודעות הבריות שהולך לירד גשם.
 וכמאמרם ז"ל (תענית ו.): יורה — שמורה את
 הבריות להטיח גבותיהן, ולהכניס את פרותיהן,
 ולעשות כל צרכיהן. דבר אחר, שמורה את הארץ
 ומשקה עד תהום, שנאמר: "תלמיה ריה נחת
 גדודיה ברביבים תמגגנה צמחה תברך". ואם
 האדם היה יודע רזי פלאי הבריא, איך שאפלו
 הירקות מגלים סתרי נסתרות, היה מאד מתלהב
 לבבו אחריו יתברך, ובפרט בשעה שאוכל ירקות,
 אשר לא ברואם הקדוש-ברוך-הוא אלא להנות את
 בריותיו, ובפרט את העניים; ולכן הירקות שרים
 דיקא שירה את הפסוק הזה, כי ממנו למדו חכמינו
 הקדושים, שהגשמים משקים את הארץ, כמאמרם
 ז"ל (כתבות י.): אומר רב חנא בגדתא, מטור
 משקה, מרנה, ומזבל, ומעדן, וממשיך, אומר רבא
 בר רבי ישמעאל, ואתימא רב יימר בר שלמיה,
 מאי קרא "תלמיה ריה נחת גדודיה ברביבים
 תמגגנה צמחה תברך"; ותכף-ומיד כשירד גשם,
 נתברך פרי האדמה עם ירקות השדה, וכן מורה על
 גדל נפלאות ההשגחה פרטי פרטית, שהקדוש-
 ברוך-הוא משגיח על העולם כלו, כי דבר גדול
 ודבר קטן לא נעשה מעצמו, אלא בהשגחת

הַמְאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן, וְאֶפְלוּ דְבַר כָּל-כָּף קָטָן, כְּגוֹן:
 צְמִיחַת יְרֻקוֹת שְׂצוּמְחִים עַל-יַדֵּי הַגְּשָׁמִים, גַּם זֶה
 נַעֲשֶׂה רַק בְּהִשְׁגָּחְתּוֹ הַפְּרָטִי פְּרָטִית, וְאִם הָאָדָם
 חוֹטֵא, אֲזִי מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ אֶת הַגְּשָׁמִים וְאִין צוֹמַח
 כְּלוּם, אֶפְלוּ יְרֻקוֹת, אֲבָל תַּכְּף-וּמָיִד כְּשִׁחֻזְרִים
 בְּתִשׁוּבָה, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשִׁיב הַרוּחַ וּמוֹרִיד
 אֶת הַגְּשָׁם. וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 (יְרוּשְׁלָמִי, רֵאשׁ הַשָּׁנָה, פָּרָק א', הַלְכָה ג'), הָרִי שֶׁלֹּא
 הָיָה יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁרִין בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, וְנִגְזְרוּ לָהֶן גְּשָׁמִים
 מְעוֹטִים, וּבִסוּף עָשׂוּ תִשׁוּבָה, לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶן אֵי
 אֶפְשָׁר, שֶׁכָּבֵר נִגְזְרָה גְזֵרָה, מֵהַ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 עוֹשֶׂה לָהֶן? מוֹרִידֵן כְּדֵי הָאָרֶץ, וּמְשִׁיב עֲמָהֶן
 טְלָלִים וְרוּחֹת, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הָאָרֶץ מֵהֵן, מֵאֵי
 טַעֲמָא "תְּלַמִּיָּה רַוָּה נַחַת גְּדוּדֵיהָ בְּרַבִּיבִים תְּמַגְגְּנָה
 צְמִיחָה תְּבָרַךְ", "צִיָּה גַם חֵם יִגְזְלוּ מִיָּמִי שֶׁלֵּג שְׂאוּל
 חֲטָאוּ", עוֹנוֹנוֹת שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּקִיץ גְזֻלוֹ מֵהֵן מִיָּמִי
 הַשֶּׁלֵּג, כְּתִיב (דְּבָרִים י"א, יב): "תָּמִיד עֵינֵי ה' אֶלֶהֶיךָ
 בָּה מִרְשִׁית הַשָּׁנָה", כִּהְנָא אָמַר: "מִרְשִׁית" כְּתִיב
 "וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה", מִדּוּהָ לָהּ בְּרֵאשֶׁה וְיִהְיֶה לָהּ
 אַחֲרִית טָבָא בְּסִיפָא; הָרִי שֶׁלָּךְ לְפָנֶיךָ, שֶׁאֶפְלוּ
 יְרֻקוֹת הַשָּׂדֶה שָׂרִים שִׁיר לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּמַגְלִים רִזִּין
 וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת. וְלָמָּה שָׂרִים אֶת פְּסוּקָה זֶה: "תְּלַמִּיָּה

רוּחַ נַחַת גְּדוּדֵיהָ בְּרַבִּיבִים תִּמְגַּגְנָה צְמִחָה תִּבְרַךְ "

 דִּיקָא? אַךְ מוּבָא (תְּקוּנַי־זֶהר, תְּקוּנָן סט): תְּלַמְיָהּ ת'

 תֵּל שְׁהַכֵּל פּוֹנִים בּוֹ, דְּתַמָּן אִיהוּ הַהוּא דְּכָל עֵינִין

 וּמַחֲשַׁבְתִּין סְלָקִין לְגַבִּיהָ, בְּגִין דָּא ת' תּוֹרָה קְדוּמָה

 דְּכָל קְדוּמִין, "תּוֹרַת חָכָם מְקוּר חַיִּים" (מְשָׁלֵי יג,

 יד), "תּוֹרַת הַיְיָ הַתְּמִימָה" (תְּהֵלִים יט, ח). וְעוֹד

 תְּלַמְיָהּ — "תְּלַמְיָהּ רוּחַ נַחַת גְּדוּדֵיהָ" וְגו', בְּהֵאֵי

 שְׁמָא אֲתַעְבִּיד יִמָּא תְּלָמִים תְּלָמִים. וְעוֹד תְּלַמְיָהּ

 דָּא אֲוֵרִיתָא דְּתַלְיָן מִינָה פְּמָה תְּלֵי תַלְיָן דְּהִלְכוֹת

 פְּסוּקוֹת דְּלִית לֹון חוֹשְׁבֹן^ע; אֲשֶׁרֵי עֵין רָאָתָה זֹאת,

 אִיךָ שְׁגָם יְרָקוֹת הַשְּׂדֵה מְגַלִּים סְתָרֵי נְסִתְרוֹת,

 וְאֲשֶׁרֵי הָאֶזֶן שְׁשׁוּמַעַת כְּרוּזִין עֲלָאִין, אֲשֶׁר אֶפְלוּ

 יְרָקוֹת הַשְּׂדֵה מְגַלִּין, וְלֹא בְּחִנָּם שָׂרְאוּ אֶצֶל צְדִיקִים

 בְּשַׁעָה שְׁאֶכְלוּ יְרָקוֹת הַשְּׂדֵה, שְׁהִיוּ פְּנִיָהֶם מְלַהֲבוֹת

 מְאֹד בְּהַתְּלַהֲבוֹת גְּדוּלָה, הֵם הָיוּ מֵאֲדִימִים מְרַב

 דְּבִקוֹת בְּבוּרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כִּי הִרְגִּישׁוּ בְּאֲכִילַת

(ע) "תְּלַמְיָהּ": ת' תֵּל שְׁהַכֵּל פּוֹנִים בּוֹ, שְׁשֵׁם הוּא הַהוּא שְׁכָל הָעֵינִים

 וְהַמַּחֲשָׁבוֹת עוֹלִים לְגַבִּיו, בְּגִלְלָה ת' — תּוֹרָה קְדוּמָה שֶׁל כָּל

 הַקְּדוּמִים, "תּוֹרַת חָכָם מְקוּר חַיִּים", "תּוֹרַת הַתְּמִימָה", וְעוֹד

 "תְּלַמְיָהּ רוּחַ נַחַת גְּדוּדֵיהָ" וְגו', בְּשֵׁם הַזֶּה נַעֲשֶׂה הַיָּם תְּלָמִים

 תְּלָמִים, וְעוֹד "תְּלַמְיָהּ", זוֹ הַתּוֹרָה שְׁתְּלוּיֹת מִמְּנָה פְּמָה תְּלֵי

 תְּלִים שֶׁל הַלְכוֹת פְּסוּקוֹת שְׁאִיז לֵהֶם חֲשִׁבוֹן.

יְרַקוֹת הַשָּׂדֶה סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת וְרֹזֵי הַרְזִין ; אֲשֶׁרֵיהֶם
וְאֲשֶׁרֵי דְבִקִּיָּהֶם, וְאֲשֶׁרֵי שְׁעוּמָדִים בְּמַחֲצָתוֹן,
וְדוֹ"ק.

דְּשָׂאִים אוֹמְרִים :

"יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם, יִשְׁמַח יְהוָה
בְּמַעֲשָׂיו"
(תהלים קד, לא)

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֲהוּבִי, בְּנִי, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מִחַיָּה
וּמְהֵרָה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָהּ, וְהַכֵּל לְכֹל
אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה
מֵעֲצָמוֹ, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית
רַבָּה, פָּרָשָׁה י', סִימָן ז'): אֵינִן לָךְ עֹשֶׂב וְעֹשֶׂב שְׂאִין
לוֹ מִזֶּל בְּרַקִּיעַ, שְׂמִכָּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ גְּדֹל, וְעַל
כָּל מִזֶּל יֵשׁ מִלְּאָף, סְפִירוֹת וְעוֹלָמוֹת; וְעַל-כֵּן אֶפְלוּ
עֲשָׂבֵי הַשָּׂדֶה אוֹמְרִים שִׁירָה לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.
וְהַטַּעַם שְׂאוֹמְרִים דִּיקָא פְּסוּק זֶה, הוּא עַל-פִּי מַה
שְׂאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֲלִין ס.): דַּרְשׁ רַבִּי
חֲנִינְא בַר פֶּפְא: "יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, יִשְׁמַח ה'
בְּמַעֲשָׂיו"; פְּסוּק זֶה שֶׁר הָעוֹלָם אָמְרוּ; בְּשָׁעָה

שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא (בְּרֵאשִׁית א'): "לְמִינֵהוּ"
 — בְּאֵילָנוֹת, נִשְׂאוּ דְשָׁאִים קָל וְחֹמֶר בְּעֶצְמָן, אִם
 רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֶרְבוּבִיא, לָמָּה אָמַר
 לְמִינֵהוּ בְּאֵילָנוֹת? וְעוֹד קָל וְחֹמֶר, וּמָה אֵילָנוֹת
 שָׂאִין דִּרְכָן לְצֵאת בְּעֶרְבוּבִיא, אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא לְמִינֵהוּ, אָנוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, מִיַּד כָּל
 אֶחָד וְאֶחָד יֵצֵא לְמִינוֹ, פֶּתַח שַׁר הָעוֹלָם וְאָמַר:
 "יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו"; וְאִם
 הָיָה הָאָדָם זוֹכֶה לְהַטּוֹת אֶת אָזְנוֹ אֶל עֲשָׂבֵי הַשָּׂדֶה
 וְאֶל הַדְּשָׁאִים, הָיָה זוֹכֶה לְשִׁמְעַ עֲשָׂבֵי פְלִאֵי פְלִאוֹת וְרֵזֵי
 סִתְרֵי הַבְּרִיאָה. וְזִכֵּי הָרְאוֹת יְכוּלִים לְרְאוֹת אֵיךְ
 שֶׁהַעֲשָׂבִים מְתַנוּעְעִים וְאוֹמְרִים שִׁירָה לְהַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא; כִּי בְּאֵמַת הַכֹּל לְכֹל אֱלֻקוֹת גָּמוֹר הוּא,
 וְכִשְׁאָדָם זוֹכֶה וּמְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֶל עֶצֶם
 עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת, עַל-יְדֵי-זֶה זוֹכֶה שְׁגִם הָעוֹלָם
 הַזֶּה נַעֲשֶׂה גֵן-עֵדֶן, וּמְתַעַנֵּג בְּעֶרְבוּת זִיו שְׂכִינַת עֶזֶר
 יִתְבָּרַךְ, וְגַם עֲשָׂבֵי הַשָּׂדֶה הֵם עֲשָׂבֵי גֵן-עֵדֶן, אֵיךְ
 מְחַמַּת חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן נִתְקַלֵּל הָאָדָם, וְאֵינוֹ
 זוֹכֶה לְשִׁמְעַ וְלְרְאוֹת וְלִטְעַם אֶת הָאֱלֻקוֹת שְׂבֻהָם.
 וְכַמֵּאֲמָרם ז"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה כ', סִימָן י'):
 "וְאֶכְלֶתָ אֶת עֲשָׂבֵי הַשָּׂדֶה", רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי נַחֲמָיָה,
 רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אֵלּוּ זְכִיתָ, הֵיטָה מַעֲלִית לָךְ מִכָּל

אֵילָנֵי גֵן עֵדֶן, עֲכָשׁוּ שְׁלֹא זָכִיתָ זְקוּץ וְדַרְדַּר
 תִּצְמִיחַ לָךְ, אָמַר רַבִּי נַחֲמִיָּה אֱלוֹ זָכִיתָ, הֵייתָ נוֹטֵל
 עֲשָׁבִים מִתּוֹךְ גֵּן-עֵדֶן, וְטוּעַם בָּהֶם כָּל מַעֲדָנִים
 שֶׁבְּעוֹלָם, עֲכָשׁוּ שְׁלֹא זָכִיתָ וְאָכַלְתָּ אֶת עֵשֶׁב
 הַשָּׂדֶה; כִּי הָעֵקֶר תְּלוּי בְּזֵה שֶׁהָאָדָם מְבַטֵּל אֶת
 עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֵל הָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וּמְצִיר
 בְּדַעְתּוֹ אֵיךְ שֶׁהַכֹּל לְכֹל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְכֹל מֵהַ
 שְׁלִפְנֵי מְרֵאָה עֵינָיו הוּא אֱלֻקוֹת גָּמוּרָה, שָׂאז טוּעַם
 טַעַם עוֹלָם הֵבֵא בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמִיַּחַד בֵּין גֵּן לְעֵדֶן;
 כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת לד:): גֵּן לְחוּד
 וְעֵדֶן לְחוּד; כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה נִקְרָא גֵן, שָׁבוּ מִלְּבַשׁ
 הַגִּזְ"ן סְדָרִים שֶׁל הַתּוֹרָה, וְעוֹלָם הֵבֵא נִקְרָא עֵדֶן —
 עֲדוּנָא דְנַחֲלָא, וְכִשְׁמַחְבֵּר וּמְקַשֵּׁר יַחַד הָעוֹלָם הֵבֵא
 בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִזֶּה נִתְּהֵיָה הַגֵּן-עֵדֶן. וְלָכֵן כִּשְׁאָדָם
 לוֹמַד אֶת גִּזְ"ן סְדָרִים דְּאוּרִיתָא, שֶׁבָּהֶם כָּלֵל תְּרִי"ג
 הַמְצוּוֹת, אֲזַי מִתְגַּלֶּה לוֹ עוֹלָם אַחֵר לְגַמְרֵי, עוֹלָם
 רוּחָנִי, וְזוֹכֵה לְרֵאוֹת וְלִשְׁמַע וְלִהְרַגִּישׁ אֱלֻקוֹת, גְּלוּי
 נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד. וְשׁוֹמֵעַ כְּרוּזִין עֲלָאִין בְּכָל עֵת
 וְרַגַע, וּמוֹצֵא רְמָזִים מִפְּרִטֵי הַבְּרִיאָה (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן,
 חֵלֶק א', סִימָן נד), שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ מְצַמְצֵם אֶת עֲצָמוֹ
 מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תְּכֵלִית, כְּדֵי לְרַמֵּז לְאָדָם רְמָזִים
 אֵיךְ לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁשָּׂם לְבוֹ וְדַעְתּוֹ

וּתְבוֹנָתוֹ אֶל פְּלֵאי הַבְּרִיאָה, וְזוֹכָה לְמַצֵּא אֶת
 הָאֱלֹקוֹת שְׁבֵתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וּמָטָה אֶזֶן קְשֵׁבֶת אֵיךְ
 שְׁכַל הָאֵילָנוֹת וְהָעֲשָׂבִים, הַפְּרוֹת וְהִירָקוֹת וְהַשָּׂדֶה
 שָׂרִים שִׁירָה לְפָנָיו יְתַבְּרֶךְ, אֲשֶׁר הִתְעַנּוּג הִזָּה לֹא
 יִכִּילֵהוּ הָרַעֲיוֹן, וְזֶה בְּעֶצְמוֹ שֶׁעָשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא,
 שֶׁעָשׂוּעַ גֵּן-עֵדֶן; אֲשֶׁר־מִי שֶׁמִּזְכֵּךְ אֶת עֶצְמוֹ לְגַמְרִי,
 וְזוֹכָה לְהַעֲשׂוֹת כְּלֵי לְהַמְשִׁיךְ בְּעֶצְמוֹ וּבְכָל הָעוֹלָם
 כְּלוֹ אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יְתַבְּרֶךְ, שְׂאֵז לְרַב טוֹב
 הַצָּפוֹן יִזְכֶּה; אֲשֶׁר־לוֹ בְּזֶה וְאֲשֶׁר־לוֹ בַּבָּא, וּכְרוֹזִין
 נִכְרָזִין לְפָנָיו: אֲשֶׁר־הֵבֵן הַמְּכַבֵּד אֶת אָבִיו
 שְׁבַשְׂמִים, אֲשֶׁר־הָעֵינִים וְאֲשֶׁר־הָאָזְנִים שְׂרוֹאוֹת
 וְשׁוֹמְעוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יְתַבְּרֶךְ, אֲשֶׁר כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה
 לֹא נִבְרָאָה אֶלָּא בְּשִׁבְלֹו, וְהֵבֵן לְמַעֲשֵׂה, אֲהוּבִי,
 בְּנִי, מֶה לְפָנֶיךָ, וְדו"ק וְהֵבֵן הֵיטֵב.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

תְּפִלָּה עַל הָאֵילָנוֹת וּבִפְרֹט עַל הָאֶתְרוֹג^ב

לְרַבְּנוּ אִישׁ הָאֱלֹקִי רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים זי"ע
[בְּעַל הַבֵּן אִישׁ חַיִּי]

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע
עֵץ פְּרִי עֲשֵׂה פְּרִי לְמִינּוֹ, אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ עַל
הָאָרֶץ, וַיְהִי כֵן:

וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ
עֲשֵׂה פְּרִי אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ לְמִינֵהוּ, וַיֵּרָא
אֱלֹקִים כִּי טוֹב:

אָנָּה יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא, הַיּוֹם הַזֶּה לְאֵילָן הוּא רֹאשׁ
הַשָּׁנָה:

אָנָּה יְהוָה הַצְּלִיחָה נָּא, הַיּוֹם הַזֶּה לְאֵילָן הוּא רֹאשׁ
הַשָּׁנָה:

אָנָּה יְהוָה הַרְוִיחָה נָּא, הַיּוֹם הַזֶּה לְאֵילָן הוּא רֹאשׁ
הַשָּׁנָה:

אָנָּה יְהוָה הִיטִיבָה נָּא, הַיּוֹם הַזֶּה לְאֵילָן הוּא רֹאשׁ

(ב) מִסְפָּרוֹ "לְשׁוֹן חֲכָמִים" (חֶלֶק א', סִימָן לו) וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ שֵׁם: בְּט"ו
בְּשֶׁבֶט רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת, עַל-בֵּן טוֹב וְנִכּוֹן לֹאמַר בְּיוֹם ט"ו
בְּשֶׁבֶט בְּשַׁחֲרִית פְּסוּקִים אֵלוֹ וּבִקְשָׁה זוֹ. וַיְדוּעַ הוּא שֵׁשׁ קִבְלָה
בְּיַד חֲכָמֵי אֲשֶׁכְּנוּ ז"ל, שֶׁצָּרִיךְ לְבַקֵּשׁ בְּיוֹם ט"ו בְּשֶׁבֶט בְּפִרְטוּיֹת
עַל הָאֶתְרוֹג, שִׁזְדַּמְזַד לְיִשְׂרָאֵל אֶתְרוֹג טוֹב וַיִּפֶּה בַּחֵג:

הַשָּׁנָה:

אָנָּה יְהוָה בָּרַךְ אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לְאֵילָן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה:
אֵל נָא פְּצֵה שָׁנָה זוֹ מִשְׁמִיר וְשִׁית, וּבָרַךְ עַץ שָׁמֶן

וְזֵית:

אֵל נָא בְּמָטֵר רוּחַ חֲרֻבוֹנֵי יְשִׁימוֹן, וּבָרַךְ גֶּפֶן וּתְאֵנָה

וְרִמּוֹן:

אֵל נָא רוּחַם עֲצָרֵת עוֹלְלֵי טַפּוּחִים, וּבָרַךְ אֶגְרוֹז וְתָמָר

וְתַפּוּחִים:

אֵל נָא צְדָקָה מִנְעֻמָּה בַּל יִפְסֹק, וּבָרַךְ חֲרוֹב וְקָרוֹס־טַמֹּל

וְאַפְרִסִּק:

אֵל נָא חֵלֶץ קַחְלָה אֲשֶׁר אֵלֶיךָ תִּעְרַג, וּבָרַךְ חֲתוּת

וְהָאֶגְרוֹז וְהָאֶתְרוּג:

וַיְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ,

שֶׁתְּבָרַךְ כָּל אֵילָנוֹת הָאֶתְרוּג לְהוֹצִיא

פְּרוֹתֵיהֶם בְּעֵתָם, וַיּוֹצִיאוּ אֶתְרוּגִים טוֹבִים יָפִים

וּמְהֻדָּרִים וְנִקְיִים מִכָּל מוּם. וְלֹא יַעֲלֶה בָהֶם שׁוֹם

חֲזוּזִית, וַיְהִי שְׁלֵמִים וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם שׁוֹם חִסְרוֹן,

וְאֶפְלוֹ עֲקִיצַת קוּץ, וַיְהִי מְצוּיִים לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל

אֲחֵינוּ בְּכָל מְקוֹם שָׁחַם, לְקַיֵּם בָּהֶם מִצְוֹת גְּטִילָה עִם

הַלּוּלָב בְּחַג הַסֻּכּוֹת, שְׂיִבּוֹא עָלֵינוּ לְחַיִּים טוֹבִים

וְלִשְׁלוֹם, כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל־יַדֵּי מוֹשֶׁה

עֲבָדֶיךָ: וְלִקְחֹתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הַרְאֵשׁוֹן פְּרֵי עֵץ הָדָר

כַּפַּת תְּמָרִים וְעֵנַף עֵץ עֵבֶת וְעַרְבֵי נָחַל. וַיְהִי רָצוֹן
 מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁתַּעֲזְרֵנוּ
 וְתַסִּיעֵנוּ לְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ שֶׁל נְטִילַת לֹולֵב וְהָדָם וְעַרְבָה
 וְאֶתְרוֹג, בְּתַקְנָה בְּזִמְנָה בְּחַג הַסֻּכּוֹת, שְׂיָבוֹא עָלֵינוּ
 לְחַיִּים טוֹבִים וְלְשָׁלוֹם בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, וְתִזְמֶינָנו
 לָנוּ אֶתְרוֹג יָפֵה וּמְהַדָּר וְנָקִי וְשָׁלֵם וְכָשֵׁר כַּהֲלַכְתּוֹ:
 וַיְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ,
 שְׁתַּבְּרַךְ כָּל מִיְּנֵי הָאֵילָנוֹת, וַיּוֹצִיאוּ פְרוֹתֵיהֶם
 בְּרַבּוּי, שְׂמָנִים וְטוֹבִים, וְתַבְּרַךְ אֶת הַגָּפְנִים
 שְׂיּוֹצִיאוּ עֲנָבִים הַרְבֵּה, שְׂמָנִים וְטוֹבִים, כְּדֵי שְׂיִהְיֶה
 הַיַּיִן הַיּוֹצֵא מֵהֶם מְצוּי לְרוֹב לְכָל עַמּוּד יִשְׂרָאֵל, לְקַיֵּם
 בּוֹ מִצְוֹת קְדוֹשׁ וּמִצְוֹת הַבְּדִלָּה בְּשִׁבְתוֹת וַיָּמִים
 טוֹבִים, וַיִּתְקַיֵּם בָּנוּ וּבְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֵינוּ מִקְרָא
 שְׂפָתוֹב: לֵךְ אֶכֶל בְּשִׂמְחָה לַחֲמֶךָ, וְשִׂתֵּה בְּלֵב טוֹב
 יַיִנְךָ, כִּי כָּבֵד רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיךָ:

בָּאֲתִי לְגַנִּי אֶחָתִי כִּלְה אֶרִיתִי מוֹרֵי עֵם בְּשָׁמַי,
 אֶכְלֵתִי יַעֲרֵי עֵם דְּבָשִׁי, שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם
 חֶלְבִי, אֶכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ הוֹדִים, יִהְיוּ לְרָצוֹן
 אֲמַרִי כִּי וְהִגִּיזוּן לְבִי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרֵי וְגֵאֲלֵי:

קוֹנְטָרַס

ט"ו בִּשְׁבַט

הַרוּשִׁים נִפְלְאִים, רְמָזִים יְקָרִים שְׂיִכּוּלִים לְלַמֵּד
מֵהָאֵילָנוֹת, שְׂיִיכּוּל לְהַחֲזִיק מֵעֵמֶד בְּכָל מָה שְׁעוֹבֵר
עָלָיו, וְלֹא יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ כְּלָל, רַק מִכָּל דְּבָר יִזְכֶּה לְחִזּוֹ
אֵלָיו יִתְפָּרֵךְ, וְיִחַיֶּה חַיִּים חֲדָשִׁים בְּכָל פַּעַם.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוּנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ
רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגָּן עָלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תִלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ הַגָּאוֹן
הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיָּה
רַבִּי נִתָּן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגָּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מִגְּמָרָא וּמִדְרָשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל נוֹלַד בְּט"ו
בְּשַׁבָּט, וְהִיְתָה דְרָכּוֹ לַעֲשׂוֹת אֶז סְעֻדָּה לְיוֹם הַהֲלָדוֹ
שְׁלוֹ. וְהַסְבִּיר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר בְּאַמֶּת אֶצֶל עַב
יִשְׂרָאֵל אֵין עוֹשִׂים סְעֻדַת יוֹם הַלְּדוּת, אֶלָּא בְּשַׁעַר
שְׁהַצְדִּיק נִסְתַּלֵּק, אֶז עוֹשִׂים סְעֻדַת יוֹם הַהֲלוּלָא, כִּי
כְּשֶׁאָדָם נוֹלַד, עֲדִין אֵין יוֹדְעִים מַה יִּהְיֶה אִתּוֹ,
וְעַל-כֵּן מַה וְלָמָּה לַעֲשׂוֹת סְעֻדָּה? ! שְׁהֲרִי יְכוּל
לְקַלְקֵל אֶת כָּל הָעוֹלָם, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, כִּי הַבְּחִירָה
חֲפְשִׁית, לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם נִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, וְרָאוּ
אֶת כָּל עֲבוּדָתוֹ שְׂיִגַע וְטָרַח בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
כָּל יְמֵי חַיָּיו, וַיֵּצֵא מִהָעוֹלָם צְדִיק, אֶז עוֹשִׂים יוֹם
הַהֲלוּלָא. וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י: אֲבָל אֵלוֹ הַצְּדִיקִים
שְׁעוּד בְּחַיִּים חַיּוּתָם מְסֻרוֹ אֶת נַפְשָׁם בְּעֲבוּר כָּל
נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְקָרְבוֹ אֶת אַחֲרִים לְהַקְדוּשׁ-כְּרוּךְ-
הוּא, עַל-יְדֵי-זֶה מִבְּטָח לָהֶם שְׁלֹא יִפְלוּ כָּל יְמֵי
חַיֵּיהֶם. וְלָכֵן צְדִיקִים כְּאֵלוֹ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת סְעֻדַת
יוֹם הַלְּדוּת. וְעַל-כֵּן מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, מֵאַחַר שְׂזָכָה
וְזָכָה אֶת הָרַבִּים וְגָלָה וּפְרָסָם אֶת רַבְּנֵי ז"ל בְּעוֹלָם,
לְכֵן רָאוּי וְנִכּוֹן שְׁהִיָּה עוֹשֶׂה סְעֻדַת יוֹם הַלְּדוּת שְׁלוֹ,
שְׂיִוָּצָא בְּט"ו בְּשַׁבָּט.

(אמרי מוהר"א"ש, חלק ב', סימן תרעח).

קוֹנְטֵרַס

ט"ו בַּשָּׁבֵט

.א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי הָאָדָם
נִדְמָה לְעֵץ הַשָּׁדָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כ, יט): "כִּי
הָאָדָם עֵץ הַשָּׁדָה" וְגו', וְכְמוֹ שֶׁכָּל אֵילָן וְאֵילָן
צוֹמֵחַ מֵעֲצָמוֹ וְכָל אֵילָן וְאֵילָן מְקַבֵּל יְנִיקָתוֹ וְחַיּוּתוֹ
מִשָּׂרְשׁוֹ, וְאֵינוֹ יוֹנֵק וּמְקַבֵּל חַיּוּת מֵאֵילָן אַחֵר, כִּי
כָּף הַטְּבִיעַ הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא טֹבֵעַ שֶׁל כָּל אֵילָן
וְאֵילָן שֶׁהוּא יוֹנֵק וּמְקַבֵּל חַיּוּתוֹ מֵעֲצָמוֹ, הֵינוּ
שְׂאֵינוֹ צָרִיף לְאֵילָן אַחֵר, כְּמוֹ-כֵן אַתֶּם צָרִיכִים
לְהִרְגִיל אֶת עֲצָמְכֶם לִידַע אֲשֶׁר כָּל אָדָם הוּא עוֹלָם
בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מְקַבֵּל אֶת חַיּוּתוֹ מִמֶּנּוּ
יְתַבָּרֵךְ בְּפָרְטֵי פְּרֻטִיּוֹת, וְעַל-כֵּן אָסוּר לְהִתְבַּלְבֵּל

אחד מחברו ואחד מזולתו וכל הבעיות שיש לאדם בזה העולם הן רק כשהוא מבלבל את עצמו מאחרים, הן כשמסתכל ומביט בהצלחת אחרים ובכשלון עצמו, שאז נשבר לגמרי, ונדמה לו כאלו הוא לא יצליח לשום דבר, והן כשמסתכל בכשלונות אחרים ובהצלחת עצמו, שאז הוא מתגאה על כל הבריות, עד שנדמה לו שכלם צריכים להשתחוות לו, ובאמת שניהם אינם טובים, כי זה שתמיד מסתכל על הצלחת אחרים ועל כשלון עצמו, הוא נשבר מאד ונופל ליאוש עד שמחשיב את עצמו ללא כלום, וכאלו אף פעם לא יצליח, כי מדמה לעצמו שהוא לא שונה לשום דבר, ואז הולך שבור ועצוב ומדכא ברוח שפלה וברוח נמוכה, וזה מביא אותו ליאוש גמור, עד שהוא מתאש לגמרי מחייו, ואינו עושה אפלו מה שיש ביכולתו לעשות, כי תמיד חושב שהוא הלא יצליח הכי גדול, וכאלו כלם מצליחים יותר ממנו, ולהפוך — כשמסתכל על כשלונות אחרים הוא מחזיק את עצמו להכי מצליח ולהכי עשיר, אז רוצה שכלם ישתחוו לו ויתנו לו כבוד, ויעשו עסק אתו, וכשאינו מקבל את הכבוד הראוי לו, ולא עושים עמו עסק כפי שמדמה בדעתו, אזי גם כן

נשָׁבַר לְגַמְרֵי, וּמִתְעַצְבֵּן וְנַעֲשֶׂה בְכַעַס וּבִקְפֻדוֹת,
 וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה רַק כְּשִׁמְסִתְכָלִים עַל אַחֲרִים; וְעַל-כֵּן
 עֲלִיכֶם לְהִרְגִיל אֶת עֲצָמְכֶם לְהִיּוֹת כִּמוֹ הָאֵילָן הַזֶּה
 שִׁיּוֹנֵק אֶת חַיּוֹתוֹ מִשָּׂרְשׁוֹ הַמְּשָׂרֵשׁ בְּאֲדָמָה, וְאִינוּ
 נוֹגְעִים כָּלל בְּשָׂרָשִׁים אַחֲרִים, רַק כָּל אֵילָן וְאֵילָן יוֹצֵא
 מֵעֲצָמוֹ כְּפִי שֶׁהֵטְבִיעַ בּוֹ הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 שִׁיִּצְמַח, וְאִז אִם תִּרְגְּלוּ עֲצָמְכֶם לְחַיּוֹת בְּצוּרָה כְּזוֹ,
 תִּצְלִיחוּ וְתִהְיוּ נַעֲשִׂים כִּמוֹ הָאֵילָנוֹת הַנוֹתְנִים פְּרוֹת
 יָפִים הָרְאוּיִים לְמֵאֲכָל, וְהַכֹּל נִהְנֵים מֵהֶם, כִּי
 תִּכְרֶה-וּמִיד כְּשֶׁאָדָם מִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְחַיּוֹת אֶת חֲזִיוֹ
 בְּצוּרָה כְּזוֹ, שֶׁאִינוּ צָרִיךְ לְשׁוּם בְּרִיָּה רַק אֶת
 הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, וְיִוֹנֵק אֶת כָּל חַיּוֹתוֹ
 מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, הוּא מְכַנֵּס אֶת עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ תִּקְוָה
 הָאֱמוּנָה הַקָּדוֹשָׁה, לִידַע וּלְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדִיעַ אֲשֶׁר
 הוּא יִתְבָּרֵךְ מְחַיֶּה וּמְחַיֶּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה
 כְּלָה, וְדוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם עֲצָמֵי
 חַיּוֹת אֲלֵקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאִזִּי הוּא הַכִּי מְאֹשֵׁר בְּחַיּוֹ,
 מֵאַחַר שֶׁאִינוּ מְקַנְאִים בְּשׁוּם בְּרִיָּה, וְאִינוּ מְסַתְּפִל לֹא
 עַל כְּשִׁלּוֹנוֹת אַחֲרִים וְלֹא עַל הַצְּלַחַת אַחֲרִים, הוּא
 חַי אֶת חַיּוֹ כִּמוֹ שְׁנוֹתָן לוֹ הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי
 בְּאֵמֶת הוּא יִתְבָּרֵךְ נוֹתֵן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֶת חַיּוֹ
 וְאֶת פְּרֻנְסָתוֹ וְאֶת הַצְּלַחָתוֹ, אֵךְ הָאָדָם יֵשׁ לוֹ

בְּחִירָה, וּבְבְחִירָתוֹ הָרְעָה, מְאֹד אֶת הַטּוֹבָה,
וּבְבְחִירָתוֹ הַטּוֹבָה, מְשַׁלֵּיךְ אֶת הָרְעָה, וְזֶה עֵקֶר
הַצְּלַחַת הָאָדָם — אִם הוּא בּוֹחֵר בְּטוֹב, הֵינּוּ שְׂיַדַע
שֶׁכֶּן הִיא הַמְּצִיאוֹת, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד נִבְרָא בְּזֶה
הָעוֹלָם לְתַכְלִית מִיְחַדָּת, וְעָלְיוֹ לְהוֹצִיא מִהַפֶּתַח אֶל
הַפֶּעַל אֶת עֲנִיָּנוֹ, וְאֵין לוֹ לְהִתְבַּלְבֵּל מֵאַחֲרִים כָּלֵל,
אֲזַע לַיְדֵי-זֶה יִגְדֵּל וְיִצְמַח וְיִתֵּן פְּרוֹת טוֹבִים
הָרְאוּיִים לְמֵאֲכָל, וְכֻלָּם יִהְיוּ מִמֶּנּוּ, לֹא-כֵן אִם
יִתְבַּלְבֵּל תָּמִיד מֵאַחֲרִים וְיִקְנֵא בְאַחֲרִים, אֲזַע יִהְיֶה
כְּמוֹ הָאֵילָן הַזֶּה שֶׁיִּכְמָשׁוּ עָלָיו, וּמִתְרַקְבִים פְּרוֹתָיו,
וּמִתִּיבְשִׁים עֲנָפָיו, וְנִתְקַלְקְלִים שָׂרְשָׁיו; לָכֵן רְאוּ,
בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, לְהִרְגִיל אֶת עֲצֻמְכֶם לְלַכֵּת
בְּדֶרֶךְ זֶה לֹא לְהִתְבַּלְבֵּל מִשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם, רַק
לְדַבֵּק עֲצֻמְכֶם בּוֹ יִתְבַרֵּךְ, וְכֵן תַּחֲנֹכוּ אֶת יְלָדֵיכֶם,
אֲשֶׁר לְעוֹלָם לֹא יִסְתַּכְּלוּ עַל כְּשָׁלוֹנוֹת הַזּוּלָת וְעַל
הַצְּלַחַת הַזּוּלָת, רַק לִידַע שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד הוּא כְּמוֹ
הָאֵילָן הַזֶּה, וְאֲזַע דִּיקָא תַצְלִיחוּ אַתֶּם וּבְנֵיכֶם
וּבְנוֹתֵיכֶם, וְתִהְיוּ בְּרִיאִים וּמְצַלְחִים בְּחַיֵּיכֶם, כִּי רַק
בְּזֶה תִּלְוֶיָה כָּל הַצְּלַחַת הָאָדָם.

ב.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא בָּרָא בְּעוֹלָמוֹ כָּל מִיְנֵי אֵילָנוֹת וְעֶשְׂבִים
 וְדִשָּׁאִים לְהַנּוֹת בָּהֶם בְּנֵי-אָדָם, כִּי כָּל תַּכְלִית
 הַבְּרִיאָה הֵיחָה רַק שֶׁהָאָדָם יִזְכֶּה לְהַתְעַנֵּג בְּנֵעָם זִיו
 שְׂכִינָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִזְכֶּה לְהַפִּירוֹ יִתְבָּרַךְ מִכָּל פֶּרֶט
 וּפְרֶט מִפְּרֻטֵי הַבְּרִיאָה, וְעַל-כֵּן בְּכָל אֵילָן וְאֵילָן
 וּבְכָל עֵשֶׂב וְדִשָּׁא יֵשׁ בּוֹ כּוֹנֵה עֲמֻקָּה לָמָּה נִבְרָא,
 כִּי הַכֹּל נִבְרָא בְּחֶשְׁבוֹן צְדָק וּבְהַשְׁגָּחָה נוֹרָאָה
 וְנִפְלְאָה עַד מְאֹד, כְּמֵאמָרָם, זְכוֹרוֹנָם לְבָרְכָה
 (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה י', סִימָן ז'): אֵין לָךְ כָּל עֵשֶׂב
 וְעֵשֶׂב מִלְמַטָּה שְׂאִין לוֹ מִזֵּל בְּרַקִּיעַ שְׂמִכָּה אוֹתוֹ,
 וְאוֹמֵר לוֹ גָּדֵל; עַד כְּדֵי כַּךְ גְּדוּלָּה הַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ
 בְּפְרֻטֵי פְּרֻטִיּוֹת, עַד שֶׁעַל כָּל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב יֵשׁ מִלְאָךְ
 שְׂמִמְנָה עָלָיו, וְאֵין שְׁנֵי עֶשְׂבִים דּוּמִים זֶה לָזֶה, וְאֵין
 שְׁנֵי עָלִים דּוּמִים זֶה לָזֶה, אֲשֶׁר דָּבָר זֶה לֹא יְכִילֵהוּ
 הַרְעִיּוֹן כָּלֵל, גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, אֵיךְ
 שֶׁהִטְבִּיעַ בְּטִבֵּעַ הַצּוֹמַח, שְׂכָל אֵילָן וְאֵילָן וְכָל עֲנָף
 וְעֲנָף וְכָל עֵלָה וְעֵלָה אֵינּוּ דּוּמָה זֶה לָזֶה, וְכֵן הוּא
 בְּעֶשְׂבִים וּבְדִשָּׁאִים, שְׂלֵכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם יֵשׁ
 דְמוּת וּמְרָאָה אַחֵר לְגַמְרֵי, וְהַכֹּל הוּא בְּכוֹנֵה עֲלִיוֹנָה

מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלִכֵּן הִתְקִינוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים לְבָרֵךְ
בְּרָכָה עַל הָאֵילָנוֹת (בְּרָכוֹת מ'.): "בָּרוּךְ שְׁלֹא חָסַר
בְּעוֹלָמוֹ וּבָרָא בּוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאֵילָנוֹת טוֹבִים",
וְהַכֹּל נִבְרָא בְּשִׁבִיל הָאָדָם שִׁיְהֵנָה מֵהֶם וַיִּזְכֶּה
לְהַפִּיר אֶת גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל-יְדֵי כָּל הָאֵילָנוֹת, וְכֵן
בְּפִרוֹת הָאֵילָן יֵשׁ כָּל מִיְּנֵי פֵרוֹת מִיְּנֵים מִמִּינֵים
שׁוֹנִים, אֲשֶׁר לְכֹל אֶחָד יֵשׁ טַעַם וְעֹנֵג אַחֵר, מִה
שֶׁאֵין בְּזֻלָּתוֹ, זֶה מֵר וְזֶה מִתַּק, זֶה עֲסִיסִי וְכַדוּמָה,
וְעַל-כֵּן הִזְהִירוּנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים לְטַעַם מִכֹּל
מִיְּנֵי פֵרוֹת, עַד שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (ירוּשְׁלָמִי
סוֹף קְדוּשִׁין): עֲתִיד אָדָם לְהֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן עַל כָּל
מֵה שֶׁרָאָתָה עֵינֶיךָ, וְלֹא אָכַל מִמֶּנּוּ; כִּי הַכֹּל נִבְרָא
בְּשִׁבִיל הָאָדָם, וּבְכֹל פְּרִי וּפְרִי יֵשׁ בּוֹ חַיּוֹת אֱלֻקוֹת,
וְהָאָדָם צָרִיךְ לְטַעַם אֶת הַפְּרִי כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אֶת
הָאוֹר שֶׁבְּפְרִי שִׁיאִיר לְאוֹר נִשְׁמָתוֹ, כִּי בְּזֶה שֶׁאָדָם
אוֹכֵל אֵיזָה פְּרִי, וּמְבָרֵךְ עָלָיו בְּרָכָה, עַל-יְדֵי-זֶה
נִפְתָּח לוֹ אוֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד מִהַבְּרָכָה הָעֲלִיוֹנָה,
וְנִתְּוֹסַף אוֹר לְנִשְׁמָתוֹ, וְעַל-כֵּן הִזְהִירוּנוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְדוּשִׁים לְטַעַם מִכֹּל מִיְּנֵי פֵרוֹת, וּלְהִזְהֵר לַעֲשׂוֹת
עַל כָּל פְּרִי וּפְרִי הַבְּרָכָה הַשֵּׁיכֶת אֵלָיו, כְּגוֹן: "בוֹרָא
פְּרִי הָעֵץ", "בוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה" וְכוּ', וְהַכֹּל כְּדֵי
לְהַפִּיר אֶת הַקְדוּשׁ-בָּרוּךְ-הוּא מִכֹּל פְּרִי וּפְרִי, וְכֵן

כִּי בְּכָל פְּרִי וּפְרִי יֵשׁ נִשְׁמֹת הַמַּגְלָלוֹת בּוֹ,
 וְכִשְׁאָדָם אוֹכֵל אֶת הַפְּרִי בְּכֹנָה אֲמַתִּית, לִידַע
 שֶׁבְּפְרִי זֶה טָמוֹן אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ עֲלֶיהָ
 לְכָל הַנִּשְׁמֹת שֶׁנִּתְגַּלְגְּלוּ בְּתוֹךְ הַפְּרוֹת; וְעַל-כֵּן
 רְאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, לְלַמַּד אֶת עַצְמְכֶם
 מֵהַפְּרוֹת הָאֵלוּ שֶׁאַתֶּם טוֹעֲמִים וְאוֹכְלִים, וְתִדְעוּ כִּי
 הַפְּרוֹת הָאֵלוּ הֵם כָּלִים לְאוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבִשְׁעָה
 שֶׁאַתֶּם אוֹכְלִים אֶת הַפְּרוֹת הָאֵלוּ, נִשְׁמַתְכֶם תִּתְּוֹסֵף
 בְּאוֹרוֹת נוֹרָאִים וְנִשְׁגָּבִים עַד מְאֹד, וְלִכֵּן בְּשְׁעָה
 שֶׁאוֹכְלִים פְּרוֹת צְרִיכִים לֶאֱכֹל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ גְּדוּלָה,
 וְלִבְרֹךְ עֲלֵיהֶם בְּתַחֲלָה וּבִסּוֹף, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכוּ
 לְחֹזֶר בְּתִשׁוּבָה, כִּי כִשְׁאָדָם אוֹכֵל אֵיזָה פְּרִי בְּכֹנָה
 זוֹ, לִידַע שֶׁבְּתוֹךְ הַפְּרִי טָמוּנִים אוֹרוֹת נִשְׁגָּבִים,
 עַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא — עַל-יְדֵי אֲכִילַת הַפְּרוֹת, זוֹכָה
 שֶׁנִּזְדַּכְּכַת נִשְׁמָתוֹ; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁאוֹכֵל אֶת הַפְּרוֹת
 בְּכֹנָה זוֹ!

ג.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי הָאָדָם
 דוֹמָה מְאֹד לְאֵילָן הַזֶּה, וְכִמוֹ שֶׁהָאֵילָן שֶׁרָשִׁיו
 מְכֻסִּים תַּחַת הָאֲדָמָה, וְכֵן מֵה שֶׁהָרָשִׁים נִשְׁרָשִׁים

יותר בפאדמה, האילן גדל וצומח יותר יפה, ומוציא פרות ערבים ומתקים, כמו־כן האדם, כל מה שמכסה ומסתיר את עצמו מזה העולם, ומחזיק את עצמו ללא כלום בפאדמה שהכל הורכים עליה, כמו־כן הוא יגדל ברוחניות ובגשמיות, ויוציא פרות מתקים, וכלם יאהבו אותו, כי כשאדם זוכה להסתיר את עצמו ואת מעשיו הטובים, ותמיד מחזיק עצמו ללא כלום, והוא ענו אמתי, שמבטל את עצמו לגמרי, על־ידי־זה דיקא הוא גדל וצומח ומוציא פרות ערבים ומתקים שהכל נהנים מהם, לא־כן אם האילן על הארץ והשרשים אינם נשרשים בתוף האדמה, אזי תכף־ומיד כשבאה איזו רוח או מים, הם לוקחים ושוטפים אותו, ומפריחים אותו למרחוק, עד שאין לאילן שום קיום, כמו־כן האדם — כשמגלה ומפרסם את מעשיו הטובים, ומחזיק את עצמו ליש, והוא מלא גאות, אז לבסוף נעקר לגמרי, ולא נשאר ממנו שום דבר, ובאה הרוח ומעיפה אותו ממקומו, ועובר עליו מה שעובר, ועל־כן עליכם לדעת ולהתבונן ולקחת מוסר מהאילן הזה, ולידע שכל זמן שתהיו משרשים בתוף האדמה, והשרשים שלכם יהיו מכסים עם האדמה, הינו שתקנו

לַעֲצֹמְכֶם אֶת מִדַּת הָעֲנוּהַ וְהַשְּׁפָלוּת וְהַבְּטוּל, לְבַטֵּל
 אֶת עֲצֹמְכֶם לְגַמְרִי, עַל-יְדֵי-זֶה תִּשְׁרְשׁוּ בְּשָׂרָשִׁים
 חֲזָקִים, וְתִגְדְּלוּ וְתִצְמַחוּ וְתוֹצִיאוּ פְרוֹת מְתָקִים,
 הֵינּוּ שְׁפָלִים יֵאָהְבוּ אֶתְכֶם, כִּי בְנֵי-אָדָם אוֹהֲבִים
 מְאֹד אָדָם הַזּוֹכֶה לְעֲנוּהַ וְלִשְׁפָלוּת, לֹא-כֵן אִם
 תִּחֲזִיקוּ אֶת עֲצֹמְכֶם לְיִשׁוּת וְתִהְיֶה לָכֶם גְּאוּת,
 וְתִרְצוּ רַק לְהִתְגַּדֵּל עַל זוּלַתְכֶם, עַל-יְדֵי-זֶה כָּלֵם
 יִשְׁנָאוּ אֶתְכֶם, כִּי בְנֵי-אָדָם שׁוֹנְאִים בְּעַל גְּאוּהַ, וְלֹא
 יְכוּלִים לְסַבֵּל אוֹתוֹ, וְכָלֵם מְרַחֲקִים אוֹתוֹ; וְלִכֵּן
 רְאוּ, אֱהוּבִי, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, לְלַמֵּד אֶת עֲצֹמְכֶם
 מוֹסֵר הַשֶּׁכֶל מֵהָאֵילָנוֹת, וְתִשְׁרִישׁוּ שָׂרְשֵׁיכֶם בְּתוֹךְ
 הָאֲדָמָה, וְתִכְסּוּ אֶת עֲצֹמְכֶם לְגַמְרִי, וְאֵל תִּפְרָסְמוּ
 אֶת מַעֲשֵׂיכֶם לְבְנֵי-אָדָם, וְאִפְלוּ כְּשׁוֹכֶה אֶתְכֶם
 הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּפִרְנָסָה טוֹבָה, אוֹ בְּעִשְׂרוֹת אוֹ
 בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים, אוֹ בְּכֹל דְּבַר טוֹב, רְאוּ לְכַסּוֹת אֶת
 זֶה מִבְּנֵי-אָדָם, כִּדִּי שְׁלֹא יִשְׁלַט עֲלֵיכֶם עֵין הָרַע, כִּי
 אֵין עֵין רָעָה שׁוֹלֵטָת אֶלָּא בְּדָבָר הַנִּרְאֶה לְעֵינַיִם,
 לֹא-כֵן כְּשֶׁהַדָּבָר מְכֻסָּה אֲזַי שׁ בּוֹ הַצְּלָתָהּ, כִּי אֵין
 הַבְּרָכָה מְצוּיָהּ, אֶלָּא בְּדָבָר הַסְּמוּי מִהָעֵין (תַּעֲנִית
 ח:), וְעַל-כֵּן דִּיקָא כְּשֶׁתִּכְסּוּ וְתִסְתִּירוּ אֶת כָּל
 מַעֲשֵׂיכֶם, וְכֹל מֵה שֵׁישׁ לָכֶם, בְּזֶה תִּצְלִיחוּ
 וְתִשְׁרִישׁוּ שָׂרְשֵׁים טוֹבִים, כְּמוֹ הָאֵילָן הַזֶּה, שְׁכָל

מֵה שְׁשָׁרְשָׁיו תַּחַת הָאָדָמָה, הוּא גָדֵל וְצוֹמַח,
 לֹא-כֵן אִם תִּגְלוּ וְתִפְרָסְמוּ לְכֻלָּם אֶת הַצְּלַחְתְּכֶם,
 אֲזִי תִפְנֹס בְּכֶם עֵינַי רָעָה, חֵס וְשָׁלוֹם, וַיְכַלֶּה אֶת
 הַכֹּל, כִּי יֵשׁ בְּכַח הָעַיִן הָרָעָה לְעַקֵּר אֶתְכֶם
 מִמְּקוֹמְכֶם, וְלִהְפֹסֵיד אֶת כָּל מֵה שְׁקִנִּיתֶם, וְעַל-כֵּן
 רְאוּ מְאֹד לְהִסְתִּיר אֶת כָּל מַעֲשֵׂיכֶם, הֵן מִהַקְרוֹבִים
 וְהֵן מִהַרְחוֹקִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה בְּאֵמֶת תִּשְׁרִישׁוּ
 שָׁרְשֵׁים טוֹבִים, וְתִגְדְּלוּ וְתִצְמְחוּ וְתוֹצִיאוּ פְרוֹת
 עֲרֵבִים וּמִתְקִים, שְׁכָלֶם יִהְיוּ מִכֶּם.

ד.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי עַקֵּר
 הַתְּכָלִית בְּזֶה הָעוֹלָם — לְהַכְנִיעַ אֶת חֲמֻרֵי הַגּוֹף
 וְחֲמֻרֵי וְגִסוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה תַּחַת אוֹר הַנְּשָׁמָה, אוֹר
 הָאֱלֹקִי, הֵינוּ שֶׁהַגּוֹף יִתְבַטֵּל לְגַבֵּי הַנְּשָׁמָה, וְכֹל
 הָעוֹלָם כֻּלּוֹ יִתְבַטֵּל לְגַבֵּי אוֹרוֹ הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא,
 שְׁכָל זֶה הֵיא תְכָלִית בְּרִיאַת הָאָדָם, כִּי כְּתִיב (דְּבָרִים
 כ, יט): "כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׁדֶה" וְגו', הֵינוּ הָאָדָם
 נִדְמָה לְעֵץ הַשָּׁדֶה, וּבִעֵת בְּרִיאַת הָעוֹלָם אָמַר
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: "תִּדְשָׂא הָאָרֶץ עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע
 עֵץ פְּרִי", וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה,

פְּרָשָׁה ה', סִימָן ט'): עֵץ פְּרִי — מֵה הַפְּרִי נֹאכֵל אֶף
 הָעֵץ נֹאכֵל, וְהִיא לֹא עֲשֵׂתָה כֵּן, אֲלֵא "וְתוֹצֵא הָאָרֶץ
 דְּשֵׂא" — הַפְּרִי נֹאכֵל וְהָעֵץ אֵינוֹ נֹאכֵל, וּבְשִׁבִיל
 זֶה נִתְקַלְלָה, וְכִמוֹ שֶׁפִּרַּשׁ רַש"י: "עֵץ פְּרִי" —
 שְׂיִהְיֶה טַעַם הָעֵץ כְּטַעַם הַפְּרִי, וְהִיא לֹא עֲשֵׂתָה כֵּן,
 אֲלֵא "וְתוֹצֵא הָאָרֶץ עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי", וְלֹא עֵץ פְּרִי,
 לְפִיכָךְ כְּשֶׁנִּתְקַלַּל אָדָם עַל עֲוֹנוֹ נִפְקָדָה גַּם הִיא,
 עֵינַן שָׁם; הֵינּוּ כִּי תַחֲלֹת הַבְּרִיאָה הִיְתָה שֶׁהֵן הָעֵץ
 וְהֵן הַפְּרִי יִהְיֶה טַעַמָּם שְׁוֵה, וַיּוּכְלוּ לֶאֱכֹל אֶת הָעֵץ
 כְּמוֹ שְׂאוּכָלִים אֶת הַפְּרוֹת, כִּי כּוֹנְנָתוֹ יִתְבַּרֵּךְ הִיְתָה
 בְּבְרִיאַת כָּל הָעוֹלָמוֹת, וּבְכַפְרֵט בְּרִיאַת הָעוֹלָם הַזֶּה
 וְהָאָדָם הַגִּשְׁמִי, אֶף שֶׁהוּא בְּזֵה הָעוֹלָם הַגִּס
 וְהַחוּמְרֵי וְהָעֵב וְהַיֵּשׁ, עִם כָּל זֶה יָדַע שֶׁהַכֹּל כֹּסֵא
 לְאֵלְקוּתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כְּמוֹ הָעֵץ וְהַפְּרוֹת, אֲשֶׁר הָעֵץ הוּא
 בְּחִינַת הַגִּשְׁמִיּוֹת וְהַפְּרִי הוּא בְּחִינַת הַרוּחָנִיּוֹת,
 שְׁנֵתַן לֶאֱכֹל, וְהִיְתָה כּוֹנְנָתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, שֶׁהָעֵץ וְהַפְּרִי
 יִהְיוּ שְׁוִים, הֵינּוּ שְׂיוּכְלוּ לֶאֱכֹל אֶת שְׁנֵיהֶם, וְחֻטְא
 אָדָם הָרֵאשׁוֹן גָּרַם לָמָּה שֶׁגָּרַם, שֶׁזֶה כָּלֵל כָּל
 הַחֻטְאִים וְהָעוֹנוֹת וְהַפְּשָׁעִים שֶׁל בְּנֵי-אָדָם, שֶׁעַל-
 יְדֵי שְׂחוּטָאִים וְעוֹבְרִים, חֵס וְשְׁלוֹם, עַל הַתּוֹרָה
 הַקְּדוּשָׁה, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְכַּסֶּה וְנִסְתָּר וְנִעְלָם אֵלְקוּתוֹ
 יִתְבַּרֵּךְ מִן הַבְּרִיאָה, כִּי בְּתַחֲלָה הִיְתָה הַשְּׂכִינָה

מְצוּיָה אֶצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כִּיּוֹן שְׁחָטָאוּ, נִסְתַּלְקָד
הַשְּׂכִינָה מֵהֶם (סוּטָה ג:); עַל-כֵּן, אֶהוּבִי, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים, אִם אַתֶּם יוֹדְעִים שְׁנַפְּלֹתֶם וְנִכְשָׁלְתֶם,
בְּמָקוֹם שְׁנַפְּלֹתֶם וְנִכְשָׁלְתֶם וַחֲטָאתֶם וְעִבַרְתֶּם עַל
רְצוֹנִי יְתַבְרַךְ, אֲשֶׁר עַל-יְדֵי-זֶה נֶעְלַם וְנִסְתָּר מִכֶּם
לְגַמְרֵי אוֹרוֹ יְתַבְרַךְ, וְאַתֶּם מְרַגְּשִׁים אֶת עֲצַמְכֶם
נְפוּלִים וִירוּדִים וְנִכְשָׁלִים וּמְלֵאִים צָרוֹת וַיְסוּרִים,
וְאַתֶּם סוֹבְלִים חֲלָאִים, וְעוֹבְרִים עֲלֵיכֶם דֵּינִים קָשִׁים
וְהִרְפַּתְקָאוֹת וַיְסוּרִים מְרוּרִים, עֲלֵיכֶם לְשׁוּב
בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית, כִּי בְּאַמֶּת אֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת
בְּלִעָדָיו יְתַבְרַךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכֹל כִּסָּא לְאַלְקוּתוֹ
יְתַבְרַךְ, כְּמוֹ שֶׁהָאֵילָן הַזֶּה הוּא רַק כִּסָּא לְפִרוֹת, כִּי
הַפִּרוֹת צוֹמְחִים עַל הָאֵילָן, כְּמוֹ-כֵן עֵקֶר הָאָדָם הוּא
הַנְּשָׁמָה, וְהַגּוֹף הוּא הַכֵּלִי וְהַנִּרְתִּיק שָׁבוּ מִנַּחַת
הַנְּשָׁמָה, וְכְמוֹ-כֵן כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה: דוּמָם, צוּמָח,
חַי, מְדַבֵּר, הֵם כִּסָּא לְאַלְקוּתוֹ יְתַבְרַךְ, שֶׁהוּא יְתַבְרַךְ
נֶעְלַם וְנִסְתָּר בְּתוֹךְ כָּל פֶּרֶט וּפְרָט מִפְּרִטֵי הַבְּרִיאָה,
וְכִשְׁאָדָם זוֹכֶה לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנִי יְתַבְרַךְ, וְזוֹכֶה
לְקַיֵּם אֶת מְצוּוֹתָיו יְתַבְרַךְ, וְלוֹמֵד אֶת תּוֹרָתוֹ יְתַבְרַךְ,
שֶׁהִיא דַעְתּוֹ וְחֻכְמָתוֹ יְתַבְרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה מִתְבַּטְּלִים
כָּל הָרָעָה וְהַחֲשָׁךְ וְהַהִסְתָּרוֹת מִמֶּנּוּ, וְזוֹכֶה לְהַכִּיר
אֶת הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִפְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, לֹא-כֵן

בְּשֹׂאדָם חוּטָא, עַל-יְדֵי-זֶה נַעֲלָם וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ הַכֹּל,
 וְצָרִים וּמְרִים לוֹ כָּל הַחַיִּים, כִּי כִמוֹ שֶׁהָאֵילָן הַזֶּה
 כְּשֶׁמֶת מֵלֵא תוֹלְעִים, עַל-יְדֵי-זֶה לְבִסּוּף הוּא
 מְתִיבֵשׁ, וְאֵינוֹ מוֹצִיא פְרוֹת, כְּמוֹ-כֵן כְּשֹׂאדָם חוּטָא
 וְעוֹבֵר עַל רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא נִרְקֵב וְאֵינוֹ
 עוֹשֶׂה פְרִי; וְעַל-כֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, אִם אַתֶּם
 יוֹדְעִים שֶׁכָּבֵר עֲשִׂיתֶם עַד עַכְשָׁיו נֶגְדַר רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
 וְלֹא קִיַּמְתֶּם אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁנִּכְשַׁלְתֶּם
 בְּעֵבְרוֹת, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, רְאוּ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית,
 כִּי הוּא יִתְבַּרֵּךְ מְחַכֶּה וּמְקַנֶּה וּמְצַפֶּה שֶׁיָּשׁוּב אֵלָיו
 הָאָדָם, וְתִכְףּ-וּמִיד כְּשֹׂאדָם שָׁב בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית
 אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, עַל-יְדֵי-זֶה נִפְתָּחִים לוֹ אוֹרוֹת
 צְחָצְחוֹת, אוֹרוֹת נוֹרָאִים, אוֹרוֹת נִשְׁגָּבִים בְּהָאֲרֶת
 אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, עַל-כֵּן רְאוּ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה
 וְתִקְבְּלוּ עַל עֲצֻמְכֶם מֵעַכְשָׁיו לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתַי
 יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּהְיוּ כּוֹדְגִמַת הָאֵילָן הַמוֹצִיא
 פְרוֹת טוֹבִים הָרְאוּיִים לְמֵאֲכָל, וְתִזְכּוּ לְבַטֵּל אֶת
 גְּשָׁמִיּוֹת גּוֹפְכֶם, וְתִדְעוּ אֲשֶׁר הַכֹּל לְכֹל אֱלֻקוֹת גָּמוּר
 הוּא; וּבְאִמַת עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי אִם הָיוּ בְנֵי אָדָם
 יוֹדְעִים וּמְתַבּוֹנְנִים הֵיטֵב בְּדָבָר זֶה, הָיוּ נִפְטָרִים
 מִכָּל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים הַמְרִים שֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם, כִּי
 בְּאִמַת הַכֹּל טוֹב, וְכָל מִי שֶׁזּוֹכֶה לְדַבֵּק אֶת עֲצֻמוֹ

יותר באין סוף ברוך הוא, על-ידי-זה הוא מרגיש
 ערבות, נעימות, ידידות, זיו חיות אלקותו יתברך,
 ומתענג בערבות האור האין סוף ברוך הוא, כי זו
 התכלית בזה העולם, ועל-כן אמרו חכמינו
 הקדושים (זהר חדש בראשית): כשהוציאה הארץ
 אילניה ופרותיה, הוציאה בתחלה בגן עדן, ואחר-
 כן בכל העולם, כי קדם שברא הקדוש-ברוך-הוא
 בזה העולם אילנות ועשבים ודשאים, בראם בגן
 עדן, ואחר-כן בזה העולם, לגלות לכל אדם שבכל
 דבר גשמי ובכל פרי גשמי, ובכל אילן ועשב
 ודשא גשמי מלבשים בו אורות צחצחות, ואם
 האדם יבטל את עצמו לגמרי בו יתברך, אז באמת
 יראה איך שהכל לכל כסא לאלקותו יתברך,
 ועל-ידי-זה כשיאכל את פרות האילן ירגיש כל
 מיני ערבות וטעמים, ויזכה באמת לבטל את כל
 הישות ממנו, וירגיש את הטוב שבכל הבריאה,
 לא-כן כשאדם חוטא, חס ושלום, נגדו יתברך,
 ועובר על רצונו, על-ידי-זה נעלמים ומתכסים
 ממנו כל האורות, ואז מרגיש כל מיני חשכות
 וגיהנום עוד בזה העולם; לכן ראו, בני ובנותי
 היקרים, לחזור בתשובה שלמה, ותקבלו על
 עצמכם מעכשו לברח רק אליו יתברך, ועל-ידי-זה

תהיו כמו האילן המוציא פרות, וכונתו יתברך
היתה שהעץ והפרי יהיו נאכלים, כמו-כן יתקיים
אצלכם שהגוף והנשמה יאירו יחד, כי במקום
שבועלי תשובה עומדים שם צדיקים גמורים אינם
יכולים לעמוד (ברכות לד:), שזה כל מעלת האדם
הזוכה לחזר בתשובה, שאז כל הרע והחשך
נתהפכים אצלו לטובה ולאור גדול, ונעשה פסא
להמשכת השכינה הקדושה, וכל זה הוא הלמוד
של האילנות, ועל-פן צריכים ללמד הרבה
מהאילנות, ויהיה נעשה כדגמת כונתו יתברך,
שהיתה — שטעם העץ יהיה כטעם הפרי, הינו
שגם הגוף יהיה מזכך בתכלית; אשרי מי שזוכה
לשוב בתשובה שלמה אליו יתברך, ואז באמת
יגדל ויצמח ויזכה להרגיש את אמתת מציאותו
יתברך מכל דבר ודבר, אשרי לו בזה ואשרי לו
בבא!

ה.

בני ובנותי היקרים! ראו ללמד עצמכם מוסר
מהאילנות האלו, אף שעובר עליהם קיץ וחרף,
רוחות וגשמים, קור וכפור, חם ושרב, עם כל זאת

הם מחזיקים מעמד, ואדרבה גדלים וצומחים
 ועושים פרות ערכים ומתקנים, כמו־כן אף
 שעוברים עליכם כל מיני צרות ויסורים מרירות
 ושפיכות דמים, ואתם סובלים ברוחניות
 ובגשמיות, ועוברים עליכם כל מיני צער
 ומכאובים, ובכל פעם נדמה לכם כאלו אבד מנוס
 ותקנה מכם, וכאלו כבר אף פעם לא יהיה מכם
 שום דבר, תלמדו עצמכם מהאילן הזה, שבימי
 החורף אין עליו שום עלים, והוא קפוא ויבש,
 ונדמה כאלו כבר אף פעם לא יוציא פרות, אלא
 יתיבש ויפל, עם כל זאת האילן הזה מחזיק מעמד
 כל החורף בשעה שעוברים עליו גשמים ורוחות,
 קור וכפור, אף־על־פי־כן הוא עומד איתן, ואינו
 מתבטל, ואחר־כך בימות הקיץ, מוציא עלים יפים
 ופרות גחמדים למראה וטעימים למאכל, כמו־כן
 צריך כל אדם לידע, אף שיש לו מצבים מאוד
 קשים בחייו, ומרים לו החיים מאוד, וחשך לו כל
 ימי חייו, עד שנדמה לו כאלו אבד מנוס ותקנה
 ממנו, עם כל זאת, אם יחזק את עצמו, ולא יתבטל
 בעיני עצמו כלל, אלא יהיה חזק ואמין בכל מה
 שעובר עליו, ויהיה חזק בדעתו, אז סוף כל סוף
 יבוא היום שיתהפך הכל לטובה, ויזכה שישתנה

מַצְבוּ לְטוֹבָה, וַיִּגְדַּל וַיִּצְלִיחַ; וְלָכֵן רָאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים, לְחַזֵּק אֶת עֲצָמְכֶם בְּכָל מָה שְׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם,
וְאֵל תְּהִי שְׁבוּרִים בְּעֵינֵיכֶם כָּלֵל, וְאַף שְׂאֲנֵי יוֹדֵעַ
שְׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם כָּל מִינֵי מְרִירוֹת הַמְרִירוֹת כְּאֵלוֹ,
אֲשֶׁר קָשָׁה מְאֹד לְסַבֵּל, עִם כָּל זֹאת אִם רַק תְּחַזְּקוּ
אֶת עֲצָמְכֶם, וּתְחַכְּפוּ בְּסִבְלָנוֹת גְּדוּלָה, אֲזִי יָבוֹא הַיּוֹם
שְׁגַם אַתֶּם תִּצְלִיחוּ וְתִגְדְּלוּ וְתַעֲשׂוּ פְרוֹת טוֹבִים;
אֲשֶׁרֵי מִי שְׁמַכְנִים אֶת הַלְמוּד וְהַתְּחַזְּקוֹת הַזֶּה
בְּחַיָּו, כִּי בַשָּׁעָה שְׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם צָרוֹת וַיְסוּרִים
מִבֵּית וּמִבְּחוּץ, נִדְמָה לוֹ כְּאֵלוֹ אֶבֶד מְנוּס וְתַקְוָה,
וְנוֹפֵל בְּיָאוֹשׁ עָמֵק, וְעַל-יְדֵי-זֶה הוּא בְּאֶמֶת נִתְבַּלֶּה
לְגַמְרֵי, לֹא-כֵן אִם הָאָדָם מִחַזֵּיק מֵעַמֵּד, וְאַף שֶׁחֲשָׁף
לוֹ, וַאֲיִנּוּ רוֹאֶה שׁוֹם אוֹר אֶפְלוֹ בְּקִצָּה הַמְּנַהֲרָה, עִם
כָּל זֹאת הוּא מְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ, וְאוֹמֵר, שְׁסוּף כָּל
סוּף יִהְיֶה לִי גַם-כֵּן טוֹב, אֲזִי בְּאֶמֶת זוֹכֶה שְׁסוּף כָּל
סוּף טוֹבִים לוֹ הַחַיִּים, וּמִתְהַפֵּף לוֹ הָרַע לְטוֹב,
כְּדִגְמַת הָאֵילָן הַזֶּה, שְׂאֵף שְׁעוֹבֵר עָלָיו בְּחֶרֶף
רוּחוֹת קָשׁוֹת וְקוֹר וְכַפּוֹר וּגְשָׁמִים וְכוּ', וּמִחַזֵּיק
מֵעַמֵּד, אֲזִי בָּא לוֹ הַזְּמַן שֶׁגְּדַל וּפּוֹרֵחַ וּמְצַמִּיחַ עָלָיִם
וּפְרוֹת יְקָרִים; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מָה
שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וּבָא תָמִיד אֵלָיו יְתַבְּרֵךְ, וּמְפָרֵשׁ אֶת
כָּל שִׁיחָתוֹ לְפָנָיו יְתַבְּרֵךְ כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוּ

וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וְאָף שְׁעוֹבְרִים עָלָיו מְשַׁבְּרִים וְגָלִים,
 וְנִדְמָה לוֹ כְּאִלוֹ אָבֵד מָנוֹס וְתִקְוָה מִמֶּנּוּ, וְכֵאלוֹ סוּף
 הָעוֹלָם, עִם כָּל זֹאת הוּא מְחִזֵּק וּמְאַמֵּץ אֶת עֲצָמוֹ,
 אִזּוֹ בּוֹדָאי סוּף כָּל סוּף אַחַר הָרַע יָבוֹא הַטּוֹב,
 וַיִּתְעַנֵּג בְּטוֹבוֹ יִתְבַּרַךְ, וַיִּהְיֶה לוֹ אֵךְ טוֹב כָּל הַיָּמִים;
 אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְחִזֵּק מֵעַמָּד וּמְחִזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מָה
 שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וְאִזּוֹ בּוֹדָאי יִזְכֶּה לַעֲבוֹר עַל הַכֹּל.

ו.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! הִרְגִּילוּ אֶת עֲצָמְכֶם
 לְהִיּוֹת כְּמוֹ הָאֵילָנוֹת הָאֵלוֹ, אֵף שִׁיּוֹרְקִים וּבוֹעֲטִים
 בָּהֶם, וְזוֹרְקִים וּמְשַׁלִּיכִים עֲלֵיהֶם זָבָל, וְשׁוֹפְכִים
 עֲלֵיהֶם מַיִם, אֵף-עַל-פִּי-כֵן הֵם גְּדֹלִים וְצוֹמְחִים
 וּמוֹצִיאִים פְּרוֹת עֲרָבִים וּמִתְקִים, אֲשֶׁר כָּל אֶחָד
 הַטּוֹעֵם מֵהֶם מְרַגֵּשׁ בָּהֶם כָּל מִינֵי טַעְמִים עֲרָבִים
 וּמִתְקִים, כְּמוֹ-כֵן רְאוּ אִתְּכֶם, אֵף שֶׁמְחַרְפִּים וּמְבַזִּים
 וּמְגַדְּפִים אֶתְכֶם, וְעוֹשִׂים לָכֶם צָרוֹת וּמְשַׁפִּילִים
 אֶתְכֶם, אַל תִּתְפַּעֲלוּ מִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעֵוֹלָם, אֲלֵא
 אַתְּם תִּמְשִׁיכוּ לְהִיּוֹת אֲנָשִׁים טוֹבִים, וְתַעֲשׂוּ טוֹב
 וְחֶסֶד עִם כָּל אֶחָד וְאַחַת, זֶה יֵרָאֶה שְׂאֵתֶם אֵילָנוֹת
 טוֹבִים אֵילָנָא דְחַיִּי, אֵילָנוֹת הַגְּדֹלִים וְצוֹמְחִים מִגֵּן

עֵדֶן הָעֲלִיּוֹן, כִּי כְּשֶׁאָדָם זֹכֶה לְבַטֵּל אֶת עֲצֻמוֹ
 לְגַמְרֵי לְאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא בָטֵל וּמְבַטֵּל
 בְּעֵינֵי עֲצֻמוֹ, וְאֵף שְׂמֵחַרְפִּים וּמְגַדְפִּים וּמְשִׁפִּילִים
 אוֹתוֹ, וּמְדַבְּרִים עָלָיו כָּל מִינֵי רָעוֹת, עִם כָּל זֹאת
 הוּא מְמַשִּׁיף לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְחֶסֶד לְאֲנָשִׁים, זֶה
 מְגַלֵּה שֶׁנִּשְׁמָתוֹ הִיא נִשְׁמָה טְהוֹרָה, וּמֵאִיר בּוֹ אוֹר
 הָאִין סוּף, וְעַל-כֵּן הוּא יִגְדֵּל תָּמִיד וַיִּלָּךְ מֵעַלָּה
 מֵעַלָּה, לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל וְנִשְׁבֵּר מִזֶּה שְׂמֵחַרְפִּים
 וּמְגַדְפִּים אוֹתוֹ, זֶה סִימָן שֶׁאִין כַּח בְּנִשְׁמָתוֹ לְקַבֵּל
 הָאוֹרוֹת, וְסִימָן שֶׁשָּׂרְשׁוֹ אִינוֹ בְּקִדְשָׁה, וְעַל-כֵּן כָּל
 הַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִיִּים עָבְרוּ עַל הַשְּׁבִיל הַזֶּה, שֶׁחָרְפוּ
 וְגִדְפוּ וּבִישׁוּ וְהִשְׁפִּילוּ אוֹתָם, וְעִם כָּל זֹאת הִחֲזִיקוּ
 מֵעֲמֵד, וּבָזָה נִשְׂרָשׁוּ בַשָּׂרֵשׁ הָעֲלִיּוֹן, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 גָּדְלוּ וְצָמְחוּ וְהֵאִירוּ אוֹרוֹת נוֹרָאִים וְנִשְׁגָּבִים
 בְּעוֹלָם, שֶׁזֶה כָּלֵל חֲדוּשֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁל כָּל הַצְּדִיקִים
 הָאֲמֵתִיִּים, שֶׁהָיוּ בָזָה הָעוֹלָם, וְהִחֲזִיקוּ מֵעֲמֵד, עַל
 אֵף שֶׁהִשְׁפִּילוּ וְהִשְׁלִיכוּ וְחָלְקוּ עֲלֵיהֶם, לֹא-כֵן אֵלוֹ
 שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְהִחֲזִיק מֵעֲמֵד, וְתַכְףּ וּמָיֵד כְּשֶׁהִתְחִיל
 לַעֲבֹר עֲלֵיהֶם מֵה שֶׁעָבַר, וְהִשְׁפִּילוּ אוֹתָם וְחָרְפוּ
 וְגִדְפוּ אוֹתָם, לְבִסוּף נָפְלוּ וְנִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי; וְעַל-
 כֵּן, אֶהוּבֵי, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, רְאוּ לְלַמֵּד עֲצֻמְכֶם
 מִהָאֵילָנוֹת הָאֵלוֹ, אֵף שֶׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם מֵה שֶׁעוֹבֵר,

עם כל זאת הם נותנים פרות טובים ומתקיים
 כמו-כן גם אתם תראו להוציא פרות טובים
 ותמשיכו לעשות רק חסד וצדקה עם בני-אדם
 אשר אז תגדלו מעלה מעלה; אשרי מי שזוכר
 באמת להכניס את עצמו בלמודים אלו, ויודע
 שהאדם הוא עץ השדה, הינו פי האדם נדמה כמו
 העץ הזה, שאז בודאי יגדל ויצמח ויעשה פרות
 טובים, ולא יתבטל משום ברירה שבְעוֹלָם; אשרי
 לו בנה ואשרי לו בבא!

זוּבָא בַּסְפָּר הַקְדוּשׁ "בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר" (מֵאֲמַר חֲדָשׁ שְׁבַט
מֵאֲמַר ב', סִימָן ב'), וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ הַקְדוּשָׁה:

יֵשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָן, לֹא אָמַר לְאֵילָנוֹת, יֵשׁ
לְרִמּוֹז מֵהַ שְׁקִבְלָנוּ מֵרַבּוֹתֵינוּ לְהַתְפַּלֵּל בְּט"ו
בְּשֶׁבֶט עַל אֶתְרוֹג כָּשֶׁר יָפֵה וּמְהֵדָר שְׂיִזְמִין
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּעֵת הַמְצִטְרֵךְ לְמִצְוֵהוּ, כִּי הֵנָּה
זֶה הַיּוֹם אֲשֶׁר עוֹלָה הַשָּׂרֵף בְּאֵילָנוֹת, וְהוּא
כְּפִי הַזְכוּת שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. הֵנָּה מֵהַ
טוֹב וּמֵהַ נְעִים, שְׂיִתְפַּלֵּל הָאָדָם בַּיּוֹם הַהוּא
רִאשִׁית יְסוּד הַצְּמִיחָה, שְׂיִזְמִין לוֹ הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ לְעֵת הַמְצִטְרֵךְ אֶת הַפְּרִי עֵץ הַדֶּרֶ, וְהֵנָּה
תְּפַלְתּוּ תַעֲשֶׂה פְרוֹת, וְזֶהוּ שְׂרִמּוֹז הַתְּנָא
בְּאוֹמְרוֹ לְשׁוֹן יָחִיד — לְאֵילָן, לְהוֹרוֹת עַל
הָאֵילָן הַמִּיחָד הַמְבָאָר בַּתּוֹרָה לְמִצְוֵהוּ, עֵין
שָׁם.

לזאת אמרנו להעתיק תפלה נפלאה מהספר
הקדוש "לקוטי תפלות" מאדונינו, מורנו ורבנו איש
האלקי מוהרנ"ת ז"ל, ונכון לאומרה בט"ו בשבט:

רבנו של עולם, זכנו לאתרוג נאה בחג
הסכות הקדוש, שיהיה לנו אתרוג
נאה וכשר באמת ומחדר בכל מיני הדור,
ולולב וחדם וערבה פשרים ונאים
ומחדרים, ונזפה לקים מצות נטילת
ארבעה מינים בזמנה בתכלית השלמות,
בקדשה ובטהרה גדולה באהבה וביראה
בשמחה ובחדוה רבה ועצומה, ונזפה
לומר הלל שלם בכונה גדולה באמת עם
כל הארבעה מינים והחוששנות, ולנענע
כל הנענועים הקדושים, ולהקיף החקפות
הנוראות, והכל באהבה וביראה ובשמחה
רבה ועצומה, בכונת הלב באמת
ובדבקות נפלאה ובהתלהבות גדולה
לשמך הגדול והקדוש והנורא באמת
ובתמים, כרצונך וכרצון צדיקיך

הַאֲמַתַּיִם, וְנִזְכָּה עַל־יְדֵי הַנְּעֻנוּעִים
לְהַמְשִׁיךְ הָאָרֶז מִהַמַּחִין שֶׁבְּרֹאשׁ לְתוֹךְ
הַשָּׁשָׁה קְצוֹת, וּמִשָּׁם יֵהִיוּ נִמְשָׁכִין הַמַּחִין
לְבַחֲיַנַּת מַלְכוּת, וְתִתְגַּלֶּה מַלְכוּתְךָ לְעֵין
כָּל, וְנִזְכָּה לְהוֹדִיעַ לְבְנֵי־הָאָדָם גְּבוּרַתְךָ
וְכְבוֹד הַדָּר מַלְכוּתְךָ, וַיֵּדַע כָּל פֶּעוּל כִּי
אַתָּה פִּעַלְתָּ, וַיִּבִין כָּל יִצְחָר כִּי אַתָּה
יִצְרַתָּ, וְכָל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאִפּוֹ,
יִתְנוּ כְבוֹד וְהַדָּר לְמַלְכוּתְךָ, יֵהִיוּ לְרִצּוֹן
אֲמִרֵי כִי וְהַגִּיוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יִהְיֶה צוּרֵי
וְגוֹאֲלֵי, אָמֵן!

מובא בשלחן ערוך (ארח חיים, סימן קלא, סעיף ו')
 נהגו שלא לפל על פניהם וכו' בט"ו בשבט
 ועין שם במגן אברהם בט"ו בשבט ראש השנה
 לאילנות, ונוהגים האשכנזים להרבות במיני פרוו
 של אילנות עין שם; ונוהגים להתאסף בבית כן
 המשפחה לאכל בצותא את כל מיני פרוו
 המצויים, וכן משתדלים להשיג בכסף מלא את כל
 מיני פרות שאינם מצויים כל-כך, ומרבים לספור
 לבני הבית ולילדים ולכל המשפחה מנפלאותיו
 יתברך, איך שברא כל פרי ופרי להנות בו בני-
 אדם, ומדברים דברי תורה וספורי מעשיות
 השיכים לט"ו בשבט, והוא ענין גדול מאד לחנוך
 הילדים, וכן נוהגים חסידים ואנשי מעשה
 להתאסף אצל צדיק הדור, ועורכים שלחן עם כל
 מיני פרות המצויים ושאינם מצויים, ומרבים
 בשירות ותשבחות להקדוש-ברוך-הוא בצותא
 חדא, והצדיקים אומרים תורה על כל הפסוקים
 השיכים לאילנות וממעלת ט"ו בשבט, שהוא ראש
 השנה לאילנות; אשרי מי שמסתופף בצלם ונהנה
 מזיו השכינה שעליהם.

קוֹנְטֵרַס

עֵץ פְּרִי

יְגַלֶּה נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹת מְעֵצֵי הַשָּׂדֶה, "עֵץ פְּרִי הָעוֹשֶׂה פְּרִי", וְאֵת הַלְמוּדִים שֵׁיכוּלִים לְלַמֵּד מֵהֶם בְּעִבּוּדַת הַשָּׂם יִתְבָּרַךְ.

בְּנוֵי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי
רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָא, אֲדוּנְנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ
רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ
וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ הַגָּאוֹן
הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רַז לֹא אָנִיס לִיה
רַבִּי נֶתָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ
וּמִשְׁלָב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֹהַר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסְלָב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוהר"א ש"נ"י אָמַר, פִּי הֵנָּה פְּתִיב (דְּבָרִים כ): "פִּי
 הָאָדָם עֵץ הַשָּׁדָה", הֵינּוּ הָאָדָם נֹדְמָה לְעֵץ הַשָּׁדָה.
 וּמוֹבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן
 מח); אֲשֶׁר יֵשׁ אֵילָן שְׁלֹקָה לּוֹ מֵאָה שָׁנָה לְגֵדֵל,
 וּבִנְדָאֵי עוֹבֵר עַל הָאֵילָן מֵה שְׁעוֹבֵר בְּאֵלוֹ הַמֵּאָה
 שָׁנָה — רוּחוֹת, גְּשָׁמִים וּשְׁלָגִים, קֹר וְחֶם, קִיץ
 וְחֹרֶף, אֶף-עַל-פִּי-כֵן לְסוּף מֵאָה שָׁנָה הוּא יוֹצֵא
 בְּכַח גְּדוּל מְאֹד וְצוּמָח, וּמוֹצִיא פְּרוֹת יָפִים, וְזוֹ
 הַתְּחִזְקוֹת גְּדוּלָה מְאֹד לְכָל אָדָם, שִׁיתְחַזֵּק בְּמִשְׁךְ
 כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְלֹא יִשָּׁבֵר מִשׁוּם דְּבָר שְׁעוֹבֵר עָלָיו
 מִרוּחוֹת רָעוֹת, קֹר וְחֶם, עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת, וַיִּשְׁתַּדֵּל
 לְהַתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אִפְגָּיִם שְׁבַע-עוֹלָם. פִּי כֶּךָ אָמַר
 רַבֵּנוּ ז"ל, שְׁהַעוֹלָם הַזֶּה גֶּשֶׁר צָר מְאֹד, וְהַכֶּלֶל
 וְהַעֲקָר שְׁלֹא לְהַתְפַּחַד כָּלֵל, וּכְשֶׁאָדָם חֲזָק בְּאַמוּנָה,
 אֲזִי אֵין לוֹ לְהַתְפַּחַד מִשׁוּם דְּבָר שְׁבַע-עוֹלָם.
 (אֲמַרֵי-מוֹהַר"א ש", חֵלֶק ב', סִימָן תרעו).

קוֹנְטֵרַס

עֵץ פְּרִי

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֲהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר הָאָדָם נִמְשָׁל
לְעֵץ הַשָּׂדֶה, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (דְּבָרִים כ, יט-כ): "כִּי תִצּוֹר
אֶל עֵיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיָּהּ לְתַפְשָׁהּ לֹא
תִשְׁחִית אֶת עֵצָהּ לְנִדַּח עָלֶיהָ גְרוֹזָן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל
וְאֵתוֹ לֹא תִכְרֹת, כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לְבָא מִפְּנֵיךְ
בַּמִּצּוֹר, רַק עֵץ אֲשֶׁר תִּדַּע כִּי לֹא עֵץ מֵאֲכָל הוּא,
אֵתוֹ תִשְׁחִית וְכָרְתָּ וּבְנִיתָ מִצּוֹר עַל הָעֵיר אֲשֶׁר הִיא
עֹשֶׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּה"; וְכִמוֹ בְּגִשְׁמִיּוֹת,
שֶׁהַשּׁוֹנֵא מִסָּבֵב עֵיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיָּהּ
לְתַפְסָּהּ, כְּמוֹ-כֵן וְיֹתֵר מִכֵּן בְּרוּחָנִיּוֹת, כְּשֶׁהֵיצָר
הָרַע מִסָּבֵב אֶת הָאָדָם יָמִים וְשָׁנִים לְשִׁבֹר אוֹתוֹ
וְלִהְיוֹתוֹ וְלִנְתָקוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, וְרוּצָה לְרֹאוֹת
בְּמִפְּלָתוֹ, עָלָיו לְזָכֹר הֵיטֵב אֲשֶׁר אָסוּר לְיֵאֵשׁ עֲצָמוֹ

בְּשׁוּם פָּנִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, כִּי גָדוֹל אֲדוֹנָנוּ וְרַב
לְהוֹשִׁיעַ, וְאֶפְלוּ כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא בַּמַּצְבִּים הַכִּי קָשִׁים,
עִם כָּל זֹאת אָסוּר לוֹ לְהִתְיַאֵשׁ. וְכִמוֹ שֶׁבַגְשָׁמִיּוֹת
אָסוּר לְהִשְׁחִית "עֵץ פְּרִי", אֲלָא עֵץ שְׂאִינוֹ עוֹשֶׂה
פְּרִי מִתֵּר לְהִשְׁחִיתוֹ, כְּמוֹ-כֵן צְרִיכִים לְדַעַת, אֲשֶׁר
כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל בְּלִי יוֹצֵא מִן הַכֶּלֶל, יֵשׁ לוֹ כַּחוֹת
עֲלִיוֹנִים, וְהוּא יָכוֹל לְהַגִּיעַ לְכָל הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם,
אִם רַק יִתְחַזֵּק וְלֹא יִשְׁבֵּר מִשׁוּם דָּבָר; כִּי זֶה עָקֵר
הַמְּלַחְמָה בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי אָדָם הוּא עֵץ הַשָּׂדֶה,
וְרוֹצִים רַק לְהִשְׁחִית אֶת עֵצוֹ וּלְנַדַּח עָלָיו גְּרוֹזָן,
וְהַיְצָר הָרַע אֵינוֹ מִבְּחִין בֵּין עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי לְבֵין עֵץ
שְׂאִינוֹ עוֹשֶׂה פְּרִי; אֲשֶׁר זֶה לְמוֹד עָמֵק עָמֵק מִי
יִמְצְאוּנוּ בְּדַבְּקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ; כִּי לְאָדָם יֵשׁ
שְׁתֵּי נַפְשׁוֹת: נֶפֶשׁ דְּקַדְשָׁה וְנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, וְכִשְׁאָדָם
זוֹכָה וּמְכַנִּיעַ אֶת הָרַע, אֲזִי הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית מְאִירָה
בוֹ, וְכִשְׂאִינוֹ זוֹכָה, אֲזִי הַנֶּפֶשׁ הַבְּהֵמִית מִתְגַּבֶּרֶת
עָלָיו, שְׁנֵיהֶם כַּח הַדְּמִיוֹן, כַּמּוּבָא בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ז"ל
(לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן כה), וְכָל אָדָם צָרִיף
לְנַתֵּק אֶת עֲצָמוֹ מִגְּשָׁמִיּוֹת הַבְּלִי הָעוֹלָם הַזֶּה,
וְתָמִיד יִשְׁתַּוְּקֶק אַחֲרָיו יִתְבָּרֵךְ, וְיִזְכֶּה לְבִטֵּל אֶת
עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֵל הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, אֲזִי יִזְכֶּה
לְהִחַזֵּק בְּעֵץ הַחַיִּים, מֵה שְׂאִין כֵּן אִם אָדָם מִתְרַשֵּׁל

וְנוֹתֵן כַּח לִסְטָרָא אַחְרָא, שֶׁהוּא כַח הַמְדַבֵּר לְשֵׁלֵט
עָלָיו, אֲזִי נִכְשָׁל לְגַמְרִי.

וְלִכֵּן כָּל אָדָם צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אַפְנִים
שֶׁבְּעוֹלָם, וְכִמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ רוּאִים בְּגַשְׁמִיּוֹת, כְּשֵׁישׁ
מִלְחָמָה, כָּל מִי שֶׁלְּבוֹ חֲזָק וְאֲמִיץ עַד מְאֹד, וְאִינוּ
מִפְּחָד מְשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם — הוּא מְנַצֵּחַ, לֹא-כֵן
מִי שֶׁנוֹפֵל עָלָיו פֶּחַד וּמְכַנִּיעַ אֶת עַצְמוֹ וּבוֹרֵחַ —
הוּא נִכְשָׁל. וְכִמְאֲמָרָם ז"ל (סוֹטָה מ"ד): תְּחַלֵּת
נְפִילָה — נִיָּסָה; עַל-כֵּן צָרִיכִים לְלַמֵּד דְּגַמָּא מ"עץ
פְּרִי" שֶׁעוֹשֶׂה פְּרִי, אַף שֶׁעוֹבֵר עַל הָעֵץ מֵה שֶׁעוֹבֵר,
רוּחוֹת וּסְעָרוֹת, הַמְּאַיְמוֹת לְעַקְרוֹ וּלְכַלּוֹתוֹ, עִם כָּל
זֹאת אִם אִינוּ נִשְׁבֵּר מְשׁוּם דְּבַר שֶׁבְּעוֹלָם, וְאֲדַרְבֵּה
הוּא מְחַזֵּק מֵעַמָּד בְּכָל מִינֵי אַפְנִים שֶׁבְּעוֹלָם, אֲזִי
מוֹצִיא פְּרוֹת נְעִימִים, עֲרֵבִים לַחֵף וְטוֹבִים לְמֵאֲכָל,
אֵךְ אִם הָעֵץ נִכְנַע לְכָל סוּפָה וְסַעַר וּמְתִיבֵשׁ, אֲזִי
אִינוּ מוֹצִיא פְּרוֹת וְנוֹתֵר חָרֵב לְגַמְרִי, וְלְבַסוּף נֶעְקָר
מִשְׁרָשׁוֹ, וְנֶאֱבָד לְגַמְרִי וְלֹא נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ מְאוּמָה;
וְעַל-כֵּן עַל הָאָדָם לְלַמֵּד מֵעֵץ הַשָּׁדָה, שֶׁאִינוּ
מְתַפְּעֵל מְשׁוּם רוּחוֹת וּגְשָׁמִים, שְׁלָגִים וְתוֹלְעִים
וְשָׂאָר מְרַעִין בִּישִׁין, אֲלֵא נִצָּב עַל עַמְדוֹ חֲזָק וְאִיתָן,
וּמוֹצִיא פְּרוֹת מְתַקִּים; כְּמוֹ-כֵן עַל הָאָדָם לְדַעַת, כִּי

כָּל חַיֵּיו הֵם מְלַחֲמָה אַחַת אַרְכָּה, שֶׁהַסְטָרָא אַחֲרָא
 וְהַכַּחַח הַמְדַמָּה רוֹצִים לְהַרְסוֹ וּלְכַלּוֹתוֹ לְגַמְרֵי, וְלִכְן
 עָלִיו לְמָסַר אֶת נַפְשׁוֹ תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיִתְבַטֵּל
 אֶל הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְיִרְצֶה לַעֲשׂוֹת רַק אֶת
 רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יִתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם;
 כִּי בְּזֵה הָעוֹלָם צְרִיכִים רַק הַתְּחִזְקוֹת, וְעַקֵּר
 הַהִתְחִזְקוֹת הוּא שְׂיַדַע מִכְחוֹ. אֲשֶׁרֵי מִי שְׂאִינוּ
 מְטַעֶה אֶת עַצְמוֹ, וְעוֹמֵד חֲזָק עַל אֶף כָּל הַמְּשַׁבְּרִים
 וְהַגְּלִים שְׁעוֹבְרִים עָלָיו, וְזוֹכֶה לְהַכְּלִל בְּאֵין סוּף
 בְּרוּךְ הוּא.

כִּי זֶה עַקֵּר הַשְּׁלֵמוֹת, שְׂאָדָם צָרִיךְ לְהֶאֱמִין
 מְאֹד בְּכְחוֹ, וְיַדַע בְּאֶמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁבּוֹדָאֵי יֵשׁ בְּכַח
 שְׂכָלוֹ וּמְחוֹ לַעֲמֹד כְּנֶגֶד תְּאוֹת נְאוּף שֶׁהוּא עֶקֶרָא
 דִּי צָרָא בִישָׂא (זֶהוּ וַיִּקְרָא טו:), כִּי הַמַּחַ וְהַשְּׂכָל הוּא
 הַנְּשָׂמָה, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב (אִיּוֹב לב): "וְנִשְׁמַת שֵׁדִי"
 תְּבִינָם", וְכְמוֹ שְׂכַתְּב רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק
 א', סִימָן לה): וְהַנְּשָׂמָה שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי אֶפְלוֹ שֶׁל
 הַפְּחוֹת שֶׁבַּפְּחוֹתִים, בּוֹדָאֵי הִיא יְכוּלָה לַעֲמֹד כְּנֶגֶד
 כָּל הָעוֹלָם עִם הַתְּאוֹת, כִּי אֵין זֶה דֶּרֶךְ הָעֲנָוָה
 לְהַקְטִין אֶת כְּחוֹ, וְלוֹמַר שְׂאֵין לוֹ נְשָׂמָה גְבוּהָה
 כְּמוֹ הַצְּדִיקִים וְהַכְּשָׁרִים, כְּאֵלוֹ אֵין בִּידוֹ לְהִיּוֹת

איש כִּשְׁר או צַדִּיק, כִּי עֲנֹה כְּזוֹ אֲסוּרָה וְהִיא עֲנֹה פְּסוּלָה, וְאִין זוֹ עֲנֹה כָּלֵל, רַק מַחִין דְּקִטְנוּת שְׁצַרִּיכִין לְהִתְרַחֵק מִמֶּנָּה מְאֹד, כְּמוֹ שְׁכַתְּב רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן כב), רַק אֲדַרְבָּה, צָרִיף כָּל אֶחָד לֹמַר בְּדַעְתּוֹ, שְׂיֵשׁ לוֹ נִשְׁמָה גְבוּהָה מְאֹד, כִּי הַנִּשְׁמָה שֶׁל הַפְּחוּת שֶׁבַּפְּחוּתִים שְׁבִישְׂרָאֵל הִיא גְבוּהָה מְאֹד מְאֹד, וְצָרִיף לֹמַר בְּדַעְתּוֹ שְׂאִין נֶאֱדָה לוֹ לְהִיּוֹת כְּרוּף אַחַר תְּאֻוֹת עוֹלָם הִזָּה, חֶס וְשְׁלוֹם, מְכַל שְׁכֵן וְכָל שְׁכֵן לְעֵבֶר אִיזוֹ עֵבְרָה, חֶס וְשְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׁכַתְּוֹב (דְּבָרֵי-הַיָּמִים-ב יז, ו): "וַיִּגְבֶּה לְבוֹ בְּדַרְכֵי ה'", שְׁצַרִּיכִין לְהִגְבִּיחַ לְבוֹ בְּדַרְכֵי הַשָּׁמַיִם; כִּי כָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל רָחוּק בְּשִׁרְשׁוֹ מְאֹד מְאֹד מֵעֵבְרָה, חֶס וְשְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׁכַתְּב רַבְּנוּ ז"ל בַּמָּאָמֵר: "כִּי מְרַחֵם יִנְהַגֵּם" (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ז'); כִּי כָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא בְּעַל כַּח גְּדוּל לְעֵמֶד כְּנֶגֶד כָּל הָעוֹלָם עִם תְּאֻוֹתָיו, רַק הָעֶקֶר הוּא שְׂיִזְכָּה לְדַעַת מִכְחוֹ. נִמְצָא, שְׁבַּאֲמַת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא בְּעַל כַּח גְּדוּל, רַק שְׁלָאוּ כָל אֶחָד זוֹכֶה לִידַע מִכְחוֹ, וְלִפִּי נְפִילַת כָּל אֶחָד לְבַחֲיַנַּת מַחִין דְּקִטְנוּת, דְּהֵינּוּ מַה שְׂאִינּוּ יוֹדַע מִכְחוֹ, כְּמוֹ-כֵן נוֹפֵל לְתֻאֻוֹת, וְהָעֶקֶר לְתֻאֻוֹת גְּאוּף, שְׂהִיא עֶקֶר הַיֵּצֵר הָרַע, וְכָל מַה שְׂאֲדָם עוֹבֵר עֵבְרָה יוֹתֵר,

חס ושלום, יונק הסטרא אחרא ממנו יותר, ובולע
 אותו יותר, רחמנא לצלן. ועל-כן לפעמים הסטרא
 אחרא בולעת את האדם כל-כף עד שהיא מגיעה
 לעצם פנימיות קדשת יהדותו, והיא מתחזקת
 ומתגברת לבלע הנקדה הזאת גם-כן, ומביאה אותו
 לידי עברה גדולה, חס ושלום, כדי לבלע אותו
 לגמרי, חס ושלום, אבל תכף-ומיד פשהיא רוצה
 לבלע את עצם פנימיות קדשתו, אזי זאת הנקדה
 עומדת להסטרא אחרא בבית הבליעה שלה, כי
 זאת הנקדה של פנימיות קדשתו, היא בעלת כח
 גדול מאד, ואי אפשר להסטרא אחרא לבלע אותה
 בשום אופן, ולא די שאינה יכולה לבלע אותה,
 אלא גם זאת הנקדה טובה עומדת להסטרא אחרא
 בבית הבליעה שלה, עד שהיא מכרחת לתן הקאות
 להקיא ולהוציא כל הקדשות שבליעה מזאת
 הנשמה. ומזה בא שאנו רואים אשר לפעמים
 האדם נתעורר בתשובה אחר כמה עברות. וכן אמר
 רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כה),
 שלפעמים עברה מביאה את האדם לידי תשובה,
 הינו על-ידי שנלכד באיזו עברה גדולה, רחמנא
 לצלן, על-ידי-זה נתמרמר לבו ונתעורר בתשובה,
 עד שנעשה בעל תשובה גמור. וכל זה בא מחמת

שֶׁלפְּעַמִּים הַסְטֵרָא אַחֲרָא מְבִיָּאָה אוֹתוֹ לְיַדֵּי עֵבֶרָה
 גְּדוּלָה כָּל-כָּף, הֵיּוֹת שְׂרוּצָה לְבַלַּע אוֹתוֹ לְגַמְרֵי,
 וְאִז מִתְגַּבְּרַת פְּנִימִיּוֹת הַנִּקְדָּה שְׁלוֹ שֶׁהִיא בַּעֲלַת כַּח
 גְּדוּל, שֶׁהַסְטֵרָא אַחֲרָא רוּצָה לְבַלַּע גַּם אוֹתָהּ, וְאִז
 הִיא עוֹמֶדֶת לְהַסְטֵרָא אַחֲרָא בְּבֵית הַבְּלִיעָה שְׁלָה,
 וְעַל-יַדֵּי-זֶה לֹא הִי שְׂאִינָה בּוֹלַעַת אֶת הַנִּקְדָּה
 הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת, אֲף גַם הִיא מְכַרַחַת לְהַקְיָא
 וְלְהוֹצִיא עַל-יַדֵּי-זֶה כָּל הַקְּדוּשׁוֹת שְׁבַלְעָה, בְּבַחֲיִנַת:
 "חֵיל בָּלַע וַיִּקְאֲנוּ" וְכוּ'. אֲבָל בּוֹדָאֵי אֵין שׁוּם אָדָם
 יְכוּל לְסַמֵּךְ עַל זֶה, חֶס וְשְׁלוֹם, כִּי הָאוֹמֵר: 'אַחֲטָא
 וְאָשׁוּב', אֵין מְסַפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה (יוֹמָא
 פַּה); כִּי מִי יוֹדַע אִם יִהְיֶה לוֹ כַּח לַעֲמֹד שָׁם; כִּי
 לְפַעַמִּים הַתְּגַבְּרוֹת הַסְטֵרָא אַחֲרָא גְּדוּלָה כָּל-כָּף,
 עַד שְׁבּוֹלַעַת אוֹתוֹ לְגַמְרֵי, חֶס וְשְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׂמַצִּינוּ
 כְּמָה אֲנָשִׁים שְׂעָבְרוּ עֵבֶרּוֹת גְּדוּלוֹת, וְלֹא שָׁבוּ
 בְּתְשׁוּבָה לְבִסוּף, כִּי יֵשׁ בְּזֶה עֲנִינִים רַבִּים לְאֵין קֶץ,
 וְהֵם מְסוּד סְתָרֵי דְרִכֵּי הַבְּחִירָה, שְׁנַתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 לְכָל אָדָם, שְׂאֵין מִי שְׂיַעֲמֵד עֲלֵיהֶם, אֲבָל אַחֲרֵי
 שְׂכַבְר עָבַר מָה שְׂעָבַר, חֶס וְשְׁלוֹם, צְרִיף לִידַע
 וְלְהֶאֱמִין שְׂאֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל, וְאַפְלוּ אִם
 כְּבָר רָצָה לְהַתְּגַבֵּר אֲלֵפִי פְּעַמִּים לְהֵיּוֹת אִישׁ כְּשֵׁר,
 וְלֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ, וְנָפַל לְמָה שְׂנָפַל, וְאַפְלוּ אִם נָפַל

לְעִבְרוֹת גְּמוּרוֹת וְחֲמוּרוֹת, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, אַף-עַל-פִּי-
כֵן עֲדִין יֵשׁ לוֹ תִקְוָה כָּל עוֹד נִשְׁמָתוֹ בּוֹ.

וְהַעֲקָר הוּא הָאֲמוּנָה, שֶׁתְּהִיָּה לוֹ אֲמוּנָה שְׁלֵמָה
בְּהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ, וַיִּשְׁתַּדֵּל בְּכָל עֵז לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיק
אֱמֵתִי, וַיִּשְׁפֹּף שִׁיחוֹ לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שֶׁיִּגְלֶה לוֹ
אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֵת, כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה עַל יָדוֹ לְאֲמוּנָה
שְׁלֵמָה, וְאִזּוֹ בּוֹדָאֵי יֵשׁ לוֹ תִקְוָה לְעוֹלָם, יִהְיֶה אִיךָ
שֶׁיְהִיָּה; כִּי עֲקָר הַכַּח לְעֵמֵד כְּנֶגֶד הַיֵּצֵר הָרַע הוּא
עַל-יְדֵי אֲמוּנָה, שֶׁהִיא כָּלֵל וְעֲקָר כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה.
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִכּוֹת כד.): בָּא חֲבִקוּק וְהֶעֱמִידֵן עַל
אֲחַת: "וְצַדִּיק בְּאֲמוּנָתוֹ יִחְיֶה" (חֲבִקוּק ב, ד); כִּי
עֲקָר הָאֲמוּנָה הוּא לְהֶאֱמִין בְּחַדוֹשׁ הָעוֹלָם,
וּלְהֶאֱמִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בָּרָא הַכֹּל יֵשׁ מֵאִין, וְזֶה
"כַּח מַעֲשִׂיו" (תְּהִלִּים קיא, ו), שֶׁזֶהוּ סוּד אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל; כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בָּרָא הַכֹּל בְּכ"ח אֲתוֹן
דְּעִבְדָּא דְּבְרָאשִׁית, שֶׁהֵם בְּחִינַת "כַּח מַעֲשִׂיו הַגִּיד
לְעַמּוֹ", שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה כּוֹבְשִׁין אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת
הָאֲמוּנָה הִיא עֲקָר הַכַּח שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְהִתְגַּבֵּר כְּנֶגֶד
כָּל הַקְּלָפוֹת וְהַתְּאוּוֹת וְהַסְטֵרִין אַחֲרָנִין בְּגִשְׁמִיּוֹת
וּבְרוּחָנִיּוֹת. וְכְמוֹ שֶׁאִתָּא בְּתַקּוּנִים (עֲשָׂרִין וְתָרִין, דף
סו): וּבְהֵאֵי כַח מִתְתַקְּפִין יִשְׂרָאֵל עַל אָדוּם; כְּמוֹכָא

בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א'); כי כל זמן שהוא מקרב לצדיק באמת, שעל-ידי-זה זוכה לאמונה שלמה, להאמין בכח מעשיו, שהיא בחינת אמונת חדוש העולם שהוא עקר האמונה, להאמין שהשם יתברך ברא הכל בכחו ובגבורתו בכ"ח אתון של מעשה בראשית, ועל-ידי זה הכח יוכל להתגבר כנגד כל הסטריין אחרנין, וסוף כל סוף ישוב בתשובה שלמה, והסטרא אחרא תחזר ותקיא את כל הקדשות שבלעה, עד שיזכה לעשות גרים ובעלי תשובה.

וכל זה למדים דיקא מ"עץ פרי" העושה פרי, שמכניסים גרעין אחד בארץ, ונתרקב לגמרי, עד שלא נשאר מהגרעין כלום, ואז מתחיל להשריש שרשים, ולאט לאט גדל וצומח "עץ פרי" העושה פרי. ואף שבין כך עובר על ה"עץ פרי" מה שעובר — גשמים ורוחות, קור וחם, ותולעים ושרצים הרומשים על ה"עץ פרי", וכן כל מיני עופות וחיית השוכנים עליו, ועוברים עליו משברים וגלים, עם כל זאת עומד איתן ואינו מתפעל, ומוציא פרות מתקנים הראויים למאכל אדם, ועוד מכל אחד מפרותיו יכולים להוציא

הרבה גרעינים, אשר מכל גרעין שזורעין באדמה, יוצא ממנו עוד אילן "עץ פרי" עושה פרי. ודבר זה לא יכילהו הרעיון כלל, וזהו למוד עמק עמק לכל בר ישראל, אשר רוצה רק לחזור בתשובה ולנתק עצמו מאילנא דמותא, מעץ שאינו עושה פרי, שהיא הסטרא אחרא דלא עבדא פרי, ורוצה להחזיק עצמו באילנא דחיי, בעץ שעושה פרי, שהיא סטרא דקדשה דעביד פרי, עליו להתחזק בכל מיני אפנים שבעולם, ולא יתן שאיזה דבר יוכל לשבר אותו, ואפלו שמסבבים אותו אינשי דלא מעלי, וסוחבין אותו למשפטים, ומעלילים עליו כל מיני עלילות, והצדיק טמון באדמה, כי כל אלו הרשעים מצליחין ועושים חיל, ואלו הצדיקים האמתיים הדבוקים באין סוף ברוך הוא, מנחים בתכלית השפלות עם כל זאת מסתתרים בסתר צל כנפיו יתברך, וממשיכים על עצמם יד ה', כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נה), וזו מעלת מדרגת בר ישראל אמתי, שאינו מתפעל משום ברירה שבעולם, אלא כאשר בא האויב ורוצה לכרות בגרון את ה"עץ פרי", אינו מניח עצמו בשום פנים ואפן, ואלו כל הנסיונות בזה העולם, שעובר על כל אחד כל מיני קטנות

וְחַלִּישׁוֹת הַדַּעַת, וְאֵינָם יוֹדְעִים לְשִׁית עֵצָה לְנַפְשָׁם
 מֵרַב צַעַר וְעִגְמוֹת נַפֶּשׁ, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁאָדָם מִכְּנִיס
 עֲצָמוֹ בְּאֲמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, אֲזִי נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ אֶרֶץ
 טוֹבָה, וַיֵּשׁ לוֹ כַּח הַגָּדֵל וְכַח הַצּוּמָח, כַּמּוּבָא
 בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קנ"ה),
 וְזֶה בָּא רַק מִתְקַף הָאֲמוּנָה, שֶׁהוּא בָּטֵל וּמִבְטָל אֶל
 עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֶלְקוּתוֹ יִתְבַּרֵךְ, שֶׁאֲזִי יֵשׁ לוֹ
 אַחִיזָה בְּאֶרֶץ טוֹבָה הֲרֵאוּיָהּ לְגָדֵל וְלַצּוּמָח, כַּמּוּ
 שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שִׁבְתָּ לֹא): אֲמוּנָה זֶה
 סֵדֵר זָרְעִים; וְעַל-כֵּן כְּשֵׁיִשׁ לְבַר יִשְׂרָאֵל אֲמוּנָה
 חֲזָקָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וַיּוֹדַע וַיַּעַד אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדָיו
 יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, וְאֶפְלוֹ שֶׁכָּבַר חֲטָא, עֲדִין יְכוּל לְשׁוּב
 אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, כִּי אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל,
 וְעַל-כֵּן יֵשׁ לוֹ כַּח הַגָּדֵל וְכַח הַצּוּמָח, וְשׁוּם בְּרִיָּה
 אֵינָהּ יְכוּלָה לְבַטֵּל אוֹתוֹ, וְאֶף אֶחָד אֵינוֹ יְכוּל לְקַרֵּר
 אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, אֲשֶׁר זֶה מַעֲלַת בַּר יִשְׂרָאֵל,
 שֶׁאֵינוֹ נִכְנַע לְשׁוּם אִמָּה וְלָשׁוֹן, רַק מִכְּנִיעַ אֶת עֲצָמוֹ
 אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ.

וְכָל זֶה לּוֹמְדִים מִ"עֵץ פְּרִי", שֶׁאֶף שֶׁהוּא מִנַּח
 בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה מִמַּשׁ, עִם כָּל זֹאת הוּא מוֹצִיא פְּרוֹת
 מִתְקִים וְעֵרְבִים לַחִיף, הַמְּחַיִּים נַפְשׁוֹת רַבּוֹת, כַּמּוּ-

כן צריך כל בר ישראל להתנהג — להיות חזק
 ואמיץ באמונה שלמה, אמונה ברורה ומזככת בו
 יתברך, ושום דבר שבעולם לא יוכל לשבר ולבטל
 ולרחק אותו ממנו יתברך, אדרבה הוא ילך ויתחזק
 גם את אחרים, ויהיה נעשה "עץ פרי" עושה פרי,
 שזה התכלית של כל הבריאה — שלא ישאר
 האדם עקר, אלא יוליד נשמות בעלי דעת. כמובא
 בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ז'),
 שהעקר להוליד בני-אדם עם דעת, שמכירין אותו
 יתברך, וזה עקר מצות פריה ורביה, שמצוה כל בר
 ישראל שיהיה "עץ פרי" עושה פרי, שיוליד
 נפשות, שגם הם יכירו את אמתת מציאותו יתברך.
 וזו מעלת בעלי תשובה, שזוכים לחזר בתשובה
 שלמה אליו יתברך, אשר מעלתם גבוהה עד מאד,
 כי במקום שבעלי תשובה עומדין — צדיקים
 גמורים אינם עומדים (ברכות לד:); עם כל זאת
 עדין אין שלמות בתשובתם, אלא עד שהם בעצמם
 יגיעו אל מדרגה זו, שיוכלו להחזיר גם את אחרים
 בתשובה שלמה, ויהיו נעשים "עץ פרי" עושה
 פרי. וזה סימן לכל בעל תשובה, אם נתקבלה
 תשובתו אצלו יתברך — אם יש לו רצון וחסד
 וכסופין טובים להחזיר גם אחרים בתשובה; כי

בְּזֶה שֶׁהָאָדָם מַחְזִיר גַּם אַחֲרַיִם בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה
 אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְנַעֲשֶׂה "עֵץ פְּרִי" עוֹשֶׂה פְּרִי, בְּזֶה
 מְגַלֶּה אֶת טֵהַר לְבָבוֹ, כִּי כִּפְּנֹתָו לְשֵׁם שָׁמַיִם,
 וּתְשׁוּבָתוֹ אֲמִתִּית.

וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוֹבִי, בְּנִי, לְלַמַּד מִ"עֵץ פְּרִי"
 הָעוֹשֶׂה פְּרִי, וְאֵף שֶׁעוֹבְרָת עָלֶיךָ עֲכָשׁוּ מְלַחֲמָה
 גְּדוֹלָה, אֲשֶׁר הֵיִצָּר הָרַע וְהַסְטָרָא אַחֲרָא וְהַקְּלָפוֹת
 מְסַבְּבִים אֶת "עֵץ פְּרִי" אֵילָנָה, וְרוֹצִים רַק לְהַפִּילוֹ
 בְּגִרְזוֹן, עִם כָּל זֹאת תִּהְיֶה אֲמִיץ וְחֹזֵק, וְאֵל תִּתֵּן
 לְשׁוֹם בְּרִיָּה שֶׁתּוֹכֵל לְשַׁלֵּט עָלֶיךָ, אֲלֵא רָאָה לְצֵאת
 לַחוּץ וְלַחֲזוֹק אֶת כָּל הַרְחוּקִים, וְתִקְרַבְּם אֵלָיו
 יִתְבָּרֵךְ, וְכִמוֹ שֶׁ"עֵץ פְּרִי" מוֹצִיא פְּרוֹת נְעִימִים
 וְטוֹבִים לְאֲכִילָה וְנַחֲמָדִים לְמַרְאָה, וְאֵף שֶׁבֵּין כָּךְ
 רוּחַ שֵׁים עֲלֵיהֶם תּוֹלְעִים וְשָׂרְצִים וְכוּ', עִם כָּל זֹאת
 מוֹצִיאִין בְּכָל פַּעַם עוֹד וְעוֹד פְּרוֹת, כְּמוֹ-כֵן וְיִוְתָר
 מִכֵּן צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת כָּל-כָּךְ חֹזֵק
 בְּעֲצָמוֹ, אֵף שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו מָה שֶׁיַּעֲבֹר, עִם כָּל זֹאת
 יִקְרַב אֶת כָּלֵל נְשֵׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְיִחֲזֹק
 וְיֵאֱמָץ אֶת כָּל הַיְרוּדִים וְהַנְּפוּלִים וְהַמְּשֻׁלָּכִים
 בְּתַאוּתֵיהֶם וּבְמַדוּתֵיהֶם, וְיִלְמְדוּ תוֹעִים דֶּרֶךְ הַשֵּׁם
 יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה סִימָן שֶׁפָּעַל מָה שֶׁפָּעַל כְּבוֹד, וַיֵּשׁ לוֹ

כחות הנפש לעבור על הכל. ועל-כן כל מי שיודע
 בנפשו את נגעי לבבו ומכאוביו, ורוצה לחזור
 בתשובה שלמה, עקר שלמות תשובתו היא —
 שילמד מ"עץ פרי" העושה פרי, שגם הוא לא רק
 שיחזר בתשובה שלמה ויחזיק מעמד בזה העולם,
 אפלו שעובר עליו מה שעובר — ירידות, קטנות
 ומכאובים, צרות ויסורי הנפש, אלא גם יחזק
 ויאמץ, יעורר וישמח נפש כל חי, ויוציא פרות
 מתקים, ודיקא על-ידי-זה יהיה סימן בידו
 שנתקבלה תשובתו אצלו; אשרי מי שאינו מטעה
 את עצמו בזה העולם, רק לומד מוסר השכל מ"עץ
 פרי" העושה פרי, שאז ישאר שמו וזכרו לדורי
 דורות; אשרי לו בזה ואשרי לו בבא!

תם ונשלם, שבת לאל בורא עולם!

קונטרס

בְּרַכַּת הַפְּרוֹת

יבאר מעלת הנזֶהר בְּבְרֻכּוֹת הַנְּהַנִּין, וְאִיךְ מִמְּשִׁיךְ עַל
עֲצָמוֹ אֹר וְזִיו וְחַיִּים וְדְבָקוֹת הַבוֹרָא יתְבַרַךְ שְׁמוֹ,
וּמִתְקַן אֶת כָּל הַנְּשָׁמוֹת הַמְּגַלְגְּלוֹת בָּהֶם, וּמַעֲלָה
אוֹתָם לְשָׁרָשׁם.

בְּנוֹי וּמִיֶּסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵינוּ
רַבִּי נְחֶמְן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תְלִמִידוֹ, מוֹרְנוּ הַגָּאוֹן
הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים לִיה
רַבִּי נְתָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמַאֲמָרֵי
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ

הוּבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁהָאֲר"י הַקָּדוֹשׁ הַקָּפִיד מְאֹד
שְׂיִבְרְכוּ בְרַפְת הַפְּרוֹת בְּכֹנָה גְדוֹלָה מְאֹד, כִּי אָמַר,
אֲשֶׁר בְּפְרוֹת הַשָּׂדֶה יֵשׁ גְּלָגוּלִים, וְהֵם בָּאִים אֶל
הָאָדָם שְׂיִתְקַן אוֹתָם, וְעַל-יְדֵי שְׂמִבְרָכִים אֶת הַבְּרָכָה
בְּכֹנָה, עַל-יְדֵי-זֶה מַעֲלִים אֶת אֱלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת
הַמְּגַלְגָּלוֹת בָּהֶם, וְכִשְׂאִין אָדָם מְבָרֵךְ בְּרַפְת הַפְּרוֹת
בְּכֹנָה, אֲזִי גוֹרֵם קְלָקוּל לַנְּשָׁמוֹת הָאֱלֹהִים, וְהֵם
נוֹקְמִים בּוֹ; וְעַל-כֵּן צָרִיכִים לְהִזָּהָר מְאֹד מְאֹד
בְּבְרָכוֹת הַנִּהְנִיין וּבְבְרַפְת הַפְּרוֹת, לְבָרֵךְ בְּכֹנָה
גְדוֹלָה מְאֹד, וְאִז אִם הָאָדָם מְבָרֵךְ בְּכֹנָה, נִתְּוֹסֵף
לוֹ אוֹר וְזִיו וְנֶפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה שְׁלוֹ, כִּי הוּא מַעֲלָה
אֶת אֱלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת הַמְּגַלְגָּלוֹת בָּהֶם.

(אמרי מוהרא"ש. חלק ב'. סימן תרעז).

קוֹנְטֵרס

בְּרַכַּת הַפְּרוֹת

א.

תָּנוּ רַבָּנָן, אָסוּר לוֹ לְאָדָם, שְׂיִהְיֶה מִן הָעוֹלָם
הַזֶּה בְּלֹא בְּרָכָה, וְכָל הַנֶּהֱנֶה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא
בְּרָכָה — מַעַל. מֵאִי תִקְנֶתִיָּה? יֵלֵךְ אֶצֶל חָכָם. יֵלֵךְ
אֶצֶל חָכָם, מֵאִי עֶבֶד לִיָּה? הֲאֵ עֶבֶד לִיָּה אִיסוּרָא,
אֶלָּא אָמַר רַבָּא: יֵלֵךְ אֶצֶל חָכָם מֵעֵיקְרָא וְיִלְמְדֵנוּ
בְּרָכוֹת, כִּי שְׂלֹא יָבוֹא לְיַדֵּי מְעִילָה. אָמַר רַב
יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הַנֶּהֱנֶה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה
בְּלֹא בְּרָכָה כְּאִלוֹ נֶהֱנֶה מִקְדָּשֵׁי שָׁמַיִם. שְׁנַאֲמַר
(תְּהִלִּים כד, א): "לֵה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ", רַבִּי לֹוִי רָמִי:
כְּתִיב "לֵה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ", וְכְתִיב (תְּהִלִּים קטו,
טז): "הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵה' וְהָאָרֶץ נָתַן לְבְנֵי-אָדָם",

לֹא קָשִׁיא — כָּאֵן קִדְם בְּרַכָּה, כָּאֵן לְאַחַר בְּרַכָּה.
 אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַר פִּפְא: כָּל הַנְּהַנָּה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה
 בְּלֹא בְרַכָּה כְּאֵלוֹ גּוֹזֵל לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּכְנִסַּת
 יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (מְשָׁלִי כח, כד): "גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ,
 וְאִמַּר אֵין פֶּשַׁע חָבַר הוּא לְאִישׁ מִשְׁחִית". וְאֵין
 אָבִיו אֱלֹא הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לב,
 ו): "הֲלוֹא הוּא אָבִיךָ קִנְיָךְ", וְאֵין אִמּוֹ אֱלֹא כְּנִסַּת
 יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (מְשָׁלִי א, ח): "שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר
 אָבִיךָ וְאֵל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ". מֵאִי חָבַר הוּא לְאִישׁ
 מִשְׁחִית? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַר פִּפְא, חָבַר הוּא
 לִירְבָּעָם בֶּן נִבְט שֶׁהִשְׁחִית אֶת יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם
 שֶׁבַשְׂמִים (בְּרַכּוֹת לה.); הֵרִי מִי שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר בְּבְרַכּוֹת
 הַנְּהַנִּין, נִקְרָא גּוֹזֵל, וְהוּא חָבַר לִירְבָּעָם בֶּן נִבְט,
 שֶׁהָיָה חוֹטֵא וּמַחֲטִיא אֶת הָרַבִּים. וְלִכֵּן צְרִיכִים
 לְהִזְהָר מְאֹד מְאֹד בְּבְרַכּוֹת הַנְּהַנִּין תְּחִלָּה וְסוּף.
 וְכַתֵּב הַרְמַב"ם (פֶּרֶק א' מֵהַלְכוֹת בְּרַכּוֹת, הַלְכָה ב'):
 מִדְּבָרֵי סוּפְרִים לְבָרֵךְ עַל כָּל מֵאֲכָל תְּחִלָּה וְאַחֲרֵי-כֵן
 יִהְיֶה מִמֶּנּוּ, וְאַפְלוֹ גִתְכּוֹן לְאָכֹל אוֹ לְשִׁתּוֹת כָּל
 שֶׁהוּא — מְבָרֵךְ, וְאַחֲרֵי-כֵן יִהְיֶה, וְכֵן אִם הָרִיחַ
 רִיחַ טוֹב — מְבָרֵךְ, וְאַחֲרֵי-כֵן יִהְיֶה מִמֶּנּוּ, וְכֵן
 הַנְּהַנָּה בְּלֹא בְרַכָּה — מַעַל. וְכֵן מִדְּבָרֵי סוּפְרִים
 לְבָרֵךְ אַחֲרַי כָּל מֵה שֶׁיֵּאֲכַל וְכֵן מֵה שֶׁיִּשְׁתֶּה, וְהוּא

שִׁישְׁתָּה רְבִיעִית וְהוּא שְׂיֹאכַל כּוֹזֵית. וְכָתַב מוֹהֲרַנְ"ת
 ז"ל (לקוטי הַלְכוֹת, בְּצִיעַת הַפֶּת, הַלְכָה ב'): סוּד הָעֲנִין
 שֶׁל בְּרַכַּת הַנְּהִינִין, שְׁצָרֶיךָ לְבָרֶךְ עַל כָּל דְּבַר שֶׁל
 הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּי אָסוּר לְהִנּוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא
 בְּרַכָּה, כִּי כָּל אָדָם צָרִיךְ לְדַבֵּק אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ
 בְּעֵלְמָא דְאַתִּי, וְלִפְרֹשׁ אֶת עֲצָמוֹ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה
 מִכָּל וְכָל, כִּי זָכָא מָאן דְּלֹא אֵיתְהֵינִי מְדִילִיָּה כְּלוּם,
 כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב בְּזֶהר הַקָּדוֹשׁ (תְּרוּמָה קמ"א:); וְעַל-כֵּן
 בְּכָל הַהִכְרָחִיּוֹת שְׂאֲנוּ מִכְּרַחֵין לְקַח מֵהֵן הָעוֹלָם
 הַזֶּה, כְּגוֹן: אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְכִיּוּצָא, שְׁמִכְרַחֵין לְקִיּוּם
 הָאָדָם, צָרִיכִין לְבָרֶךְ עַל הַהִנָּאָה שֶׁנְּהִינִין מִזֶּה
 הָעוֹלָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה אֲנַחְנוּ כּוֹלְלִים וּמַעְלִים אֶת
 הַדְּבָרִים הַלְלוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה בְּתוֹךְ בְּחִינַת עוֹלָם
 הַבָּא; כִּי זֶה עֲקָר הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנִּתְגַּלִּית אֲמַתַּת
 מְצִיאֹתוֹ יְתִבְרֶךְ, וּמִשְׁתַּעֲשָׂעִים בְּשַׁעֲשׂוּעַ עֲלָאָה.
 נִמְצָא, כְּשֶׂאֲנוּ מְבָרְכִין עַל אֵיזָה דְּבַר וּמְהַלְלִין אוֹתוֹ
 יְתִבְרֶךְ עַל אוֹתוֹ הַדְּבַר, נִמְצָא, שֶׁנַּעֲשֶׂה מִדְּבָרֵי
 הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁבַח וְהוֹדָאָה אֵלָיו יְתִבְרֶךְ, כִּי עַל-יְדֵי
 הַדְּבַר הַזֶּה אָנוּ מוֹדִים וּמְבָרְכִין אוֹתוֹ יְתִבְרֶךְ,
 וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי-זֶה נִכְלָל הַדְּבַר הַזֶּה שֶׁל הָעוֹלָם
 הַזֶּה שְׂאֲנוּ מְבָרְכִין עָלָיו בְּתוֹךְ הָעוֹלָם הַבָּא, כִּי
 הַבְּרַכָּה וְהַהוֹדָאָה שְׂאֲנוּ מְבָרְכִים וּמְהַלְלִים אֶת

הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הִיא בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא, וְזֶהוּ סוּד הַבְּרָכָה שְׁמִבְרָכִין עַל כָּל דְּבַר שְׁנֵהֲנִים מִמֶּנּוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי שִׁיְהִי נִכְלָל בְּתוֹךְ הָעוֹלָם הַבָּא עַל-יְדֵי הַבְּרָכָה. וְעַל-כֵּן נִתְקַנּוּ כָּל הַבְּרָכוֹת בְּלִשׁוֹן-הַקֹּדֶשׁ, כִּי הַבְּרָכָה וְהַהוֹדָאָה הִיא בְּעֶצְמָהּ סוּד לִשׁוֹן-הַקֹּדֶשׁ, כִּי עַל-יְדֵי הַהוֹדָאָה וְהַבְּרָכָה נִשְׁלַם הַדְּבוּר, שֶׁהוּא סוּד לִשׁוֹן-הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא מִקֹּדֶשׁ אֶת לִשׁוֹנוֹ עַל-יְדֵי דְבוּרִים קְדוּשִׁים, שְׁמֵהֲלָלִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְזֶהוּ בְּעֶצְמוֹ סוּד הַמְּשַׁכֵּת קְדוּשַׁת שַׁבָּת — רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת, לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל — תְּכֵלִית הַגְּשָׁמִיּוֹת; כִּי שֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל הֵם בְּחִינַת עוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא חֹל, בְּחִינַת עוֹלָם הַפְּרוּד, מְעַרְב טוֹב וָרַע, שֶׁזֶה בְּחִינַת שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה, שֶׁבָּהֶם מְעַרְבִים בְּחִינַת טוֹב וָרַע כִּידוּעַ, וְשַׁבָּת הִיא בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא, גְּלוּי אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתְכֵלִית הַהֲתַגְּלוּת; וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי הַבְּרָכָה שְׁמִבְרָכִין אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל דְּבָרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּגוֹן: בְּרַכַּת הַפְּרוּת אוֹ בְּרַכַּת הַנֶּהֱנִין, אוֹ בְּרַכַּת הַמְּצוּוֹת, עַל-יְדֵי-זֶה נִכְלָל הָעוֹלָם הַזֶּה בְּעוֹלָם הַבָּא, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשַׁכֵּת קְדוּשַׁת שַׁבָּת שֶׁהִיא הָאֶרֶץ הָעוֹלָם הַבָּא לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, שֶׁהֵם גְּשָׁמִיּוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, וְזֶהוּ בְּעֶצְמוֹ סוּד הַתַּגְּלוּת אֲחֻדוֹת

הפשוט יתברך, שעקר ההתגלות היא על-ידי פעולות משתנות דיקא, דהינו כשכל הפעולות משתנות הנכללות באחדות הפשוט יתברך, שנתגלה שכלם נמשכין מאחד הפשוט יתברך, וזה נעשה על-ידי הברכה שאנו מברכין על דברי העולם הזה, שהם כלם בחינת פעולות המשתנות; כי הדברים של העולם הזה משנים זה מזה במראה, בטעם ובריח, וכשאנו מברכין עליהם ומהללים ומודים לו יתברך שבראם, נמצא שנתגלה שכלם נמשכים מאחד הפשוט יתברך שמו שבראם. נמצא, שעל-ידי הברכה נעשית התגלות אחדות הפשוט יתברך מפעולות משתנות, שזה יקר מאד אצלו יתברך. ועתה נכון מאד מה שמצינו כמה ברכות פרטיות ומבררות והן חשובות יותר מברכות כלליות, כמבאר בשלחן ערוך (הלכות ברפת הפרות); ולכאורה הדבר תמוה, מה חלוק יש אם אנו מברכין אותו בכלל או בפרט? אף על-פי הנ"ל הדבר מבאר היטב, כי כל מה שמברכין אותו יתברך על דבר פרטי יותר, נתגלית יותר אחדות פשוט מפעולות משתנות ביותר, וכל מה שהפעולות משתנות ופרטיות ביותר, יקר וחשוב כשנתגלה גם מהן אחדות

הַפְּשׁוּט יִתְבַּרֵּךְ. נִמְצָא, שֶׁכָּל מֵה שֶׁמְבָרְכִין עַל כָּל דְּבַר פְּרָטִי וּמִיָּחַד יוֹתֵר, נִתְגַּלָּה בְּיוֹתֵר אֲחֵדוּתוֹ יִתְבַּרֵּךְ הַפְּשׁוּט, כִּי נִתְגַּלָּה אֲחֵדוּתוֹ יִתְבַּרֵּךְ מִפְּעֻלוֹת הַמְּשִׁתַּנּוֹת בְּפְרָטִיּוֹת, כִּי עֶקֶר הַחֲשִׁיבוֹת הַתְּגַלּוֹת אֲחֵדוֹת הַפְּשׁוּט יִתְבַּרֵּךְ, הוּא דִּיקָא כְּשֶׁנִּתְגַּלָּה מִפְּעֻלוֹת מְשִׁתַּנּוֹת; וְעַל-כֵּן כָּל מֵה שֶׁהַפְּעֻלוֹת מְשִׁתַּנּוֹת וּפְרָטִיּוֹת בְּיוֹתֵר, יָקָר וְחָשׁוּב בְּיוֹתֵר, כְּשֶׁנִּתְגַּלָּה גַּם מֵהֵן אֲחֵדוּתוֹ יִתְבַּרֵּךְ. וְנִמְצָא, כְּשֶׁמְבָרְכִין בְּכָלֵל 'שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בְּדַבְּרוֹ', אֵין הַבְּרָכָה חֲשׁוּבָה כָּל-כָּף כְּמוֹ שֶׁמְבָרְכִין עַל אֵיזָה דְּבַר פְּרָטִי, כְּגוֹן: 'בוֹרָא פְּרִי הַגָּפֶן', כִּי עַל-יְדֵי בְּרַכַּת 'שֶׁהַכֹּל', אֵין נִתְגַּלָּה כָּל-כָּף בְּפִירוּשׁ בְּחִינַת אֲחֵדוּת הַפְּשׁוּט יִתְבַּרֵּךְ מִפְּעֻלוֹת מְשִׁתַּנּוֹת, מֵאַחַר שֶׁמְבָרְכִין עַל כָּל הַבְּרִיאָה בְּכָלֵל, אֲבָל כְּשֶׁמְבָרְכִין עַל אֵיזָה דְּבַר פְּרָטִי, נִתְגַּלָּה מִפְּעֻלוֹת מְשִׁתַּנּוֹת וּפְרָטִיּוֹת אֲחֵדוּתוֹ יִתְבַּרֵּךְ; וְעַל-כֵּן בְּרַכַּת 'שֶׁהַכֹּל' הִיא קְטַנָּה בְּמַעְלָה מְבָרְכוֹת פְּרָטִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֶׁם בִּשְׁלֹחַן עָרוּךְ. וְעֶקֶר הַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל כָּל הַדְּבָרִים הוּא עַל-יְדֵי הַדַּעַת, כִּי הַחֲכָמָה מְחַיָּה אֶת הַכֹּל, וּבְכָל מְקוֹם שֶׁמְלַבֶּשֶׁת הַדַּעַת בְּיוֹתֵר, הוּא יוֹתֵר חָשׁוּב, וּמְבָרְכִין עָלָיו בְּרָכָה חֲשׁוּבָה בְּיוֹתֵר, דִּהְיָנוּ בְּרָכָה פְּרָטִית, כִּי מִחֲמַת חֲשִׁיבוֹתוֹ קוֹבֵעַ בְּרָכָה לְעַצְמוֹ, כְּמוֹ שֶׁתְּקַנּוּ

חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים עַל כַּמָּה דְבָרִים, הֵינּוּ מִחֲמַת
שְׁמֵלֶבֶשׁ בּוֹ דַעַת בְּיוֹתֵר, וְהַדַּעַת הוּא הָעוֹלָם הַבָּא,
כִּי זֶה עֵקֶר הָעוֹלָם הַבָּא, דִּהְיֵנוּ לְדַעַת אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ,
וְלַהוֹדוֹת וּלְבָרֵךְ אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-כֵּן בְּכָל מָה שֵׁישׁ
בּוֹ בְּחִינַת דַּעַת בְּיוֹתֵר הוּא נִכְלָל בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם
הַבָּא, וַיְכוּלִים לְבָרֵךְ עָלָיו בְּרָכָה חֲשׁוּבָה יוֹתֵר,
דִּהְיֵנוּ בְּרָכָה פְּרָטִית, דִּהְיֵנוּ לְכָלֵל אוֹתָהּ הַפְּעֻלָּה
בְּפָרֵט בְּתוֹךְ הָעוֹלָם הַבָּא, שְׂיִהְיֶה נִכְלָל בְּאַחַדוֹתוֹ
יִתְבָּרֵךְ, כִּי הַכֹּל תְּלוּי בְּדַעַת, שְׂכָל מָה שֶׁהַדַּעַת יוֹתֵר
גְּדוּלָּה, מְשִׁיגִין בְּיוֹתֵר אַחַדוֹת הַפְּשׁוּט יִתְבָּרֵךְ,
וְנִכְלָלִין בְּיוֹתֵר פְּעֻלוֹת הַמְּשִׁתַּנּוֹת, וּבְפָרֵטִיּוֹת
בְּאַחַדוֹת הַפְּשׁוּט יִתְבָּרֵךְ (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב',
סִימָן ב'); וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שֶׁנִּזְהָר מְאֹד בְּבְרָכוֹת
הַנֶּהְגִּין וּבְרָכוֹת פְּרָטִיּוֹת, וּמְבָרֵךְ אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ עַל כָּל
פָּרֵט וּפָרֵט מֵעֶסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וּבְפָרֵט בְּדַבַּר מְאֹכֵל
הוּא נִזְהָר מְאֹד לְבָרֵךְ אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֵינּוּ אוֹכֵל שׁוֹם
מְאֹכֵל לְפָנָי שֶׁמְבָרֵךְ אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הוּא
כוֹלֵל אֶת הַדָּבָר הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי אֶל תְּכֵלִית
הַרוּחָנִיּוֹת, וְדִיקָא עַל יְדוֹ נִתְגַּלָּה אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ
יִתְבָּרֵךְ בְּעוֹלָם; וְעַל-כֵּן כָּל מִי שֶׁנִּזְהָר לְבָרֵךְ בְּרָכוֹת
הַנֶּהְגִּין תְּחִלָּה וְסוּף, יִתְבָּרֵךְ מִפִּי אֵל עֲלִיוֹן, וַיִּמְשִׁיךְ
עַל עֲצָמוֹ אוֹר וְזִיו וְחַיּוֹת וְדַבְּקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ

שְׁמוֹ; כִּי הַבְּרָכָה הִיא בְּסוּד הַבְּרָכָה הָעֲלִיּוֹנָה, כִּי
 בָּזָה שֶׁהָאָדָם מְבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא
 מִשְׁרָה שְׂכִינָתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּעוֹלָם; וְעַל-כֵּן הַפְּלִיגוּ
 כָּל-כֶּף חֲכָמֵינוּ הַקָּדוֹשִׁים עַל מַעֲלַת הָאָדָם הַזּוֹכָה
 לְבָרֵךְ בְּרָכוֹת פְּרֻטִיּוֹת עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁהוּא נִהְנֶה
 מֵהֶם. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקָּדוֹשִׁים (שׁוֹחֵר טוֹב, תְּהִלִּים
 לֵד): אִם אָכַלְתָּ מִפְּרוֹת הָאָרֶץ אוֹ מִן הָאֵילָן, הֲוִי
 מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם, שְׂאֵם אָכַלְתָּ וְלֹא בִּרְכָתָּ, אַתָּה גּוֹזֵל
 אֶת הַפְּרוֹת וְאֶת הָאֵילָן, וְאִם אָכַל אָדָם וּבִרְךָ, הוּא
 מִמְּלִיךָ לְבוֹרְאוֹ; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁנִּזְהָר לְבָרֵךְ בְּרָכוֹת
 הַפְּרוֹת וּבְרָכוֹת הַנֶּהֱנִין תְּחַלֶּה וְסוֹף, שְׂאֵז יִתְבָּרֵךְ
 מִפִּי אֵל עֲלִיּוֹן, וַיִּמְשְׁכוּ עָלָיו אוֹרוֹת עֲלִיּוֹנִים, וַיִּהְיֶה
 דְּבוּק בְּחַי הַחַיִּים תָּמִיד.

ב.

כָּתַב רַבֵּי חַיִּים וַיִּטְאֵל ז"ל (שַׁעַר רוּחַ-הַקֹּדֶשׁ):
 אָמַר לִי מוֹרֵי ז"ל [הָאֶרֶץ הַקָּדוֹשׁ], כִּי עָקַר הַשָּׂגַת
 הָאָדָם אֶל רוּחַ-הַקֹּדֶשׁ, תְּלוּיָהּ עַל-יַדֵּי כְּוֹנֵת הָאָדָם
 וְזֵהִירוֹת בְּכָל בְּרָכוֹת הַנֶּהֱנִין, לְפִי שֶׁעַל יָדָם מִתְבַּטֵּל
 כַּח אוֹתָן הַקְּלָפוֹת הַנֶּאֱחָזוֹת בַּמְּאָכְלִים הַחֲמָרִיִּים,
 וּמִתְדַבְּקִין בָּהֶן בְּאָדָם הָאוֹכֵל אוֹתָם, וְעַל-יַדֵּי

הַבְּרָכוֹת שֶׁעָלֶיהָ הֵנְאָמְרוֹת בְּכוֹנָה, הוּא מְסִיר מֵהֶם הַקְּלָפוֹת הָהֵם, וּמְזַכֵּךְ הַחֹמֶר שֶׁלוֹ, וְנַעֲשֶׂה זֶךְ וּמוֹכֵן לְקַבֵּל קְדֻשָּׁה, וְהַזְהִירָנִי מְאֹד בְּזֶה. וְכָתַב מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל (לְקוּטֵי-הַלְכוֹת, דְּבָרִים הַבָּאִים בְּסַעֲדָה, הַלְכָה ד') : עֲקַר הַבְּרָכָה שֶׁאָדָם מְבָרֵךְ עַל מֵאֲכָלוֹ תְּחִלָּה וְסוֹף, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה מְקַדֵּשׁ אֶת הַמֵּאֲכָל שֶׁאוֹכֵל שִׁיְהִי נִזְוֵן מִסְטָרָא דְקְדֻשָּׁה, הוּא כִּי עַל-יְדֵי הַבְּרָכוֹת שֶׁאָדָם מְבָרֵךְ אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה מִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אוֹר וְזִיו וְחַיִּית וְדַבְּקוֹת מִבְּרָכָה עֲלִיוֹנָה; כִּי עֲקַר הַבְּרָכָה לְגַלוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, וְהוּא מְחַיֶּה וּמְקַיֵּם וּמְהַיֶּה אוֹתוֹ בְּכָל רֵגַע מִחֲדָשׁ, שְׁזֶה סוּד (אָבוֹת, פָּרָק ה') : בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁהוּא כָּלֵל עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת, שִׁבְעָהם כְּלוּלָה כָּל הַתּוֹרָה, וְהֵם עֲשָׂר סְפִירוֹת שִׁבְעָהם נִבְרָא הָעוֹלָם, וְהֵם עֲשָׂר קְדֻשּׁוֹת הַטְּבוּעוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלִכֵּן עֲקַר קְדֻשַׁת הָאֲכִילָה נִמְשַׁכֵּת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּשָּׁם עֲקַר הַשִּׁפְעַת שֶׁל הַמְּזוּן וְהָאֲכִילָה, כִּי כָּל הַפְּרִנָּסָה וְכָל הַהִשְׁפָּעוֹת בָּאוֹת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכָל הָאֲרָצוֹת מִתְמַצִּית אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵן שׁוֹתוֹת, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (תְּעֵנִית י') אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִשְׁקָה אוֹתָהּ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ וְכוּ', אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שׁוֹתָהּ מִי גִשְׁמִים, וְכָל הָעוֹלָם כְּלוֹ מִי תְּמַצִּית שׁוֹתָהּ, וְעַל-כֵּן כָּל

הַמְצוֹת הַתְּלוּיֹת בַּלֶּחֶם, כְּגוֹן: תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת וְחֻלָּה וְכוּ' — הַכֹּל תְּלוּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם מִתְּגַלָּה אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי נֹרָא וְנִפְלְא מְאֹד, בְּסוּד (דְּבָרִים יא, יב): "תְּמִיד עֵינֵי הַיְי"ה אֵלֶיךָ בָּה מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה"; וְעַל-כֵּן עֶקֶר כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁצָּרִיכִים לְבָרֵךְ עַל כָּל דָּבָר תְּחִלָּה וְסוּף, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מְקַדְּשִׁים אֶת הַמֵּאֲכָל שְׂאוּכָלִים, שֶׁיְהִיָּה נִזּוֹן מִסֵּטְרָא דְקַדְשָׁה הִיא עַל-יְדֵי הַמְּשַׁכֵּת קִדְשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם, שֶׁיִּתְגַּלָּה לְכֻלָּם אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ מוֹשֵׁל בְּכֹל הָעוֹלָם כְּלוּ, וּמָסַר אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְעַם יִשְׂרָאֵל, כְּמֵאמָרָם ז"ל (בְּמִדְבָר רַבָּה, פְּרָשָׁה כג, סִימָן ז'): אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמַשָּׁה, הֵן הָאֶרֶץ חֲבִיבָה עָלַי, שֶׁנֶּאמַר (דְּבָרִים יא, יב): "אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דוֹרֵשׁ אוֹתָהּ תְּמִיד", וַיִּשְׂרָאֵל חֲבִיבִין עָלַי, שֶׁנֶּאמַר (שָׁם ז, ח): "כִּי מֵאֲהַבְתָּ ה' אֶתְכֶם", אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֲנִי אֲכַנִּים אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵן חֲבִיבִין עָלַי לְאֶרֶץ שֶׁחֲבִיבָה עָלַי, שֶׁנֶּאמַר: "כִּי אַתֶּם בָּאִים אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן"; כִּי כָּל בְּרָכוֹת הַנֶּהֱנִין לְמַדּוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מִבְּרַכַּת הַמְּזוֹן, כְּמֵאמָרָם ז"ל (בְּרָכוֹת כא.): הַשְׁתָּא לְאַחֲרֵי מְבָרַךְ, לְפָנָיו לֹא כָּל שְׂכָן; וְעֶקֶר בְּרַכַּת הַמְּזוֹן הוּא לְבָרֵךְ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל

שָׁנַתָּן לָנוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ה', י') :
 "וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ
 הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ", וְהִדְבַּר תְּמוּנָה לְכַאוּרָה מְאֹד,
 מָה עֲנִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבֵרַכַת הַמֵּאֲכָל שְׂאֲכַל, כִּי
 לְפִי הַשֶּׁכֶל הַפָּשוּט עֵקֶר הַבְּרָכָה הוּא לְבָרֵךְ אֶת
 הַשֵּׁם עַל הַמְּזוֹן שָׁנַתָּן לָנוּ, וְהִיא רְאוּי לְכַתֵּב
 "וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ וְכוּ', עַל הַמֵּאֲכָל וְהַמְּזוֹן
 שָׁנַתָּן לָךְ", וּמָה עֲנִין "וּבֵרַכְתָּ אֶת הַשֵּׁם אֱלֹהֶיךָ עַל
 הָאָרֶץ וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ"? אַךְ בְּאֵמַת עֵקֶר
 הַמְּזוֹן וְהַמֵּאֲכָל נִמְשָׁךְ רַק מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִשֵּׁם
 עֵקֶר קִדְשֵׁת הָאֲכִילָה הַנִּמְשַׁכֶּת עַל-יְדֵי הַבְּרָכָה, כִּי
 עֵקֶר הַקִּדְשָׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; וְעַל-כֵּן כְּשֶׁאוֹכְלִין
 צְרִיכִין לְבָרֵךְ אֶת הַשֵּׁם, כִּדִּי לְהַמְשִׁיךְ קִדְשָׁה עַל
 הַמְּזוֹן שְׂאֲכַל, כִּדִּי שֶׁהַחַיּוֹת הַנִּמְשַׁכֶּת עַל-יְדֵי
 הַמֵּאֲכָל תִּהְיֶה נִמְשַׁכֶּת מִסֵּטְרָא דְקִדְשָׁה, עַל-כֵּן
 צְרִיכִין לְבָרֵךְ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 דִּיקָא, עַל שָׁנַתָּן לָנוּ אֶרֶץ חֲמֻדָּה וְרַחֲבָה, וְעַל-יְדֵי-
 זֶה דִּיקָא מִמְשִׁיכִין קִדְשֵׁת הָאֲכִילָה; כִּי עֵקֶר
 הַקִּדְשָׁה נִמְשַׁכֶּת מִשֵּׁם, וּמִבְּרַכַת הַמְּזוֹן לְמַדּוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים כָּל הַבְּרָכוֹת, כִּי כָּל הַבְּרָכוֹת
 נִמְשַׁכּוֹת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֵׁם עֵקֶר הַבְּרָכָה
 וְהַקִּדְשָׁה, כִּי עֵקֶר הַבְּרָכָה שֶׁמְבָרְכִין עַל כָּל דְּבַר

הוא לגלות שהשם יתברך ברא את הדבר, כמו שאנו מברכין 'המוציא לחם מן הארץ', 'שהכל נהיה בדברו', 'בורא פרי העץ', 'בורא פרי האדמה' וכו', ועל-ידי שמגלין שהשם יתברך ברא את הדבר הזה, על-ידי-זה נתגלה קדשת ארץ ישראל, כי עקר קדשת ארץ ישראל נמשך מזה, על-ידי שיודעים ומאמינים שהשם יתברך ברא העולם ומלואו, ועל-כן לפני כניסת ארץ ישראל, לא היה שיך שלמות ברכת המזון, כמאמרם ז"ל (במדבר רבה, פרשה כג, סימן ז'): "כי אתם באים אל ארץ כנען", הלכה עד שלא נכנסו לארץ כיצד היו מברכים על המזון? שנו רבותינו עד שלא נכנסו לארץ ישראל היו מברכין ברכה אחת: "הזן את הכל", משנכנסו לארץ ישראל היו מברכין "על הארץ ועל המזון", משתרכה — הוסיפו "ובנה ירושלים", משנקברו הרוגי ביתר הוסיפו: ה"טוב והמיטיב", "הטוב" — שלא הסריחו, "והמיטיב" — שזכו לקבורה. ואין לך חביבה מכלם יותר מברכת "על הארץ ועל המזון", שפך אמרו חכמינו: כל מי שאינו מזכיר בברכת המזון — על הארץ ועל המזון, ארץ חמדה וברית ותורה וחסים, לא יצא ידי חובתו. אמר הקדוש-ברוך-הוא:

חֲבִיבָה עָלַי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִן הַכֹּל, לָמָּה? שְׁאֲנִי
תָּרַמְתִּי אוֹתָהּ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יְחֻזְקָא ל כ, ו): "בֵּיּוֹם
הַהוּא נִשְׂאֲתִי יָדַי לָהֶם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל
אֶרֶץ אֲשֶׁר תָּרַמְתִּי לָהֶם זָבַת חֶלֶב וְדַבֵּשׁ, צְבִי הִיא
לְכֹל הָאָרְצוֹת". וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יִרְמְיָה ג, יט): "וְאִתָּן
לְךָ אֶרֶץ חֲמֻדָּה נִחְלַת צְבִי צְבָאוֹת גּוֹיִם"; וְלִכֵּן כָּל
זְמַן שֶׁהָיוּ עִם יִשְׂרָאֵל שְׂרוּיִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
וְהַשְׂכִּינָה הָיְתָה גְלוּיָהּ לְכֹל, אֲזַי חָלָה הַנְּבוּאָה
וְשׁוֹרָה עַל הָרְאוּיִים לְכָף, וְגִלּוֹ אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ
יְתַבְרַךְ בְּגִלּוֹי רַב לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲךָ מִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ
גְּלִינוּ מֵאֶרְצֵנוּ וְנִתְרַחֲקֵנוּ מֵאֲדַמְתָּנוּ, וְגָלָה כְּבוֹדֵנוּ,
וְנִסְתַּלְקָה רוּחַ-הַקֹּדֶשׁ וְהַנְּבוּאָה, וּבָאוּ זָרִים וְחָלְלוּהָ,
וְעַל-כֵּן צָרִיף לְמָסוֹר אֶת נַפְשׁוֹ עַל אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה
בוֹ יְתַבְרַךְ, וְלַחֲפֹשׂ וּלְבַקֵּשׁ תָּמִיד אַחֵר הָאֱלֻקוֹת
שֵׁשׁ בְּכֹל דְּבָר, וּבְפִרְטוּיֹת בְּדַבָּר מֵאֲכָל. וְלִכֵּן
צְרִיכִים לְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד לְבָרֵךְ בְּכּוֹנֵה גְדוּלָּה, בְּעֵת
שֶׁאוֹכֵל אֵיזָה מֵאֲכָל אוֹ אֵיזָה פְּרִי, כִּי עַל-יָדַי זֶה
הַבְּרָכָה הוּא מִמְּשִׁיף אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יְתַבְרַךְ
לְכֹל הָעוֹלָם כְּלוּ, וּמְגַלָּה אֶת קְדוּשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
לְכֹל הָעוֹלָם כְּלוּ; כִּי בְּאֲמַת הַסְטֵרָא אַחֲרָא
וְהַקְּלָפוֹת יוֹנְקִים מִהַקְּדוּשָׁה, וְעַל-כֵּן הֵם הַתְּפֹשְׁטוֹ
כָּל-כָּף לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר וּלְכַסּוֹת אֶת קְדוּשַׁת אֶרֶץ

יִשְׂרָאֵל, עַד שְׁעַל-יְדֵי-זֶה בְּעֶצְמוֹ נַעֲלַמַת וְנִסְתַּרְתָּ
 הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְנִתְמַלֵּא כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ
 בְּכַפִּירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, אֲשֶׁר לֹא
 הָיָה כְּזֹאת מִימֹת עוֹלָם, וּבְפֶרֶט בְּדוֹר הָאֲחֵרוֹן
 שֶׁהִתְפַּשְׁטוּ שָׁם הָעַרְב־רַב מְאֹד, וּמְדַבְּרִים בְּגִלּוּי
 נֶגְדוֹ יְתֻבְרָךְ, וְנֶגְדַת כָּל הַקְּדוּשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי-
 זֶה מְגַבִּירִים אֶת הַקְּלָפוֹת וְהַסְטֵרָא אַחְרָא,
 וּמְכַשִּׁילִים אֶת כָּלם בְּעֵבְרוֹת חֲמוּרוֹת, רַחֲמָנָא
 לְצַלָּן, וְלִכְן צָרִיכִים לְמָסַר אֶת נַפְשׁוֹ לְבִרְךְ בְּרִכּוֹת
 הַנְּהַנִּין בְּכּוֹנֵה גְדוּלָה מְאֹד, כִּי בְּזֶה מְגַלִּים שְׂאִין
 שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלִעְדֵי יְתֻבְרָךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכֹל
 אֲלֵקוֹת גָּמוּר הוּא, וְכֹכֵל שֶׁבַר יִשְׂרָאֵל מְבִרְךְ אֶת
 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכּוֹנֵה גְדוּלָה, וּמְגַלֵּה אֶת אֲמִתַּת
 מְצִיאֹתוֹ יְתֻבְרָךְ, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֶצְמוֹ מְבַטְּלִים אֶת
 הַקְּלָפוֹת וְהַסְטֵרָא אַחְרָא, וְאֶת רוּחַ הַטְּמָאָה מִן
 הָאָרֶץ, וְעַל-כֵּן הִזְהִיר הָאֲר"י הַקְּדוּשׁ מְאֹד אֶת
 תְּלִמִּידוֹ רַבֵּי חַיִּים וַיִּטְאַל, שְׂיִהְיֶה נִזְהָר וְנִזְהִיר
 בְּבִרְכַת הַנְּהַנִּין, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מְסַלֵּק וּמְסִיר אֶת
 הַקְּלָפוֹת מִהָעוֹלָם, וְזוֹכֶה לְהַשְׁגַּת רוּחַ-הַקְּדוּשׁ.
 וּמּוֹבָא (שֶׁעַר הַמְצוּוֹת, פָּרַשְׁת עֵקֶב), שְׁעַל-כֵּן צָרִיךְ
 הָאָדָם לְהִזְהָר בְּתַכְלִית בְּבִרְכּוֹת הַנְּהַנִּין, כִּי גּוֹף
 הָאָדָם נִהְיֶה מֵהֶם, וּמִתְקַדֵּשׁ בְּבִרְכּוֹת אֱלֹהֵי, וְכִמּוֹ

שְׁכַתוֹב (תְּהִלִּים מ, ט): "וְתוֹרַתְךָ בְּתוֹךְ מַעֲי", וְגוֹרֵם שְׁפַע עֲלִיּוֹן בְּאָדָם, כִּי בְּזֶה שֶׁהָאָדָם מְבָרֵךְ עַל מְזוֹנוֹ, בְּזֶה הוּא מְגַלֶּה שֶׁגַם תְּכִלִּית גִּשְׁמִיּוֹת הָאֲכִילָה גְנוּזָה וְטְמוּנָה בָּה אֱלֻקוֹת, וְכִשְׁמַגְלִים אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחְרָא בּוֹרְחוֹת וְנִסְתְּלָקוֹת; וְלִכֵּן אֲשֶׁרִי מִי שְׁזוֹכָה לְהִזְהַר מְאֹד לְבָרֵךְ בְּרֻכּוֹת הַנֶּהֱנִין וּבְפָרֵט בְּרַכַּת הַפְּרוֹת, שְׂבָהֵם מְגַלְגָּלוֹת נְפֻשׁוֹת, וְעַל-יַדֵּי בְרָכָה בְּכּוֹנֵנָה, הוּא מַעֲלֶה אוֹתָן אֶל שָׁרְשָׁן, וְהֵן בָּאוֹת אֶל תְּקוּנַן הַנְּצַחִי, וְכֵן עַל-יַדֵּי שְׁנוּזְהָרִים בְּבְרֻכּוֹת הַנֶּהֱנִין תְּחִלָּה וְסוֹף, מְבַטְלִים וּמְסַלְקִים וּמְגַרְשִׁים אֶת הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחְרָא וְהָעֶרְב־רַב מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל-יַדֵּי כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה שֶׁבַר יִשְׂרָאֵל מְבָרֵךְ אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, הוּא מִמְּשִׁיךְ גְּלוּי אֱלֻקוֹת בְּמַדְרָגָה עֲלִיּוֹנָה מְאֹד, עַד שְׁנַתְעוֹרְרִים הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחְרָא וְהָעֶרְב־רַב, כִּי הֵם אֵינָם יְכוּלִים לְסַבֵּל אֶת הָאוֹר; וְלִכֵּן אֲשֶׁרִי הָאִישׁ הַזּוֹכָה בְּעֵתֵים הַלְלוּ לְחַנּוּךְ אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו בְּבְרֻכּוֹת, שְׂיִהְיוּ רְגִילִים לְבָרֵךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל מֵאֲכָל וּמֵאֲכָל, וְצָרִיכִים לְהִתְחִיל לְלַמֵּד עִמָּהֶם אֶת בְּרֻכּוֹת הַנֶּהֱנִין כְּשֶׁהֵם עֹדִין קְטַנֵּי קְטַנִּים, וְדִיקָא עַל-יַדֵּי-זֶה מְבַטְלִים אֶת הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחְרָא וְהָעֶרְב־רַב מֵהֶם, שֶׁלֹּא תִהְיֶה לָהֶם שׁוֹם

שְׂיִכוֹת עִמָּהֶם, כִּי הֵם כּוֹפְרִים לְגַמְרִי, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן; וְכַשְּׁמִבְרָכִים בְּרָכוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְעַלִּים שְׁעֵשׂוּעִים גְּדוּלִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְאִין הָעֵרֶב-רַב וְהַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחְרָא, יְכוּלִים לְהִתְאַחַז בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל; וְעַל-כֵּן לֹא בְּחִנָּם אֹרְבִים הָעֵרֶב-רַב מְאֹד עַל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן לֹא לָתֵן לָהֶם לְהַזְפִּיר אֶת שֵׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמְכַל שְׂפֵן שְׂלֹא יְבָרְכוּ אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּבָרְכוֹת: בְּרַכַּת הַפְּרוֹת וּבְרָכוֹת הַנֶּהֱנִין — תְּחִלָּה וְסוֹף, כִּי הֵם יוֹדְעִים אֲשֶׁר עַל-יְדֵי שְׂיִבְרָכוּ בְּרָכוֹת הַנֶּהֱנִין, יִתְבַטְּלוּ לְגַמְרִי מִן הָעוֹלָם; וְלָכֵן אֲשֶׁרִי הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה שְׂמוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם לְחִנּוּךְ אֶת בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם כְּשֶׁהֵם עֹדִין קְטַנֵּי קְטַנִּים, שְׂיִבְרָכוּ תְּחִלָּה וְסוֹף בְּרָכוֹת הַנֶּהֱנִין, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִמְשִׁיכוּ עַל יְלָדֵיהֶם רוּחַ-הַקְּדוּשׁ, שֶׁהִיא בְּחִינַת רוּחַ הַבָּאָה מִן הַקְּדוּשׁ, שְׂיִאִיר עֲלֵיהֶם אֹרֹו יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי נֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד. וְאָמְרוּ (זֶהר עֵקֶב רַעֲא.): וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתָרְעִי בְּהוּ, בְּאִינוּן דְּמִבְּרָכִין לִיהַ, וְתִיאֻבְּתִיהַ בְּבָרְכַתָּא דְּלִתְתָּא דְּהֵהִיא בְּרַכַּתָּא סְלָקָא וְאֲנֵהִיר בּוּצִינָא דְּלֹא נָהִיר, וְאֲתַקִּיף לָהּ בְּתַקְפָּא תַקִּיפָא לְסְלָקָא לְעִילָא, וְעַל רְזָא דָּא כְּתִיב (שְׂמוּאֵל-א ב, ל): "כִּי מְכַבְּדֵי אֶכְבֵּד", אֲלִין אֲנוּן דְּמִבְּרָכִין לִיהַ

לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, "וּבּוֹזֵי יִקְלוּ", אֵלֵין אַנוּן דְּלֵא
מְבָרְכִין לִיה לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמְנַעֲיִן בְּרַכְתָּא
מִפּוּמִּיהוּ [הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׂמַח בְּאֵלוּ שְׂמְבָרְכִים
אוֹתוֹ, וּמְשִׁתּוֹקֵק בְּבְרָכוֹת הָעוֹלוֹת מְלִמְטָה, כִּי
הַבְּרָכוֹת הָאֵלוּ מְדַלִּיקוֹת אוֹרוֹת עֲלִיוְנִים שְׁלֵא
הָאִירוּ לְמַעְלָה, וְהַבְּרָכָה עוֹלָה לְמַעְלָה בְּכַח גְּדוּל,
וְעַל הַמְבָרֵךְ אֵת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נֹאמֵר: "כִּי
מְכַבְּדֵי אַכְבֵּד", וְלַהֲפֹךְ מִי שְׂאִינוּ מְבָרֵךְ, עָלָיו
נֹאמֵר: "וּבּוֹזֵי יִקְלוּ"]; וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שְׁנֹזְהָר
לְבָרֵךְ בְּכָל יוֹם אֵת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרַכַּת
הַנְּהַנִּין, וְכֵן מְלַמֵּד אֵת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו שִׁיְהִיו רְגִילִים
לְבָרֵךְ אֵת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִתְבַטְּלוּ
כָּל הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחְרָא וְהָעֶרְב־רַב מִן הָעוֹלָם,
וְיִתְבָּרְכוּ מִפִּי אֵל עֲלִיוֹן, וְיֵאִיר עֲלֵיהֶם רוּחַ-הַקְּדוּשׁ
וְנִבְוָאָה, וְיִתְקַיֵּם בָּהֶם (יוֹאֵל ג, א): "וְהָיָה אַחֲרֵי-כֵן
אֲשַׁפּוּךְ אֵת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר וְנִבְאוּ בְּנִיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם
זְקַנְיֶכֶם חַלְמוֹת יַחְלְמוּן בַּחֲוִירֵיכֶם חֲזִינוֹת יֵרְאוּ".

ג.

מוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנּוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א',
סִימָן נד), שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצַמְצֵם עֲצָמוֹ מֵאִין

סוף עד אין תכלית בכל יום ובכל שעה ובכל רגע, ומזמין לאדם רמזים לרמז לו איך לחזור אליו, וכן מזמין לו מאכלים ופרות מיחדים לפי שרש נשמתו להעלותם לפי חלקי נפשו, רוחו ונשמתו, שיש לו אז ברגע שאוכל את דבר המאכל; ועל-כן צריכים להזהר מאד מאד מה אוכלים ואיך אוכלים וכו', כי בהדברים הנאכלים, שם מלבשים ביותר נפשות הקדושות, וכל אחד מזמין לו השם יתברך לאכל מאכלים השייכים לחלקי נפש, רוח, נשמה שיש לו אז כדי להשלים נפשו, וזהו שאנו מברכים בורא נפשות רבות וחסרונם, 'וחסרונם' דיקא, כי אלו הנפשות שאוכל עתה הם הנצוצות שנתסרו מנפשו ונפלו לשם, וכעת על-ידי אכילתם הוא משלים חסרון נפשו מממש. ולפעמים אין לאדם שום חסרון בנפשו, רק שעל-ידי אכילתו הוא מעלה נפשות משם, ועל-ידי-זה מאיר על נפשו ומחיה את נפשו בהארה יתרה. וזה בחינת 'על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי'. ופרש הר"ב שם (רבי עובדיה מברטנורא, ברכות פרק ו', משנה ח') דהינו שאפלו בלתי אותן הדברים אפשר להתקיים, והם רק להחיות ביותר להוסיף חיות והארה בנפשו, ועל-כן מברך על החביב תחלה, כי כל דבר מושך

עֲצְמוּ לְשֶׁרְשׁוֹ לְמָקוֹם שְׁחִינּוֹתוֹ תְּלוּי שָׁם; וְעַל-כֵּן
 מֵאַחַר שְׁחִיב וּמִתְאַוָּה לוֹ אוֹתוֹ הַדָּבָר, וְדַאי יֵשׁ
 שָׁם נִפְשׁוֹת הַשְּׁיִכּוֹת לוֹ אֲזִי לְחֶלְקֵי נֶפֶשׁ, רוּחַ, נְשָׁמָה
 שְׁלוֹ, וְעַל-כֵּן מְבָרֵךְ עָלָיו תְּחִלָּה, כִּי עֵקֶר שְׁלֵמוֹת
 הַנִּפְשׁוֹת וְעֲלִיתָן הוּא עַל-יְדֵי הַבְּרָכָה, אֲבָל שְׂבָעָה
 מִיָּנִים שֶׁנִּשְׁתַּבַּח בָּהֶן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁשָּׁם שָׂרַשׁ כָּל
 הַנִּפְשׁוֹת דְּקִדְשָׁה, כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא בְּחִינַת
 אֱמוּנָה שֶׁהִיא שָׂרַשׁ הַנִּפְשׁוֹת, וְעַל-כֵּן מִשָּׁם יֵצֵא
 לָחֶם, כִּי כָּל הַשְּׂפָעוֹת אֲכִילָה דְּקִדְשָׁה יוֹצֵא מִשָּׁם,
 כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ ז"ל בַּמֶּאֱמָר: "וְאֲכַלְתֶּם אֶכּוֹל
 וְשָׂבוֹעַ" (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן מו); כִּי כָּל
 הַמֵּאֲכָלִים הֵם בְּחִינַת נִפְשׁוֹת, וְעַל-כֵּן יֵשׁ לָהֶם
 מַעֲלָה וּקְדִימָה לְבְּרָכָה. וְזֶה שֶׁקָּבְעוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים בְּרָכָה מִיְחָדָת לַפְּרוֹת, דְּהֵינּוּ 'בוֹרָא פְּרִי
 הָאָדָמָה' אוֹ 'בוֹרָא פְּרִי הָעֵץ', וְלֹא כָּלּוּ אוֹתָם
 בְּשָׂאֵר דְּבָרִים שֶׁבְּרַכְתָּן 'שֶׁהַכֹּל', כִּי בַּפְּרוֹת יֵשׁ
 נִפְשׁוֹת יְקָרוֹת מְאֹד, וְכְמוֹ שֶׁהַבְּנֵי מְשִׁיחַת רַבֵּנוּ
 ז"ל, וְעַל-כֵּן נִקְרְאוּ פְּרִי, כִּי חֲשִׁיבוֹת הַנֶּפֶשׁ
 וּמַעֲלָתָהּ תְּלוּי בְּהַדְּעָת, כִּי עֵקֶר גְּדוּל הַנֶּפֶשׁ וַיִּנְיֶקְתָּהּ
 הוּא מִהַדְּעָת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ ז"ל (עֵינֵן לְקוּטֵי-
 מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָנִים כט, נו), וְכָל מֵה שֶׁהַנֶּפֶשׁ
 סְמוּכָה יוֹתֵר אֶל הַדְּעָת הִיא חֲשׁוּבָה יוֹתֵר, וְעַל-כֵּן

הם נקראים פרי; כי הדעת נקראת פרי על שם
 שהיא עושה פרות, כמו שכתב רבנו ז"ל (לקוטי-
 מוהר"ן, סימן סה), להורות שהם סמוכים אל הדעת,
 ועל-כן מיחדין להם ברכה מחמת החשיבות הזאת,
 ומזכירין בהברכה שם 'פרי', דהינו 'פרי האדמה'
 או 'העץ', וכן פרי העץ חשובין מפרי האדמה
 ויחדו להם ברכה, כי שם מלבשין נפשות יקרות
 ביותר, בבחינת "כי האדם עץ השדה" (דברים כ,
 יט), ועל-כן אם ברך על פרות העץ בורא פרי
 האדמה — יצא, כי אותה המעלה שיש לפרות
 האדמה יש להם גם-כן, רק שהם חשובין יותר,
 אבל להפך — לא יצא, כי ברכת 'העץ' אינה
 שיכת כלל לפרי האדמה, כי אין להם אותה
 המעלה, ועל כלם אם אמר 'שהכל' — יצא (ברכות
 מ.), כי 'שהכל' כולל כלם, בבחינת 'שהכל' נהיה
 בדברו, כי מהדבור יוצאים הנפשות, בבחינת
 "נפשי יצאה בדברו" (שיר השירים ה, ו), וזה שכתוב
 בשלחן ערוך (סימן רב, סעיפים ב, ו, יח) כמה דינים
 שיש כמה דברים שאין מברכין עליהם רק בורא
 פרי האדמה, אף-על-פי שגדלים על העץ, עין
 שם; כי באמת מה שתקנו ברכה מיחדת על פרי
 העץ הוא רק מחמת חשיבותם, כי באמת לא תקנו

בְּרָכָה פְּרֻטִית עַל כָּל דְּבָר וְדָבָר רַק מִחֲמַת חֲשִׁיבוֹת
 יִחַדּוּ לָהֶם בְּרָכָה. וְעַל-כֵּן כְּשֵׁאִינָם עֶקֶר הַפְּרִי, אִין
 לָהֶם אוֹתָהּ הַמַּעֲלָה, עַל-כֵּן אִין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם רַק
 'בוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה', וְכֵן כַּמָּה דְּבָרִים שְׁעֵדִין לֹא
 נִגְמָר בְּשׁוּל הַפְּרוֹת, אִין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם גַּם-כֵּן רַק
 'בוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה', כִּי כְּשֵׁלֹא נִגְמָר בְּשׁוּלָם עֵדִין,
 לֹא נִשְׁלָמָה הַנֶּפֶשׁ שֵׁישׁ שָׁם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ ז"ל
 בְּזֶה (עֵין לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן פּח); וְעַל-כֵּן
 אִין לָהֶם חֲשִׁיבוֹת, וְעַל-כֵּן אִין מְבָרְכִין עַל הַטָּפֶל
 כָּלֵל, רַק עַל הָעֶקֶר (בְּרָכוֹת מ.ד.); כִּי הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר
 כּוֹנֵן הָאָדָם וְדַעְתּוֹ, וּמֵאַחֵר שְׁזָה עֶקֶר אֶצְלוֹ בּוֹדֵאי
 הוּא שְׁלֵמוֹת נִפְשׁוֹ, וְעַל-כֵּן מְבָרֵךְ עָלָיו וּפּוֹטֵר אֶת
 הַטָּפֶל אֶפְלוֹ אִם הוּא לָחֶם, כִּי אֵף שֶׁהֲלָחֶם חָשׁוּב
 מְאֹד בְּכָל מְקוֹם, וְהוּא בְּחִינַת דַּעַת, אֵף-עַל-פִּי-כֵן
 מֵאַחֵר שְׁעֵתָהּ אִינוֹ חֲפִץ בְּלָחֶם כָּלֵל, רַק לְאָכֵל אוֹתוֹ
 הָעֶקֶר בְּעֵינָיו, וְהֲלָחֶם אִינוֹ אוֹכֵל כִּי אִם לְטָפֶל,
 בּוֹדֵאי בְּשַׁעַה זֹו צָרִיךְ לְשְׁלֵמוֹת נִפְשׁוֹ אוֹתוֹ הָעֶקֶר
 דִּיקָא, לְפִי חֵלְקֵי נִפְשׁוֹ, רוּחַ, נְשָׁמָה שֵׁישׁ לוֹ אֲזוֹ,
 וְעַל-כֵּן מְבָרֵךְ עָלָיו וּפּוֹטֵר אֶת הַטָּפֶל. וּמִחֲמַת
 שְׁעֶקֶר שְׁלֵמוֹת הַנֶּפֶשׁוֹת וְעֲלִיתָן עַל-יְדֵי הַדַּעַת,
 עַל-כֵּן הוֹלְכִין אַחֵר דַּעַת הָאָדָם, דְּהֵינּוּ אִם הִיְתָה
 דַּעְתּוֹ עַל הַפְּרוֹת, אֵף שֶׁלֹא הָיוּ לְפָנָיו, אִין צָרִיךְ

לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם וְכֵן לְהַפֵּךְ, כִּי עֶקֶר עֲלֵיתָם וְתִקּוּנָם
 תְּלוּי בִדְעַת הָאָדָם; וְעַל-כֵּן צָרִיךְ לְנַהֵג כְּבוֹד
 בְּאֲכָלִין (שֶׁלֶחֶן עָרוּךְ, סִימָן קעא); כִּי בְּמָקוֹם
 שְׂמֵלֵבֶשִׁין נִפְשׁוֹת, צָרִיךְ לְנַהֵג בְּהֵן כְּבוֹד, כְּדִי
 שִׁיתְאוּוּ הַנִּפְשׁוֹת לְצֵאת, כִּי שֶׁרֶשֶׁן הוּא הַכְּבוֹד.
 וְעַל-כֵּן צָרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְהִזָּהֵר בְּכְבוֹד
 הַמְּאָכְלִים, וּבִפְרָטִיּוֹת בִּפְרוֹת, לֹא לְזַלְזֹל בָּהֶם, כִּי
 יֵשׁ בָּהֶם נִפְשׁוֹת גְּבוּהוֹת (עֵינֵן לְקוּטֵי-הַלְכוֹת, בְּרִכּוֹת
 הַפְּרוֹת, הֶלְכָה א'), וּבִפְרָטִיּוֹת צָרִיכִים לְהִזָּהֵר מְאֹד עַל
 בְּרַכַּת הַפְּרוֹת, לְבָרֵךְ אוֹתָם בְּכּוֹנֵה גְדוּלָה עַד מְאֹד,
 כִּי בּוֹדָאֵי אִם הָאָדָם צָרִיךְ עֲכָשׁוּ לְאָכַל פְּרוֹת אֵלוֹ
 בּוֹדָאֵי הֵם שְׂיָכִים לְשֶׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ, וְהוּא צָרִיךְ לְתַקֵּן
 אֶת הַנִּשְׁמוֹת הַמְּגֻלְגְּלוֹת בָּהֶם, וְלִכֵּן חַיֵּב כָּל אָדָם
 לְאָכַל כָּל מִינֵי פְרוֹת שְׂמֵבִיאִים לְפָנָיו, כִּי בּוֹדָאֵי יֵשׁ
 בְּזֶה סוּדוֹת וְרִזֵּי דְרִזִּין כְּפִי שֶׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ שֶׁהוּא
 צָרִיךְ לְתַקֵּן אוֹתָם עֲכָשׁוּ דִיקָא, וְהָעֶקֶר לֹמַר אֶת
 בְּרַכַּת הַפְּרוֹת בְּכּוֹנֵה גְדוּלָה עַד מְאֹד, כִּי עַל-יְדֵי
 הַבְּרָכָה שְׂמֵבֵרֵךְ עַל הַפְּרוֹת וְעַל כָּל מִינֵי מְאָכָל,
 עַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לָהֶם עֲלֵיהֶם גְּדוּלָה, הֵינּוּ לְהַנִּשְׁמוֹת
 הַמְּגֻלְגְּלוֹת בְּתוֹךְ הַפְּרוֹת. וּבִשְׁבִיל זֶה צָרִיךְ כָּל בַּר
 יִשְׂרָאֵל לֵידַע אִם מְכַבְּדִים אוֹתוֹ בְּאִיזָה מְאָכָל,
 שִׂידַע שְׂבוֹדָאֵי הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ בְּהַשְׁגָּחָה נוֹרָאָה

וּנְפִלְאָה מְאֹד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, אֲשֶׁר צָרִיךְ עֲכָשׁוּ דִיקָא
 לְאָכַל אֶת הַמֵּאֲכָלִים הָאֵלוֹ לְפִי שְׂרֵשׁ נִפְשׁוֹ, רוּחוֹ
 וְנִשְׁמָתוֹ, כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת נִפְשׁוֹ, רוּחַ, וְנִשְׁמָה שֶׁל אֵלוֹ
 הַמְּגַלְגָּלִים בְּתוֹךְ דְּבַר מֵאֲכָל זֶה, וְאִם יֹאכַל בְּכּוֹנֵה
 גְּדוּלָה לְכּוֹן אֵיךְ שֶׁהַכֹּל אֶלְקוֹת גָּמוּר הוּא, אִזּוֹ דִיקָא
 בְּעֵת אֲכִילָתוֹ יִהְיֶה נֶעֱשֶׂה יִחוּד בֵּין קַדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא וְשְׂכִינְתָּיה אֲפִין בְּאֲפִין, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל
 (לְקוּטֵי-מוֹתֵר"ן, חֶלֶק א', סִימָן סב) בְּבַחֲיַנְת (רוּת ב,
 יד): "לֵעֵת הָאֲכָל גִּשְׁי הַלּוֹם", 'לֵעֵת הָאֲכָל' דִיקָא,
 וְהִבְרִיר וְהִזְכִּיר שֶׁל הַמֵּאֲכָלִים נֶעֱשֶׂה רַק עַל-יְדֵי
 אֲמוּנָה, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַכְנִיס עֲצָמוֹ הֵיטֵב בְּתוֹךְ
 הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, לִידַע וּלְהוֹדֵעַ אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדֵי
 יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְדָבָר גְּדוּל וְדָבָר קָטָן — הַכֹּל
 בְּהַשְׁגַּחַת הַמֵּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁמְכַנֵּס
 עֲצָמוֹ בְּאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה וּבְפִרְטוּת בְּעֵת שֶׁאוֹכֵל
 אֵיזָה מֵאֲכָל, אִזּוֹ יַעֲלֶה אֶת הַמֵּאֲכָל לְשָׂרְשׁוֹ, וְיִתְקַן
 אֶת הַנִּשְׁמוֹת הַמְּגַלְגָּלוֹת בּוֹ, וְאֵין לְשַׁעַר וְאֵין לְתַאֲר
 אֶת זְכוּתָם בַּשָּׁמַיִם, וְעַל-כֵּן הָיוּ צְדִיקִים אוֹכְלִים
 בְּכּוֹנֵה וּבְדַבְּקוֹת גְּדוּלָה, וְהָיוּ רוֹאִים אֵיךְ שֶׁפְּנִיָּהֶם
 הַקְּדוּשׁוֹת הָיוּ מְאֹדִימוֹת בְּעֵת הָאֲכִילָה, וְהַכֹּל מִפְּנֵי
 שֶׁאֲכָלוּ בְּכּוֹנֵה גְּדוּלָה, וְכּוֹנֵה שְׁמוֹת וְיִחוּדִים עַל כָּל
 כֶּף וְעַל כָּל לְעִיסָה שֶׁרַק אֲכָלוּ וְלִעְסוּ; אֲשֶׁרִי עֵין

רְאֵתָהּ זֹאת, אֲשֶׁרֵיהֶם וְאֲשֶׁרֵי דְבִקֵּיהֶם, יְהִי חֶלְקֵנוּ
עִמָּהֶם תָּמִיד!

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קצוּר שֶׁלַחַן עָרוּף

כָּלֵלִים בְּבִרְכָה רֵאשׁוּנָה מְבֻרְכּוֹת הַנְּהַנִּין
 א. כְּתִיב (תְּהִלִּים כד, א): "לֵה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ",
 שֶׁהַכֹּל הוּא כְּמוֹ הַקֹּדֶשׁ, וְכִמוֹ שְׂאֵסוּר לְהַנּוֹת
 מִן הַקֹּדֶשׁ עַד לְאַחַר הַפְּדִיּוֹן, וְהַנְּהַנָּה מִן הַקֹּדֶשׁ
 בְּלֹא פְדִיּוֹן — מְעַל; כְּמוֹ-כֵן אֶסוּר לְהַנּוֹת מִן
 הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא בְרָכָה, וְהַבְּרָכָה הִיא הַפְּדִיּוֹן,
 וְהַנְּהַנָּה בְּלֹא בְרָכָה, כְּאִלוּ מְעַל בְּקֹדֶשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 שְׁמוֹ (בְּרַכּוֹת לה.); וְאִין שְׂעוּר לְבִרְכָה רֵאשׁוּנָה,
 שְׂאֵפְלוֹ אוֹכֵל אוֹ שׁוֹתָהּ כֹּל שֶׁהוּא חַיֵּב לְבָרֵךְ בְּרָכָה
 רֵאשׁוּנָה:

ב. אַף-עַל-פִּי שְׂבָדִיעֵבֵד אִם טָעָה וּבָרַךְ "שֶׁהַכֹּל"
 עַל כָּל דָּבָר, אֶפְלוֹ עַל פֶּת אוֹ יַיִן — יֵצֵא,
 לְכַתְחֻלָּה אֶסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן, אֶלֶּא צָרִיף לְלַמַּד לְהַבִּין
 אִיזוֹ בְרָכָה יְבָרַךְ עַל כָּל מִין וּמִין, וְאֵף בְּדָבָר שְׂאֵי
 אֶפְשָׁר לְבָרֵךְ מֵאִיזָה מִין הוּא אוֹ שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ
 הַפּוֹסְקִים, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכְרִיעַ אִזּוֹ יוֹצֵאִין בְּבִרְכַּת
 "שֶׁהַכֹּל", וְאִם הוּא דָּבָר שֶׁיִּכּוֹל לְפַטְרוֹ בְּתוֹךְ
 הַסְּעֵדָה עָדִיף טְפִי:

ג. הַדָּבָר שֶׁמְבָרְכִין עָלָיו לְאָכְלוֹ אוֹ לְשִׁתּוֹתוֹ אוֹ
 לְהַרִיחַ בוֹ אוֹ לַעֲשׂוֹת בוֹ מְצוּהָ, צָרִיף שְׂיִקַּח

אותו קדם הברכה ביד ימינו, ויכוון איזו ברכה הוא צריך לברך עליו, כדי שפשיזכיר את השם שהוא עקר הברכה, ידע מה שישים ויברך, ואם לא אחזו כלל, אלא שהיה לפניו כשברך עליו — יצא, אבל אם לא היה לפניו כלל כשברך, אלא שהביאו לו אחר-כך, אף-על-פי שבשעת הברכה היתה דעתו עליו — לא יצא, וצריך לברך שנית:

ד. נטל בידו פרי לאכלו וברך עליו, ונפל מידו, ואבד או נמאס עד שאינו ראוי לאכילה, וכן אם ברך על כוס משקה ונשפך הכוס, אם יש לפניו עוד ממין זה, וגם דעתו היתה לאכל או לשותות יותר ממה שלקח בידו, ואם-כן היתה הברכה גם על הנשאר, ואינו צריך לברך שנית, אבל בסתם, לא חלה הברכה רק על מה שהיה בידו וצריך לברך שנית. וכן אפלו אם היתה דעתו לאכל או לשותות יותר אלא שלא היה לפניו בשעת הברכה והובא לו עתה, צריך לברך שנית אפלו בענין שאם היה אוכל או שותה את הראשון לא היה צריך לברך על זה שהובא לו הכא שאני:

ה. צריך שלא יפסיק יותר מכדי דבור בין הברכה לאכילה, ואפלו בשעת לעיסה אסור להפסיק עד שיבלע, [דהא על הלעיסה אינו צריך ברכה],

וְאִם הַפְּסִיק בְּדַבּוּר בֵּין הַבְּרָכָה לְאֲכִילָה, שְׁלֹא מֵעַנִּין הָאֲכִילָה — צָרִיךְ לַחְזוֹר וּלְבָרֵךְ; אֲבָל אִם שָׁהָה בְּשִׁתִּיקָה — אֵינוֹ צָרִיךְ לַחְזוֹר וּלְבָרֵךְ. וְשִׁהִיָּה שְׁהִיָּא לְצַרֵּךְ הָאֲכִילָה לֹא חֲשִׁיב הַפְּסִיק כְּלָל. וְלִכֵּן כְּשֶׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל פְּרִי גָדוֹל וְלַחֲתוֹךְ מִמֶּנּוּ חֲתִיכוֹת יְבָרֵךְ כְּשֶׁהִפְרִי שְׁלָם, מִשּׁוּם דִּמְצוּהָ לְבָרֵךְ עַל הַשְׁלָם, וְהִשְׁהִיָּה לֹא הוּי הַפְּסִיק מִשּׁוּם שְׁהִיָּא לְצַרֵּךְ הָאֲכִילָה. אֲךָ כְּשֶׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל אֵיזָה פְּרִי וְאֵין לוֹ יוֹתֵר, וַיֵּשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא פְּרִי זֶה מִתְלַע שְׁאִינוֹ רְאוּי לְאֲכִילָה, יִפְתַּחֲנוּ וַיְבַדְּקוּנוּ קִדְּם הַבְּרָכָה:

ו. הַשׁוֹתָה מִיָּם וְשׁוֹפֵךְ מֵעֵט קִדְּם שְׁתִּיתוּ מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ מִיָּם הָרְעִים, יִשְׁפֹּךְ קִדְּם שִׁיתְחִיל לְבָרֵךְ. וְלֹא אַחֲרֵי הַבְּרָכָה, מִשּׁוּם בְּזִיוֹן הַבְּרָכָה:

ז. הַטּוֹעֵם אֶת הַתְּבַשִּׁיל אִם צָרִיךְ מְלַח וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וּפּוֹלֵט, אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ; אֲבָל אִם בּוֹלֵעַ — יֵשׁ סִפֵּק אִם צָרִיךְ לְבָרֵךְ, כִּיּוֹן שֶׁהוּא בּוֹלֵעַ, אוֹ אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ כִּיּוֹן שְׁאֵין כּוֹנְתוֹ לְאֲכִילָה, וְלִכֵּן יִזְהַר שְׂיִכּוֹן לְהַגּוֹת מִמֶּנּוּ בְּתוֹרַת אֲכִילָה, וַיְבָרֵךְ עָלָיו וַיְבַלֵּעַ:

ח. הָאוֹכֵל אוֹ שׁוֹתָה לְרַפּוּאָה; אִם הוּא דָּבָר מְטַעֵם וְנִהְיָה מִמֶּנּוּ, מְבָרֵךְ עָלָיו לְפָנָיו וְלֹאֲחֲרָיו בְּרָכָה הָרְאוּיָה לוֹ, וְאֶפְלוֹ הוּא דָּבָר אֲסוּר, כִּיּוֹן שֶׁהַתּוֹרָה

בְּרַכַּת הַפְּרוֹת

הַתִּירָה לוֹ עֵתָה צָרִיךְ הוּא לְבָרֵךְ עָלָיו, וְאִם הוּא
דָּבָר מֵרֶשֶׁת שְׂאִינוֹ נֶהְנֶה מִמֶּנּוּ — אֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו,
הַשּׁוֹתֶה בִּיצָה חִיָּה לְצַחְצַח קוֹלוֹ, אֵף שְׂאִינוֹ נֶהְנֶה
מִטַּעֲמוֹ, נֶהְנֶה מִמְּזוֹנוֹ דְּמִיּוֹן זֵיץ, וּמְבָרֵךְ עָלָיו:

חַיֵּי אָדָם

כָּלֵלִים בְּבִרְכָּה רֵאשׁוֹנָה וּבְבִרְכָּה אַחֲרוֹנָה שֶׁל בְּרֻכּוֹת
הַנְּהַנִּין

כְּתִיב (תְּהִלִּים כד, א): "לֵה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ",
וְאִם-כֵּן הַכֹּל הוּא כְּמוֹ הַקֹּדֶשׁ, וְכְמוֹ שְׂאִסוּר
לְהַנּוֹת מִהַקֹּדֶשׁ כִּי אִם לְאַחַר פְּדִיוֹן, וְהַנְּהַנָּה מֵהֶם
בְּלֹא פְדִיוֹן מֵעַל בְּקֹדְשֵׁי ה', כֵּן אָסוּר לְיִהְיֹת
מִהָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא בְרָכָה, וְהוּא הַפְּדִיוֹן, וְהַנְּהַנָּה
בְּלֹא בְרָכָה, כְּאִלוֹ מֵעַל בְּקֹדְשֵׁי ה', וּלְפִיכָךְ תִּקְנוּ
אֲנָשִׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה לְבָרֵךְ עַל כָּל דְּבָר וְדָבָר שֶׁנֶּהְנִין
מִמֶּנּוּ. וְכְמוֹ שְׂאָדָם חַיֵּב לְבָרֵךְ בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְפִי
עֲנִינּוֹ, כְּדִכְתִּיב (תְּהִלִּים סח, כ): "בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם",
וְדַרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָּה (בְּרֻכּוֹת מ.) דְּרָצָה
לוֹמַר בְּכָל יוֹם וְיוֹם תֵּן לוֹ מֵעֵין בְּרֻכּוֹתָיו, דְּוַדַּאי

אין מהראוי לברך בשבת ברכות הראויות לפסח וכיוצא בו, כן צריך לברך על כל דבר ודבר ברכתו הראויה לו. ולכן תקנו חכמינו, זכרונם לברכה, לברך על כל מין ומין לפניו, והם ששה: 'המוציא', 'בורא מיני מזונות', 'בורא פרי הגפן', 'בורא פרי העץ', 'בורא פרי האדמה', 'שהכל', וצריך לומר 'נהיה' בסגול, שהוא לשון בינוני וכן הם כל הברכות, ולא בקמ"ץ תחת ה"ד, שהוא לשון עבר (סימן רד במגן אברהם, סעיף קטן יד), ואין מברכין אלא על דבר שיש בו ממש והגוף נהנה ממנו, ולכן אין מברכין על קול ערב ולא על רחיצה וסיכה, שאין נכנסין לגוף (מגן אברהם סימן רטז):

כתיב בתורה (דברים ח, י): "ואכלת ושבעת וברכת", וזוהי מצות עשה מן התורה — לברך אחר אכילת לחם לכולי עלמא, ולדעת הרבה פוסקים גם על שבעה מינים, וכיון שמצינו מצות עשה דאורייתא לברך אחר הנאתו, תקנו אנשי פניסת הגדולה לברך על כל דבר שאוכל ברכה אחרונה, והן שלשה: ברכת המזון, וברכה אחת מעין שלש ובורא נפשות:

ברכה אחת מעין שלש היא ברכת 'על המחיה' או

'עַל הַגֶּפֶן' או 'עַל הָעֵץ', לְפִי שֶׁהִיא כּוֹלֶלֶת בְּבְרָכָה
 אַחַת מֵעֵין שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת שֶׁבְּבְרַכַּת הַמָּזוֹן, דְּהֵינּוּ נִגְד
 בְּרָכָה רֵאשׁוֹנָה 'הֵזֵן אֶת הַכֹּל', אוֹמְרִים כָּאֵן 'עַל
 הַמַּחֲיָה' או 'עַל הַגֶּפֶן' או 'עַל הָעֵץ', וְנִגְד בְּרָכָה
 שְׁנֵיָה שֶׁהִיא 'עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן', אוֹמְרִים כָּאֵן
 'וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְכוּ', וְנִגְד בְּרָכָה שְׁלִישִׁית
 שֶׁהִיא 'בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם', אוֹמְרִים כָּאֵן 'וּבְנֵה
 יְרוּשָׁלַיִם', וְנִגְד 'הַטּוֹב וְהַמִּיטִיב', שֶׁהִיא בְּרָכָה
 רְבִיעִית בְּבְרַכַּת הַמָּזוֹן אוֹמְרִים גַּם-כֵּן 'כִּי אַתָּה ה'
 טוֹב וּמִיטִיב לְכֹל', וְאַף-עַל-פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּבְרָכָה זוֹ
 מֵעֵין ד' בְּרָכוֹת נִקְרָאת מֵעֵין שְׁלֹשׁ, לְפִי שֶׁעַקֵר
 בְּרַכַּת הַמָּזוֹן מִן הַתּוֹרָה הֵם רַק שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת,
 וְהַטּוֹב וְהַמִּיטִיב מְדַרְבָּנֵן:

בְּרֻכּוֹת הַנְּהַנִּין

על היין:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

על תבלין מחמשת מיני דגן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בוֹרֵא מִיְּנֵי מִזֻּנוֹת:

על פרות משבעת המינים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ:

ואחר-כך מברך ברכה אחרונה שהיא מעין שלש

בְּרַכַּת מַעֲיֵן שְׁלֹשׁ

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
עַל

אחר רביעית יין: הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן

אחר פרות משבעת המינים: הָעֵץ וְעַל פְּרֵי הָעֵץ

אחר אכילת מזונות: הַמַּחִיָּה וְעַל הַכֹּלְכָלָה

אחר אכילת מעשה דגן ושתיית יין:

הַמַּחִיָּה וְעַל הַכֹּלְכָלָה וְעַל הַגֶּפֶן וְעַל
פְּרֵי הַגֶּפֶן

וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה, וְעַל אֶרֶץ חֲמֵדָה
טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהַנְּחֹלֶת
לְאֲבוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל מִפְּרִיָּה וּלְשַׁבֵּעַ
מִטּוֹבָה. רַחֵם נָא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל
יִשְׂרָאֵל עַמּוֹךְ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירָךְ, וְעַל
צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ, וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל
הַיְכָלְךָ. וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ
בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ, וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ
וְשִׂמְחָנוּ בְּבִנְיָנָהּ, וְנֹאכֵל מִפְּרִיָּהּ
וְנִשְׂבַּע מִטּוֹבָהּ, וְנִבְרַכְךָ עָלֶיָּהּ
בְּקֹדֶשׁהּ וּבְטַהֲרָהּ.

כִּי אַתָּה יְהוָה טוֹב וּמִיֵּטִיב לְכֹל וְנוֹדָה
לְךָ עַל הָאָרֶץ

על היין

וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה עַל

הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָה.

על פרות משבעת המינים

וְעַל הַפְּרוֹת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה עַל
הָאָרֶץ וְעַל פְּרוֹתֶיהָ.

אחר מעשה דגן מחמשה מיני דגן

וְעַל הַמַּחִיָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה עַל
הָאָרֶץ וְעַל הַמַּחִיָּה וְעַל הַכֹּלְכֹלָה.

אחר אכילת מעשה דגן ושתיית יין:

וְעַל הַמַּחִיָּה וְעַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן.
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, עַל הָאָרֶץ וְעַל
הַמַּחִיָּה וְעַל הַכֹּלְכֹלָה וְעַל פְּרֵי גִפְנָה.

על דבר שאין גדולו מן הארץ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בְּדַבָּרוֹ:

על ירקות:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בוֹרֵא פְּרֵי הָאָדָמָה:

על פרות שאינם משבעת המינים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
בוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ:

ואחריהם מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
בוֹרֵא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת וְחֶסְרוֹנִן,
עַל כֹּל מַה שֶּׁבָרָאתָ לְחַיִּיּוֹת בָּהֶם נִפְשׁוֹת
כֹּל חַי, בְּרוּךְ חַי הָעוֹלָמִים:

סדר ברכת המזון לנשואין

המזמן אומר: רבותי נברך:

ועונין המסובין: יהי שם יהוה מברך מעתה ועד
עולם:

יהי ה'סר וגם חרון, ואז אלים בפשיר ירון, נחנה
במעגלי צדק, שעה ברכת בני ישורון, בני אהרן:
ברשות מרנן ורבנן ורבותי נברך אלהינו שהשמחה
במעוננו ושאלנו משלו:

ועונין המסובין: ברוך אלהינו שהשמחה במעוננו
ושאלנו משלו ובטובו חיינו:

והמברך חוזר: ברוך אלהינו שהשמחה במעוננו
ושאלנו משלו ובטובו חיינו:

מי שלא אכל עונה: ברוך אלהינו ומברך שמו
תמיד לעולם ועד שהשמחה במעוננו:
ברוך הוא וברוך שמו:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם ה'זן את
העולם כלו בטובו בחן בחסד וברחמים,
הוא נותן לחם לכל בשר פי לעולם חסדו.
ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו, ואל יחסר לנו
מזון לעולם ועד, בעבור שמו הגדול, פי הוא
אל זן ומפרנס לכל ומיטיב לכל ומכין מזון לכל

בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא, כְּאֲמֹר: פּוֹתַח אֶת יַדְךָ
וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַזֵּן
בְּרַחֲמֶיךָ אֶת הַכֹּל:

נוֹדָה לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ
אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה, וְעַל שֶׁהוֹצַאתָנוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית
עַבָדִים, וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׂרָנוּ, וְעַל
תּוֹרַתְךָ שֶׁלְּמַדְתָּנוּ וְעַל חֻקֶּיךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ, וְעַל
חַיִּים חַן וְחֶסֶד שֶׁחֻנַּנְתָּנוּ, וְעַל אֲכִילַת מְזוּן
שֶׁאַתָּה זֵן וּמְפַרְנֵס אוֹתָנוּ תָּמִיד בְּכָל יוֹם וּבְכָל
עֵת וּבְכָל שָׁעָה:

וְעַל הַכֹּל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לְךָ
וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ, יִתְבָּרַךְ שְׁמֶךָ בְּכֹל חַי
תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד, כִּפְתוּב: וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ,
וּבְרַכְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר
נָתַן לְךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, עַל הָאֶרֶץ וְעַל הַמְּזוּן:
רַחֵם נָא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, וְעַל
יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ, וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ,
וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ, וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל
וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שְׁמֶךָ עָלָיו, אֱלֹהֵינוּ, אָבִינוּ,

רַעֲנוּ, זוֹנְנוּ, פְּרַנְסְנוּ וְכֻלְכְּלָנוּ וְהַרְוִיחֵנוּ וְהַרְוַח
 לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִהֲרָה מִכָּל צָרוֹתֵינוּ, וְנָא אֵל
 תִּצְרִיכֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, לֹא לַיָּדַי מִתְּנַת בְּשׁוֹר וְדָם
 וְלֹא לַיָּדַי הַלְוָאָתָם, כִּי אִם לַיָּדָךְ הַמְּלָאָה
 הַפְּתוּחָה הַקְּדוּשָׁה וְהַרְחֲבָהּ, שְׁלֹא נִבּוֹשׁ וְלֹא
 נִכָּלֵם לְעוֹלָם וָעֶד :

וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ
 אַתָּה יְהוָה, בּוֹנֵה בְּרַחֲמָיו יְרוּשָׁלַיִם. אָמֵן :
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הָאֵל
 אָבִינוּ, מְלִכְנוּ, אֲדִירְנוּ, בּוֹרְאֵנוּ, גּוֹאֲלֵנוּ,
 יוֹצְרֵנוּ, קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב, רוֹעֵנוּ רוֹעֵה
 יִשְׂרָאֵל, הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהַמִּיטִיב לְכָל, שְׁבָכָל יוֹם
 וַיּוֹם, הוּא הַיְטִיב, הוּא מִיטִיב, הוּא יִיטִיב לָנוּ.
 הוּא גְמָלָנוּ, הוּא גּוֹמְלָנוּ, הוּא יְגַמְלָנוּ לְעַד לְחַן
 וְלַחֲסֵד וְלִרְחֻמִּים וְלָרוּחַ הַצְּלָה וְהַצְּלָחָה, בְּרַכָּה
 וַיְשׁוּעָה, נְחֻמָּה פְּרַנְסָה וְכֻלְכָּלָה, וְרַחֲמִים וְחַיִּים
 וְשְׁלוֹם, וְכָל טוֹב, וּמִכָּל טוֹב לְעוֹלָם אֵל יַחֲסֵרְנוּ :
 הַרְחֵמֵן הוּא יְמַלֵּךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. הַרְחֵמֵן
 הוּא יְתַבְרַךְ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ. הַרְחֵמֵן, הוּא
 יִשְׁתַּבַּח לְדוֹר דּוֹרִים, וַיִּתְפָּאֵר בָּנוּ לְעַד וּלְנֶצַח

נצחיים, ויתקדר בנו לעד ולעולמי עולמים.
 הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד. הרחמן הוא ישבור
 עלנו מעל צוארנו, והוא יוליכנו קוממיות
 לארצנו. הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרבה
 בבית הזה ועל שלחן זה שאכלנו עליו. הרחמן
 הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב,
 ויבשר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות.
 הרחמן הוא יברך את (אבי מורי) בעל הבית
 הזה, ואת (אמי מורתתי) בעלת הבית הזה, אותם
 ואת ביתם ואת זרעם ואת כל אשר להם.
 [הרחמן הוא יברך אותי (ואבי ואמי) ואשתי
 וזרעי ואת כל אשר לי], אותנו ואת כל אשר לנו
 כמו שנתברכו אבותינו אברהם, יצחק ויעקב:
 בכל, מפל כל, פן יברך אותנו פלנו יחד בברכה
 שלמה, ונאמר אמן:

בפרום ילמדו עליהם ועלינו זכות שתהא
 למשמרת שלום, ונשא ברכה מאת
 יהוה, וצדקה מאלהי ישענו, ונמצא חן ושכל
 טוב בעיני אלהים ואדם:

הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח ולחיי העולם

הָבֵא. מַגְדִּיל יְשׁוּעוֹת מִלְכוֹ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לְמַשִּׁיחוֹ
 לְדוֹד וּלְזָרְעוֹ עַד עוֹלָם: עֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו,
 הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ
 אָמֵן:

יִרְאוּ אֶת יְהוָה קְדוֹשֵׁינוּ, כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו:
 כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעִבוּ, וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא
 יִחְסְרוּ כָּל טוֹב: הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם
 חֲסִדוֹ: פּוֹתַח אֶת יַדָּךְ, וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן:
 בְּרוּךְ הַגֹּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיהוָה, וְהָיָה יְהוָה
 מִבְּטָחוֹ: נֶעַר הָיִיתִי גַם זָקֵנְתִי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק
 נִעְזֵב וְזָרְעוֹ מִבִּקְשׁ לָחֶם: יְהוָה עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן,
 יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם:

* * *

אַחַר בְּרַכַּת הַמְּזוּן מְנִיחַ הַמְּבָרֵךְ כּוֹסוֹ, וּמְכַבְּדִים אֶת
 הַרְבָּנִים אוֹ הַקְּרוֹבִים בְּאַמִּירַת הַבְּרָכוֹת:
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַכֹּל
 בָּרָא לְכְבוֹדוֹ:
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר
 הָאָדָם:
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
 יָצַר אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם דְּמוּת

תבניתו, והתקין לו ממנו בנין עדי-עד, ברוך
אתה יהוה יוצר האדם:

שׁוֹשׁ תְּשִׁישׁ וְתַגֵּל הַעֲקָרָה בְּקִבוּץ בְּנֵיהָ לְתוֹכָהּ
בְּשִׂמְחָה, בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְשַׂמַּח צִיּוֹן
בְּבִנְיָהּ:

שִׂמַּח תְּשַׂמַּח רַעִים הָאֲהוּבִים, כְּשִׂמְחָךְ יִצִּירְךָ
בְּגֵן-עֵדֶן מִקֶּדֶם, בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה
מְשַׂמַּח חֲתָן וְכֻלָּהּ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
בָּרָא שְׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה, חֲתָן וְכֻלָּהּ, גִּילָה,
רָנָה, דִּיצָה וְחֻדוּה, אֲהָבָה וְאַחֻוּה, וְשָׁלוֹם
וְרַעוּת, מְהֵרָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַע בְּעָרֵי
יְהוּדָה וּבְחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם, קוֹל שְׂשׂוֹן וְקוֹל
שִׂמְחָה, קוֹל חֲתָן וְקוֹל כֻּלָּהּ, קוֹל מִצְהָלוֹת
חֲתָנִים מִחֻפְתָּם וּנְעָרִים מִמִּשְׁתָּה נְגִינָתָם, בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה מְשַׂמַּח חֲתָן עִם הַכֻּלָּהּ:

וּכְשֶׁגָּמְרוּ מְבָרֵךְ תְּחַלֶּה עַל כּוֹס שֶׁל בְּרַכַּת-
הַמְּזוֹן "בּוֹרָא פְּרֵי הַגֶּפֶן", וְאַחֲרֵי-כֵן מִי שֶׁבִּרֵךְ
בְּרָכָה אַחֲרֵיתָא מְבָרֵךְ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרָא
פְּרֵי הַגֶּפֶן:

וּמְעַרְבְּבִים אֶת שְׁתֵּי הַכּוֹסוֹת, וְנוֹתְנִים לְשִׁתּוֹת
לְחֲתָן וְלַכֻּלָּהּ.

סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם

זה שמו נאה לו

תקון הכללי

תקון נורא ונפלא מאד מאד לכלליות החטאים
והוא פגם הברית, רחמנא לצלן

*

ומסגל מאד גם לפרנסה ולהצלחה
בכל הענינים בגשמיות וברוחניות
אשרי מי שיאמרם בכל יום

*

יסדו, תקנו, גלו וצוה לפרסמו לכל ישראל.
רבנו הקדוש והנורא אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

*

הובא לדפוס על-ידי
חסידי ברסלב
עיה"ק ירושלים תובב"א

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל
הצדיקים האמתיים שבדורנו, ולכל הצדיקים האמתיים
שוכני עפר, קדושים אשר בארץ המה, ובפרט לרבנו הקדוש
צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה, רבנו נחמן בן פיגא,
זכותו יגן עלינו, שגלה תקון זה.

לכו נרננה ליהנה נריעה לצור ישענו: נקדמה פניו בתודה
בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהנה ומלך גדול על כל
אלהים:

קודם שיתחיל תהלים יאמר זה:

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם
יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה בדחילו ורחימו על-ידי
ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

טז.

מכתם לדוד שמרני אל פי-חסייתי בך: אמרת ליהנה
אדני אתה, טובתי בל-עליך: לקדושים אשר-בארץ
המה, ואדירי כל-הפציי-בם: ירבו עצבותם אחר מהרו,
בל-אסוף נספיהם מדם, ובל-אשא את-שמותם על-
שפתי: יהנה מנת חלקי וכוסי, אתה תומיך גורלי:
חבלים נפלו-לי בנעימים, אף-נחלת שפרה עלי: אברך
את-יהנה אשר יעצני, אף לילות יסרוני כליותי: שויתי

יְהוָה לְנַגְדֵי תְּמִיד, כִּי מִיְמֵינִי בַל-אָמוּט: לִכְן שָׂמַח לְבִי
 וַיִּגַּל כְּבוֹדִי, אֶף-בְּשָׂרִי יִשְׁכַּן לְבִטָּח: כִּי לֹא-תַעֲזֹב נַפְשִׁי
 לְשָׂאוֹל, לֹא-תִתֵּן חֲסִידְךָ לְרְאוֹת שָׁחַת: תוֹדִיעַנִי אֲרַח
 חַיִּים שְׁבַע שָׁמַחֹת אֶת-פְּנֵיךָ נְעֻמֹת בְּיַמִּינְךָ-נִצַּח:

לב.

לְדוֹד מִשְׁפִּיל, אֲשֶׁרִי נָשׁוּי פָּשַׁע כָּסוּי חֲטָאָה:
 אֲשֶׁרִי-אָדָם, לֹא יַחֲשֹׁב יְהוָה לוֹ עוֹן, וְאִין בְּרוּחוֹ
 רְמִיָּה: כִּי הִחַרְשֵׁתִי בָּלוּ עַצְמִי, בְּשִׂאֲגָתִי כָּל-הַיּוֹם: כִּי
 יוֹמָם וְלַיְלָה תִּכְבֵּד עָלַי יְדָךְ, נִהַפֵּף לְשִׁדֵי בְּחִרְבְּנֵי קִיץ
 סָלָה: חֲטָאתִי אֹדִיעֶךָ, וְעוֹנֵי לֹא-כִסִּיתִי, אִמְרַתִּי
 אֹדָה עָלַי פָּשַׁעֵי לִיהוָה, וְאַתָּה נָשֵׂאתָ עוֹן חֲטָאתִי
 סָלָה: עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל-חֲסִיד אֱלֹהֶיךָ לְעֵת מְצָא, רַק
 לְשֹׁטֵף מַיִם רַבִּים אֱלֹהֵי לֹא יִגִּיעוּ: אַתָּה סֵתֵר לִי*
 מִצָּר תִּצְרֵנִי רַנִּי פִּלַּט תְּסוּבְּבֵנִי סָלָה: אֲשֶׁפִּילְךָ וְאוֹרְךָ
 בְּדַרְךָ זֶה תִּלְךָ אֵינְעָצָה עָלֶיךָ עֵינַי: אֵל תִּהְיֶה כְּסוּס
 כְּפָרָד אִין הָבִין בְּמִתְגַּוְרָסֵן עֲדִיו לְבָלוּם בַּל קָרַב
 אֱלֹהֶיךָ: רַבִּים מִכְּאוֹבִים לָרָשָׁע, וְהַבּוֹטֵחַ בִּיהוָה חֲסֵד
 יְסוּבְּבֵנוּ: שְׂמַחוּ בִּיהוָה וְגִילוּ צְדִיקִים וְהִרְנִינוּ כָּל-
 יִשְׂרָאֵל:

(* אחר אתה סתר, צריך להפסיק מעט (עי' בלקו"מ ח"א סי' רי"ג)

מא.

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: אֲשֶׁר־י מִשְׁכִּיל אֶל־דָּל בַּיּוֹם רָעָה
 יִמְלִטְהוּ יְהוָה: יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וַיַּחֲיֵהוּ וַיֹּאשֶׁר בְּאָרֶץ, וְאֵל
 תַּתְּנֵהוּ בְּנַפְשׁ אֹיְבָיו: יְהוָה יִסְעֲדֵנוּ עַל עַרְשׁ דָּוִי. כָּל
 מִשְׁכָּבוֹ הִפְכֶתָּ בְּחַלְיוֹ: אֲנִי־אָמַרְתִּי יְהוָה חַנּוּנִי, רַפְּאָה
 נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ: אֹיְבֵי יֹאמְרוּ רַע לִי מָתִי יָמוּת
 וְאָבַד שְׁמוֹ: וְאִם־בָּא לִרְאוֹת, שְׂוֹא יִדְבֹר, לִבּוֹ יִקְבֹּץ־אֶוֶן
 לוֹ, יֵצֵא לַחוּץ יִדְבֹר: יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל־שֹׁנְאָי, עָלַי
 יַחֲשִׁבוּ רָעָה לִי: דְּבַר־בְּלִיעַל יִצּוֹק בּוֹ, וְאֲשֶׁר שָׁכַב
 לֹא־יוֹסִיף לָקוּם: גַּם־אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר־בָּטַחְתִּי בּוֹ,
 אוֹכַל לַחֲמִי, הִגְדִּיל עָלַי עֶקֶב: וְאַתָּה יְהוָה חַנּוּנִי
 וְהַקִּימֵנִי, וְאַשְׁלֵמָה לָּהֶם: בְּזֹאת יִדְעָתִי כִּי־חָפַצְתָּ בִּי, כִּי
 לֹא־יָרִיעַ אֹיְבֵי עָלַי: וְאֲנִי, בְּתַמִּי, תִּמְכַּתָּ בִּי, וּתְצִיבֵנִי
 לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִהַעוֹלָם וְעַד
 הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

מב.

לַמְנַצֵּחַ מִשְׁכִּיל לְבַנֵּי קָרַח: כָּאֵיל תַּעְרַג עַל־אֲפִיקַי־
 מַיִם, בֶּן נַפְשִׁי תַעְרַג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים: צִמְאָה נַפְשִׁי
 לְאֱלֹהִים לְאֵל חַי, מָתִי אָבוֹא וְאִרְאֶה פָנָי אֱלֹהִים: הִיִּתָּה
 לִי דִמְעָתִי לָחֶם יוֹמָם וְלַיְלָה בְּאָמֹר אֵלַי כָּל הַיּוֹם, אֵיךְ
 אֱלֹהֶיךָ: אֵלֶּה אֲזַכְּרָה וְאֲשַׁפְּכָה עָלַי נַפְשִׁי, כִּי אֶעְבֹּר
 בַּסֶּף, אֲדַדִּים עַד־בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה וְתוֹדָה, הָמוֹן

חוגג: מה-תשתוּחִי נַפְשִׁי וְתַהֲמִי עָלַי הוּחִילִי לֵאלֹהִים
 כִּי עוֹד אוֹדְנֹו יִשׁוּעוֹת פָּנָיו: אֱלֹהִי, עָלַי נַפְשִׁי תִשְׁתוּחַח
 עַל-כֵּן אֶזְכְּרֶךָ מֵאֶרֶץ יִרְדֵּן, וְחַרְמוֹנִים, מֵהַר מְצָעַר:
 תְּהוּם-אֶל-תְּהוּם קוֹרֵא לְקוֹל צְנוּרִיךָ, כָּל מִשְׁבְּרִיךָ
 וְגִלְיָךָ עָלַי עֲבְרוּ: יוֹמָם יִצְוֶה יְהוָה חֲסֵדוֹ וּבְלִילָה שִׁירָה
 עִמִּי, תִּפְלָה לְאֵל חַיִּי: אִמְרָה לְאֵל סְלַעִי לָמָּה שָׁכַחְתָּנִי,
 לָמָּה-קִדַּר אֶלְךָ, בְּלַחֵץ אוֹיֵב: בְּרַצַּח בְּעַצְמוֹתַי חִרְפוֹנִי
 צוֹרְרִי, בְּאִמְרָם אֵלַי כָּל הַיּוֹם אֵיךְ אֱלֹהֶיךָ: מַה-
 תִּשְׁתוּחִי נַפְשִׁי וְמַה-תַּהֲמִי עָלַי הוּחִילִי לֵאלֹהִים
 כִּי-עוֹד אוֹדְנֹו, יִשׁוּעַת פָּנָי וְאֵלֶיךָ:

נט.

לְמַנְצַח אֵל תִּשְׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם, בְּשִׁלַּח שְׁאוֹל וַיִּשְׁמְרוּ
 אֶת-הַבַּיִת לְחַמִּיתוֹ: הֲצִילַנִי מֵאוֹיְבֵי אֱלֹהִי, מִמַּתְקוֹמִמִי
 תִּשְׁגְּבֵנִי: הֲצִילַנִי מִפְּעֻלֵי אֹן וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי:
 כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יְגוּרוּ עָלַי עֲזִים, לֹא-פִשְׁעִי
 וְלֹא-חַטָּאתִי יְהוָה: בְּלִי-עוֹן יִרְצוֹן וַיְכַוְּנֵנוּ, עוֹדָה
 לְקַרְאתִי וּרְאָה: וְאַתָּה יְהוָה-אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל, הִקִּיצָה לְפָקֹד כָּל-הַגּוֹיִם אֶל-תַּחַן כָּל-בְּגֵדֵי אֹן
 סָלָה: יָשׁוּבוּ לְעָרְב יִהְיוּ כְּכֶלֶב, וַיִּסּוּבְבוּ עִיר: הִנֵּה
 יִבְיַעוֹן בְּפִיהֶם, חֲרָבוֹת בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם, כִּי-מִי שָׁמַע:
 וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׁחַק-לָמוֹ, תִּלְעַג לְכָל-גּוֹיִם: עֲזוֹ, אֶלְיָךָ
 אֲשַׁמְרָה, כִּי אֱלֹהִים מִשְׁגְּבֵי: אֱלֹהֵי חֲסֵדֵי יִקְדְּמֵנִי
 אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשׁוֹרְרֵי: אֶל-תַּהַרְגֵם פֶּן-יִשְׁכַּחוּ עִמִּי,

הַנִּיעַמוּ בְּחִילָךְ וְהוֹרִידְמוּ, מִגִּנְנוּ אֲדָנָי: חֲטֵאת־פִּימוּ
 דְּבַר־שְׁפָתַימוּ וַיִּלְכְּדוּ בְּגֹאוֹנָם, וּמֵאֲלֵה וּמִכַּחַשׁ יִסְפְּרוּ:
 כִּלְהַ בְּחֻמָּה, כִּלְהַ וְאִינָמוּ וַיִּדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מִשַּׁל
 בְּיַעֲקֹב, לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סָלָה: וַיֵּשְׁבוּ לְעָרְב יִהְמוּ כַּכֶּלֶב,
 וַיִּסּוּבְבוּ עִיר: הֵמָּה יִנְיַעוּן לְאָכֹל, אִם־לֹא יִשְׁבְּעוּ
 וַיִּלְיִנוּ: וְאֲנִי אֲשִׁיר עֲזָךְ, וְאֲרַגֵּן לְבִקְר חֲסִדָּךְ, כִּי־הָיִיתָ
 מִשְׁגָּב לִי, וּמָנוֹס, בְּיוֹם צָר־לִי: עֲזֵי אֵלֶיךָ אֲזַמְּרָה,
 כִּי־אֱלֹהִים מִשְׁגָּבִי אֱלֹהֵי חֲסִדֵי:

עז.

לְמַנְצַח עַל־יְדוּתוֹן לְאַסָּף מִזְמוֹר: קוֹלִי*) אֶל־אֱלֹהִים
 וְאַצְעָקָה, קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהֶאֱזִין אֵלַי: בְּיוֹם צָרָתִי
 אֲדָנָי דָּרְשָׁתִי, יָדִי לִיְלֵה נִגְרָה וְלֹא תִפּוּג מֵאֲנָה הַנַּחֲמִים
 נִפְשִׁי: אֲזַכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְמָיָה, אֲשִׁיחָה, וְתִתְעַשֵּׂף רוּחִי
 סָלָה: אַחֲזַתְּ שְׁמֵרוֹת עֵינָי, נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר: חֲשַׁבְתִּי
 יָמִים מִקֶּדֶם, שָׁנוֹת עוֹלָמִים: אֲזַכְּרָה נִגְיַנְתִּי בְּלִילָה,
 עִם־לִבִּי אֲשִׁיחָה, וַיִּחַפֵּשׂ רוּחִי: הֲלַעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדָנָי
 וְלֹא־יִסִּיף לְרִצּוֹת עוֹד: הֵאֱפֵס לְנִצַּח חֲסִדוֹ, גָּמַר אֲמַר
 לְדוֹר וָדוֹר: הַשְׁכַּח חַנוּת אֵל, אִם־קִפֵּץ בְּאֵף רַחֲמָיו סָלָה:
 וְאֲמַר חֲלוּתִי הִיא, שָׁנוֹת יָמִין עֲלִיוֹן: אֲזַכּוֹר מַעֲלָלֵי יָהּ,
 כִּי אֲזַכְּרָה מִקֶּדֶם פְּלֹאֵף: וְהִגִּיתִי בְּכָל־פְּעֻלָּךְ
 וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה: אֱלֹהִים בַּקֶּדֶשׁ דִּרְכָּךְ, מִי־אֵל

*) באמרוך אל אלהים תכווין המילוי כזה אל"ף למ"ד אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם.

גְּדוּל כְּאֱלֹהִים : אַתָּה הָאֵל עֲשֵׂה פְּלֵא הוֹדַעְתָּ בְּעַמִּים
 עֲזָרָה : גְּאֻלְתָּ בְּזִרְוֹעַ עַמְּךָ, בְּנֵי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סְלָה : רְאוּךָ
 מֵיָמַי אֱלֹהִים, רְאוּךָ מֵיָמַי יַחִילוּ אֵף יִרְגְּזוּ תְהוֹמוֹת : זָרְמוּ
 מֵיָמַי עֲבוֹת קוֹל נִתְּנוּ שְׁחָקִים, אֶף-חֲצָצְרִיךָ יִתְהַלְכוּ : קוֹל
 רַעְמֶךָ בַּגְּלָגַל, הָאִירוּ בְּרָקִים תַּבַּל, רַגְזָה וַתִּרְעַשׂ הָאָרֶץ :
 בָּיִם דִּרְכָךָ וַשְׁבִּילְךָ בְּמֵיָם רַבִּים, וְעַקְבוֹתֶיךָ לֹא נוֹדְעוּ :
 נַחֲיֵת כְּצֹאן עַמְּךָ, בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן :

צ.

תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מְעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ
 בְּדוֹר וָדוֹר : בְּטָרֶם הָרִים יִלְדוּ וַתַּחֲוִלֵּל אָרֶץ וַתַּבַּל,
 וּמַעוֹלָם עַד-עוֹלָם אַתָּה אֵל : תָּשֵׁב אֲנוֹשׁ עַד-דִּפְא,
 וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי-אָדָם : כִּי אֵלֶּךָ שָׁנִים בְּעֵינַיִךָ כִּיּוֹם
 אֶתְמוּל כִּי יַעֲבוּ, וְאַשְׁמוּרָה בְּלִילָה : זָרְמָתָם, שָׁנָה יִהְיוּ,
 בַּבֶּקֶר כְּחֲצִיר יַחֲלֶף : בַּבֶּקֶר יִצִּיץ וַחֲלֶף, לְעָרֵב יִמּוּלֵל
 וַיִּבֶשׁ : כִּי כָלִינוּ בְּאַפְּךָ, וּבַחֲמָתְךָ נִבְהַלְנוּ : שָׁתָה עֲזוֹנֵתִינוּ
 לְנִגְדֶךָ עֲלַמְנוּ לְמֵאוֹר פְּנִיָּךָ : כִּי כָל-יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעַבְרָתְךָ
 כָּלִינוּ שָׁנֵינוּ כְּמוֹ-הֶגְהָה : יָמֵי שְׁנוֹתֵנוּ בָהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה,
 וְאִם בַּגְּבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְרַחֲבָם עָמַל וְאוֹן, כִּי גִז
 חֵישׁ וַנַּעֲפָה : מִי יוֹדֵעַ עוֹ אַפְּךָ, וּכְיִרְאַתְךָ עֶבְרָתְךָ :
 לְמִנּוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע, וְנִבְיָא לְבַב חֲכָמָה : שׁוּבָה יְהוָה
 עַד-מָתִי וְהִנָּחֵם עַל עֲבֹדֶיךָ : שִׁבְעֵנוּ בַּבֶּקֶר חֲסִדֶךָ,
 וְנִרְנְנָה וְנִשְׁמַחָה בְּכָל-יָמֵינוּ, שִׁמְחָנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ,
 שְׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה : יִרְאָה אֶל-עֲבֹדֶיךָ כְּעֶלְךָ וַתְּדַרְךָ עַל

בְּנֵיהֶם: וַיְהִי נָעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ
כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנֵנָהּ:

קה.

הוֹדוּ לַיהוָה קְרָאוּ בְשֵׁמוֹ הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו:
שִׁירוֹ לוֹ זַמְרוּ-לוֹ שִׁיחוּ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו: הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם
קִדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְהוָה: דַּרְשׁוּ יְהוָה וְעִזּוּ בַקְּשׁוֹ
כְּפָנָיו תָּמִיד: זְכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, מִפְּתִיו
וּמִשְׁפְּטֵי-פִיו: זֶרַע אֲבָרָהֶם עֲבָדוּ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו:
הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל-הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: זָכַר לְעוֹלָם
בְּרִיתוֹ דָּבָר צוּה לְאַלְף דּוֹר: אֲשֶׁר פָּרַת אֶת אֲבָרָהֶם
וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׁחָק: וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחֶק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית
עוֹלָם: לֵאמֹר לָךְ אֶתֵּן אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן חֶבְל נַחֲלַתְכֶם:
בְּהִיּוֹתָם מְתֵי מִסְפָּר כְּמַעַט וְגָרִים בָּהּ: וַיִּתְּהַלְכוּ מִגּוֹי
אֶל גּוֹי מִמַּמְלָכָה אֶל-עַם אַחֵר: לֹא הִנִּיחַ אָדָם לַעֲשׂוֹקָם
וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: אַל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי וּלְנַבְיָאֵי אֵל
תִּרְעוּ: וַיִּקְרָא רָעַב עַל-הָאָרֶץ כָּל מִטֵּה-לֶחֶם שָׁבַר:
שָׁלַח לְפָנֵיהֶם אִישׁ לְעֶבֶד נִמְכָּר יוֹסֵף: עָנּוּ בַכָּבֵל רַגְלוֹ
בְּרִזָּל בָּאָה נִפְשׁוֹ: עַד עֵת בָּא דְבָרוֹ אִמְרַת יְהוָה
צָרְפָתָהּ: שָׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהּ מִשַׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ:
שָׂמוּ אָדוֹן לְבֵיתוֹ וּמוֹשֵׁל בְּכָל-קְנָנָיו: לְאַסֹּר שָׂרָיו
בְּנִפְשׁוֹ וּזְקָנָיו יַחֲכֶם: וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם וַיַּעֲקֹב גָּר
בְּאֶרֶץ-חָם: וַיִּפְּר אֶת-עַמּוֹ מְאֹד וַיַּעֲצֵמָהּ מִצְרַיִם: הִפְךָ
לָבָם לְשֵׁנָא עַמּוֹ לְהַתְנַכֵּל בְּעַבְדֵּיו: שָׁלַח מֹשֶׁה עַבְדּוֹ

אֶהְרֹן אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ: שְׁמוֹ-בְּכֶם דְּבַרִי אֶתּוֹתִיו, וּמוֹפְתִים
 בְּאֶרֶץ חָם: שְׁלַח חֲשֵׁף וַיַּחֲשִׁיף וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ:
 הִפֵּף אֶת מַימֵיהֶם לְדָם וַיָּמַת אֶת דְּגָתָם: שָׂרַץ אֲרָצָם
 צְפַרְדַּעִים בְּחֻדְרֵי מַלְכֵיהֶם: אָמַר וַיָּבֹא עָרֹב כְּנִים בְּכָל
 גְּבוּלָם: נָתַן גַּשְׁמֵיהֶם בָּרֹד, אֲשֶׁר לְהַבּוֹת בְּאֲרָצָם: וַיֵּךְ
 גִּפְנִם וּתְאֲנָתָם, וַיִּשְׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם: אָמַר וַיָּבֹא אַרְבֶּה,
 וַיֵּלֶק וַאִין מִסְפָּר: וַיֹּאכַל כָּל-עֵשֶׂב בְּאֲרָצָם, וַיֹּאכַל פְּרֵי
 אֲדָמָתָם: וַיֵּךְ כָּל בְּכוֹר בְּאֲרָצָם, רֵאשִׁית לְכָל-אוֹנָם:
 וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וַזָּהָב וַאִין בְּשֶׁבֶטָיו כּוֹשֵׁל: שָׂמַח מִצְרַיִם
 בְּצֵאתָם, כִּי-נִפְל פַּחַדָּם עֲלֵיהֶם: פָּרַשׁ עָנָן לְמִסָּף, וְאֲשֶׁ
 לְהָאִיר לַיְלָה: שָׂאֵל וַיָּבֹא שְׁלִיּוֹ וְלָחֶם שָׁמַיִם יִשְׁבִּיעֵם:
 פָּתַח צִוּר וַיִּזְוּבוּ מַיִם, הִלְכוּ בַצִּיּוֹת נָהָר: כִּי זָכַר
 אֶת-דְּבַר קִדְשׁוֹ, אֶת-אַבְרָהָם עֶבְדּוֹ: וַיּוֹצִיא עִמּוֹ
 בְּשִׁשּׁוֹן, בְּרָנָה אֶת בְּחִירָיו: וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם,
 וַעֲמַל לְאֲמִים יִירָשׁוּ: בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו
 יִנְצְרוּ, הַלְלוּיָהּ:

קלז.

עַל נְהֻרוֹת כָּכֵל שֵׁם יִשְׁבְּנוּ, גַּם-בְּכִינוּ בְּזָכְרָנוּ אֶת-צִיּוֹן,
 עַל עַרְבִים בְּתוֹכָהּ תְּלִינוּ בְּנֻרוֹתֵינוּ: כִּי שֵׁם שְׂאֵלוֹנוּ
 שׁוֹבֵינוּ דְּבַר־יִשִׁיר, וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמִיחָה, שִׁירוֹ לָנוּ מִשִׁיר
 צִיּוֹן: אֵיךְ נָשִׁיר אֶת-שִׁיר יְהוָה, עַל אֲדָמַת נֹכַר:
 אִם-אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמֵינִי: תִּדְבַּק לְשׁוֹנֵי
 לַחֲכִי, אִם לֹא אִזְכְּרֵנִי. אִם-לֹא אַעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל

תקון הכללי

ראש שמחתי: זכור יהנה לבני אדום את יום ירושלים,
האמרים ערו ערו עד היסוד בה: בת-בבל השדודה,
אשרי שישלם-לך את-גמולך שגמלת לנו: אשרי,
שיאחז ונפץ את-עלליך אל הסלע:

קנ.

הללויה, הללו-אל בקדשו, הללוהו ברקיע עזו:
הללוהו בגבורתיו, הללוהו פרב גדלו: הללוהו בתקע
שופר הללוהו בנגבל וכנור: הללוהו בתוף ומחול,
הללוהו במנים ועגב: הללוהו בצלצלי-שמע, הללוהו
בצלצלי תרועה: כל הנשמה תהלל יה, הללויה:

אחר שסיים תהלים, יאמר שלשה פסוקים אלו:

מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב יהנה שבות עמו יגל יעקב
ישמח ישראל: ותשועת צדיקים מיהנה מעזם בעת צרה: ויעזרם
יהנה ויפלטם, יפלטם מרשעים ויושיעם פי חסו בו:

